

AALBORGS HAVNEFRONT

LOUISE BRORSON

SIRI RENEE RICHTER JUNGENSEN

METTE LARSEN

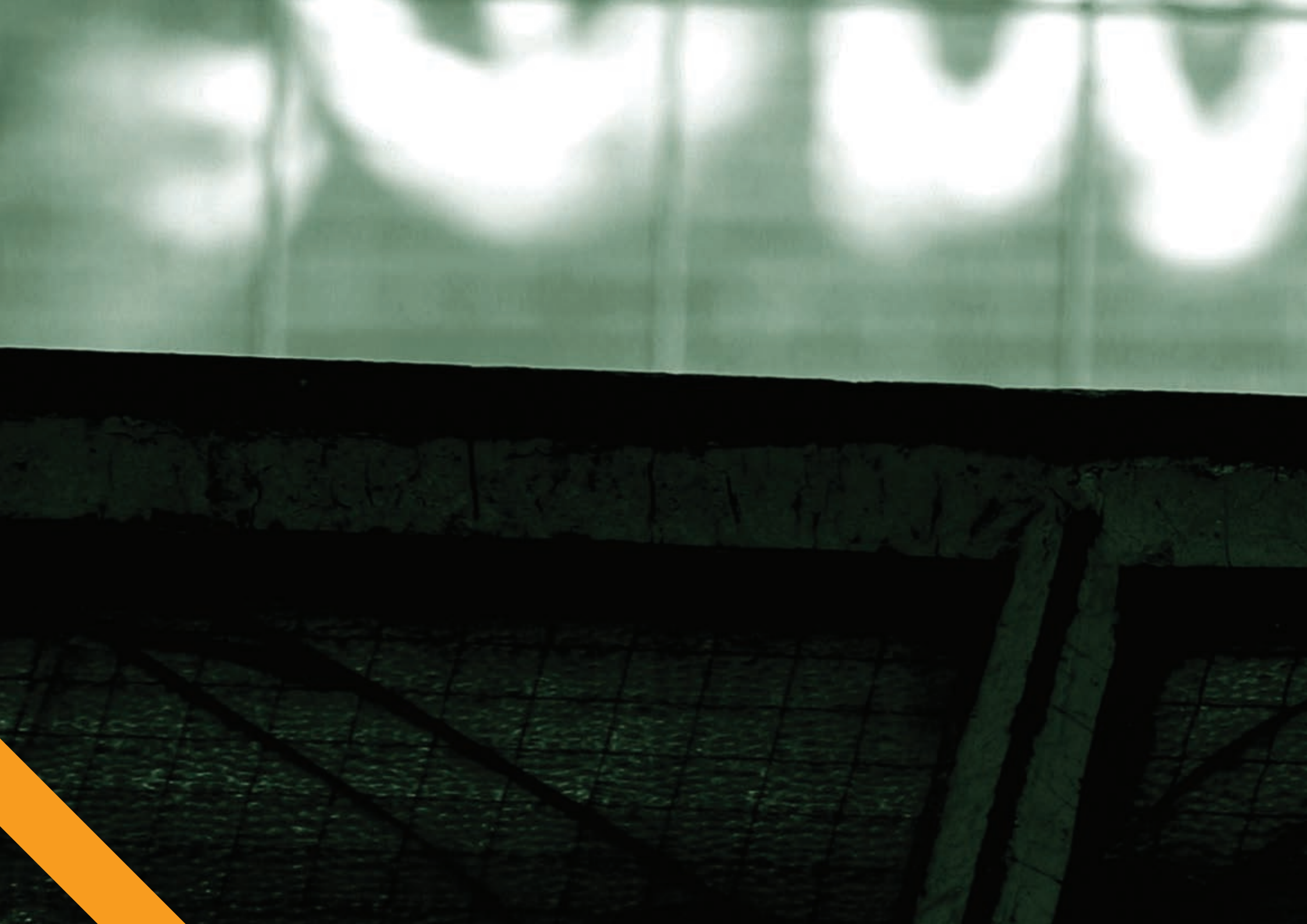
VEJLEDER: PETER ALLINGHAM

SPECIALE, MEDIERET KOMMUNIKATION 2009

INSTITUT FOR KOMMUNIKATION

DET HUMANITISKE FAKULTET

AALBORG UNIVERSITET

AALBORGS HAVNEFRONT

DET HUMANITISKE FAKULTET
AALBORG UNIVERSITET
INSTITUT FOR KOMMUNIKATION

VEJLEDER:
PETER ALLINGHAM

FORFATTERE:

[REDACTED]
LOUISE BRORSON

[REDACTED]
SIRI RENEE RICHTER JUNGENSEN

[REDACTED]
METTE LARSEN

PROJEKTPERIODE:
JANUAR 2009 - JULI 2009

10. SEMESTER, MEDIERET KOMMUNIKATION
SPECIALET UDGØR 398.138 TEGN ≈ 166 NORMALSIDER

ABSTRACT

All over the world, cities are changing from being based on industrial production to being based on creating knowledge and experience and Aalborg is no exception. To attract people to the cities, in order to keep up with the changes in society, the development of public spaces has increased to fulfill the demands of these consumers. The demands are high, and the cities invest a lot of resources in these public spaces. In this thesis we carry out a research into how the city of Aalborg can create public spaces, which can accommodate the wide variety of people who live in the city. This thesis therefore investigates the question in the following thesis statement:

What makes the public places at the waterfront attractive, how do they communicate and how are they interpreted?

In this research project we focus on the quality of these public spaces, and it evolves around investigating what makes an attractive public space. The project has two main foci: The first perspective is the physical environment in which the structure and construction of urban spaces is analyzed to discover which conditions are important to the public space. The second

perspective is the sociological parameters, which are included in the project in order to analyze which factors the users of the public space find important. Comparing these two perspectives provides a basis for understanding the interrelations between physical and sociological factors.

In order to do this the project concentrates on a specific case area: The waterfront of Aalborg. This area has been selected to make the basis for the projects investigations. This area is the skyline of Aalborg and is an important part of the identity of the city. Throughout many years the waterfront was Aalborg's most distinctive feature, due to the transportation of goods by water, which was the fastest and cheapest method of transportation. This gave Aalborg a status as an important market town. Today the waterfront no longer serves a market-related purpose and the transformation of the area from a place of commodity to a place of experience and recreation has begun.

In order to fully understand the shape and design of public spaces and the impact this has on the use of the public spaces, we draw on theories from different sources. We illuminate different points of interest in terms of our focus in the research project by using sociological, cultural, architectural and semiotic characters.

Based on theoretical discussion, we emphasize that the shape of the waterfront is unique and should be used in the future design of the public spaces. The history of the waterfront plays an important role in the development of Aalborg as we see it today, and this history can be reused in new forms in the waterfront area. The unique proximity to the water as well as the old industrial elements, such as buildings and rails, are ways to give the new public areas an identity and a relation to the history of the city. Additionally we find that the shape and the length of the skyline are unique. It is a promenade, where people who live a hectic and stressful life can slow down mentally before they pick up the pace again.

Grounded in our theoretical foundation and our theoretical analysis, we collect a large amount of empirical data through questionnaires, observations and thorough interviews. On the basis of these data we have come to understand how the factual users of the public spaces think. The users of the public spaces have specific ways of using the spaces and specific parameters, which are important to their experience of the room. Through the empirical analysis, we found that in particular green areas, the presence of other people, room for diversity and the possibility to walk and watch people and artifacts at the same time, plays a role in the users' interpretations.

In recapitulation of the theoretical analysis and the empirical analysis we outline a number of propositions to how Aalborg can make the waterfront a diverse and well-functioning public space. We found that the presence of recreational areas is important, in particular green areas. One of the main reasons why recreational areas are important for the users is that it provides a basis for social interaction. Authenticity can also help create an experience for the user of public spaces. Authenticity is a way to create proximity between the user and the area and at the same time it brings the industrial past into the new public spaces.

INDHOLDSFORTEGNELSE

4	ABSTRACT
6	INDHOLDSFORTEGNELSE
8	LÆSEVEJLEDNING
12	INDLEDNING + PROBLEMFELT
16	METODE
26	FORBRUGERPERSPEKTIVER
34	BEGREBSAFKLARING
38	BYRUM
56	OPLEVELSER + FORBRUG
70	CASE + KONTEKST

- 80 SEMIOTISK ANALYSE
- 106 OPLEVELSESORIENTERET ANALYSE
- 124 EMPIRITEORI + METODE
- 130 EMPIREDEGØRELSE
- 144 EMPIRISK BASERET ANALYSE
- 164 FORSLAG
- 170 KONKLUSION
- 176 LITTERATURLISTE
- 180 ILLUSTRATIONSLISTE
- 182 BILAGSLISTE
- 184 ANSVARSLISTE

LÆSEVEJLEDNING

Del 1

Indledning og problemfelt
Metode
Forbrugerperspektiver

Del 2

Begrebsafklaring
Byrum
Oplevelser og forbrug

Del 3

Case og kontekst
Semiotisk analyse
Oplevelsesorienteret analyse

Del 4

Empiriteori og metode
Empiriredegørelse

Del 5

Empirisk baseret analyse
Forslag
Konklusion

DEER

INDLEDNING + PROBLEMFELT

METODE

FORBRUGERPERSPEKTIVER

SALT

KRIDT

INDLEDNING + PROBLEMFELT

METODE

FORBRUGERPERSPEKTIVER

”Hvad sker der for sømanden, når han går ned på havnen, og ikke kan kende den igen. Ham der har sejlet herfra, og kommer hjem og ser, at der ligger et Utzon Center lige pludselig?” I et nyt teaterstykke forsøger Kristian Erhardsen at komme under huden på Aalborg og aalborgenserne, og i citatet fra ”Cimbertyrens Nösser” refereres der til den udvikling Aalborg på kort tid er undergået. En forvandling fra det klassiske billede af byen som en industriby over i retningen af en informations-, videns- og kulturby med pulserende byliv, der uundgåeligt får indflydelse for byens borgere og dem der færdes i byens rum. Netop denne transformation er relevant for vores speciale. For hvad betyder denne udvikling for borgerne i byen og for brugen af byen? Og hvordan sikrer byen, at de nye tilbud er velfungerende og bliver en integreret del af borgernes liv?

Aalborg er blot én af de mange byer i Danmark, som har gennemgået en stor udvikling inden for de sidste årtier. Denne udvikling udspringer af en øget globalisering og dermed en øget konkurrence byer imellem. Når det diskuteres, hvad Danmark skal leve af fremover lyder det ofte: ”vækst via oplevelser”. Det er godt ti år siden, at forskere spåede oplevelser til at blive et af fremtidens vigtigste konkurrenceparametre og i dag indgår oplevelser som et basalt element i plan- og udviklingsstrategier for de fleste virksomheder og organisationer. [Erhvervs- og byggestyrelsen 2008] I rapporten *Danmark i kultur- og oplevelsesøkonomien* udtrykker daværende kulturminister, Brian Mikkelsen, et ønske om at satse på et samspil mellem erhvervs- og kulturlivet for herigennem at kunne opnå et højere fokus på oplevelser. ”Det er blevet legitimt også at tale om kommerciel kultur, og på mange områder giver det ikke længere mening at tale om et adskilt kulturliv og erhvervsliv” [Regeringen, 2003]. Kultur og oplevelsesøkonomien handler, ifølge rapporten, om det sted hvor erhvervspolitik og kulturpolitik mødes og skaber en synergi i en fælles interesse. I en tid hvor industrien flyttes til andre lande, der er i stand til at producere samme produkter, samme teknologi og samme kvalitet, med lavere omkostninger, er det en nødvendighed at tænke i nye baner. Industrisamfundets dage er talte og opfølges af videns-

samfundet, hvor især kreativitet og innovation vægtes højt. En vigtig side af denne udvikling er, at medarbejdere inden for vidensfeltet anses for at være tiltrukket af kvaliteten i storbyernes kultur, byrum og frisind. Vidensøkonomien bliver, ud fra den betragtning, afhængig af investering i kultur og oplevelsesøkonomien. Det handler om, for byerne, at tiltrække og fastholde borgere, turister og forbrugere, hvorfor oplevelser er blevet tiltrækningsparameter. Det bliver afgørende at differentiere sig fra konkurrenterne og skabe unikke værdier og oplevelser for at skærpe opmærksomheden.

I oplevelsesøkonomiens ånd består konkurrencedygtigheden ikke længere i evnen til at kunne producere prisbillige produkter, der er teknologiske overlegne, men i evnen til at skabe produkter eller serviceydelser, der rummer kvalitet relateret til følelser, værdier, mening, identitet og æstetik, som forbrugerne er villige til at betale merpris for. Målet bliver således at iscenesætte og kommunikere byen som et rum for unikke oplevelser, der kan sælges og tiltrække opmærksomhed på et globalt marked. [Stigel et al. 2007:84]

En af de store drivkræfter bag oplevelsesøkonomiens fremvækst, er forbrugernes stigende behov for at skabe sin identitet i en tilværelse præget af øget frihed og brud med traditionerne. Identitet er ikke længere givet og det moderne menneske søger oplevelser i en stræben efter at forme sin personlighed og tilværelse. Oplevelser bliver et brud med hverdagen, som fylder lidt i hverdagen men meget i vores selvforståelse. Oplevelser bliver centrale for de historier, vi fortæller om vores liv og som er vigtige for vores selvopfattelse. [Bygningskultur 2007] Forbrugeren vælger ikke længere varer ud fra at få tilfredsstillet et praktisk behov, men forholder sig til varer gennem følelser og identitet. Hertil kommer det aspekt, at det moderne menneske i højere grad er individualist og gerne vil præge sin selvfortælling. Dette er i overensstemmelse med den oplevelsesøkonomiske tankegang med oplevelser som forbrugsvare i kraft af, at oplevelser på sin vis ikke er færdigproducerede, men bliver skabt af forbrugeren. Virksomheder, or-

ganisationer og byer kan blot opstille rammer til oplevelser og forbrugeren fylder selv indholdet heri.

Der stilles høje krav og forventninger til oplevelserne og et andet fænomen synes i denne sammenhæng at gå hånd i hånd med oplevelsesøkonomien, nemlig autenticitet. Virksomheder, organisationer, producenter og byer verden over forsøger at fremstå autentiske for at klare sig i den øgede konkurrence. Et ønske om at ville fremstå ægte, pålidelig, oprigtig og troværdig, som ordet autenticitet i bund og grund konnoterer. Som det er tilfældet med oplevelser og oplevelsesøkonomien, anvendes begrebet autenticitet således også i arbejdet med igangværende fremtidige byplanlægninger. Her er det især i forbindelse med genanvendelsen af gamle bygninger, at oplevelser og autenticitet kobles sammen. Ad den vej er kulturarvsprojekter også kommet højt på dagsordenen, når der diskuteres vækststrategier rundt om i kommunerne. "Kulturarv skaber vækst" siger Thomas Martinsen, direktør for bygningskultur Danmark, og uddyber endvidere:

"Kulturarv som vækstskaber i kommuner, kvarterer og regioner handler i sidste ende om 'at høre til'. Det er min opfattelse at kulturarv i fremtiden vil være ét af de vigtigste redskaber til at skabe tilhørsforhold og hjemlighed i en mere rodløs og stresset hverdag. De fysiske rammers autenticitet betyder således mere og mere for forbrugerne end de gjorde tidligere" [Bygningskultur 2007].

Rundt om i byer afspejles oplevelsesøkonomiens fremvækst. Gennem det oplevelsesøkonomiske tankesæt kobles oplevelser med byens fortællinger. Byrummet iscenesættes som oplevelseslandskaber, der indeholder levn fra den traditionelle industriperiode og samtidig skabes nye betydninger og fortællinger. I overgangen fra industri- til videnssamfund bibeholdes og genanvendes gamle industribygninger i nye sammenhænge og står som en manifestation af kulturarven.

Denne udvikling ses også i Aalborg. Store oplevelsesområder i Aalborgs byrum er under opbygning. Havnefronten, der indtil nu har været præget af grå beton og industribygninger i forfald, er så småt begyndt at forandre sig. De gamle industribygninger, som Nordkraft, foderfabrikken og DLG-bygningen, der har været karakteristiske for Aalborg by i den industrielle periode, bliver stående og anvendt i kultur og oplevelsesorienterede sammenhænge. Samtidig dukker nye kulturinstitutioner op, som Utzon Centret og Musikkens Hus. Omdannelsen af havnefronten er blevet til en katalysator for Aalborgs forvandling fra industriby til vidensby.

Denne overgang medfører ligeledes at formålet med byens rum ændrer sig fra at være funktions- og arbejdsorienteret til i højere grad at være fokuseret på rekreative formål. Dette stiller nye krav til byens rum, da de nu skal opfylde andre behov hos brugeren. Hvor brugen tidligere var præget af nødvendige aktiviteter, er brugen i dag mere lystbetonet og fungerer som et afbræk fra det mere private hjemmedomæne. Det offentlige rum har altså ændret karakter og dette sætter sine tydelige præg på udviklingen af byens rum. Dette leder os til en undren om, hvorvidt Aalborgs udvikling af byrum er velfungerende og om denne udvikling tilgodeser de behov brugerne af byrummene har.

Gennem en forståelse af samfundets og byers udvikling og den dertilhørende forbrugeradfærd, vil vi diskutere hvorvidt udviklingen af Aalborgs byrum er hensigtsmæssig. Med Aalborgs havnefront som fokuspunkt vil vi belyse hvordan overgangen fra industriby til vidensby sætter sine præg på udviklingen af byens rum. Udviklingen af netop havnefronten i Aalborg, ser vi som et af de tydeligste eksempler på Aalborgs vej væk fra industriperioden. Hvad der tidligere var centrum for handel, transport og trafik undergår nu en transformation til et område for rekreation, sociale aktiviteter og kulturelle oplevelser. Transformationen er enorm og man kan studse over, om brugerne af disse rum er indstillede på denne store omvæltning. Man kan spørge sig selv om der tale om en tematisering af Aalborg, en form for

metafortælling, hvis formål bunder i den eksterne profilering og om Aalborg lader sine ambitioner udi konkurrencen med de andre byer overskygge de aktuelle brugeres behov. Det er denne undren der danner rammen for vores speciale, hvori grundpillen er, at undersøge brugen af rummene på havnefronten, udviklingen og potentialet i disse. Vi vil dermed behandle følgende problemfelt:

Problemfelt

Gennem forståelse af samfundets udvikling hidtil, byernes udvikling og den dertilhørende forbrugeradfærd, vil vi diskutere hvordan nye byrum anvendes på Aalborg havnefront og hvad konsekvensen af oplevelsesøkonomiens indflydelse i disse byrum betyder. Vi vil ligeledes undersøge hvad der tiltrækker brugerne ved et byrum og hvilke kvaliteter de søger. For at behandle dette problemfelt, vil vi arbejde ud fra følgende formulering:

Hvad gør havnefrontens byrum attraktive, hvordan kommunikerer de og hvorledes fortolkes de?

Vi vil igennem vores undersøgelse have et modtagerorienteret perspektiv, hvor vi begrænser os til at se på byens brugere som modtageren. Når vi forholder os til vores problemformulering vil vi derfor fokusere på brugere af byrummet og deres behov og opfattelse heraf i forhold til udviklingen. Vi vil ikke koncentrere os om hvordan Aalborg klarer sig i den eksterne profilering og kommunikation, idet vi mener at den interne kommunikation - byrummene og borgene imellem - kommer i første række og danner grundlag for den eksterne kommunikation. For at besvare vores problemformulering, vil vi inddrage forskellige teoretiske tilgange, ligesom vi vil indhente empiriske data fra brugerne af Aalborgs havnefront. Formålet med specialet, er at nå frem til en række anbefalinger, der specifikt gør sig gældende for netop havnefronten. Da to byrum ikke er ens, er disse anbefalinger ikke universelle, men gør sig gældende for netop vores fokusområde. Vi vil igennem vores metodeafsnit uddybe hvordan vejen fra problemformulering til forslag løber.

INDLEDNING + PROBLEMFELT

METODE

FORBRUGERPERSPEKTIVER

Vi vil i det følgende afsnit beskrive metoden for vores speciale. Vi vil her eksplicitere hvordan vi metodisk vil bevæge os frem, for at nå fra vores problemfelt over analysen og frem til konklusionen og hvilke punkter vi har med undervejs for at nå til konklusionen. Vi vil eksplicitere og argumentere for de valgte teorier og fokusområder, som vi inddrager for til at besvare vores problemfelt og problemformulering. Specialets forskellige afsnit udgør for os den mest hensigtsmæssige vej frem mod en forståelse af, hvad der skaber et attraktivt byrum og hvad brugernes behov er i et byrum. De forskellige dele af specialet udgør tilsammen vores metode til at nå frem til konklusionen. Inden vi når frem til præsentation af teori, empiri og analyse, vil vi anskueliggøre vores videnskabsteoretiske afsæt, samt vores kommunikationsforståelse, idet vi anser disse aspekter som afgørende for de metodiske overvejelser, der baner vejen mod projektets konklusion. Desuden mener vi at disse to aspekter influerer den måde vi forstår og anvender vores teoretiske base, herunder vores syn på individet og oplevelser.

Før vi kan begive os ud i selve specialet, er det nødvendigt at definere hvilken vej vi vil gå og hvilke videnskabelige discipliner vi anvender. Disse udgør tilsammen vores videnskabsteoretiske fundament, som er udslagsgivende for den metode vi tager i brug, samt vores videre forståelse af byrum, individer og oplevelser.

SOCIALKONSTRUKTIVISMEN I EN HERMENEUTISK RAMME

Vores videnskabsteoretiske ståsted og syn på individ og kommunikation er funderet i den socialkonstruktivistiske tankegang. Rent praktisk er vi endvidere i høj grad inspireret af den hermeneutiske videnskabstradition, som er udslagsgivende for arbejdsgangen i blandt andet vores analytiske diskussioner. Det vil sige, at vi arbejder ud fra en fortolkningslære, hvor vi er af den opfattelse, at forståelsen kan illustreres som en aldrig afsluttet spiral. Forståelsen bevæger sig mellem del og helhed: Dele af teksten giver men-

ing til teksten som helhed, og helheden giver mening til delene. Dermed er forståelsen en uafsluttet, men aktiv proces. Vi er fortrinsvist inspireret af den nyere hermeneutik, som den introduceres af filosofen Hans Georg Gadamer omkring 1960.

Den væsentligste forskel mellem den traditionelle hermeneutik og den nyere hermeneutik er, at det – efter Gadammers overbevisning – ikke er muligt at frigøre sig fra sin egen forståelseshorisont. I den traditionelle hermeneutik mente man, at mennesket kunne og skulle undgå at inddrage sin forståelseshorisont i arbejdet med en tekst. Den nyere hermeneutik peger på, at det ikke er muligt at udelade sin forforståelse, da man ikke kan hæve sig over sig selv og se bort fra sit eget synspunkt. [Føllesdal et al, 1997:88]

Vi tilslutter os den sidste udlægning. Vi kan ikke anskue fænomener udefra, men må forsøge at danne et overblik ved at gå på ind i det. Forståelsen er aktiv på den måde, at vi inddrager vores egen forforståelse i bestræbelserne på at forstå verden og dermed sætter denne forforståelse på spil. Det er denne videnskabstradition, vi operativt tager afsæt i. Vi vil dog supplere med tanker fra socialkonstruktivismen, idet vi ser denne tilgang som udslagsgivende for vores helhedsforståelse af individet.

Socialkonstruktivismen

Det socialkonstruktivistiske udgangspunkt giver os mulighed for at se på verden som socialt konstrueret, og derved de bagvedliggende sociale faktorer, der kan spille ind i forhold til brugernes færden og opfattelse af byrummene. Vi vil gennem specialet betragte vores case ud fra en socialkonstruktivistisk vinkel, og her kort redegøre for de træk ved socialkonstruktivismen, der har haft betydning for vores valg.

Den socialkonstruktivistiske tilgang favner bredt og i litteraturen findes en del forskellige udlægninger heraf. Ofte bliver socialkonstruktivismen sidesluttet med socialkonstruktivismen og der findes ikke nogen entydig klarhed

om forskellen på de to. Det er dog nuanceforskelle vi er opmærksomme på. Vi vil anvende grundholdningerne, som er fælles for de to retninger overordnet set, men konsekvent holde os til betegnelsen socialkonstruktivismen.

Hovedessensen i socialkonstruktivismen er en opfattelse af at fænomener, der fremkommer for os, kun får betydning i kraft af vores bearbejdning heraf i sociale kontekster. Der findes ikke nogen endegyldig sandhed, ligesom virkeligheden og det naturlige kun giver mening for os, fordi vi i sociale interaktioner tillægger det en given betydning. Vivian Burrs skriver blandt andet i sin fremlæggelse af socialkonstruktivismen at:

".. de måder, hvorpå vi forstår og kategoriserer i dagligdagen, ikke er en refleksion af verden 'derude', men et produkt af historisk og kulturel specifikke opfattelser af verden, og at de dermed er kontingent. De skabes og opretholdes gennem social interaktion mellem mennesker i hverdagen" [Jørgensen og Phillips 1999:14].

Ifølge socialkonstruktivismen er vi ikke kommet til verden med determinerede betydningskemaer, men al viden vi har tilegnet os, og gør os til dem vi er, er opnået gennem social interaktion med omverdenen. Socialkonstruktivismen er anti-essentialistisk, og virkeligheden anses dermed ikke som fastlagt. Det medfører, at der ikke findes noget som en selvfølgelig viden eller en objektiv sandhed, da det afhænger af den pågældende situationelle kontekst. Der vil aldrig være tale om et sandfærdigt spejlbillede af virkeligheden, som den er, da det altid vil være vores egen tolkning af noget, som vi ser det. Tolkningen af fænomener som de fremkommer for os, vil altid variere fra person til person i kraft af vores forskellige historiske og kulturelle baggrunde.

I den socialkonstruktivistiske forståelse af virkeligheden refereres der ofte til den amerikanske psykolog Kenneth Gergen, der af nogle antages for at have

en snæver udlæggelse af socialkonstruktivismen, der henleder tankerne på nihilismen med teorien om, at der ikke findes noget uden for teksten. [Collin og Køppe 2007:269] Vores forståelse er dog, at virkeligheden og verden fysisk findes uanset italesættelser og tolkninger heraf, men at den først giver mening og får betydning igennem sociale interaktioner.

Sproget får en i socialkonstruktivismen en afgørende betydning, idet erkendelse og erfaring sker i sociale interaktioner mellem mennesker.

"Ved hjælp af sproget skaber vi repræsentationer af virkeligheden, som aldrig bare er spejlinger af en allerede eksisterende virkelighed – repræsentationerne er med til at skabe den. Det betyder ikke, at virkeligheden ikke findes, betydninger og repræsentationer er nok så virkelige. Den fysiske verden findes også, men den får kun betydning gennem diskurs" [Jørgensen og Phillips 199:17].

Både verden og de mentale konstruktioner af verden er bestemt af diskursen. Det er herigennem vi skaber vores virkelighed og herved bliver kilden til menneskelig erkendelse, i den socialkonstruktivistiske optik, kommunikation.

Den socialkonstruktivistiske tilgang vil især afspejle sig i vores kommunikationsforståelse, da vi netop anser kommunikation som socialt konstrueret og social konstruerende. Vores opfattelse af en kommunikationssituation er, at den skabes af modtager såvel som afsender i fællesskab, hvilket gør det til en social proces. Derudover er det vores opfattelse, at forbrugsvaner, oplevelser og brugsmønstre i byrummet er afhængig af den sociale kontekst, ligesom den sociale kontekst har stor indflydelse på tolkningen af byrummet.

KOMMUNIKATIONSFORSTÅELSE

Vores kommunikationsforståelse har afsæt i vores videnskabsteoretiske ståsted, der som nævnt udspringer af socialkonstruktivismen med hermeneutikken som ramme. Når vi vil belyse kommunikation, gør vi det blandt andet ud fra den forståelseshorisont, som ligger til grund for vores opfattelse af verden og fænomener. Vi bevæger os, som tidligere beskrevet, i den traditionelle hermeneutiske del-helhedscirkel, hvor vi mener at man, for at kunne belyse et brudstykke af verden, skal gøre det i lyset af den verden brudstykket er taget af – og omvendt. Denne opfattelse har således indflydelse på, hvordan vi i det følgende definerer og forklarer vores forståelse og anvendelse af kommunikationsbegrebet.

Inden for kommunikationsfeltet findes der talrige modeller, som skitserer forståelsen af kommunikation. Modtagersynet varierer fra model til model, idet kimen er lagt inden for forskellige videnskabelige tilgange. Vi har valgt at belyse transmissions- og interaktionsparadigmet.

Transmissions- og interaktionskommunikation

Kommunikationsforskning kan overordnet inddeles i transmissions- og interaktionsparadigmerne. Transmissionsparadigmet fremstår som den klassiske kommunikation, hvor der transmitteres et budskab fra afsender til modtager. Populært kaldes transmissionsparadigmet også for kanylemodelen, da modtageren, ud fra denne antagelse, får sprøjtet budskabet ind af afsender. Lasswell er ophavsmand bag denne teori, der ser på: *”Who? Says what? In which channel? To whom? With what effect?”* [Windahl og Mc-Quail 1979:17].

Kommunikationen betegnes her, som en lineær og sekventiel proces, hvor afsender søger at påvirke modtageren. Modtageren bliver ufrivilligt sat i denne position og bliver derved en passiv modtager af information. Hvis

transmissionskommunikation ikke har opnået den ønskede effekt, så anses kommunikationen som fejlslagen. [Frandsen et al 2005:34-35] Da vi i høj grad har fokus på modtageren, samtidig med at vi ikke mener at modtageren er en passiv størrelse, anser vi ikke denne kommunikationsstrategi som en velegnet kommunikativ baggrund i vores videre arbejde.

Interaktionskommunikationen identificerer kommunikation som en social interaktion. Kommunikationsprocessen foregår i samspil mellem afsender og modtager i en dynamisk proces. Interaktionsparadigmet adskiller sig væsentligt fra transmissionsparadigmets tankegang om en lineær proces. Dog forekommer fysiske transmissioner, men produktionen og receptionen finder sted i den dynamiske proces. Det gør, at både afsender og modtager skal deltage som aktive aktører i tolkningen af budskaberne, på baggrund af hver deres forudsætninger og koder. Afsender og modtager har nogle af disse koder til fælles, og nogle afkodes kun af enten afsenderen eller modtageren. Modtagerens meningsdannelse og erfaringer spiller ind på, hvordan der afkodes. Det betyder, at informationer kan afkodes på forskellig vis, alt efter hvilket erfaringsgrundlag de forskellige modtagere har. [Frandsen et al 2005:36]

Vi mener, at forudsætningen for velfungerende kommunikation sker i samspil mellem afsender og modtager, i en dynamisk proces. Derfor bekender vi os til interaktionsparadigmet, der dækker den menneskelige interaktion med aktiv interaktion fra både afsender og modtager. Dette går også i spænd med vores videnskabsteoretiske ståsted, hvor vi tilslutter os socialkonstruktivismen og ser verden som socialt konstrueret.

De tre modtagertyper

Som vi har redegjort for tidligere, så vil vi foretage en modtagerorienteret empirisk undersøgelse. Af den grund har vi valgt at udrede hvilke modtagertyper, der er i spil. Til at anskueliggøre modtagertyperne har vi valgt at tage udgangspunkt i Claus Buhls artikel: Forbrugerteorier i videnskabsteoretisk

belysning [Buhl 1990].

Claus Buhl redegør for tre modtagere ud fra et forbrugerperspektiv: behavioristen, kognitivisten og fortolkeren. Tilgangene har forskellige syn på, hvorvidt mennesker er underlagt ydrestyring. Grundlæggende mener behavioristen og kognitivisten, at individet er styret af udefrakommende stimuli. Behavioristen ser modtageren som passiv modtager, der er eksponeret overfor informationsmæssige stimuli. Kommunikationen bliver derfor en stimuli-respons-proces. Til forskel for behavioristen bekender kognitivisten den menneskelige intelligens som en del af informationsprocessen. Kognitivisten inddrager derfor organismen i kommunikationsprocessen og det bliver en stimuli-organisme-respons-proces-reaktion. Den kognitivistiske perception forstås dog stadig ud fra at individet er ydrestyret. Kognitivisten og behavioristen kan af den grund tillægges transmissionsparadigmet som udgangspunkt på trods af de forskellige perspektiver.

Fortolkeren derimod anser mennesket som et selvstændigt tænkende individ, der kun erkender fænomener, som de fremstår for os, og ikke som de er i sig selv. Præmissen er derfor, at vi i forbrugerforskning skal forstå fænomenerne indefra.

”Tværtimod må vi forstå fænomenerne indefra, gennem forbrugerens egne kategorier, da det netop i fortolkerens verdensbillede er disse som aktivt medskaber forbrugerens, hans liv og omverden.” [Buhl 1990:115].

Fortolkningsteorien anser ligeledes, at studiet af mennesket skal studeres på menneskelige vilkår.

”Vi må studere dem indefra, som subjekter for deres egne tanker, følelser og handlinger, og ikke udefra som objekter for ydrestyring og evige regler” [Buhl 1990:115].

Individet er kontekstualiseret og kulturelt forankret og skal ses fra sin egen

livsverden, hvor handlinger og oplevelser er sammenhængende og meningsfulde. Målet er at skabe fortolkninger, der kan virke fordomsforandrende for derigennem at skabe nye virkeligheder og handlemuligheder. Fortolkeren kan siges at tilhøre interaktionsparadigmet og går godt i spænd med vores videnskabelige baggrund, da den ikke negligerer de kontekstuelle og kulturelle forskelle mellem afsender og modtager.

Modellæser

Vi anskuer kommunikation som en dynamisk proces mellem afsender og modtager. Afsender og modtager har hver deres forudsætninger for at afkode en tekst. Nogle af koderne har de tilfælles, andre afkodes kun af afsenderen eller modtageren. Fortolkerperspektivet tilslutter sig ligeledes dette.

Hvis modtageren skal opnå de fulde udbytte af en tekst fra afsenderen, skal denne dog helst have de samme forudsætninger som afsenderen. Man kan tage en boganmeldelse som eksempel. En boganmeldelse kræver at afsender har læst bogen, for at kunne anmelde den. Læseren af anmeldelsen bliver modtager af teksten. Hvis modtageren har læst samme bog, afkodes teksten med de samme forudsætninger. Dog skal det tilføjes at både afsender og modtager har flere forskellige forudsætninger, perspektiver og viden, men modtager har bedre forudsætninger for at kunne afkode anmeldelsen, hvis vedkommende har læst bogen, omend den stadig kan afkodes med forskelligt perspektiv.

Umberto Eco redegør for modellæseren i artiklen ”Læserens rolle” fra 1996. Eco mener, at afsenderen af en tekst opfattes og afkodes af modtageren. Modtageren skaber en hypotese om afsenderen og dette begreb kalder Eco for modelforfatteren. [Olsen et al. 1996:184] Afsenderen kalder Eco for den empiriske forfatter, fordi han mener at afsender har en hypotese om, hvem modtageren af teksten er. Dog er det ikke ensbetydende med at modtagerens forståelse af teksten stemmer overens med det afsenderen inten-

derede. Eco kalder dette for modellæseren. Modellæseren kan siges at være en tekststrategi, der indebærer overvejelser og forudsætninger for hvem modtageren af en tekst er. Afsenderen er derfor nødsaget til at forudse en modellæser, der kan afkode teksten som det var intenderet fra afsenders side. Det kræver en del overvejelser om sprogbruget, referencer, koder og paratekst, samt overvejelser af muligheder for at læse en tekst på forskellige måder.[Olsen et al. 1996:189] En modellæser er således en konstrueret virkelighed af en person, som afsenderen intenderer. Konstruktionen af en modellæser kræver af den grund en at en række gunstige betingelser skal være opfyldt, for at teksten bliver aktualiseret fuldt ud.[Olesen 1996:193] Inden for kommunikationsfeltet er det gunstigt at beskrive modellæseren for kommunikationen. Det letter arbejdsbyrden, idet afsender kender sin modtager og derved kan planlægge og tilrettelægge kommunikationen ud fra den konstruerede modtager. Det bevirker en større klarhed om modtagerens identitet og dennes fremtidige ønsker og mål.

Efter denne eksplicitering af vores videnskabsteoretiske ståsted, samt vores dialogiske kommunikationsforståelse, vil vi nu præsentere den metode som vores afsæt har katalyseret.

FORLØBET

Specialet består af fem dele. Disse vil blive nærmere beskrevet i nærværende afsnit, så forløbet for specialet er klart inden påbegyndelsen.

Del 1 - forståelsesramme

Første del af specialet er blandt andet den del vi netop har gennemgået. Det er her vi formulerer vores grundlæggende undren og hvilke tanker der har ledt til denne. Det er ligeledes her, vi beskriver vores videnskabelige fundament og vores dialogiske kommunikationsforståelse. Vi har valgt en socialkonstruktivistisk tilgang, idet vi ser individet som indrestyret frem for ydrestyret. Når vi foretager empiriske undersøgelser, forsøger vi at forstå individernes baggrund og sociale kontekst, for derigennem at forstå hvad ændringerne i havnefrontens byrum betyder for den faktiske bruger. Vores socialkonstruktivistiske tilgang og vores tro på indrestyring hænger ligeledes sammen vores dialogiske kommunikationsforståelse og vores opfattelse af social og kulturel kontekst som afgørende i et afsender-modtager forhold.

For at få en dybere indsigt i borgernes ageren i nutidens samfund, vil vi inddrage Giddens udlægning af det senmoderne samfund. Vi vil bruge Giddens til at opnå en forståelse af de vilkår individet er underlagt i samfundet og efterfølgende se på hvordan disse vilkår påvirker individets som forbruger i byrummet. Giddens beskrivelser af karaktertræk ved det moderne samfund, vil således danne vores udgangspunkt i forhold til vores måde at forstå forbrugeradfærd på. Man kan kort skitseret sige at vi bruger Giddens som en baggrundsforståelse, der redegør for individets motivation og bevæggrunde for at opsøge bestemte træk ved oplevelser i byrummet.

Vi ser Aalborg havnefront som en kommunikationsproces og for at forstå de meninger der opstår i mødet mellem byrum og bruger, er det afgørende at vi har en solid forståelsesramme.

Del 2 – teoretisk grundlag

Anden del af specialet koncentrerer sig om det teoretiske grundlag. Her har vi valgt at inddrage en række forskellige byrumsteorier, der sammen med semiotik, oplevelsesøkonomi og autenticitet danner det teoretiske grundlag for specialet.

For at forstå byrummenes kompleksitet har vi valgt at inddrage flere forskellige teoretiske tilgange. Der findes ingen dækkende og endegyldig analysemetode, der dækker over alle aspekter af byens rum. Byens kompleksitet medfører at vi, for at få et dækkende teoretisk grundlag, selektivt har sammensat et byrumsafsnit med teorier fra forskellige regimer. Dette har vi gjort med henblik på både at forstå de fysiske og de sociale aspekter af byrummet. Frederik Stjernfelt og Jan Gehl et al. repræsenterer i vores speciale de mere fysiske egenskaber ved byrummet. Stjernfelt repræsenterer en overordnede semiotiske tilgang, hvorigennem vi vil undersøge byrummenes struktur på at makroniveau. Omvendt anvender vi Gehl på et mikroniveau, igennem hans byrumskategorisering. Med udgangspunkt i de fysiske rammer, berører Gehl dog også det sociale niveau. Dette kommer blandt andet til udtryk igennem 12-punktsmatricen, der ligeledes tager højde for det sociale aspekt. Denne matrice vil vi anvende som en metode, til at finde nedslagspunkter til vores empiriindsamling. Vi vil ligeledes anvende denne som opsamling efter den oplevelsesorienterede analyse og empiri-baserede analyse. Vi mener at matricen er en metode, til at komme rundt om de mange facetter, der er ved et byrum. På trods af, at det ikke er vores hensigt at nå frem til universelle løsninger, har vi valgt at medtage denne matrice, fordi den giver os et overblik over byrummets aspekter.

Kirsten Marie Raahauges bylivsteori har vi valgt at inddrage, idet den har fokus på de sociale aspekter af byrummet, som til forskel fra Gehl ikke nødvendigvis udspringer af de fysiske rammer. Dette mener vi er vigtigt, idet byen som offentligt rum også er et sted hvor sociale interaktioner finder sted. De sociale interaktioner kan skabe en fragmentering i byen, alt efter

hvilket brugsmønster de skaber sociokulturelt. Vi anvender Raahauges tilgang til at forstå hvilke motivationsfaktorer, udover de fysiske rammer, der ligger bagved folks besøg i et byrum. Vi anvender ligeledes hendes tilgang til at forstå hvordan motivationsfaktorer kan påvirke de sociale brugsmønstre i byen.

For at danne os et billede af hvilke mekanismer der er i spil i byrummet, vil vi tage et tegnteoretisk afsæt som vi analyserer vores case ud fra. Med en semiotisk analyse mener vi at kunne afdække nogle af de betydningsdannelser, der kan opstå i mødet mellem forbrugeren og det fysiske rum. Vi vil tage udgangspunkt i Charles Sanders Peirces treleddede tegnbegreb og i forlængelse heraf inddrage Roman Jakobsons artifice begreb. Vi har valgt Peirce fordi han for det første arbejder med et tegnbegreb der dækker over al slags kommunikation og ikke blot sproget som man ser det hos eksempelvis Ferdinand de Saussure. Dernæst mener vi Peirces forståelse af tegnets afkodning hænger sammen med vores kommunikationsforståelse, idet konteksten og erfaring får stor betydning for opfattelsen af tegnet. Vi vil ligeledes anvende Peirces begreber symbol, ikon og indeks samt Jakobsons artifice til at inddele den semiotisk baserede analyse. Dette har vi gjort, da vi mener at denne opdeling afspejler de forskellige semiotiske elementer i byen.

Idet vi ser havnefronten som et oplevelsesområde, og samtidig mener at den oplevelsesorientering der er sket i samfundet har indflydelse på byrummenes indretning, har vi valgt at inddrage teorier omkring oplevelser og forbrug. Vi opridser kort de forskellige oplevelsestyper med udgangspunkt i Michael Vetner og Christian Jantzens artikel "Oplevelse – et videnskabeligt glossar". Vi har ligeledes valgt at medtage deres tanker omkring æstetisering af forbrugermarkedet og den moderne hedonist. Dette har vi valgt, da det forklarer vores syn på oplevelser og idet vi mener oplevelser er grundlaget for udformningen af nye byrum. Hedonismen ligger i forlængelse af vores tanke omkring, at havnefrontens nye byrum er baseret på nydelse og

at dette er en af de primære årsager til at brugerne opsøger rummene. Vi forklarer ligeledes hvordan vi opfatter oplevelser som identitetsskabende, idet vi mener at det er en vigtig egenskab ved oplevelser og derved også de oplevelser, der finder sted på havnefronten. Dette er tæt forbundet med Giddens' fremlæggelse af det moderne samfund, idet oplevelsen kobles til den identitetsskabende effekt. Vi anvender oplevelser som bagvedliggende grundforståelse og i samspil med byrumsteoriene kigger vi på hvilke betingelser der er med til at skabe en god oplevelse.

I forlængelse af oplevelsesteorien, har vi valgt at inddrage autenticitetsbegrebet på baggrund af Joseph B. Pine og James H. Gilmores opfattelse af fænomenet. Vi ser fænomenet autenticitet som relevant, i særdeleshed i kraft af den referentielle autenticitet. Autenticitetsfænomenet er med til at give os et indblik i hvordan indeksikalske tegn, der understøtter autenticiteten, kan være medvirkende til at skabe en god oplevelse for brugeren. Ved hjælp af indeksikalske tegn, der skaber autenticitet, kan byen formidle en immateriel merværdi. I analysen ser vi på det potentiale der er på Aalborg havnefront, for igennem autenticitet at skabe oplevelser. Dette er især relevant i kraft af Aalborgs skift fra industriby til vidensby og dermed de mange referentielle tegn, der står tilbage fra industriperioden.

Vi er bevidste om, at vi inddrager teorier fra forskellige regimer og at dette kan skabe problematikker. Vi mener imidlertid at de mange teorier, til trods for at de har forskellige videnskabelige afsæt, er nødvendige for at arbejde med byrum. De mange teorier medfører at vores teoretiske fundament bliver eklektisk og at vi udvælger de elementer fra hver teori, som vi finder anvendelige i specialet og sætter disse teoretiske elementer ind i vores socialkonstruktivistiske forståelsesramme.

Del 3 – Case og teoretisk analyse

Som introduktion til Casen har vi valgt at opridses Aalborgs udvikling. Vi ser både på hvordan byen har ændret sig rent fysisk og hvordan den har æn-

dret sit formål. Dette er vores grundlæggende kontekstforståelse og giver os indsigt i, hvorfor Aalborgs byrum ændrer sig. Heri redegør vi hvorfor vi har valgt det område vi har og dette afsnit danner grundlag for, at vi kan arbejde dybdegående med vores case. Efter det brede oprids af Aalborgs udvikling og historie, snævrer vi fokus ind til vores specifikke område – Aalborgs skyline. Både konteksten og beskrivelsen af Aalborgs skyline danner sammen med det teoretiske grundlag, baggrund for den følgende analyse.

Analysen kan inddeles i to – *semiotisk analyse* og *oplevelsesorienteret analyse*. I den semiotiske analyse går vi i dybden med de fysiske elementer og her har vi valgt at inddele analysen i tre områder: *Havnepromenaden*, *Kvægtorvet* og *Østre Havn*. Denne inddeling har vi foretaget på baggrund af de stadier, som udviklingen af rummene er nået til, deres geografiske placering, samt områdernes specifikke historiske træk. Forud for selve analysen af de tre områder, opridses vi områdernes specifikke historie, ligesom vi tager læseren med på en tur i området, hvor området bliver nøje beskrevet. Analysen er inddelt efter Peirces begreber symbol, ikon og indeks, samt Jakobsons artifice. I denne inddeling, og ved hjælp af vores teoretiske grundlag, analyserer vi de fysiske træk i de tre områder nøje. Denne analyse har til formål at danne et overblik over, hvordan strukturen i de forskellige områder er, og denne analyse fungerer ligeledes som fundament for vores kommende analyse. Som opsamling på analysen af de tre områder, kommer afsnittet *"Aalborgs skyline"*. Heri danner vi os et overblik over, hvordan strukturen i Aalborgs skyline er og hvordan de tre områder hænger sammen med Aalborg skyline.

Efter den semiotisk funderede analyse, bevæger vi os videre til en oplevelsesorienteret analyse. Da denne analysedel fokuserer på oplevelsespotentiale og derfor ikke har et fysisk fokus, har vi valgt at ændre inddelingen og inddele analysen i: *de færdige rum*, *de ikke færdige rum* og *de midlertidige rum*. Dette har vi gjort, idet der er stor forskel på hvad man kan analysere, i forhold til oplevelsesværdien, fordi rummene er nået til forskellige stadier

i udviklingsfasen. I de færdige rum vil vi se på det oplevelsespotentiale der umiddelbart foreligger, mens vi i de ikke færdige rum vil se på det fremtidige oplevelsespotentiale. I de midlertidige rum diskuterer vi, med udgangspunkt i teorien, hvilket potentiale der er for udnyttelsen af de ikke færdige rum, frem til de står færdige.

I analysen af de færdige rum og de ikke færdige rum, har vi foretaget en inddeling i fem dele. Disse afsnit er: *beliggenhed, grønt og vand, form, æstetik og arkitektur og det sociale mødested*. Denne inddeling er foretaget med Gehls kvalitetskriterier som baggrundsviden og ud fra vores egne antagelser, om hvilke elementer er vigtige for oplevelsesværdien i byrummene. Grunden til, at vi ikke har valgt at anvende alle 12 punkter fra Gehls model, er at der er elementer, der kan diskuteres i de færdige rum, som ikke kan diskuteres i de ikke færdige rum. Derfor har vi valgt en bredere inddeling. Inddelingen er ligeledes valgt med henblik på, at vi kan genbruge denne i den empirisk baserede analyse. Inddelingen skal derfor ses som en grundlæggende struktur, hvorunder vi kan samle det indhold, der er relevant for området. Afsnittet om de færdige rum afrundes ved at sammenholde analyseresultat med Gehls 12-punkts model.

Afsnittet de midlertidige rum, er ikke inddelt efter de fem punkter, idet dette afsnit skal ses som et diskuterende og reflekterende afsnit, frem for et analytisk afsnit.

Del 4 – Empiri

I denne del af specialet, vil beskrive hvorledes vi har indsamlet vores empiriske materiale og hvordan dette skal anvendes i analysen. Vi vil i *empiriens teoretiske grundlag*, beskrive det teoretiske fundament, vi har anvendt til at indsamle de tre former for empiri: interview, spørgeskema og observationer. Igennem denne teori, forklarer vi hvorfor vi har valgt at gribe empiriindsamlingen an på den måde vi har og på hvilket teoretiske grundlag. Derefter følger et afsnit, der redegør for *empirimetode*. Heri redegør vi for,

hvilken metode vi har brugt til at indsamle empiri og hvordan vi vil anvende empirien i den følgende analyse. Da vi mener at byrummets kompleksitet ikke kan afspejles i en enkelt form for empiri, har vi valgt at kombinere tre former. Vi har ligeledes valgt at holde fokus på vores caseområde i empiriindsamlingen. Dette har vi gjort, idet vi ikke ønsker at undersøge brugen af byrum på et universelt plan, men i stedet ønsker at undersøge brugen af netop byrum på havnefronten i Aalborg. Igennem vores empiriindsamling er vi ligeledes nået frem til en række krystalliseringspunkter, som vi vil anvende i den empiriske analyse. Herefter redegør vi for empirien i empiri redegørelse. Det er her, at vi kort ridser de forskellige data op og beskriver hvilke resultater eller meningsdannelser, vi kan trække ud af vores data. Vi gennemgår alle tre empiriformer og de respektive empiriformers resultater. Empirien danner grundlag for den følgende analyse.

Del 5 – Empirisk analyse

I denne del af specialet vil vi, med baggrund i vores tidligere analyser, teoretiske fundament og vores indhentede empiri, foretage en dybdegående analyse for at besvare vores problemformulering. Den overordnede temainddeling i denne analyse, er magen til inddelingen i de oplevelsesorienterede analyse. Den vil dog blive suppleret af nye krystalliseringspunkter, som vi har fundet frem til igennem empirien. Som fundament for analysen ligger de 6 dybdegående interviews og igennem analysens temaer vil vi løbende inddrage resultater fra vores observationer og vores spørgeskemaer. På baggrund af denne analyse vil vi udarbejde en række anbefalinger, der er specifikt er målrettet Aalborgs havnefront og udviklingen af byrum her.

Efterfølgende vil vi, ud fra vores problemformulering, opsummere hvad vores speciale har vist os i konklusionen.

INDLEDNING + PROBLEMFELT

METODE

FORBRUGERPERSPEKTIVER

I dette afsnit vil vi belyse den moderne forbrugers adfærd og færden i det moderne samfund. For at belyse vores forbrugerperspektiver inddrages Anthony Giddens. Denne tilgang er valgt ud fra den betragtning, at Giddens tanker omkring individers måde at træffe valg på, kan skabe en grundlæggende forståelse af individet, i vores speciale. For at undersøge hvordan forbrugere bevæger sig rundt i byen og bruger byens rum, er det vigtigt at få et grundlæggende kendskab til forbrugeradfærd. Til dette vil vi bruge Anthony Giddens teorier omkring det moderne samfund.

DET SENMODERNE SAMFUND

Vores socialkonstruktivistiske tilgang medfører selvsagt en overordnet samfundsforståelse, men til trods herfor vil vi i det nedenstående afsnit uddybe Giddens' tilgang til samfundet i bestræbelserne på at udfolde vores samfundsforståelse og konkretisere denne. Giddens mener overordnet set, at samfundet skal anskues som en strukturationsproces, hvori individernes handlinger på én og samme tid strukturerer og bliver struktureret af samfundet.

Vi vil bruge Giddens betragtninger om det moderne samfund til at forklare, hvilke samfundsmæssige betingelser der gør sig gældende for forbrugeren og hvad der ligger bag efterspørgslen på oplevelser i byrummet. Giddens' betragtninger om identitet og selvidentitet i det senmoderne samfund, giver en baggrund for hvorfor vi befinder os i et samfund med høj efterspørgsel på følelser, oplevelser og identitet. I Giddens' optik medfører samfundets dynamiske karakter, at identitetsdannelse er blevet et livslangt projekt og individet er fortløbende optaget af at søge dele af omverdenen, der kan skabe mening og bidrage til at opretholde en selvfortælling. Det er således ud fra disse tanker at vores opfattelse af blandt andet forbrug og oplevelser tager afsæt. Ligeledes, mener vi, at autenticitetsbegrebet er forbundet med den identitetsskabende egenskab som oplevelser kan bidrage til. Derfor vil

vi kort redegøre for grundprincipperne i Giddens' senmoderne samfund.

Ifølge Giddens befinder vi os i dag i senmoderniteten og han afviser dermed, at vi har bevæget os ind i en postmoderne epoke. Hans hovedargument for dette er, at moderniteten i lige så høj grad forener, som den skaber adskillelse og fragmenterer. Konsekvenserne af moderniteten har omdannet samfundet i en retning væk fra traditionerne, men ikke væk fra selve moderniteten. [Giddens 1996:40] Til forskel fra det præmoderne samfund, er det moderne samfund i høj grad præget af dynamik, idet samfundet forandrer sig med en hastighed og intensitet, som er enestående for en tidsperiode. Forandringerne er såvel ekstentionelle som intentionelle, hvilket vil sige at de påvirker såvel det omkringliggende samfund, som de ændringer der har konsekvenser for vores hverdagsliv, personlighed, identitet og relationer. [Giddens 1990:13]

DET DYNAMISKE SAMFUND

Giddens anvender tre hovedbegreber til at beskrive de mest udprægede dynamiske aspekter, som kendetegner det moderne samfund: adskillelse af tid og rum, sociale systemers udlejningsmekanismer og modernitetens iboende refleksivitet.

Adskillelse af tid og rum

I det præmoderne samfund er sociale aktiviteter "hvor" og "hvornår" forbundet med hinanden og aktiviteternes indhold. Det moderne samfund reviderer denne opfattelse af begreberne tid og rum, der ikke længere er betingede af hinanden. Hovedparten af den sociale interaktion i det moderne samfund, foregår uafhængigt af tid og sted, hvilket til dels skyldes udviklingen af kommunikationsformer og transportmuligheder. Tiden er blevet globaliseret og standardiseret og tilsvarende er rumbegrebet ekspanderet markant. Vi kan i det moderne samfund, befinde os i samme rum, men det

behøver ikke at ske på samme sted. [Kaspersen 2007:434] Denne adskillelse muliggør nye måder at rekombinere tid og rum på – måder som koordinerer de sociale aktiviteter uden reference til stedets karakteristika. Med andre ord er vi blevet i stand til at kommunikere på tværs af tid og rum. Denne adskillelse af tid og rum betyder, at byens rum kan kommunikere til og med brugerne, uden at det betinger at brugeren er til stede i rummet.

Sociale systemers udlejring

Udlejring dækker ifølge Giddens over:

"... den proces, hvor sociale relationer "løftes ud" af, løsrives eller frisættes fra lokale og bundne sammenhænge og i stedet rekonstrueres på tværs af tid og rum" [Giddens 1996:11]

Tid-rum adskillelsen og udlejningen er, som citatet nævner, betinget af hinanden og præger de to udlejningsmekanismer, som Giddens skelner imellem. Disse abstrakte systemer kaldes symbolske tegn og ekspertsystemer og er begge medvirkende til udviklingen af det moderne samfund. De symbolske tegn skal forstås som udvekslingsmedier, da de har en standardværdi og kan ombyttes på tværs af kontekster. Giddens anvender penge, som det oplagte eksempel på symbolsk værdi. Penge fungerer som kreditmiddel (tid) og kan derfor sætte paratens om både tid og rum, samtidig med at den standardiserede værdi muliggør, at individer ikke nødvendigvis behøves at mødes fysisk for at foretage transaktioner (rum). [Kaspersen 2007:434] Ekspertsystemer sætter ligeledes tid og rum i parentes ved at bruge teknisk viden, som er valid uanset hvem bruger ekspertsystemerne. Ekspertsystemerne berører de fleste sociale sammenhænge og de er ikke begrænset til områder af teknisk karakter, men vedrører ligeledes sociale relationer og individets tanker. [Giddens 1996:20] Idet det moderne samfund i høj grad er præget af usikkerhed og mange valgmuligheder, bliver tillid et afgørende begreb:

"Når det drejer sig om ekspertsystemer, sætter tillid parentes om den begrænsede tekniske viden, som de fleste mennesker har om de kodede informationer, der rutinemæssigt påvirker deres liv" [Giddens 1996:31]

Tillid spiller en væsentlig rolle for de informationer, der præger vores liv. Vi har ikke kendskab til den bagvedliggende viden, som ekspertsystemerne besidder, og vi er derfor nødt til at basere vores accept af ekspertsystemet på tillid. Modernitetens abstrakte systemer har givet en sikkerhed, som ikke eksisterede i de præmoderne systemer. Der ligger eksempelvis tillid bag mange af de hverdagsbeslutninger vi træffer, som valg af transportmiddel og den mad vi spiser.

Refleksivitet

I modsætning til det præmoderne samfund, er det moderne samfund præget af en høj grad af refleksivitet, hvor man i høj grad orienterer sig mod fremtiden. Det betyder, at sociale praksisser konstant revideres og omstruktureres i forhold til de nye informationer individet modtager. Dette kan også beskrives som den regelmæssige brug af viden, som individer og institutioner indsamler og anvender til organisation og forandring af samfundet. [Kaspersen 2007:435] Dette kan eksempelvis dække over den viden, som en kommune eller by indhenter, for at målrette deres kommunikation. Refleksiviteten er en konsekvens af adskillelsen af tid og rum, samt de sociale udlejningsmekanismer og dynamiske aspekter, der er med til at flytte det sociale liv ud af de traditionelle rammer, hvor vaner, rutiner og traditioner er dominerende.

Den øgede refleksivitet i det moderne samfund skaber ikke nødvendigvis en øget og bedre viden, men tværtimod resulterer den i en usikkerhed omkring den nye videns sandhed. Dette på grund af, at refleksiviteten underminerer den sikre viden, idet vi ikke kan være sikre på at denne bliver revideret. Det skaber tvivl og er blevet et eksistentielt træk ved det moderne individ, med konsekvens for dets identitet.

IDENTITET

Selvidentitet

I det senmoderne samfund er selvidentitet en reflektiv stræben, hvor selvets projekt bliver at vedligeholde sammenhængende og revideres selv-fortællinger. [Giddens 1996:141] Selvidentiteten skabes ud fra de valg og beslutninger, som individet træffer. Hvor man i det præmoderne samfund indordnede sig under de traditioner, der herskede, er tendensen i det senmoderne samfund markant anderledes. Det moderne individ har mulighed for at træffe sine egne valg, som dermed udgør selvets fortælling. Det betyder, at vi ikke er, hvad vi er, men hvad vi gør os til. [Kaspersen 2007:149] Individet udvikler dele af sin selvidentitet i nære relationer, såkaldte "rene forhold". Denne type forhold forbindes typisk med intime relationer, som venskaber, parforhold og familie.

Livsstil

I det senmoderne samfund, bliver individet præsenteret for en kompleks mængde valgmuligheder hvilket, som tidligere nævnt, medfører en usikkerhed. Når traditionerne udviskes, tvinges individet til at træffe valg om livsstil. Livsstil dækker, ifølge Giddens, over mere end blot forbrugerkultur. Det kan nærmere defineres som et sæt af praksisser, der følges af individet. Praksisserne følges ikke blot på grund af nyttemæssige forhold, men i ligeså høj grad, fordi de giver en materiel fortælling om selvidentiteten. [Giddens 1996:100] Det moderne individ skal derfor skabe en livsstil, som en del af selvidentiteten.

Livsstil kan betragtes som en rutinepræget praksis, hvori rutinerne eksempelvis er tøjvalg, handlemåder og andre forbrugsvaner. Derfor har de små valg som individet træffer i forbrugerøjemed, stor betydning for identiteten. Dette medfører også, at det ikke er uden betydning, hvilke rum individet bevæger sig i, da dette er en del af livsstilen. Rutinerne kan dog forandres i

takt med selvidentitetens reflektive karakter:

"Jo mere post-traditionel et miljø vi bevæger os i, desto mere vil livsstilen vedrøre selve identitetens kerne, dens skabelse og gendannelse" [Giddens 1996:101]

Selvom valgene er mangfoldige, er det ikke ensbetydende med, at alle valg er åbne for alle. Økonomisk status, køn og uddannelse er eksempelvis faktorer, der har indflydelse på hvilken livsstil der vælges. Kendetegnene er, at det moderne individ zapper imellem forskellige livstile og holdninger og dermed bevæger sig på tværs af de traditionelle livsstilssegmenter. Da individets livsstil omfatter vaner og orienteringer, der tilsammen udgør en enhed, giver dette individet en følelse af ontologisk sikkerhed. Dette kan få individet til at distancere sig fra andre livstile og valget af livsstil sker derfor ofte på bekostning af andre alternativer. [Giddens 1996:102]

Individet vælger livsstil efter dets tilhørsforhold til en bestemt gruppe mennesker med samme livsstil. Valg og aktiviteter inden for en livsstil, vil ofte være segmentarisk for individet, blandt andet fordi der eksisterer en stor mængde af handlemuligheder. De handlemåder der følges i én kontekst, er ikke nødvendigvis lig med de handlemåder, der følges i en anden kontekst. [Giddens 1996:103] Giddens kalder de forskellige segmenter for livsstilssektorer og de udgør et tid-rum-udsnit over individets aktiviteter.

I det senmoderne samfund må individet, som nævnt tidligere, selv skabe dets livsstil som en del af selvets reflektive projekt og det sker med en kraftig påvirkning af en tingsliggørelse. Frem for en reel selvudvikling, bliver forbruget af materielle goder til en vis grad en erstatning herfor. Dette forbrug er, ifølge Giddens, ikke afhængigt af selve brugsværdien af varen, men af hvordan disse varers brugsværdi fremtræder. [Giddens 1996:230] Dermed er det de værdier og konnotationer, som en vare besidder, der har betydning. Dette gør sig også gældende for individets færden i byens rum.

Hvilke rum individet vælger at bevæge sig rundt i, er medvirkende til at skabe individets livsstil.

Afrunding

Identitetsdannelsen er en refleksiv proces, der skabes og genskabes igennem vores daglige handlinger og tilgængelig viden. Bruddet med traditionerne, og friheden til at træffe egne valg og dermed skabe sin egen identitet, har skabt en større usikkerhed. I et samfund præget af mange informationer, er det essentielt at individet evner at sortere i disse, da identiteten dannes på baggrund af individets refleksivitet. Individet tilrettelægger derved sit eget livsforløb, hvor vedligeholdelse og revidering af livsstilen aldrig er givet på forhånd. Adskillelsen af tid og rum giver individet frihed til at interagere uafhængigt af tid og sted. Alle disse forskellige aspekter af det moderne samfund, har stor indflydelse på hvordan individer anvender byens rum og bevæger sig rundt i disse. Giddens' teori vil derfor fungere som en bagvedliggende forståelse for modtagernes færden og anvendelse af rum.

Efter denne gennemgangen af Giddens' syn på forbrugerens adfærd, vil vi nu gennemgå en række byrumsteorier, som ligger til grund for vores videre analyse.

DELL 2

BEGREBSAFKLARING

BYRUM

Oplevelser + Forbrug

BEGREBSAFKLARING

BYRUM

Oplevelser + Forbrug

I det følgende afsnit vil vi afklare nogle af begreber vi anvender i projektet. Det er begreber, der kan have flere betydninger eller være svære at definere konkret og vi finder det derfor nødvendigt at præcisere hvad vores definition af disse er.

Mangfoldighed

Mangfoldighed er et diffust begreb, der kan rumme mange forskellige underbegreber. Det kan være begreber som dynamik, innovation, dannelse og forandring. I modsætning til disse står begreber som konflikt, opsplittning, segregering og intolerance. Begrebet mangfoldighed kan anvendes i mange sammenhænge og kontekster. Der kan være tale om kulturel mangfoldighed, social mangfoldighed, æstetisk mangfoldighed, funktionel mangfoldighed eller historisk mangfoldighed. Byen er en kompleks størrelse, der er sammensat af mange forskellige individer. Den er ligeledes sammensat af forskellige historiske elementer, æstetiske elementer og rummer oftest også forskellige kulturelle tilbud. En by favner altså de forskellige mangfoldighedsbetydninger i ét, man kan end dog sige at mangfoldighed er netop hvad en by er. Der er både fysiske og sociale forskelle i en by og disse forskelle, eller denne mangfoldighed, er både med til at skabe uenighed og splittelse og samtidig medvirkende til at skabe oplevelser, overraskelser og innovation. Mangfoldighed er både byens svaghed og styrke. I vores terminologi indbefatter mangfoldighed både æstetisk-, historisk-, social-, kulturel-, og funktionel mangfoldighed. Det er disse forskellige mangfoldighedstyper, der giver byen sin værdi og sin identitet. Det er også disse mangfoldighedstyper, der gør at det er muligt for mange forskellige typer individer at anvende et offentligt byrum og hver især få deres egen unikke oplevelse med hjem.

Borgere, brugere eller forbrugere?

I vores undersøgelse vil vi så vidt muligt bruge betegnelsen bruger om de aktører der optræder i vores case, hvis adfærd samt sociale og kulturelle kontekst vi ønsker at undersøge. Imidlertid kan denne bruger indtage

flere roller gennem specialet alt efter hvilken sammenhæng den indgår i. I teorien vil holde os til de betegnelser der er angivet i litteraturen (fx individ og forbrugere). Derudover vil vi også bruge disse benævnelser enkelte andre steder, som fx individ når det handler om generelle træk ved samfundet og betingelser brugeren er underlagt og ellers når vi henviser tilbage til teorien. Betegnelsen skal derfor ikke ses som stringent.

Umiddelbart ville det være nærliggende at bruge betegnelsen borgere, da vi jo netop ønsker at koncentrere os om de borgere, for hvem byrummet har, eller kan få, betydning for i hverdagen. På samme vis ville det for så vidt også være nærliggende at bruge betegnelsen forbrugeren, da vi overordnet ser byrummet som et resultat af den oplevelsesorientering der præger samfundet i dag og som følgelig bevirker at vi kan betragte det som et oplevelseslandskab. Vi har dog valgt brugeren i et forsøg på at dække så bredt som muligt og samtidigt forholde os nogenlunde neutralt til begrebet. Der er således ingen teoretiske overvejelser der ligger til grund for vores valg. Vi er bevidste om at der findes litteratur på området hvor værdierne af de forskellige begreber diskuteres og hvor individets magtposition er indlejret i begrebet (Fx Jens Hoff – ”Medborgerskab, brugerrolle og magt” 1993”). Det er dog ikke vores ønske i denne rapport at tage diskussionen op og redegøre for dette område.

Skyline

Vi vil bruge betegnelsen skyline om Aalborgs nordlige strækningen, der grænser op til Limfjorden, hvoraf havnefronten udgør den centrale del. Vi er dog opmærksomme på at den gængse opfattelse af begrebet ofte er forbundet med storbyer. Dette antydes også i definitionen på Wikipedia, hvor der henvises til skyskrabere som en ofte forekommende del af skyline:

”En skyline kan beskrives som en bys silhuet i form af et overblik eller et udsnit af dens højeste bygninger og strukturer. Den kan også beskrives som den kunstige horisont, som skabes af byens struktur. En bys skyline giver

en god antydning af byens økonomiske kraft i almindelighed, således at jo mere prominent en skyline en by har, desto større økonomisk magt har byen. Byens skyline kan også betegnes som dens fingeraftryk, eftersom der ikke findes to ens skyelines. Billedet af en skyline viser ofte et stort, panoramaagtigt syn af byen. I mange byer, men ikke alle, har skyskrabere en væsentlig betydning for byens skyline. Har byen en stærk planlægning af udviklingen, som det f.eks. er tilfældet i Minneapolis, tenderer dens skyline mod at ligne et kunstigt bjerg på grund af, at de højeste bygninger er koncentreret omkring centrum”

Vi er i første omgang stødt på betegnelsen skyline om Aalborgs havnefront i formidlingen omkring byfornyelsen fra Aalborg kommune. Det er et ønske fra Aalborg Kommunes side at Aalborg skal have en markant skyline og i den forbindelse har kommunen bedt arkitektfirmaet Schmidt Hammer Lassen udarbejde forslag til at præsentere Aalborgs nye skyline, hvor især den østlige del er i fokus: ” Aalborgs skyline kommer under forandring på Østre Havn, hvor nye høje boliger skal spille sammen med siloer”.

Når vi mener at begrebet skyline er relevant at bruge i en provinsby som Aalborg, er det fordi byen har enorme industribygninger der tydeligt markerer sig fra den nordlige side af fjorden, og samtidig er de i tæt forbindelse med midtbyen der ligeledes vil være synlige i panoreringen fra nord. Den måde byen præsenteres på i panoreringen, vil samtidig blive en væsentlig rute langs havnefronten, hvor byen her præsenteres gennem en oplevelse, men med de samme markante bygninger som milepæle.

BEGREBSAFKLARING

BYRUM

Oplevelser + Forbrug

Som et led i besvarelsen af vores problemformulering, vil vi i dette afsnit redegøre for vores definition af byrum og vores anvendelse af byrumsbegrebet. Vi har valgt at inddrage en række forskellige byrumsteorier og disse danner, på baggrund af vores forståelsesramme og i samspil med de andre teorier, vores teoretiske fundament for specialet.

BYRUMMENES KOMPLEKSITET

Byrummet er et komplekst fænomen, der ikke umiddelbart lader sig definere på alle felter inden for én samlende teoretisk udredning. Vi har derfor valgt at sammenholde forskellige teoretiske vinkler inden for byrum, for ad den vej at få en dybere forståelse for de mangfoldige aspekter en by indeholder. Vi har valgt at inddrage de teorier og teoretikere, som vi mener dækker forskellige aspekter af byrummene, til trods for at disse tilhører forskellige regimer. Ved at kombinere disse får vi en teori der dækker bredt, i stedet for at fokusere på et bestemt aspekt af byrummene. Til trods for at teorierne har forskellige erkendelsesteoretiske forståelsesrammer, har vi valgt at anvende disse i samspil og med vores forståelsesramme som grundlag.

Frederik Stjernfelt og Jan Gehl et al. repræsenterer i vores speciale de mere fysiske egenskaber ved byrummet. Stjernfelt repræsenterer den mere overordnede semiotiske tilgang, hvor igennem vi vil undersøge byrummenes struktur på et makroniveau. Omvendt anvender vi Gehl på et mikroniveau, igennem hans byrumskategorisering. Med udgangspunkt i de fysiske rammer, berører Gehl dog også det sociale niveau. Dette kommer blandt andet til udtryk igennem 12-punktsmartricen, der ligeledes tager højde for det sociale aspekt.

Byrum

Et byrum defineres i dette speciale som en offentlig plads der rummer aktiviteter, som er beregnet til gående, stående eller siddende ophold. Byrummet skal have en bred tilgængelighed og indeholde en art aktivitetstype af nødvendig, frivillig eller social karakter. De offentlige arealer, som vi fokuserer på i specialet, er kendetegnet ved, at alle byens borgere har lige adgang til byrummet. Vi fokuserer på byrum, der på en eller anden måde indeholder aktiviteter, der både kan være planlagte eller opstået af sig selv. Det vil sige, at vores definition på byrum i dette speciale omfatter de gader, steder og pladser, der er tiltænkt den funktion at være socialt mødested eller indgå i borgernes byvandring. Byrum indbefatter også rum der i fremtiden vil indeholde disse funktioner, men ikke nødvendigvis indeholder dem nu.

Byliv

Vi definerer byliv som al den aktivitet, der foregår i det offentlige rum uden for hjemmet. Mangfoldighed er et af nøglebegreberne i bylivet. Individene er i deres tilstedeværelse i byrummet med til at udgøre bylivet. Det kan være kvinden, der er på indkøb i byen, parret der går tur langs havnen og børnene der leger på legepladsen. Alle disse aktiviteter er med til at skabe bylivets mangfoldighed. Vi mener, at aktiviteterne i byrummene er medvirkende til at skabe bylivet. Jo flere forskelligartede aktiviteter, des rigere byliv.

Vi har nu redegjort for vores definition af byrum og byliv. I næste afsnit, vil vi gennemgå byrummet og bylivets udvikling, med henblik på at få større indsigt i denne udvikling. Derudover vil vi se nærmere på bylivets aktuelle status som en del af den samlede kommunikation imellem borgerne i samfundet.

Byrummets og bylivets udvikling

Igennem det sidste århundrede er der sket massive ændringer i den måde hvorpå byrummet anvendes. I starten af det 20. Århundrede blev byen og

byens rum primært anvendt til nødvendige, arbejdsorienterede aktiviteter. Det kunne være som mødested for byens borgere, som samlingssted for information og som markedsplads, hvor der blev udvekslet varer og tjenester. Byens rum fungerede ligeledes som adgang og forbindelse imellem byens funktioner. [Gehl et al. 2006:12] Byen var med andre ord funktionsopdelt. Byrummene har været både mødested, marked og forbindelse. Igennem hele historien har byrummene myldret med mennesker og funktioner. Livet i byens rum var en integreret og nødvendig del af samfundets funktion.

I et kortere tidsperspektiv, omfattende de sidste 40 år, fra introduktionen af de første gågader til i dag, ses store ændringer i brugen af byens rum. Gågaderne blev introduceret i 60'erne med henblik på at give kunderne til byens butikker bedre vilkår. Gaderne blev opfattet som indkøbsgader, hvor folk i fred for trafikken kunne gå på indkøbstur. [Gehl et al. 2006:12] Allerede i slutningen af 60'erne og starten af 70'erne begyndte nye mønstre at tegne sig. De første udendørscaféer dukkede op, og studenteproprør og Flowerpower-bevægelsen viste sig i gadebilledet med politiske statements og kulturelle happenings. Parkeringspladser nedlægges og der bliver bedre plads til at udfolde byrummet og bylivet. Dette forstærker tendensen til at bruge byens rum til manifestationer, kulturelle begivenheder og stilfærdigt ophold. Antallet af udendørscaféer vokser og sæsonen forlænges til store dele af året. Der tegner sig altså en markant ændring i brugsmønstrene i byrummene, fra hovedsageligt at blive anvendt til nødvendige gøremål for 100 år siden, over at have fokus på indkøbsaktiviteter, og til i de senere år at huse et stadig større omfang af rekreative aktiviteter og kulturelle begivenheder.

Det overordnede træk i forandringerne, er at industribyen i løbet af relativ kort tid har gennemgået en transformation til en fritids- og fornøjelsesby. Der er dog stadig arbejds- og indkøbsfunktioner tilbage i byen. De fungerer nu sideløbende med den urbane rekreation. Et andet nævneværdigt mønster i udviklingen, er at rekreation og fornøjelse overvejende er sommerak-

tiviteter, som er afhængige af byrummenes kvalitet, mens vinterens byliv fortsat er præget af arbejds- og indkøbsfunktioner. En form for to-sæsonkultur er udviklet. [Gehl et al. 2006:14]

Ser vi kort på bylivets udvikling de seneste 40 år, er bylivet, efter mange års tilbagegang på grund af trafikpres, igen i udvikling. Bylivet vokser, flere mennesker bruger byen og de bruger stadig mere tid i byens rum. Dagene er blevet længere i kraft af at byens åbningstider er blevet forlænget, ligesom ugen er blevet længere med aktiviteter både lørdag og søndag. I næste afsnit vil vi se på hvilke aktivitetstyper der er i spil i byens liv.

Bylivets aktiviteter

Byrummene indeholder en række forskellige aktivitetstyper. Aktivitetstyperne har, som nævnt tidligere, ændret sig over tid. Vi deler aktiviteterne ind i tre typer:

- Nødvendige aktiviteter
- Valgfrie aktiviteter
- Sociale aktiviteter

De *nødvendige* aktiviteter er aktiviteter, som ikke påvirkes, eller i hvert fald kun påvirkes lidt, af den fysiske udformning. Det omhandler de aktiviteter, som individet bliver nødt til at foretage, for at opnå et bestemt mål. Ofte vil disse være hverdagsaktiviteter og primært dreje sig om fodgængertrafikken, såsom at gå på arbejde eller indkøb, vente på bussen, gå ned med et brev og så videre. [Gehl 2003:7]

Den anden aktivitet Gehl definerer, er de *valgfrie* aktiviteter. Som navnet antyder, er dette aktiviteter som udføres for fornøjelsens eller lystens skyld. Dette kan være at gå en tur, sidde på en bænk og læse en bog, solbade med mere. Modsat de nødvendige aktiviteter, har den fysiske udformning stor betydning for hvor individet vælger at opholde sig, samtidig med at vejret

har indflydelse på valg af område eller sted. [Gehl 2003:9]

Sociale aktiviteter er den tredje og sidste aktivitetsform, som bliver defineret i forbindelse med byrum. En forudsætning for at disse aktiviteter kan finde sted er, at der er andre mennesker til stede. Det kan være børn der leger, folk der snakker, men det kan også bare være at se og lytte til hinanden. [Gehl 2003:10]

Disse tre aktivitetsformer ses sjældent isoleret fra hinanden. Livet i byrummene vil ofte være en kombination af flere aktivitetsformer, hvor én aktivitetsform ikke nødvendigvis udelukker en anden. Én aktivitetsform kan betyde, at en anden aktivitetsform opstår. Fx kan et byrum med mange individer, som benytter sig af de valgfrie aktiviteter, betyde at der spontant opstår sociale aktiviteter mellem folk. Det er altså en kombination af disse tre aktivitetsformer, som skaber livet i byrummene. Derudover ses der en tendens til, at hvis nogen begynder at foretage sig noget et givent sted, vil andre slutte sig til – mennesker tiltrækker mennesker. [Gehl 2003:10]

BYRUMMET SOM EN FYSISK STØRRELSE

Verden er blevet større og mere kompleks. Med globaliseringens indtog er det vigtigere end nogensinde før at vi i hverdagen og i det offentlige liv møder andre livsstile og kulturer, som udgangspunkt for social og kulturel udveksling, der kan baseres på kendskab og fortrolighed. [Gehl et al. 2006:106] I dette afsnit, vil vi belyse byrummets fysiske udformning og betydningen af denne. Byrummets fysiske udformning spiller en afgørende rolle for hvorledes de anvendes, og vi finder det derfor relevant at undersøge nærmere.

Vi var valgt at skelne mellem selve byrummet og det sociale liv, og de sociale fællesskaber der er tilstede i byrummet. De sociale funktioner spiller

ind på brugen af byrummet. Selv om man kan opfordre til byliv gennem de fysiske udformninger, så skal disse elementer ses i samspil med hinanden. Vi inddeler derfor byrum i to overordnede afsnit - en fysisk og en social del.

Den fysiske del redegør for byrummet i en overordnet bystruktur. De fysiske rum har indvirkning på de sociale aktiviteter der foregår i rummet. De fysiske rammer i byrum skal gerne appellere til en bred målgruppe. Derfor er der mange funktionelle aspekter at tage højde for i udformningen af det fysiske byrum. De sociale byrum omhandler de forhold, der gør at individet finder nogle byrum mere interessante end andre.

Byrummet som en del af en større helhed

I følgende afsnit vil vi undersøge bystruktur ud fra blandt andet et æstetisk og sociokulturelt synspunkt. Vi vil ligeledes undersøge hvilken påvirkning ændringer i byens rum har for borgernes færden. Først vil vi redegøre for Frederik Stjernfelts teori om stedet, gaden og pladsen. Afsnittet er ligeledes en uddybning af vores definition af begrebet byrum.

Kulturteoretikeren Frederik Stjernfelt har skrevet en artikel "Sted, gade, plads – en naiv teori om byen", hvor han på et fænomenologisk grundlag definerer byrum. Det er ud fra denne artikel at nærværende afsnit er skrevet.

Stjernfelt mener at byen er et komplekst objekt, der ikke umiddelbart lader sig definere på alle felter i en sammenholdende teori. Stjernfelt vælger derfor, at fokusere på ét aspekt af byen; byvandringen. I hans optik er hverdagens målbevidste byvandring et resultat af nogle basale fænomenologiske træk ved byen.

Gadenettets mange lag danner utallige systematiske muligheder for byvandringen. Gaden er hovedåren med de karakteristiske lange, stabile strata, der adskilles af de ustabile punkter i kryds og på pladser. De lineære og

stabile strata udsætter ikke på samme måde subjektet for situationer, hvor der skal vælges mellem de mange mulige veje at gå, som der sker i de ustabile punkter. Hvorom alting er, så er gadenettets struktur, med skift mellem det stabile og ustabile, ikke den eneste faktor ved Stjernfelts teori. Man skal dog have in mente, at den "subjektive" og den "objektive" vej ikke falder sammen. Her tænkes der forholdet mellem borgerens og turistens færden. Borgeren har ikke i samme udstrækning behov for at undre sig over den velkendte plads, mens turistene i de fleste tilfælde er kendetegnet ved en ustabil flakken og stop undervejs i vandringen.

Sted, gade og plads

I sin tilgang til byen sonder Stjernfelt mellem sted, gade og plads. *Stedet* er enten udgangspunktet eller måldestinationen for vandringen igennem byen. Det er kendetegnet ved et permanent opholdssted afkoblet fra trafikstrømmen. [Stjernfelt 1997:354] Det kan også være både udgangspunkt, mål eller midlertidige opholdssteder, delmål eller fejlagtige mål undervejs.

Gaden er det funktionelle og målrettede element, hvor transporten foregår fra et sted til et andet. Gaden ses derfor som funktionel i forhold til processen. Det er kendetegnet ved formalisering, differentiering af trafikstrømmene og anonymisering af trafikkanterne. [Zerlang 2006:108]

Pladsen præsenterer en flertydighed i cirkulationen, sat op imod gaden ensrettede funktionalitet. Pladser udsætter individet for en valgsituation. Bevidstliggørelsen af fællesskabet kommer frem i lyset, men "fællesskabet" er snarere set gennem generalitetens anonyme briller. Pladsen introduceres også som byens identitetsgiver, da den gennem sine monumenter grundlægger sig selv. Stjernfelt lægger op til at *pladsen* defineres forskellig fra *gaden*, da der her ikke er tale om transit fra A til B og den adskiller sig fra *stedet*, idet den ikke figurerer som destination, afkoblet fra trafikstrømmen. Det bevirker at pladsen, i forståelseshorisonten, ses som rum for muligheder og rum for det offentlige. Stjernfelt omtaler også kategorien *terrain*

vague, der beskrives som den åbne plads helt uden for systemet. *Terrain vague* er typen af rum, hvor sted og plads har affinitet.

Eksempler på sted, gade og plads

Sted	Gade	Plads
Hjemmet	Bygaden	Vejkrydset
Stuen/værelset	Trappen/korridoren	Entreen (med flere døre)
Nulstedet (det utopiske mål)	Den rene transport (midlet)	Mulighedernes bundt (valget)
Blindgyden	Stræde, gyde, villavej etc.	Den domesticerede plads 1. For offentlige ceremonier 2. For handel (torvet)

Figur 1. [Stjernfelt 1997:359]

Terrain vague

- Den "utæmmede" plads, helt uden for cirkulationens net.

Byrummets udformning anfægter forbrugerens færden og ageren i byrummet. Det kan fx være bestemmende for hvorfor man vælger en bestemt rute frem for en anden eller et bestemt mødested. Byrummet er ligeledes et socialt mødested og de fysiske træk ved et givent sted kan lægge op til bestemte handlinger.

Det nygamle

I takt med de seneste tendenser indenfor byløft, har Bilbaoeffekten, eller Guggenheimsyndromet, ifølge Kirsten Marie Raahauge, indvirket på stort

set alle større eller mellemstore byer, i form af erhvervelse af diverse attraktioner som kunstmuseer, sportsarenaer og kulturcentre. Når disse steder dukker op, sker der samtidig det modsatte og såkaldte non-places opstår over alt. I kraft af telekommunikation og hastig bevægelse over store afstande er *“intet sted længere for alvor et sted (...), de er kun rum for konsumorienterede eller transitære formål, mobiltelefoni på stedet, transport mellem stederne, kommunikation via skiltning etc.”* [Raahauge 2006:176]. Raahauge bruger Århus midtby som eksempel, hvor hun henviser til, at bilbaoeffekten her kommer til udtryk gennem genautenticering af det samlede gadebillede, hvor non-places samtidig er opstået som konsumområde. Dette billede ser også ud til at tegne sig i Aalborgs byfornyelse. Denne form for transformationer i midtbyen, som ses flere og flere steder, er eksempler på ændringer og gentagelser der angår vores forhold til tid, historie, rødder og autenticitet og får betydning for den måde hvorpå byrummene bruges og opfattes.

I byer som Århus, hvor autenticitet er blevet et af kernebegreberne i byfornyelsen, ændrer byrummene karakter i form af metareferentielle udtryksformer. I Århus er midtbyen ændret fra at være den del af Århus, der udgør midtbyen, til at være “den del af Århus, der spejler og fejrer ideen om Århus”. Århus midtby er blevet en “meta-midtby” og samtidig er byløftet, ifølge Raahauge, en tableauiseret gentagelse af det gamle Århus som middelalderby. Ved denne nye gentagelse, der peger tilbage på noget gammelt, opstår der noget nyt - nemlig det nygamle. Raahauge bruger betegnelsen tableauiserede byrum om de rum der, igennem et byløft eller byfornyelse, indeholder det nygamle.

Transitære rum

Non-places, som vi tidligere nævnte, er transitrum som findes i fx lufthavne, shoppingcentre, banegårde og lignende. Imidlertid benytter Raahauge begrebet transitære rum som en udfoldelse heraf, idet hun mener at betegnelsen transitrum kan miste sin stringens, hvis det udstrækkes til også

at kunne bruges om rum som midtbyen.

Det transitære rum er kendetegnet ved, at det spejler kontemporære temaer som bevægelse, kommunikation, transport, hastighed, mangfoldighed og dislokalisering, der ofte opfattes som forbundet med forandring. “Transitelementer” er at finde overalt i bybilledet verden over: mobiltelefoner, parabolantennener, internetcaféer, parkeringspladser, omstigningssteder med mere. Samtidig danner transitære rum, i Raahauges fremlæggelse, rammen om et fænomen, der knytter sig til den antropologiske betegnelse liminalitet – overgangsriter eller rites de passage. Liminalitet betegner en slags overgangsfase, som fx den fase man befinder sig i fra barn til voksen, hvor man i overgangen hverken er barn eller voksen. De sociale processer af liminalitet, der finder sted i overgangsriten, finder også sted i transitære rum, men med den forskel at deltageren ikke ændrer sin status. Transitære rum kan herved forstås som en overført betydning af den antropologiske forestilling om liminalitet til en version, hvor vægten er lagt på det rummelige aspekt frem for det tidslige. I transit fra A til B befinder man sig i en liminal sfære, hvor der er plads til performativ optræden. I denne antropologisk relaterede definition af transitære rum, er det således de sociale processer der er afgørende og ikke hvordan man kommer fra A til B. Når den fysiske bevægelse i at komme fra A til B er afgørende, og rummets fysiske udformning er indrettet herefter, er der tale om transitrum som fx banegårde, lufthavne, motorveje. Transitære rum er derimod ikke defineret ved fysiske egenskaber i rummet, men ved en social tilstand i rummet. Man opholder sig her i et tidsrum – en overgang mellem hjemme-ude og hjemme igen – hvor man opfører sig transitært. Her finder performativ optræden sted, hvor man er udsat for byens påvirkninger af planlagte forløb, såvel som tilfældige møder. Undervejs befinder man sig i et rum der er hverken-eller, men som på trods heraf er veldefineret, afgrænset og gennemplanlagt, hvorfor fornemmelsen af liminalitet samtidig er under kontrol [Raahauge 2006:180].

Fragmentering i byen

Den hollandske arkitekt Reem Koolhaas har diskuteret den moderne bys arkitektur og funktioner. Han mener ikke at bebyggelse kan betragtes som selvstændige enheder, på trods af arkitektur og funktionsegenskab. De arkitektoniske værker ligger som selvstændige fragmenter, der er med til at forme et landskab, der hverken hører under klassisk by eller klassisk landskab. Koolhaas kalder dette fænomen for "SCAPE". Med fænomenet "SCAPE" deler Koolhaas således byen op i disse fragmenterede enheder og former forskellige rum [Marling 2003:21].

Brugsmønstre i byens rum

Kirsten Marie Raahauge inddeler byen i forskellige fragmenterede rum ligesom Koolhaas. Hun redegør for dette fænomen i hendes Phd.-afhandling: "Landskabet, byen og huset – En Århusantropologi fra Fedet og Skåde Bakker", 2006.

Hun mener ydermere, at rummene har forskellige egenskaber alt efter hvilket brugsmønster rummet skaber sociokulturelt. Hun sorterer dem efter egenskaber alt efter om rummene spreder, samler eller suger, og implementerer Baudrillard's begreb om det imploderede rum. Begreberne fortæller om egenskaberne ved det enkelte rum, men også hvordan disse rum interagerer med de andre rum i byen.

De spredende og samlende rum er selvsagt afhængige af hinanden, idet rummet både kan sprede og samle på én gang. Et samlende rum kan dog samle så mange sociokulturelle kræfter, at der overgår til et sugende rum, fordi det suger fra andre rum.

Et *spredende* rum er kendetegnet ved at det er centrumsløst. Der er typisk en hovedåre, der løber igennem rummet og denne samles ikke i noget centrum, eller efter Stjernfelts begrebsdefinition: en plads, hvor individerne kan mødes i forskellige urbane sammenhænge. Der er dermed ikke noget

sted i det spredende rum, som man kan udpege som værende mere intenst end andre. Bymæssigt er spredende rum også en del af en spredende bevægelse, da gaden i rummet typisk er på vej ud i periferien.

Samlende rum kan ansues på to måder. Et rum der rent infrastrukturelt samler vejene i et trafikalt knudepunkt eller et rum der samler på det sociale plan. Det sociale plan skal forstås som sociale fællesskaber. Det socialt samlende rum kan være medvirkende til identitetsskabelse. Det at bo i byen og associere til det image og de værdier byen har. Derfor skal borgerne i byen helst kunne tage ejerskab af de værdier byen har, fordi det signalerer noget om den livsstil det enkelte individ har.

Det *sugende* rum er et rum der er så fuldt af aktiviteter, at det suger bylivet ud af de andre rum i byen. Hvis rummet får så stor samlende kapacitet, kan det bevirke at rummet får central karakter i byen som en helhed og det reelle centrum i byen kan miste centrumsegenskaberne. Det vil sige at rummet imploderer, fordi det rumlige såvel som de sociokulturelle organiseringer, skaber et sugende rum og forøger intensiteten i rummet. Dette resulterer i et skel mellem de forskellige byzoner eller rum.

Opsamling

Vi har nu redegjort for de fysiske og sociale karakteristika, vi finder relevante i bystrukturen på et makroniveau. Stjernfelts semiotiske udredninger giver os en forståelse af hans fænomenologiske definition på byrummet. Han mener, at denne kan være medvirkende til at kaste lys på andre sider af byen. Raahauges teorier om brugsmønstre i byen og transitære rum, har fokus på de sociale tilstande i byen og hvordan den sociale aktivitet kan afstedkomme forskellige brugsmønstre i byen. I næste afsnit vil vi se på byrummets aspekter på et mikroniveau, hvor vi redegør for, hvordan de fysiske træk ved byen kan have indflydelse på brugen af rummet i sociale sammenhænge. Vi vil beskrive de kvalitetskriterier, som Gehl foreligger i bogen: "Det nye Byliv". Derudover vil vi præsentere de forskellige byrumstyper.

BYRUMMETS KVALITET OG TYPE

Tidligere diskuterede vi de forskellige aktivitetsformer, men for bedre at kunne arbejde med og analysere Aalborgs byrum, vil vi ligeledes inddrage en række kvalitetskriterier. For at anskueliggøre de forskellige kvalitetskriterier, vil vi inddrage en model hentet fra Gehl og Gemzøes bog "Det nye byliv". Gehl og Gemzøe argumenterer for, at de byrum der har opfyldt flest kvalitetskrav, ligeledes er dem der har flest besøgende. Omvendt er de byrum der har få eller ingen kriterier opfyldt, de byrum der har færrest besøgende.

Byrummets indretning

For at aktivitetsformer kan finde sted, skal der lægges en del fysisk planlægning bag og det er netop den fysiske planlægning, der kan have betydning for hvilken type aktiviteter der udspilles i byrummene. Byrum med meget byliv vil indeholde alle tre typer af aktiviteter, modsat mindre attraktive byrum, hvor det kun vil være de nødvendige aktiviteter der forekommer.

Byrummets fysiske udformning påvirker aktiviteterne på forskellige måder og i forskellig grad; det være sig fra det overordnede niveau omhandlende den omgivende bebyggelses placering, og ned til et detaljeniveau omkring eksempelvis bænkeorientering og mikroklima. Den fysiske udformning har betydning for tre områder: Hvor mange mennesker der opholder sig i byrummet, hvor længe de opholder sig og hvilken aktivitetsform de udfører.

Et element der har stor betydning for hvordan et byrum opleves, er størrelsen på disse. Hvis byrum skal opleves som intense, varme og personlige, skal det helst være med smalle gader, små rum og beskedne dimensioner på bygninger. Eller med andre ord: de skal være i menneskelig skala. Dette skyldes især den fysiske tæthed, der opleves med andre mennesker. Prob-

lemet med små tætte byrum i Danmark er at sollys får svært ved at trænge ned mellem bygningerne. Derfor kan der med fordel laves små rum i store rum. Modsat vil byrum, der opleves som kolde og upersonlige, ofte være byrum med høje huse, brede gader og store rum. [Gehl 2003: 83]

De bygninger og facader, som er rammen for byrummet, skal helst bestå af butikker, caféer eller lignende, som i sig selv er med til at skabe liv. Derudover skal hver enkelt butiksfacade være så kort som mulig, men butikken må godt være dyb. Denne facadeopdeling vil gøre, at der er mere at se på og flere årsager for individerne til at stoppe op og kigge. Modsatte fænomen ses blandt andet ved store indkøbscentre, som består af meget lange stræk uden vinduer og døre. Menneskets øje er struktureret for horisontale synsindtryk, hvilket betyder at mennesket primært vil registrere de synsindtryk som er i øjenhøjde, såsom butikker og gadens belægning. Det betyder at det er mest hensigtsmæssigt at have de detaljer og begivenheder, der skal opleves, i det der svarer til stueetagen i bygninger. Går vi mere ned i detaljerne skal der være fokus på farve- og materialevalg, da også dette har indflydelse på om mennesker ønsker at opholde sig i et givet byrum, ligesom bænkes placering nøje skal gennemtænkes. Ønskes der et aktivt liv, skal bænkerne placeres således at der er udsigt til andre mennesker og gerne vendt mod solen i et hjørne, der skaber et godt mikroklima. [Gehl 2003: 151]

Hastigheden hvormed folk transporterer sig igennem et byrum har også stor betydning. Et byrum der er udformet på bilens principper, vil indeholde brede veje, store bygninger og store skilte, der kan læses med 60 km/t. Indrettes et byrum derimod til en fart på 5 km/t, altså gangtempo, vil alting blive tilsvarende mindre i skala og der vil således blive plads til mere i rummet. Samtidig har denne form for byrum den fordel at hastigheden i sig selv medfører at der vil være flere mennesker i rummet - simpelthen fordi det tager længere tid at tilbagelægge afstanden.

Inden for den fysiske planlægning findes der, ifølge Gehl, fem forskellige muligheder for at for- midle eller forhindre henholdsvis isolation eller kontakt. Isolation opnås ved at fokusere på mure, store afstande, store hastigheder, flere etager og en generel orientering bort fra andre. Kontakt opnås ved ingen mure, små afstande, lave hastigheder, ét plan og orientering imod andre.

For at sammenholde de forskellige kvalitetskriterier, vil vi inddrage Gehls 12-punktsmatrice, der samler de forskellige kvalitetskriterier i én model.

12-PUNKTSMATRICEN

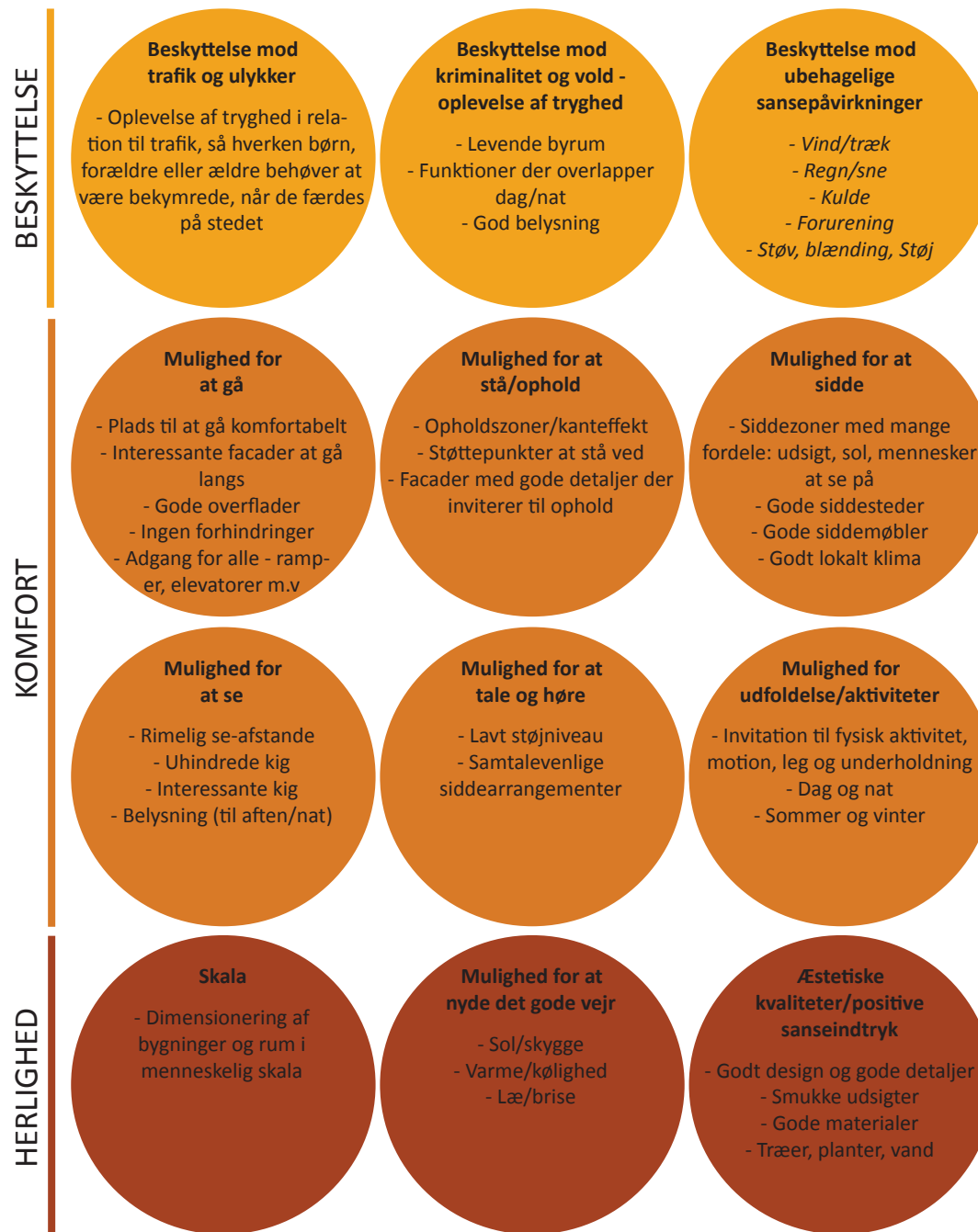
Jan Gehl har udarbejdet en matrice, der skal medvirke til at sikre at byens borgere får attraktive byrum med kvalitet og tryghed. Matricen indeholder 12 kvalitetskriterier, der er inddelt i tre kategorier: beskyttelse, komfort og herlighed. Til højre herfor, på figur 2, ses matricen.

Der er tre punkter under denne kategori, som har indflydelse på om et byrum er attraktivt:

Beskyttelse

Beskyttelse handler om nødvendigheden af at være beskyttet mod ulykker, utryghed og ubehag. Her spiller trafikken en vigtig rolle, idet der i gode byrum skal være høj trafiksikkerhed. Man skal ikke være bange for at blive kørt ned, ligesom man ikke konstant skal være i beredskab for at beskytte sine børn. Gode byrum har sikre forhold for bløde trafikanter. Et andet aspekt af beskyttelse er det kriminalpræventive aspekt, eller med andre ord den oplevede og reelle tryghed, når man færdes i byrummet. Øde og mørke rum kan give en følelse af utryghed. Derfor er det vigtigt at rummene bruges, så der er mennesker tilstede. Disse omgivelser kan skabes ved at blande rumfunktionerne, så eksempelvis boliger,

12 VÆSENTLIGE KVALITETSKRITERIER

Figur 2.

12 Væsentlige kvalitetskriterier [Gehl et al. 107]

kontorer, forretninger og kulturinstitutioner er til stede. Den tredje beskyttelsesfaktor handler om beskyttelse mod ubehagelige sansepåvirkninger. Det kan eksempelvis være ubehagelige dele af klimaet, som blæst. [Gehl et al. 2006:106]

Komfort

Mulighed for udfoldelse handler om hvordan byrummet bør udformes, så de helt grundlæggende menneskelige handlinger kan foregå under gode forhold. Kategorien komfort indeholder seks kriterier. De seks kvalitetskriterier i denne kategori er: mulighed for at gå, stå/ophold, sidde, se, tale og høre, samt mulighed for udfoldelse og aktiviteter. For at kunne gå frit i et byrum, må der ikke være forhindringer. Ligeledes skal overfladerne være gode og der skal være plads. Da det ikke er alle der kan gå, skal der også være mulighed for at handicappede har samme adgang som de gående. Dette kan blandt andet sikres ved at der laves ramper eller andre handicapvenlige tiltag. Hvad angår muligheden for at stå eller at gøre ophold, er det vigtigt at der er støttepunkter at læne sig op af, samt at facaderne inviterer til at gøre ophold. Mennesker har en tendens til at vælge kanterne i byrummene til at opholde sig ved og derfor er det positivt, hvis der er opholdsmuligheder ved kanterne. For at der er mulighed for at sidde, skal der være steder indrettet til dette formål og der skal fx være mulighed for at nyde udsigten, vejret og lignende. Ligeledes er det vigtigt at siddemøblerne er af god kvalitet. Der skal gerne være noget interessant at se på og på store afstande bliver det sværere at se detaljerne. Udover dette er det også vigtigt at udsynet ikke bliver forhindret, samt at der er lys om natten, så det er muligt at se. For at der er gode samtalemuligheder, er det vigtigt at der ikke er støj fra omgivelserne, samt at de førnævnte siddepladser er placeret på en måde så det er muligt at føre en samtale. Et godt byrum skulle også gerne indeholde muligheden for at foretage en fysisk aktivitet, uanset om det er dag eller nat, sommer eller vinter.

Fodgængere skal kunne bevæge sig frit og både stå og sidde, der hvor det føles behageligt og naturligt. Udformningen af byens mellemrum og

kanter er vigtige for bylivet. Som tidligere nævnt vælger mennesker oftest at opholde sig ved kanter, langs facader eller i grænsezoner, hvor ryggen er beskyttet. Der skal være gode muligheder for at høre, tale og se. For at byrummet skal yde den fornødne komfort, skal man kunne opholde sig og udfolde sig i byrummet. Man skal ligeledes kunne anvende det til både passiv og aktiv rekreation. Et godt byrum er multianvendeligt. Der behøver ikke nødvendigvis at være en masse aktiviteter, men rammerne skal være i orden således at det kan anvendes til forskellige aktiviteter. [Gehl et al. 2006:105]

Herlighed

Kategorien herlighed rummer tre kriterier: skala, mulighed for at nyde det gode vejr og æstetiske kvaliteter/positive sanseindtryk. [Gehl et al. 2006:107]

Som tidligere nævnt har skalaen af byrummene en betydning for hvordan byrummene opleves. Dimensionerne af byrummene skal tilpasses de menneskelige sanser. Dette gælder både størrelsen af bygningerne og rummene. Et byrum må altså ikke være stort og uoverskueligt, og bygningerne må ikke dominere. Herlighed handler om at udnytte de kvaliteter, attraktioner og særlige tilbud, som findes i og omkring byrummene. Det gælder om at skabe byrum i en menneskelig skala, med fine detaljer, gode materialer og gode møbler. Byrummet skal byde på smukke oplevelser, fine udsigter og attraktive sanseindtryk. Et godt byrum skal have et godt design med gode detaljer, samt være udført i gode materialer. Andre ting, som kan være med til at give en oplevelse af et godt byrum er, at der er elementer som vand, træer og planter. Ikke mindst bør alle kvaliteterne som en selvfølge indgå i, og samles til, en smukt gennemarbejdet arkitektonisk helhed. [Gehl et al. 2006:106]

12-punktsmatricen anvendes i projektet til at analysere, hvordan de konkrete byrum er indrettet med henblik på de tre overordnede kategorier, og herunder de tolv kriterier, der tilsammen kan skabe forudsætningerne for et godt byrum.

Bevægelses- og opholdsrum

I forbindelse med byrummets fysiske udformning, finder vi det relevant at inddele byrum i to grundlæggende typer, nemlig bevægelsesrum og opholdsrum.

Bevægelsesrummet er forankret i menneskets lineære bevægelsesmønstre. Stien mellem telte og boder bliver senere til gaden imellem husene. Rent psykologisk inviterer gaden til en lineær bevægelse.

Opholdsrummet fokuserer på det visuelle udtryk og på menneskets evne til med synet at overskue et større areal og få overblik over de muligheder der tilbydes. Det menneskelige øje kan se andre mennesker og aktiviteter indenfor 100 meters afstand. Den største dimension på torve og pladser i europæiske byer er næsten altid omkring eller mindre end de 100 meter. Hvor det lineære rum inviterer til bevægelse, inviterer torvet, pladsen eller fladen til ophold. Mennesker går langsommere hen over pladser og de standser oftere op. Byens parker hører ligeledes til opholdsrum, selvom man ofte bevæger sig igennem en park. Det er ophold i en mere flydende kategori. [Gehl et al. 2006:108]

Beliggenhed, skala og intensitet

Inden for de to grundtyper af byrum, bevægelses- og opholdsrum, kan man i dag se store variationer med hensyn til byrummets funktion, form og benyttelse. Centralt beliggende gader og byrum nær stationer og trafikale knudepunkter, har ofte en høj intensitet af funktioner og fodgængere. Mere decentrale gader har ofte kun helt lokal færdsel. I boligområder bliver gaden til en adgangsvej, der stort set kun benyttes af beboere. Byens pladser og torve fungerer i høj grad som samlingssteder. Uanset hvor i bystrukturen, de er placeret, giver de som regel tilbud til et større opland. De centrale opholdsrum med mange funktioner og mennesker tiltrækker ofte folk fra hele regionen eller nationen, mens de lokale opholdsrum fungerer som puster-

um for et ofte tyndtbefolket nærområde. Den store benyttelse af de centralt placerede byrum i modsætning til de mere perifert placerede byrum, forstærkes af to faktorer: mennesker og "liv". I kraft af at de centrale byrum har høj aktivitet, tiltrækker de i sig selv flere besøgende. Omvendt ses et beskedent aktivitetsniveau i de lokale byrum. Her er ikke mange brugere og det beskedne aktivitetsniveau trækker i sig selv ikke flere til. [Gehl et al. 2006:112]

Et andet forhold, der påvirker brugen af byrum er det Gehl klassificerer som skala. Store forblæste rum udlægges til et begrænset antal brugere. I mange nyere bykvarterer udlægges der ofte for mange og for store rum til fællesaktiviteter. Behandlingen af størrelse og skalaforhold set i relation til menneskers sanser og adfærdsmønstre er en svær størrelse, som selv arkitekter og byplanlæggere har svært ved at forløse. Dette gør sig ligeledes gældende i Aalborg. Ser man eksempelvis på det nye område vest for broen, ned mod havnen, er dette område, på trods af omfattende renoveringer og nye lækre fællesområder, mennesketomt meget af tiden.

DE FORSKELLIGE RUMTYPER

Byrummenes funktion har ændret sig markant over tid. Som vi redegjorde for i afsnittet om *Byrummets og bylivets udvikling* er der sket et skift fra nødvendige aktiviteter, til valgfrie aktiviteter. Dette skift har præget byrummenes funktioner. Traditionelt set har der været tre overordnede byrumsfunktioner, som har givet mulighed for de nødvendige aktiviteter: Mødested, markedsplads og trafikrum. Mødestederne blev brugt til udveksling af nyheder, processioner, borgermøder og lignende. Markedsrummene blev anvendt til udveksling af varer og tjenester mellem borgerne, mens trafikrummene gav adgang til byens forskellige funktioner. Trafikrummene blev brugt til såvel at transportere varer rundt, som til at give mulighed for at byens borgere kunne transportere sig rundt i byen. Forudsætningerne for

disse traditionelle byrum har ændret sig markant ses ligeledes som en konsekvens af samfundsudviklingen. Der er sket ændringer i hvordan vi transporter os rundt, hvordan og hvor vi handler, samt hvordan vi kommunikerer. Ændringer der har stor indflydelse på byens rum. [Gehl et al. 2006:110] Tidligere gennemgik vi de forskellige kvalitetskriterier, som gør sig gældende for et godt og velfungerende byrum. I dette afsnit, vil vi se nærmere på de forskellige typer af byrum.

Promenaden

Promenaden er et lineært byrum og fælles for de lineære byrum er, at der foregår en bevægelse igennem dem. Deres placering i byens struktur har betydning for hvor mange gående man kan forvente. Men om folk rent faktisk bryder sig om rummet, afhænger af hvordan rummet er udformet. Promenaden anvendes til at promenerer på. Der har altid, blandt byens borgere, været en stor lyst til at gå tur, se på mennesker og blive set. Promenaden var og er stedet hvor man kunne opleve noget og møde dem man kendte eller ikke kendte. Grundmønstret for promenaden har ikke ændret sig, men forskellen fra for 100 år siden og til i dag er, at der på den ene side er flere der har både tid og råd til at promenerer og bruge byen, og på den anden side er der også langt flere tilbud om andre former for underholdning og mange andre lokaliteter for mødet mellem byens borgere. På den måde har promenaden mistet lidt af sine sociale egenskaber, idet andre byrum har overtaget nogle af promenadens funktioner. [Gehl et al. 2006:114]

De centrale bytorve

Byer af en vis størrelse, som eksempelvis København, Århus, Odense og Aalborg, har et befolkningsgrundlag, der betinger at der er flere centrale byrum. De centrale byrum er forskellige alt efter hvor i byen de ligger, hvilken historie de har og hvornår de er anlagt. Nogle byrum er multianvendelige. Disse består ofte af et sammenhængende gulv og ganske få møbleringsselementer på fladen. Rummene kan, i kraft af deres enkle udformning, både fungere i forhold til det stilfærdige daglige liv og som scene for en lang

række arrangementer. Store og små begivenheder i løbet af året, er med til at give pladsen og byen identitet. Det centrale bytorv er, i kraft af sin beliggenhed i bystrukturen, det sted man naturligt kommer forbi. Det giver pladsen et stort potentielt publikum, men selve udformningen af byrummet påvirker i høj grad hvilket omfang rummet bliver brugt til ophold. [Gehl et al. 2006:118] De centrale bytorve ser vi i Aalborg ved eksempelvis Gammelortov og C.W. Obels Plads.

De lokale byrum

Hovedparten af alle byer har forskellige lokale pladser, der benyttes som mødesteder og frirum for det omkringliggende boligområde. Rum som disse bør i reglen være underlagt de samme krav om god udformning, som man stiller til de mere centrale byrum. Rummene henvender sig hovedsageligt til de lokale brugere. Lokale byrum findes i forskellige udformninger. Der er de rum, der typisk ligger lidt væk fra de store færdselsårer i boligområder med høj beboertæthed, og så er der de rum der ligger i områder, hvor der er mindre tæthed. Rummene er også indrettet forskelligt. Nogle er fyldt med rumdelere, så der er rum til legeplads, bålplads, græsareal og lignende; og så er der det store åbne rum med forskellig funktionalitet. [Gehl et al. 2006:122]

De stilfærdige byrum

Et godt byrum er ikke altid lig med kostbare løsninger og store armbevægelser. Behovet for mere anonyme steder, små hjørner og hvilepladser er også til stede. Et eksempel på sådanne steder kan være hvilebænken, hvor man kan få et stilfærdigt ophold eller hvile sig. Men der er forskellige former for stilfærdige byrum. Nogle steder er der brugt penge og energi på udformning, møblering og materialer og andre steder opstår af sig selv i form af trin, sokler og kanter. De stilfærdige byrum er ofte små skjulte og stilfærdige pladser, hvor man i fred og ro kan fordybe sig, hvorimod de centrale tit er rammen om mere organiserede aktiviteter. De stilfærdige byrum er gerne samlingspunkt for samfundets hjemløse og ensomme eksistenser

eller i Stjernfelts begrebsverden en form for terrain vague. De foretrækker at sidde fredsommeligt og blandt ligestillede, men gerne i kort afstand til det øvrige byliv, så de kan sidde og følge med uden at komme for tæt på. Hvis byen skal være et demokratisk mødested med plads til mangfoldigheden, så skal der være pladser og torve til de stilfærdige byrum, for at imødegå individernes forskelligartede behov. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at der ikke kun er én gruppe, der indtager en bestemt plads, som deres domæne og "privatiserer" stedet således at andre ikke har lyst eller mod på at bruge området. [Gehl et al. 2006:126]

Magtens byrum

Magtens byrum er kendetegnet fra alle historiske perioder, hvor magtfulde kræfter i samfundet demonstrerer deres position. Eksempler på dette er kirkemagten, kongemagten eller andre politiske magthavere. I demokratiets tegn er magtens byrum primært den lokale rådhusplads eller i regeringens byer, pladser foran regeringsbygningen. Magtens byrum er typisk genstand for optog, demonstrationer, fakkeltog og samtidig også for kollektiv glæde over fødselsdage, sportsmesterskaber og andre nationale eller bymæssige festligheder. [Gehl et al. 2006:130]

De mennesketomme byrum

I takt med byudviklingen af en række bykvarterer, opstår ofte mennesketomme byrum. Der bliver bygget mange store virksomhedsdomicile og eksklusive boligblokke med fokus lagt på bygningskroppene. I den forbindelse opstår der områder, der får tildelt rollen som restarealer, der står tilbage efter byggerierne. Rummenes kvaliteter er som resultat af dette ofte beskedne, fordi fokus er lagt på selve bygningerne og ikke samspillet mellem bygningerne og rummet. Forudsætningerne for disse byrum har derfor ulige vilkår og medvirker at det er noget nær umuligt at få funktionsdygtige byrum i forhold til bylivsprincippet, hvor kvaliteten er en vigtig faktor for brugen af byens rum. Det resulterer i store forblæste rum, der er øde og mennesketomme. [Gehl et al. 2006:134]

Trafikkens byrum

Byens udvikling har medført en omlægning af torve og pladser til fodgængerområder. Der er sket en stigning i antallet af pladser i særdeleshed i boligområder. Pladserne danner rammen om kvarterets hverdagsaktiviteter. Trafikrum er rum, hvor mange kommer dagligt i hverdagens gøremål. Karakteristisk for disse rum er at det er gennemgangsrum, venterum og nødvendige trafikale byrum med hovedfunktion af transit. Trafikken er dominerende og nogle pladser har kun én enkelt funktion som fx forplads til en banegård eller stoppested mellem to buslinjer. Trafikpladserne er derfor langt mere kedelige og utrygge om natten på grund af den funktionelle ensidighed. En alsidig plads med mangfoldigt byliv ville udgøre en mere spændende trafikplads. Trafikkens byrum bliver af den grund domineret af tekniske overvejelser i forbindelsen af udformningen i form af målene på busserne og svinggrader, der er en væsentlig faktor i struktureringen af rummene. [Gehl et al. 2006:138]

De grønne byrum

Byens urbanitet er én stor sammensmeltning af sanseindtryk på godt og ondt. Belægningerne reflekterer lyden i samspil med bygninger. Visuelt er der også mange sanseoplevelser med mennesker, huse, biler og trafik. I parkerne finder man et helt andet byliv. Parkerne er ikke kun gode som rekreative områder, men giver et bedre bymiljø med hensyn til luftfugtigheden og opsamling af støvpartikler.

Parkerne er i dag nødvendige i forhold til alsidige udfoldelses- og opholdsmuligheder i byen. Man kan gear ned væk fra byens hektiske liv og gå i ét med naturen. Parken indbyder til fordybelse og ro, men benyttes også af motionister i alle afskygninger.

Der findes de små parker og anlæg, der med få elementer indbyder til at stoppe op og holde en pause. Der er også de store parker med store plæner,

blomsterområder, søer, dyreliv og legepladser. Den gode park imødeser forskellige interesserede med alsidige tilbud til den store mangfoldighed man finder i byen. [Gehl et al. 2006:144]

De iscenesatte byrum

En ny trend i byen er de iscenesatte byrum, hvor udformningen skabes af særlige udformningstemaer. I dag kan man ikke længere nøjes med at tegne en flot belægning, bænke, springvand eller skulptur. Nu er det vigtigt at man også udarbejder en strategi, der bygger på sansestimulering. De iscenesatte byrum er ofte tema-inddelte med udsmykninger der giver forskellige stemninger. Der lægges vægt på den rette belysning, den rette belægning og de rette farver i disse byrum. Nogle af disse byrum er også indrettet således at man kan ændre belysningen eller andre virkemidler, så man kan udnytte forskellen mellem dag og nat. [Gehl et al. 2006:148]

De midlertidige byrum

De midlertidige byrum kan inddeles i 2 grupper. Den ene er pladser med midlertidige aktiviteter, der for en stund skaber byliv, men sidenhen forsvinder igen. Den anden er den midlertidige plads, der opstår kortvarigt imens man venter på at grunden skal bebygges.

I tidens løb er der blevet opført mange spændende midlertidige byrum, der aktiverer de for en stund uudnyttede arealer. Når grunden skal bebygges forsvinder disse midlertidige byrum for igen at opstå i anden udformning andre steder. [Gehl et al. 2006:152]

Byens vandrum

Fjorden er grundlaget for lokaliseringen af byen Aalborg. Som i alle andre havnebyer er havnens funktion radikalt forandret. Dette er sket i takt med samfundets ændring fra industriby til en by domineret af fritids- og konsumsamfundets aktiviteter. Havnen har derfor ændret sig tilsvarende for at

kunne imødesee nogle af de behov, der opstår i kølvandet på samfundsendringen. Arbejdshavnen ændres gradvist til en fritidshavn. Vandrummene overtages af havnebassiner, udspringstårne, sejlbåde, robåde, kajaker, kanoer og speedbåde. Enkelte byer har sågar vandbusser.

Udviklingen bibringer nye funktioner til havnen. Havnen har til alle tider været en vigtig attraktion, men indtages nu af boligområder og kontorbygninger, idet placeringen langs havnen giver identitet og synlighed. Borgerne var tidligere afskåret fra vandet, men vandet er nu en af byens vigtigste attraktioner. [Gehl et al. 2006:156]

Det specialiserede byrum

Det voksende behov for motion, leg og uformelle sportsgrene sætter i stigende grad sit spor i byens rum. Stier og parker benyttes af joggende; trapper og kanter udnyttes af skatere, mens plankeværk og mure bliver brugt som forhindringsbane. I takt med at gamle og nye sportsgrene er flyttet ind i byens rum, som det for eksempel er tilfældet med skateboards og rulleskøjter, er der opstået et behov for at skabe mere specialiserede steder for leg og fysisk udfoldelse. For at byrummets andre brugere samtidigt kan færdes trygt, ses det rundt om i bybilledet, at rummenes fysiske udformning er specialiseret herefter. Fordelen ved at have denne type byrum er muligheden for det uplanlagte:

“nogle opsøger helt bevidst stedet for at bruge det, andre kommer forbi og bliver interesserede i at se, hvad der foregår”[Gehl et al. 2006:168]

Ved at give plads til de fysiske udfoldelser i byen, tilføjer man nye funktioner, således at byen vedbliver at være et sted hvor man møder mange slags mennesker.

Opsamling

De forskellige byrumskvaliteter og byrumstyper spiller en vigtig rolle i udformningen af nye byrum og i restruktureringen af gamle byrum. Disse kvalitetskriterier, samt de forskellige byrumstyper, vil vi anvende senere i specialet til kategorisering af byrum og til analyse af byrummenes kvaliteter. Til trods for, at vi har valgt at inddrage Gehl tanker omkring byrummets kvalitet, mener vi dog ikke at denne teori er universel for alle byrum, hvorfor vi har medtaget Raahauges tilgang samt Stjernfelts tilgang. Vi finder det ligeledes nødvendigt, at supplere de forskellige byrumsteorier med Peirces tegnteori, som vi præsenterer i følgende afsnit.

TEGNEENES BETYDNING

I kraft af vores fokus i dette speciale spiller tegn en vigtig rolle. Tegnene er for det første tæt koblet med socialkonstruktivismen. Sociale konstruktioner findes, konstrueres og opretholdes igennem tegn og symboler, ligesom tegn og symboler spiller en afgørende rolle i byens opbygning og kommunikation. I forhold til autenticitet, som vi kommer ind på senere i specialet, er tegn og symboler livsnerven. Vi ser brugeren af byens rum, eller borgeren, som aktiv i den forstand at vedkommende igennem semiotisk betydningsproduktion afkoder og læser kommunikation. Ud fra en semiotisk optik, er det derfor vores hensigt at kaste lys over de forskellige betydningsdannelser, der kan opstå i byens rum. På den måde kan vi opnå større viden om hvilke tegn der skaber bestemte betydningsdannelser.

Vi ser en række tegn i byens rum og finder det derfor vigtigt at anvende tegnteori til at analysere og vurdere den kommunikation, der finder sted i byen. Ifølge semiotikken indgår mennesket konstant i betydningsdannende processer, hvor det ved hjælp af fortolkning skaber mening i tegnets eksistens. Et tegn kan formidle mange forskelligartede former for betydninger og disse tolkes alt efter hvilken social kontekst som vi som læsere befinder os i.

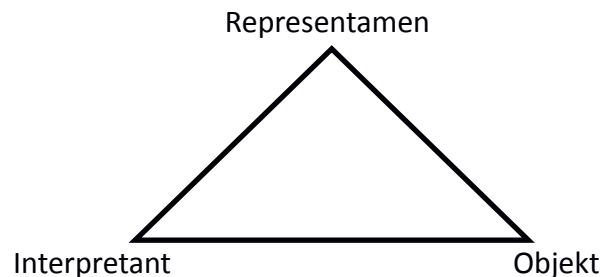
Semiotikken er relevant for dette projekt, da vi mener, at der skal være et kodefællesskab mellem et produkt, dets betydninger og forbrugerens øvrige forbrugsvalg og livsstilssammenhænge.

Peirces tegnbegreb

For at begrebsliggøre tegn og tegnenes betydning, har vi valgt at inddrage Charles Sanders Peirces tegnteoretiske forståelse. Grunden til vi har valgt netop Peirce, frem for andre tegnteoretikere, som eksempelvis Ferdinand de Saussure, er at Peirce bringer tegnteorien et skridt videre, ved at inddrage et tredje led, nemlig modtagerens referenceramme. Peirces definition af det treleddede tegn lyder:

”Et tegn, eller representamen, er noget, der for nogen står for noget i en eller anden henseende eller i et eller andet omfang. Det henvender sig til nogen, det vil sige skaber i vedkommendes hoved et ækvivalent eller måske et mere udviklet tegn. Tegnet, som det skaber, kalder jeg for interpretanten for det første tegn. Tegnet står for noget, nemlig dets objekt.” [Oprindeligt citat, Peirce, Thellefsen 2001, 99]

Peirces treleddede tegnbegreb kan opstilles således:

Figur 3. Peirces treleddede tegnbegreb

Representamen referer til tegnets form, som kan være materiel såvel som immateriel. Objektet er det, som representamen referer til og interpretanten er den idé eller tanke, som tegnet fremkalder.

Interpretanten skal forstås som et tegn, der kan afføde nye tegn. Dermed bliver tegnbrug en uendelig størrelse, der kan fortsætte uendeligt. [Drotner et al. 1996:186] Når brugeren bevæger sig rundt i byen, tolker vedkommende byen og tegnene ud fra sin egen forståelsesramme. Peirces interpretantbegreb kan anvendes til at tilskrive omgivelserne ny mening. Tegnene i byen og byens rum, kan stå som interpretanter, der guider fortolkningsprocessen. Byen skal være bevidst om de fortolkningsprocesser, der finder sted og fokusere på at skabe dele frem for helheder. Ved at skabe dele, kan modtageren selv udfolde fortolkningen. Et indeksikalsk tegn står for sit objekt i kraft af en nærhedsforbindelse med det, eventuelt en kausal forbindelse,

som et fodspor er et tegn på den, der har sat det. Indeksikalske tegn kan derfor fremstå som forankring og være medvirkende til at hindre ukontrollable fortolkninger. Indekser er dermed medvirkende til at skabe rammerne omkring fortolkningerne, mens indholdet stadig er brugerskabt.

De forskellige erfaringer, som modtageren af tegnet har, er med til at konstituere den læsning, vi foretager. Peirce nævner i den forbindelse *collateral observations*, som henviser til erfaring eller bekendtskab med tegnet eller aspekter af dette. I forbindelse med dette, finder vi det relevant at nævne, at Peirce ikke inddrager kodebegrebet. I en del semiotiske tegnteorier, nævnes koden som det fællesskab vi forstår tegnene indenfor, eller med andre ord, det fællesskab der gør os i stand til at læse og forstå tegnene. Vi mener ikke at Peirce ekspliciterer hvorvidt og hvordan en kode er en del af interpretanten. Derfor har vi valgt at inddrage Umberto Ecos kodebegreb, idet at koden hos netop Eco, spiller en væsentlig rolle. Vi er opmærksomme på at Ecos teori er langt mere omfattende og kompleks, end vi fremstiller den her, men vi ønsker blot at inddrage Ecos kodebegreb, idet vi finder dette vigtigt for dette speciale.

Eco opfatter semiotikken som noget, der beskæftiger sig med alt, hvad der kan opfattes som tegn. Dette mener vi ligger tæt op ad Peirces overbevisning om, at alt kan opfattes som tegn. Ifølge Eco er læsning af tegn, eller perception, en proces der er styret af koder. Ved forbrugerens møde med eksempelvis en statue i byrummet, vil forbrugerens perception omdanne en række erfaringsdata i form af visuelle stimuli, til en perciperet struktur i form af bestemte formrelationer på baggrund af de antagelser og forventninger forbrugerens har i mødet med tegnet. Disse antagelser og forventninger bygger på indlæring og forudgående erfaringer.

I vores videre arbejde med semiotikken vil vi ikke blot bruge indekset, men ligeledes anvende Peirces tredelte inddeling af tegn. Peirce inddeler

tegn i symbol, ikon og indeks og disse vil vi kort gennemgå i følgende afsnit. Vi har dog valgt ikke at gennemgå symbol, ikon og indeks med direkte udgangspunkt i Peirce, men i stedet bruge Roman Jakobsons tolkning af disse. Dette har vi valgt, idet Jakobson ligeledes inddrager et fjerde element i inddelingen af tegn: *artifice*. Da vi finder dette begreb vigtigt for netop forståelsen og tolkningen af tegn i byer og byrum, har vi valgt Jakobsons udlægning af tegninddelingen.

Symbol, ikon, indeks og artifice

Roman Jakobson introducerede *artifice* op gennem 60'erne i en række artikler, som omhandlede tegnenes æstetik. *Artifice* berører det æstetiske udtryk i tegnteorien, som Peirce ikke medtog i sin tegnteori. Denne del af den semiotiske teori har relevans, fordi den giver et indblik i den æstetiske tilstedeværelse i tegnteorien.

Roman Jakobson var især interesseret i relationen mellem "signans" og "signatum" eller "signifier" og "signified". [Allingham Bilag 4:13] Signifier skal ses som tegnets udtryk/betydningsbæren, fx et bogstav eller ord. Hvor signified er opfattelsen af tegnet eller tegnets indhold. Dog skal det siges, at det er kulturelt bestemt hvordan man opfatter betydningen af et ord. Med reference til Peirces treleddede inddeling i ikon, indeks og symbol redegjorde han for en begyndende distinktion iblandt relationerne mellem signans og signatum:

1. En indeksikalsk relation baseret på den faktiske nærhed
2. En ikonisk relation baseret på den faktiske lighed
3. En symbolsk relation baseret på tilskrevet nærhed

Roman Jakobson mente dog, at man også kunne tale om en fjerde type tegn. Disse havde æstetiske træk i flere dimensioner. Derudaf konstruerede han følgende matrix:

	Lighed	Nærhed
Faktisk	Ikon	Indeks
Tilskrevet	Artifice	Symbol

Figur 4. Roman Jakobsons tegntyper

Artifice opstod som følge af den tomme plads i matrixen, hvis man satte Peirce treleddede semiotiske teori i. Roman Jakobson mente, at *artifice* nu tilhørte den semiotiske tegnteori, efter han introducerede fænomenet. De fire tegntyper skaber fire betydninger. Peirces tegntyper er skabt på kausale forbindelser, hvor Jakobsons *artifice* præsenterer den æstetiske form eller det æstetiske udtryk, der bliver fanget af de menneskelige sanser inden den kognitive proces eller den generelle forståelse indtræffer.

BEGREBSAFKLARING

BYRUM

Oplevelser + Forbrug

I 1999 introducerede Joseph B. Pine og James H. Gilmore begrebet oplevelsesøkonomi i bogen: *“The Experience Economy: Work Is Theatre & Every Business a Stage”*. Siden da har oplevelsesøkonomien erobret verden. Både inden for det videnskabelige felt, hvor der bliver forsket, analyseret og redegjort for feltet, men også hverdagen er præget af oplevelsesøkonomiens indtog.

Oplevelsesøkonomien er et kommunikationsstrategisk udspring af marketingsfeltet, der ligesom branding dybest set handler om at optimere konsument af et produkt. Samfundsudviklingen og den stigende brug af medier har betydet, at behovet for at skille sig ud fra mængden og gøre opmærksom på sig selv steg markant. I stedet for at tænke i klassiske marketingsstrategier, var der behov for nytænkning. Det resulterede i branding, storytelling og sidenhen oplevelsesøkonomien, der videretænker branding og bringer kommunikationen ind i en ny tidsalder. Den klassiske model, hvor man manipulerede forbrugerne til køb ved hjælp af underbevidste virkemidler, ansås ikke længere for fyldestgørende. Man var nødsaget til at tænke i andre baner og tillægge produktet forskellige egenskaber og værdier, for at differentiere produktet fra andre lignende mærker for at få den behovsstyrede forbruger til at lægge mærke til produktet.

Den moderne forbrugers krav og individuelle behov, kombineret med et større økonomisk overskud, er årsagen til det store fokus der er på oplevelser i dag. Det er dermed på baggrund af modtageren, at fænomenet lever – det er modtagerstyret. Dette hænger ligeledes sammen med, at en oplevelse udelukkende er en oplevelse, modtageren vil opleve. Det som afsenderen kan gøre er at levere mulighederne, levere en oplevelse eller et ”oplevelsesrum”, hvor modtageren kan tage imod eller fylde i.

Oplevelsesbegrebet

Der findes ikke nogen endegyldig begrebsafklaring på hvad oplevelse er. Der er talrige forklaringer og definitioner på oplevelsesbegrebet. Christian

Jantzen har forfattet flere bøger med oplevelsesøkonomien som omdrejningspunkt i Excite-serien fra Aalborg Universitetsforlag. Vi tilslutter os Christian Jantzens redegørelser for oplevelsesøkonomien, hvor der bliver gået i dybden med oplevelsesøkonomiens mange facetter i en række artikler, skrevet af forskellige forfattere med hver deres fagområde og kompetencer. Set med vores øjne giver bøgerne et fyldigt og nuanceret indblik i oplevelsesbegrebet. Vi har derfor valgt at tage udgangspunkt i artikler fra excite serien, i vores definition af oplevelsesøkonomien.

Oplevelse i ordets bogstaveligste forstand

Michael Vetner og Christian Jantzen redegør for deres bud på, hvad en oplevelse er i artiklen *“Oplevelse – et videnskabeligt glossar”* [Jantzen et al.2006:239] De mener, at ordet oplevelse ikke er klart defineret, men henviser til at det er knyttet til positive stemninger, som liver individet op. Dog anser de også oplevelser, som overfladiske sansninger eller pirringer, hvis tilfældige karakter til tider kan stille sig i vejen for egentlig erkendelse og erfaringsgrundlag.

Oplevelser er funderet i individets emotionelle og kognitive bearbejdning af de stimuli som omverden giver en. Oplevelser forudsætter af den grund, at individet deltager aktivt for at opnå det erkendelsesskabende potentiale. Lionel Tigers inspirerer yderligere, idet han opdeler oplevelser i fire forskellige typer:

1. *Fysio-oplevelser* – der er direkte knyttet til kroppens sansning af verden (fx dufte, berøringer og svimmelhed)
2. *Socio-oplevelser* – der stammer fra sociale interaktioner og statusgivende markeringer i forhold til andre (fx anerkendelse, prestige og samvær)
3. *Psyko-oplevelser* – der vedrører organismens kognitive og emotionelle reaktioner på stimulansen (fx afstressning, ophidselse og glæden ved at opnå noget)
4. *Ideo-oplevelser* – der angår evalueringen af det værdimæssige/ideologiske indhold ved stimulansen (fx oplevelsen af at være dannet eller økologisk korrekt) [Jantzen et al.2006:242].

Det der defineres som den "gode" oplevelse indeholder oftest elementer fra flere af de ovenstående typer. Oplevelsesstrukturen bliver derfor aktiveret i flere niveauer, der har til formål at højne glæden eller nydelsen for den oplevende. Erkendelsesgrundlaget skaber derved fundamentet for fremtidige valg. Den positive oplevelse dannes i en tilstandsændring, som eksempelvis skyldes:

- At en positiv emotion forstærkes
- At en positiv stemning får fokus (eller objekt)
- At en negativ emotion afbøjes
- At en neutral stemning transformeres i positiv retning.

[Jantzen et al.2006:243]

Aalborg Kommune, og de forskellige interessenter langs Aalborgs skyline, skaber de bedste betingelser for den "gode" oplevelse ved at lokalisere de mulige oplevelsestyper. Dernæst gælder det om at aktivere en eller flere tilstandsændringer hos den oplevende. Opnås dette har man dermed gjort sit for at skabe den gode oplevelse for den oplevende.

ÆSTETISERING AF FORBRUGSMARKEDET

Jantzen og Vetner refererer til hedonismen, da de mener denne tilgang kan forklare flere af de bevæggrunde der ligger forud for den moderne oplevelsesorientering. [Jantzen & Vetner2006: 240] Jantzen et al. argumenterer for, hvordan det kan blive meningsfuldt at nyde, ud fra faktorer som æstetisering af forbrugsmarkedet og den øgede velstand. Vi mener denne tilgang har relevans for havnefronten, da det i særdeleshed er et område der lægger rammerne til nydelsesbetonede oplevelser.

Ifølge Jantzen et al. er udbuddet af varer på markedet inden for det sen-

este århundrede steget eksplosivt, som et resultat af blandt andet højteknologiske produktionsmuligheder og globalisering. Dette har skabt et marked, hvor udbuddet overmatcher efterspørgslen og medfører en øget konkurrence. Et konkret behov hos forbrugeren kan dækkes af mange substituerbare mærkevarer. Varerne kan i forbrugerenes øjne forekomme identiske hvad angår ydeevne, teknologi, oprindelsessted og så videre. Kvantiteten er med andre ord forøget enormt, mens kvaliteten, målt ud fra nyttefunktionen, er standardiseret. Alligevel er forbrugeren i stand til at skelne mellem de forskellige produkter og samtidig være bevidste om, hvad de står for og hvad de betyder for ham eller hende. En del af baggrunden herfor kan, ifølge Jantzen, tilskrives de markedskommunikative tiltag fra producenternes side. Igennem mærkevarekonceptet er den enkelte vare blevet personaliseret og tilføjet et offentligt image, der i mange tilfælde kan have større betydning for produktets omdømme og salg, end de rent praktiske egenskaber. Et succesfuldt image eller mærkevarenavn er ét der kan skille sig ud fra mængden og som formår at fremkalde forestillinger hos forbrugeren om helt særlige kvaliteter ved varen, og tilmed skabe en sanselighed i forbrugerenes bevidsthed. Der er med andre ord sket en æstetisering af varen, hvorved varen flyttes fra den fysiske verden til følelsernes og fantasiens domæne.

"Varens nyttefunktion suppleres med symbolske værdier, som udtrykker hvem konsumenten er (den kommunikative funktion) og hvilken status vedkommende har (den sociale funktion), men som også nærer konsumentens dagdrømme og fremmer ønsket om oplevelser (den oplevelsesorienterede funktion)" [Jantzen 2007:91].

Kendetegnene ved den æstetiserede vare er således givet ved:

1. En stilisering af varen, der gør den til en stilkomponent i et socialt rum af små nuancer

2. En sanseliggørelse af varen, sådan at endog en ren fantasmatisk tillegnelse af varen fremkalder kropslige effekter hos imagekonsumenten [Jantzen 2007:92]

I takt med æstetisering af varen har der i reklamehistorikken vist sig en forskydning i reklamebudskaberne fra et rent informativt budskab med tematisering af forholdet mellem produktet og brugeren, til en betoning af varens oplevelsesmæssige kvaliteter. Reklamerne har således fremhævet den nydelse, som kan opstå ved brugen af varen og appelleret især til følelser og til et ønske om meningsfulde oplevelser. Dette forudsætter imidlertid:

- At nydelse, følelser og oplevelser er værdier, der karakteriserer det gode liv
- At disse værdier er en tilstrækkelig grund til at forbruge

For at denne form for budskaber kan have en effekt og give mening, må forbrugeren værdsætte dette værdisæt og ifølge Jantzen til en vis grad forstå sig selv som moderne hedonist.

Den moderne hedonist

Teorier om den moderne hedonisme beskriver, hvorledes nydelse kan forstås som kropslig, emotionel tilfredsstillelse gennem forbrug. Hedonisme kan defineres som:

”en moralfilosofisk lære, der søger Livets og handlingernes formål i lysten og gør handlingsprincippet til en beregning af, hvorledes og hvor den største sum af lysten findes.” [Jantzen 2003:2]

Den hedonistiske forbruger er karakteriseret ved en bestræbelse efter størst mulig opnåelse af nydelse, hvorfor det er den nydelsesmæssige tilfredsstillelse i mødet med vareverdenens muligheder, der udgør forbrugers motivation. Nydelsesformerne kan være spænding, afveksling, afslapning, fordybelse eller andre nydelsesformer der forudsætter en høj grad af aktiv-

itet og refleksivitet fra forbrugeren selv. Det bestemte valg inden for nydelsesformerne er i høj grad livsstilsspecifikt. Jantzen påpeger i den forbindelse at evnen til at kunne nyde mange forskellige tilbud, og ligeledes kunne begrunde sit valg, ser ud til at have stor prestige. Et eksempel på en hedonist er således en person, der kan fremvise et differentieret nydelsesmønster, der går på tværs af traditionelle skel mellem høj og lavkultur. I oplevelsessammenfundet giver det status, når man er i stand til at forsvare forbrugsmønstre fra både høj og lav kultur - fx en ferie der både indeholder elementer fra charterferie og storbyopholdet. Et differentieret nydelsesmønster kræver i høj grad tid, overskud, penge og ikke mindst dannelsesbaserede evner – med andre ord, økonomisk såvel som kulturel kapital.

Jantzen skriver, med afsæt i den tyske socialpsykolog Thomas Ziehe, at en primær årsag til hedonismens udbredelse er, at forbrugers søgen efter ”det gode liv” ikke længere anses som et fremtidigt mål, eftersom kampen for demokrati og fordeling af samfundets goder er ved at være udkæmpet. Denne søgen bliver i stedet funderet i nuet og relaterer sig til forbrugers evne til, og mulighed for, at føle sig lykkelig. [Jantzen 2003:16] Derved er der tale om, at livet ikke længere er en kamp for retfærdigheder, men snarere et individuelt foretagende som er formbart og socialt konstrueret. [Jantzen 2003: 18] Individet er ikke længere gruppestyret, men nærmere et selvrealiserende individ, der udvikler sit selv gennem sanselige oplevelser og har bevæget sig fra ydre til indre værdier.

Et kendetegn ved den moderne hedonist er netop at bruge ydre mål til at realisere sine indre, følelsesmæssige mål for tilfredsstillelse. Herved er der også til dels tale om at den moderne hedonists motivation i interaktion med vareverdenen, skal ses ud fra et indre ønske om maksimal nydelse eller lystfølelse. Trods dette, påpeger Jantzen at:

”selvom individet er den fremmeste ekspert på sit eget liv, ved det oftest ikke selv, hvad det ønsker sig.” [Jantzen 2003:19].

Dette resulterer i en konstant usikkerhed, eftersom risikoen for skuffelse altid er til stede. Individets valg af varer finder derfor sted mellem det spændende på den ene side og det sikre på den anden. For at værne sig mod faren for skuffelse, tager individet en række forholdsregler i brug. Centralt blandt disse er at individet baserer sine valg på rutiner eller orienterer sig blandt ligesindedes valg, og foretager derfor ofte sine valg i stil med de personer man omgiver sig med og som svarer til ens eget selvbillede. [Jantzen 2003:21]

OPLEVELSER SOM IDENTITETSSKABENDE

Som vi tidligere har redegjort for, mener vi at den identitetsskabende egenskab ved oplevelser ligeledes spiller en afgørende rolle for fremvæksten af det oplevelsesorienterede samfund. Med udgangspunkt i Giddens' fremlæggelse af det moderne samfund, kan de oplevelsesøkonomiske tendenser i korte træk forklares ved, at vi ikke længere har fastlagte rammer for den selvfortælling der skal opretholdes. Det kræver en indsats for individet selv at skulle holde fortællingen i gang, da intet længere er givet på forhånd og selvfortællingen skabes i hverdagens valg. Oplevelser giver mulighed for at påvirke selvfortællingen, idet de kan være signifikante i forhold til en bestemt livsstil, hvorved individet har lettere ved at positionere sig i samfundet. Giddens mener, at den reflektive proces som selv et gennemgår for at skabe selvidentitet i det moderne samfund, bliver til en stræben efter at have de rigtige varer, og efter kunstigt udformede livstile. Der er sket en tingsliggørelse af erfaringer, hvorved det bliver muligt for individet at tilegne sig en bestemt livsstil igennem forbrug og vaner. Oplevelser er i det moderne samfund blevet en forbrugsvare og det særlige ved oplevelser er, at det ansvar individet har i forhold til at skulle forme sin identitet ekspliciteres. For at få en oplevelse til at fungere skal individet selv agere og tilføje mening og indhold i de rammer der er skabt af en virksomhed eller organisation.

I artiklen *Oplevelser som identitetsmæssig konstituent* beskriver Vetner et al. netop, at oplevelser og endvidere oplevelsesøkonomien har sin store fremvækst på grund af deres konstituerende egenskab for individets identitet. I tråd med Giddens opfatter de identitetsdannelsen som et reflektivt identitetssøgearbejde, som er en kontinuerlig proces, der er præget af og søges tilpasset det moderne samfund.

Ifølge Vetner et al. får individet gennem oplevelser bekræftet eller justeret referencepunkter for sin selv- og omverdenforståelse. Det gælder uanset om oplevelsen udspiller sig i fællesskab med andre eller er individuelle oplevelser. Vetner et al. mener at oplevelsen, uanset dens karakter og det indtryk den efterlader hos individet, bliver en del af det vedvarende identitetsarbejde. Det vil sige den proces hvorved der skabes sammenhænge og mening i de indtryk, som omgivelserne påfører individet og de aftryk, som individet sætter på sine omgivelser. Oplevelser kan således bidrage til at definere hvem vi er, hvilket ifølge Vetner et al. indebærer:

- Hvilke fællesskaber vi tilhører og forstår os selv i forhold til
- Hvordan vi forstår os selv i forhold til tidligere erfaringer og fremtidige livsprojekter
- Hvilke præferencedannelser vi har og hvorfor disse mønstre giver 'god' mening, både privat og socialt set [Vetner et al.2007:28]

I forlængelse heraf bidrager oplevelser til at befæste, afgrænse eller udvide selvets handlemuligheder i de enkelte niveauer, samt til at skabe transfer og overgange mellem de forskellige niveauer. Dette kan relateres til Giddens beskrivelser af individets behov for at finde tryghed og retningslinjer i et aftraditionaliseret og globaliseret samfund, gennem fx valg af livsstil. For at komme ind til benet af, hvordan man kan anskue oplevelser som identitetsmæssig konstituent, inddrager Vetner et al. oplevelsens psykologiske struktur. Forfatterne træder først et skridt tilbage og ser på oplevelsens basale forhold på et biologisk niveau, hvor en oplevelse blandt andet kan

kendetegnes som organismens reaktion på de stimuli det udsættes for fra omverdenen. De grundlæggende kendetegn for oplevelsen er her:

Organismens reaktioner på sanselige indtryk som følge af individets interaktion med omverdenen, som igen udmønter sig i

1. Organismens evaluering af de sanselige indtryk, som potentielt udvirker
2. Vaner, rutiner og stemthed, som dannes i organismen sideløbende med oplevelsen. Det vil sige en kropslig forankret viden, der motiverer præferencedannelse.

En oplevelse kan derved forankres i organismen som noget positivt, og derved danne motivation for at opsøge lignende oplevelser igen. Samme oplevelse kan blive ophævet til det reflektive niveau, hvor den bearbejdes yderligere og giver mening i individets livsverden. Det er her oplevelsen integreres i vores identitetsprojekter og individuelle betydningsdannelser og gør en oplevelse til netop vores oplevelse. På det reflektive niveau forankres oplevelsen i vores personlige historie - vores selvfortælling - og fungerer her som individuelt fortolkelige og kollektivt forståelige symboler.[Vetner et al.2007:35]

Oplevelser i social kontekst

Individet deltager dagligt i flere former for sociale grupperinger og disse kan ifølge Vetner et al. overordnet deles ind i in-groups og out-groups. In-groups betegner de grupper som vi identificerer os selv med eller ønsker at blive identificeret med, hvor out-groups er de grupper vi tager afstand fra. Individets tilhørsforhold til en gruppe er emotionelt funderet, hvor en given oplevelse kan være med til at forårsage disse emotioner. En oplevelse i fællesskab med en gruppe kan være med til at øge fællesskabsfølelsen og ligeledes kan oplevelsen være med til at intensivere oplevelsen. Samtidig kan en stærk fællesskabsfølelse i en gruppe opnås igennem en oplevelse, hvor man eksplicit har antipati overfor en out-group, der optræder i samme

oplevelse, ved netop at tage stor afstand fra modpolen. Får man en uventet god oplevelse når man befinder sig i en out-group, kan det åbne op for nye indsigter og herved være med til at justere på individets fordomme og forudindtagede meninger om gruppen. I en sådan situation nedbryder oplevelser fastlåste identiteter og åbner op for mere velvillige vurderinger af de fremmede og mere nuancerede forestillinger om ens eget særpræg. Opsummerende kan man sige:

- At oplevelser synliggør et fælles motivations- og emotionsgrundlag med andre, hvilket konstituerer en social identitet
- At grupper både kan forstærke og svække den emotionelle respons og lære individet at opføre sig "emotionelt adækvat"
- At uventede oplevelser kan have konsekvenser for den personlige og sociale identitet

En del af oplevelsens erfaringsmæssige potentiale kan derfor forklares ved, at de er med til at åbne for nye indsigter og indtryk der ikke umiddelbart kan findes i dagligdagen.

Hvor oplevelser på det biologiske niveau begrænser sig til ubevidste handlinger, forholder det reflektive niveau sig til bevidste handlinger og rummer den meningsdannelse, vi kontinuerligt skaber om os selv og som indgår i vores selvfortælling. De emotioner der kendetegner oplevelsen er samtidig forbundet med muligheden for at erindre, huske og bearbejde begivenheden og derfor forme individets identitet.

"Vores forskellige oplevelser er så fremdeles råstof til vores reflektive identitetsarbejde. Vi opsøger aktivt oplevelser, som vi netop er klar over, dels passer ind i vores identitetsprojekt, og dels derfor også matcher vores præferencedannelse på organismeniveauet. Vi efterspørger ikke bare unikke eller nye oplevelser, men først og fremmest oplevelser der er brugbare for os, og som derved er unikke." [Vetner et al.2007:46]

Denne fremlægning af oplevelsen stemmer overens med Giddens karakterisering af individets betingelser i det moderne samfund, og heraf hvad der optager individet i sin ageren i tilværelsen. Identitetsdannelsen er blevet et livslangt projekt og individet opsøger kontinuerligt dele af omverdenen der kan skabe mening og bidrage til selvfortællingen. Dette skabes ved hjælp af tilhørsforhold, som for Giddens kan være livsstil og som, ikke mindst i kraft af oplevelsen som identitetsmæssig konstituent, kan efterkommes gennem oplevelser. Giddens betragtninger om det moderne samfund medfører blandt andet igennem bruddet med traditionerne, at individet bliver mere individualiseret. Individet efterspørger unikke oplevelser fordi det, de begiver sig i kast med, skal være det helt rigtige eftersom de har valgt én mulighed ud af de mange der er til stede.

Individet vil gerne være medskaber og dette skal også ses i det lys, at det er blevet svære for individet at fastslå sin identitet for sig selv og omverdenen i et samfund hvor individet stilles over for mange valgmuligheder. Identitetsskabelsen handler også om personlig iscenesættelse, idet selvidentiteten skabes af selvfortællingen og evnen til at fastholde denne. Samtidig skal individet være i stand til at viderelevere historien til omverdenen. Oplevelser kan anvendes til at skabe denne signalværdi omkring hvem vi er, men det kræver at oplevelsen er konsistent med det selvbillede individet har og det budskab det ønsker at signalere til omverdenen.

De forskellige oplevelsesteoretiske vinkler, vil vi medtage som en del af vores forståelsesramme for specialet. Vi mener at oplevelser er et vigtigt element i skabelsen af nye byrum og at dette ligeledes kan knyttes med Gehls tanker omkring byrummets kvaliteter. En del af de kriterier, som Gehl opstiller for et "godt" byrum er ikke blot med til at skabe gode fysiske rammer for brugeren, men er ligeledes med til at skabe rammerne for en god oplevelse for brugeren.

I forlængelse af oplevelsesteorien, vil vi i det følgende inddrage autenticitet, idet vi mener at autenticitet og oplevelser er tæt forbundne.

AUTENTICITET

Som vi har nævnt gennem vores beskrivelser af oplevelser og forbrug, søger individet intime og troværdige oplevelser i samfundet i dag og autenticitet kan være med til at forstærke den emotionelle tilknytning til oplevelsen. Det er vores indtryk, at de tendenser der kan spores i det oplevelsesmæssige potentiale i udviklingen af Aalborgs byrum, er karakteriseret ved autenticitet, der blandt andet kommer til udtryk gennem anvendelsen af gamle industribygninger. Samtidig er byrummet generelt præget af oplevelser, der taler til forbrugeren sanselige og følelsesmæssige bearbejdelse af indtryk. Vi vil derfor inddrage Joseph Pine og James Gilmores tanker omkring autenticitet og bruge deres definitioner og modeller analytisk i forbindelse med byrummet, og de handlemønstre det lægger op til hos forbrugeren.

Ifølge Pine og Gilmore ligger autenticitetsbegrebet i naturlig forlængelse af oplevelses- og transformationsøkonomien og er genereret af forbrugernes efterspørgsel. Der er sket et skift i økonomien fra den industrielle økonomi, over serviceøkonomien til oplevelsesøkonomien. Oplevelsesøkonomien er sprunget ud i fuldt flor og trives hos produkter, organisation, byer og lande. Ifølge Pine og Gilmore er der nu, i en oplevelsesøkonomisk præget tidsalder, behov for en ny arena – et nyt fokus og ifølge dem er det autenticitet og skabelsen af autenticitet, der er og skal være det nye fokus.

Den oplevelsesøkonomiske tidsalder, vi befinder os i, betyder at vi er i kamp med andre produkter, virksomheder, byer og lande om opmærksomheden, tiden, og pengene fra individuelle forbrugere. Det som individuelle forbrugere tørster efter, er autentiske oplevelser. Forbrugere vil ikke længere købe det falske fra de falske, men det ægte fra de autentiske. Der er sket et paradigmeskift inden for oplevelsesøkonomien og heraf er autenticitetsbehovet udsprunget. Ifølge Pine og Gilmore er det nødvendigt for virksomheder og produkter at tilbyde mere end tilgængelighed, rimelig pris og god kvalitet

– de skal også tilbyde autenticitet. Hvad man forbruger, skal afspejle ens selvidentitet, hvem man er og hvem man vil være. Produktet, virksomheden, byen eller området, skal være autentisk.

Forbrugerne har ifølge Pine og Gilmore ændret sig fra at være "consumers" til at være "prosumers". Oversat betyder det at forbrugerne ikke længere blot forbruger, men vil være medskabere i deres forbrug. Forbrugerkontrolleret produktion, at tilbyde forbrugeren en platform frem for et færdigt produkt, medfører et skift i opmærksomheden fra indtægt til forbrugers selvdefinerende formål. [Pine og Gilmore 2007:13] Dette hænger sammen med den måde byen kan bruge rummene til at tiltrække forbrugere.

Hvad er autenticitet?

Autenticitet er først og fremmest en subjektiv størrelse, der skabes i sociale konstruktioner. Hvad der er autentisk afhænger af individets kontekst, alder, køn og livsverden generelt. Hvad der for nogen kan virke gennemført autentisk, kan for andre virke gennemført falskt. [Pine og Gilmore 2007:13]

At sige at noget er autentisk, gør det ikke autentisk. Ved at sige at et fænomen, objekt eller et byrum er autentisk kan man opnå den modsatte effekt – at forbrugeren tvivler på om det i virkeligheden er så autentisk.

"The moment one tries to be real, tries to be authentic, and the trying is detected, the bubble bursts and inauthenticity spills out" [Pine og Gilmore 2007:43]

Pine og Gilmore opstiller autenticitetens tre aksiomer, for at forklare hvad der skaber autenticitet.

1. Hvis du er autentisk, behøver du ikke at sige at du er autentisk
2. Hvis du siger du er autentisk, skal du være autentisk
3. Det er lettere at være autentisk, hvis du ikke siger du er autentisk [Pine og Gilmore 2007:44]

Autenticitet kan altså siges grundlæggende at være det man giver sig ud for, og være tro mod sig selv. At være både sand og ægte. Ifølge Pine og Gilmore er en stor del af den kommercialiserede verden i dag, præget af falskhed og inautenticitet. Samfundet dehumaniseres og arbejde fremmedgøres gennem inddragelse af maskiner og teknologi - elementer der bidrager til en mangel på autenticitet. En anden væsentlig årsag til mangel på autenticitet, er at mennesker frembringer genstande for penge. Dette stiller det nutidige samfund med et uløseligt autenticitetsproblem. Samfundsnormer styrer vores adfærd, varer og ydelser fremstilles via teknologi, og aktiviteter drives og næres af finansielle ressourcer og ofte mod økonomiske mål. Et samfund gennemsyret af kommercialitet skaber altså et problem i forhold til autenticitet.

Pine og Gilmore skelner derfor imellem autenticitet i ontologisk forstand og autenticitet i fænomenologisk forstand. Ontologisk må vi erkende, at samfundet har trange kår hvad angår autenticitet. Produkter i en kapitalistisk økonomi er i et ontologisk perspektiv, både falske og uægte. Til gengæld kan oplevelser, byer og produkter være autentiske i fænomenologisk forstand. Det vil sige i den måde vi hver især oplever dem på. En oplevelse kan være et autentisk fænomen for modtageren, til trods for at oplevelsen ikke er ontologisk autentisk. [Pine og Gilmore 2007:2-5]

Pine og Gilmore inddeler ligeledes autenticitet i fem hovedgenrer, som vi kort vil gennemgå:

Naturlig autenticitet

Forbrugere har en tendens til at opfatte fænomener og objekter, som eksisterer i deres naturlige tilstand, som autentiske. Dette kan eksempelvis ses ved at man under dyrkelse af økologiske madvarer, fravælger alle former for pesticider og kunstige gødningsformer. Dette appellerer til naturlig autenticitet. I byens rum kan dette ses, ved at man har fokus på at bygge bæredygtigt og ved at man genbruger gamle materialer.

Original autenticitet

Forbrugere har ofte en opfattelse af, at objekter eller fænomener, der besidder originalitet i design, eller er først på markedet, som autentiske. Det er det modsatte af imitation eller kopier og er dermed autentisk. Denne genre af autenticitet ses hos blandt andet Apples design, hvor stort set alt design adskiller sig markant fra andre produkter på markedet. Dette ses tydeligt i Aalborg ved den nye havnefront. Her har Aalborg fået designet Utzon Centret, som står som et unikt bygningsværk, der designmæssigt distingverer sig markant fra andre nyere bygningsværker. Den originale autenticitet kan altså komme til udtryk i byens kulturlandskab og arkitektur.

Exceptionel autenticitet

Fænomener eller objekter som er udført exceptionelt godt opfattes som autentiske. Individuel udførelse og ekstraordinær omhu demonstrerer menneskeligt engagement og dermed autenticitet. Denne genre ses hos organisationer, der oprigtigt bekymrer sig om deres kunder og opfylder deres individuelle behov. Denne form for autenticitet kan ligeledes ses i byens rum. Det kan ses ved at byen har fokus på rum og arkitektur, der er lavet med stor omhu. Et eksempel på exceptionel autenticitet er sluseholmen i København. Her er der skabt otte boligøer, omgivet af vand. Boligerne på øerne fremstår som små byhuse med hver deres særpræg og deres æstetiske kendetegn. Dette viser tydeligt de individuelle udførelse og det engagement, der er lagt i området. Byens anvendelse af exceptionel autenticitet, kan ligeledes ses ved byens udbud af velfærdsoplevelser og kulturtilbud.

Influentiel autenticitet

Objekter eller fænomener, som yder indflydelse på andre dele eller helheder, opfattes ofte som autentiske. Når der er et højere mål i sigte og oplevelserne tilbyder et forandrende perspektiv. Igennem de seneste år er bæredygtighed blevet populært og mærker som Fairtrade har vundet indpas. Bæredygtighed, miljø og klimaforandringer er store emner i politik, samfund og organisationer, og netop bæredygtighed er et stærkt eksempel

på influentiel autenticitet. Influentiel autenticitet ses i bybrandingen, ved at byer involverer sig igennem eksempelvis en markant klima- eller miljøpolitik. [Pine og Gilmore 2007:49-50] Dette kan ses ved at byens rum i højere grad bliver bæredygtige og hænger derfor sammen med naturlig autenticitet.

Referentiel autenticitet

Forbrugere har en opfattelse af, at objekter eller fænomener, der referer til en anden kontekst, har inspiration fra historien og henviser til vores fælles minder og længsler, er autentiske. Disse ikoniske oplevelser skaber referentiel autenticitet, ved at hente inspiration fra eksempelvis ældre kulturer og historiske hændelser eller perioder. Referentiel autenticitet er i vores optik den mest interessante og anvendelige i forbindelse med byens rum og i særdeleshed i forbindelse med vores fokusområder i Aalborg. Den referentielle autenticitet kan ses i byrummene, eksempelvis ved at ældre bygninger, der vidner om en kulturarv, genanvendes til nye formål. Referentiel autenticitet er tæt knyttet til Peirces tegnteori. Tegn i bybilledet kan repræsentere en indeksikalsk relation og vise tilbage til en anden kontekst. Den referentielle autenticitet er dog stadig åben for forbrugerens egne subjektive fortolkninger, men idet indeksikalske relationer ofte henviser til en kontekst med inspiration i historien, giver dette fikspunkter for fortolkningerne.

Hvordan skabes autenticitet?

Pine og Gilmores autenticitetsfænomen er tæt knyttet til socialkonstruktivismen. Virkeligheden skabes i sociale konstruktioner og ligeledes skabes autenticitet i sociale konstruktioner. Det er derfor nødvendigt at smide den gængse forestilling om en objektiv virkelighed bort, og undersøge forskellen mellem hvad der er autentisk og hvad der perciperes som autentisk. Det er derfor en nødvendighed at inddrage forbrugeren aktivt, ikke kun som individer, men også som grupperinger af ligesindede folk. [Pine og Gilmore 2007:18] Autenticitet er altså en subjektiv størrelse, der kan variere voldsomt fra individ til individ og fra social gruppering til social gruppering.

I kraft af at autenticitet skabes i sociale konstruktioner, er det ikke muligt at presse autenticitet ned over hovedet på folk. Man kan ikke tvinge folk til at mene at et givent objekt eller fænomen er autentisk. For nogen er The Venetian, Las Vegas' kopi af Venedig, mere ægte end byen Venedig. For nogen er Disneyland's mekaniske løver mere autentiske end dem man finder på Afrikas Savanne. Det handler om at være det man udgiver sig for og være tro mod sig selv. Altså at være autentisk i fænomenologisk forstand.

Pine og Gilmore inddeler autenticitet i enheders udbud og færden i en matrice, der viser hvordan forbrugeren kan opfatte fænomener som autentiske og uautentiske:

	Ikke at være tro mod sig selv	At være tro mod sig selv
At være, hvad man giver sig ud for at være	SAND-UÆGTE	SAND-ÆGTE
Ikke at være, hvad man giver sig	FALSK-UÆGTE	FALSK-ÆGTE

Figur 5. Autenticitetsmatrice [Pine og Gilmore 2007:97] – oversat til dansk.

Ifølge denne matrice, er det muligt at være det man giver sig ud for, uden at være tro mod sig selv, som et flyselskab, der lover lave priser og lav service, men samtidig kaster de grundlæggende værdier i transportbranchen bort. Man kan ligeledes være falsk og ægte på samme tid, som Disneyland er et eksempel på. Her er alt kulisser og opstillet, men samtidig er fortællingerne omkring Disney figurerne ægte og oplevelsen er tro mod værdierne omkring en families underholdning. En virksomhed kan ligeledes være sand og uægte på samme tid. Eksempelvis et kunsthåndværkfirma, der producerer uoriginale unika. En virksomheden kan også være falsk og uægte, som eksempelvis en anerkendt fødevarer virksomhed, der begynder at sende dår-

lige, etisk problematiske, varer på markedet under dække af sit brand. Hensigten med denne matrice, er at vise, at autenticitet er afhængig af forbrugernes vurdering af virksomheden, byen eller produktet. I kraft af, at autenticitet er socialt konstrueret, vil kommunikation og diskursive konflikter spille en rolle. Derfor har Pine og Gilmore konstrueret yderligere fem aksiomer, hvoraf de tre første er en gentagelse fra de tidligere aksiomer:

1. Hvis du er autentisk, behøver du ikke at sige, at du er autentisk.
2. Hvis du siger, at du er autentisk, så må de heller se at være det.
3. Det er lettere at være autentisk, hvis du ikke siger, at du er autentisk
4. Det er lettere at få udbud til at fremstå autentisk, hvis du erkender, at det er uautentisk
5. Du behøver ikke at sige, at dine udbud er uautentiske, hvis det lykkes dig at få dem til at fremstå autentisk.

I strategisk sammenhæng anbefaler forfatterne, at en virksomhed i oplevelsesøkonomien forøger sine chancer for at blive betragtet som sande og ægte. Det kan man ved at skabe kilder til den sociale konstruktion af autenticitet. [Pine og Gilmore 2007:90]

Byer og autenticitet

De fem autenticitetsgenrer lægger Pine og Gilmore til grund for sine analyser og anbefaler dem til strategisk arbejde i en organisation eller virksomhed. I forbindelse med byer kan alle genrer være til stede, hvor nogle måske er værd at lægge mere vægt på end andre. En bys oprindelige naturskønne områder som skove, strand og havneområder kan besidde en naturlig autenticitet. De kan fremstå ægte på trods af at de ikke er uberørte. Den originale autenticitet kan komme til udtryk gennem kulturlandskabet eller i arkitekturen, men kan også blive synlig ved at fremme mindre virksomheder der fx fremstiller unikke varer. Den exceptionelle autenticitet kan ses i sammenhæng med fx en bys kulturtilbud eller ånden i et givent lokalsamfund. Det kan også ligge i kommunens velfærdsydelse og forhold til borgere. Den

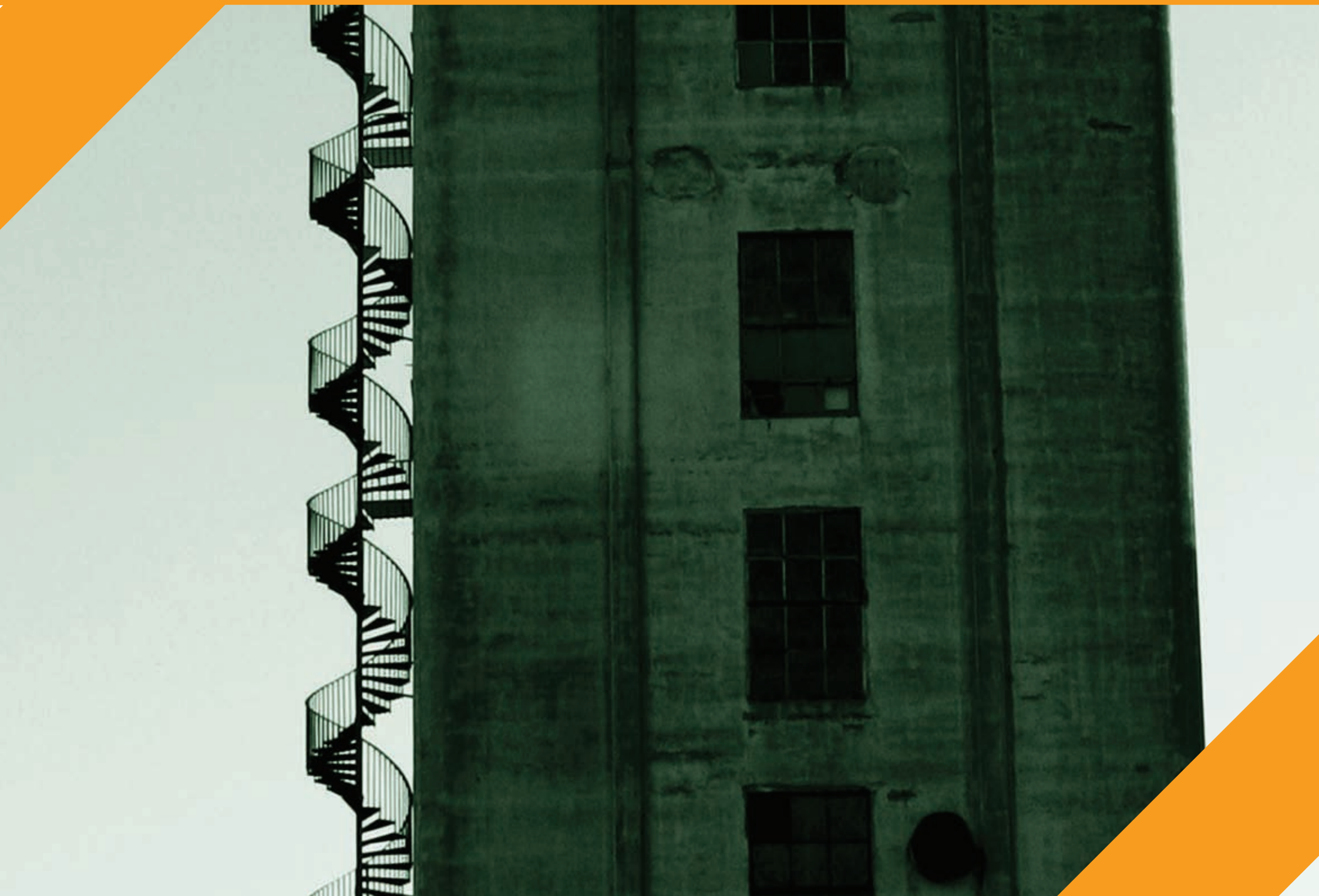
referentielle autenticitet kan især findes i kulturudbud, oplevelsestilbud og i byrummets kommunikation. Ved brug af symboler, indeks og ikoner kan byen formidle en immateriel merværdi der knyttes til en oplevelse, eller som det ses i byrummet, hvor bygninger kan referere til sin fortid.

Opsamling

Gennem ovenstående teoretiske gennemgang har vi nu fået indsigt i samfundets udvikling og brugerens ageren herunder, samt opnået en bredere forståelse for den forbrugeradfærd samfundet i dag bærer præg af og som har indvirkning på vores case. Oplevelsers stigende popularitet ser vi blandt andet som en konsekvens af betingelserne i det moderne samfund, der gør den identitetskonstituerende effekt ved oplevelser eftertragtet. Derudover mener vi, at efterspørgslen på oplevelser også kan tilskrives brugerens trang til at opnå nydelse som beskrevet i teorien om den moderne hedonist.

Dette mener vi er aktuelt for vores case, da det oplevelsespotentiale der umiddelbart viser sig på havnefronten, er forbundet med lyst og nydelsesbetonede handlinger. Autenticitet ser vi i forlængelse af oplevelser – det kan være med til intensivere og styrke oplevelsen gennem de forskellige autenticitetsgenre, herunder også oplevelsen af nydelse og den identitetskabende effekt ved oplevelsen. Gennem autenticitetsgenren, hvor især den referentielle genre i dette speciale er aktuel, kan vi pege på fysiske træk ved bygninger og rum, som vi senere, i den empiriske analyse, forsøger at klarlægge brugernes opfattelse og oplevelse af. Dette suppleres af vores teori om byrum og vores bagvedliggende forståelse af tegn, der ligeledes skal hjælpe os til at klarlægge byrummets fysiske træk, strukturer og udformning og den påvirkning det har for brugernes færden heri.

Vi har nu forelagt vores overordnede teoretiske fundament som vi benytter os af i vores videre arbejde med specialet. Før vi vil starte vores analytiske arbejde, vil vi først præsentere vores case i et historisk perspektiv, samt redegøre for konteksten til denne.

DEEL 3

CASE + KONTEKST
SEMIOTISK ANALYSE
OPLEVELSESORIENTERET ANALYSE

CASE + KONTEKST

SEMIOTISK ANALYSE

Oplevelsesorienteret analyse

I følgende afsnit vil vi først redegøre for vores overordnede case: Østre Havnefront i Aalborg - det område der ligger øst for broen. Dette skal ikke forveksles med Østre Havn, der er et specifikt område på Østre Havnefront. Vi vil først redegøre for det historiske perspektiv, for at opnå dybere indsigt i den udvikling byen har været genstand for, og som kan være behjælpelig med at kaste lys over, hvorfor Aalborgs bystruktur i dag ser ud som den gør.

Aalborg har tidligere været kendt som en industriby, men har i dag bevæget sig hen imod en videns- og kulturby. Som konsekvens af udviklingen er der sket en ændring i bystrukturen, idet samfundet i dag har nogle helt andre krav til byens struktur end tidligere. Medarbejderne inden for de nye økonomier har nogle andre behov og kriterier til et byrum. Det er kommet til udtryk i et omfattende saneringsarbejde i byens rum. Kommunen har i saneringsovervejelserne valgt at tage højde for den historik, som byen har.

Vi vil tage udgangspunkt i Aalborgs skyline langs havnefronten, hvor vi vil gå i dybden med tre udvalgte områder inden for denne strækning, der ligger i sammenhæng øst for Limfjordsbroen. Vi har valgt dette område, da det er et eksempel på Aalborgs byudvikling, og vi mener at området giver et karakteristisk billede af den forandring Aalborg generelt er ved at gennemgå.

KONTEKST

Aalborg er Danmarks fjerde største by med et indbyggertal på omkring de 122.461 i byen og 196.292 i kommunen.¹ Aalborg spiller en stor rolle i Region Nord og fungerer som drivkraften i det nordjyske. Som alle andre byer har Aalborg gennemgået en forandringsproces både fysisk og socialt. Byens rum, struktur og levemåder er under konstant udvikling og denne udvikling forsætter. [Marling 2003:17] I dette afsnit vil vi give et indblik i de forandringer, der har fundet sted.

1 <http://da.wikipedia.org/wiki/Aalborg>

Vi vil først kort gennemgå Aalborgs historie. Herved vil vi skabe forståelse for den udvikling Aalborg har gennemgået, og de hændelser der ligger til grund for byens struktur den dag i dag. Vi ønsker ikke at gå i detaljer med historien helt tilbage til Lindholm Højes tid, men vil i stedet starte i renæssancen, efter bondeopgøret i 1534, og fokusere på historiske milepæle der er knyttet til havneområdet.

Aalborg som købstad

Aalborg har altid haft en gunstig beliggenhed i kraft af Limfjorden og allerede i middelalderen kontrollerede Aalborg hele limfjordshandlen. I 1500-tallet blomstrede Aalborg som købstad, i særdeleshed på grund af sildefiskeriet. Aalborg fik en række privilegier og begunstigelser på bekostning af de andre købstæder i området. I 1500-tallet og i begyndelsen af 1600-tallet tjente byens købmænd desuden godt på studeeksport til Tyskland. Aalborg havde i 1600-tallet i praksis næsten monopol på korneksporten fra hele Vendsyssel og Limfjordsområdet, til især Norge. Byens velstand blev stadig mere udtalt, og med mere end 4.000 indbyggere i slutningen af 1600-tallet var Aalborg landets næststørste by. I 1700-tallet var det kraftige opsving dog forbi. Aalborg var stadig en stor by, som tjente godt på korneksporten til Norge, men både sildefiskeri og studeeksport var nu aftaget. Det enevældige styre i København favoriserede ikke længere Aalborg, og byen lå derfor i stigende grad i konflikt med nabobyerne. Med tabet af Norge i 1814 mistede byen et vigtigt korneksportmarked, og med gennembrydningen af Limfjordens vestlige udmunding i 1825 mistede Aalborg desuden sin nøgleposition i Limfjordsregionen.²

Industrialisering og byvækst

Aalborgs nedgang blev til dels opvejet fra 1830'erne ved etableringen af flere industrier, herunder en tobaksfabrik og en spritfabrik. Den industrielle udvikling tog dog først for alvor fart i sidste halvdel af 1800-tallet og skabte

2 <http://www.e-pages.dk/aalborgkommune/196/>

et nyt opsving. Især gav de mange kridtforekomster i undergrunden mulighed for udviklingen af cementindustrien. Jernbanen syd fra kom til Aalborg i 1869, og den første bro over Limfjorden byggedes 1865. Også handel og søfart var igen i fremgang ved det 19. århundredes slutning, men især industrien fik større og større betydning for byen, der efter en kraftig vækstperiode havde knap 30.000 indbyggere ved århundredeskiftet. I perioden fra 1889 til 1913 etableredes i alt fem cementfabrikker, og allerede ved århundredeskiftet beskæftigede industrien 800 mand. den største fabrik, Aalborg Portland, havde alene 450 ansatte. Også tekstilindustrien var stor, og da to virksomheder i 1897 sluttede sig sammen i De forenede Tekstilfabrikker var mere end 400 mænd, kvinder og børn ansat her. Målt på antallet af ansatte var tobaksvirksomheden C.W. Obels Fabrikker med omtrent 600 ansatte (herunder 200 børn) en af landets største virksomheder ved århundredeskiftet.³

I 1912 grundlagde brødrene Stuhr det værft, som siden kom til at præge byens udvikling. I 1914-18 voksede værftet hastigt for at kunne producere de mange transportskibe, der var brug for i 1. verdenskrig, men efter krigen blev det småt med nybygninger og i 1927 måtte Aalborg Kommune overtage værftet.

Rederiet J. Lauritzen købte værftet i 1937 og gav det navnet Aalborg Værft A/S. Det udviklede sig til at blive byens største arbejdsplads og beskæftigede i 1980'erne ca. 4.000 medarbejdere. Værftet byggede, indtil det lukkede i 1988, ikke blot mange skibstyper, men også Aalborgtårnet, brofagene til Limfjordsbroen og stålkonstruktioner til Budolfi Kirkes tårn.

En anden af de helt store industrier i Aalborg var cementindustrien. I 1889 anlagde det danske ingeniørfirma F.L. Smidth en cementfabrik ved herregården Rørdal tæt ved Limfjorden. Undergrunden i området omkring Aalborg er rig på kridtforekomster, og de har siden slutningen af 1800-tallet

dannet grundlag for en omfattende cementproduktion. Fra grunden ved Rørdal har fabrikken let adgang til råstofferne kridt og ler og samtidig en ideel placering ved fjorden i forhold til skibstransport. Den danske cementindustri fik fodfæste allerede i 1870'erne, men det store gennembrud kom fra 1890'erne til 1930, hvor Aalborg Portland oplevede en markant vækst og en tidobling af produktionen. I samme periode erobrede de danske fabrikker det danske marked og oparbejdede desuden en betydelig eksport. Cementfabrikkens produktionsanlæg er udvidet ved en lang række ud- og ombygninger siden etableringen i 1889. Området fremstår i dag som et teknisk avanceret produktionsanlæg, der i tidens løb er vokset ud af de oprindelige bygningsmæssige rammer, og nu karakteriseres af fritstående rotérovne, siloer og skorstene.⁴ [Marling 2003:17]

Generelt blev den kraftige industrielle udvikling ganske udpræget i 1900-tallet, hvor byens havn blev landets næststørste. Op igennem det 20. århundrede fortsatte befolkningstilvæksten og byen voksede eksplosivt til ca. 100.000 indbyggere grundet en generel vandring fra land til by. Erhvervs livet prægedes stadig af tunge industrivirksomheder som Aalborg Portland og Dansk Eternit, og byen tog snart sloganet "byen med de rygende skorstene" til sig. I 1960 var omkring halvdelen af byens indbyggere stadig beskæftiget inden for industri og håndværk, men siden 1970'erne har den traditionelle industri mistet betydning i Aalborg.

Aalborgs bystruktur

Aalborgs placering ved Limfjorden har haft stor indvirkning for byens liv og strukturer. Primært på grund af transportmulighederne, er industrien gennem tiderne blevet indlogeret ved havneområdet, der derved har fået en central betydning for byen. Dernæst er Aalborgs bykerne, i modsætning til mange andre havnebyer, opstået i forlængelse heraf og ligger side om side

3 www.byhistorie.dk/koebstaeder/by.aspx?koebstadID=73

4 www.kulturarv.dk/kulturarv/industrisamfundet/kort/nordjylland/portland/index.jsp

med havnen. Det betyder for det første, at den tunge industri har været synlig fra det centrale Aalborg, hvor mennesketrafikken er tættest, og herigenem er de karakteristiske industribygninger blevet til kendetegn for Aalborg og har været med til at forstærke byens klassificering som industriby. Industrien langs havnen banede vej for nye syd og nordgående vejforbindelser og jernbanen fik sin egen bro over fjorden, så Nordjylland hang bedre sammen med Vendsyssel. I 1930'erne tog det daværende byråd endnu en markant beslutning om en ny bro til Nørresundby. Men det gjaldt ikke kun udbygningen af en bro. Det medførte også nedrivning af en række gamle købmandsgårde og opførelse af markante modernistiske etageejendomme langs den Gade, der blev til det nye Vesterbro [Marling 2003:17].

Daværende statsminister Thorvald Stauning udråbte Aalborg til Danmarks mest fremsynede by på grund af omlægningen af byens struktur. Limfjordsbroen og det høje etagebyggeri har lige siden etableringen været vigtige for byens image og budt folk nordenfjords velkommen til Aalborg.

Aalborgs image som industriby med fremadrettet blik for infrastrukturelle ændringer, udmøntede sig også inden for andre felter. Det er ikke en tilfældighed, at Danmarks første kolonihaver opstod i Aalborg i 1880'erne. Kolonihaverne blev i sin tid oprettet for at give de mange familier, der boede i etagebyggeri, mulighed for eller adgang til have eller grønne arealer. De fik nu muligheden for at købe en kolonihave til beskedne penge og ikke langt fra bykernen.

Aalborgs struktur er ikke opstået ved tilfældighed. Allerede efter 2. Verdenskrig gik byrådet i gang med at planlægge strukturen i byen, der samtidig skulle sikre opretholdelsen af Aalborg som en moderne velfærdsby med blik for sammenkædningen af regionen, infrastrukturudbygning og skoleudbygningen. Sidenhen er denne strukturplanlægning blevet videreudviklet ved at man blandt andet forslog nye centre i Aalborg området. Det bevirkede radikale ændringer i bykernen, der skulle aflastes af trafikknudepunk-

ter rundt omkring bykernen. Det gik dog ikke helt så gnidningsfrit som forventet og den økonomiske tilbagegang i 70'erne gjorde, at udviklingen skete meget langsommere end oprindeligt planlagt. Hvis man ser nærmere på de infrastrukturelle planer for i dag er de meget lig dem, der blev fremsat i 70'erne.

I 70'erne blev der samtidig taget beslutning om at etablere et nordjysk universitetscenter i byen. Universitetet skulle primært højne og udvikle området og på samme gang gav det mulighed for at landsdelens unge kunne uddanne sig og finde job i nærområdet, uden at skulle flytte fra landsdelen og til andre større byer, der tilbød samme mulighed. Universitetet blev anlagt på arealer i øst og gav grobund for udviklingen af et helt nyt byområde og samtidig blev motorvejsforbindelsen med Limfjordsforbindelse udbygget. Universitetet havde i 2000 ca. 10.000 studerende og 1.500 ansatte.

Generalplanen for byudviklingen gav mulighed for at regulere væksten og skabe lige muligheder og tilgængelighed til de forskellige goder og tilbud, som velfærdssamfundet bibragte. [Marling 2003:19] Man ville skabe en by med gode boligforhold for alle. Boligforholdene skulle forbedres via nybyggeri og byfornyelse af allerede eksisterende boliger. Derudover var formålet at tilbyde uddannelsesmuligheder til alle. Dette ville også være gavnligt for beskæftigelsen. Gitte Marling skriver i Urban songlines, at dette er lykkedes for kommunen:

"Gennem et fremsynet og vedholdende planlægningsarbejde er det lykkedes Aalborg Kommune, at skabe en række af de ønskede kvaliteter. Byen har et bredt udvalg af boligtilbud bestående af forskellige typer af almennyttige etagehusbebyggelser, kædehuse, rækkehuse og andre former for tæt – lave bebyggelse. Desuden findes forskellige typer af ejerboliger i form af ejerlejligheder og større og mindre villaer." [Marling 2003:19]

Aalborgs tidlige indsats på byfornyelsesområdet har gjort at gamle arbejderkvarterer i dag har grønne gårdanlæg og lejligheder med ordentlige faciliteter. Aalborg har etableret en grøn kile langs fjorden. De forskellige rekreative tilbud vil vi komme nærmere ind på i afsnittet om Aalborgs skyline.

Aalborg Kommunes mål om en velfærdsby er blevet ført ud i livet og idéen om at erstatte industriens sociale elendighed med en ny velstruktureret byform er blevet realiseret. Men det er ikke alle der ser begejstret på denne ændring i byen.

Kritik af den nye bystruktur

Alle disse ændringer i byens strukturelle fundament er ikke sket uden nogen konsekvenser. Det har medført en opløsning af de lokale sociale strukturer, stigende forurening og en enorm og arealkrævende byvækst. [Marling 2003:20] Ikke alle planerne indfrie de forventninger, der var stillet til dem. Især forstadsambitionerne fungerede ikke efter de oprindelige visioner, hverken på det sociale eller det by-arkitektoniske niveau. Kritikken går på at de er livløse og ikke indeholder de kvaliteter man forudså. Det var positivt, at man havde alle disse visioner for byens struktur, som man anså, ville gavne bylivet, men alle funktionsopdelingerne fjernede livet og dynamikken i byen. Blandt kritikerne fandt man blandt andet Asger Jorn, Poul Henningsen og Jan Gehl. De mente, at den moderne by var blevet fattig på oplevelser og opholdsteder.⁵

Den moderne bys omdiskuterede udvikling og bebyggelse gjorde at man i 90'erne begyndte at vende blikket mod de tilbageblevne rester af den gamle bykerne, for at finde byens oprindelige identitet og betydning. Byens gamle kerne er eksempelvis blevet renoveret med nye belægninger, belysninger og byskilte, mens byens tekniske anlæg med parkeringsanlæg illustrerer den

5 Disse kritikpunkter er blandt andet blevet fremsat i Erik Nygaards bog; "Tag over hovedet" fra 1987.

historiske by. Byskiltene refererer til tiden, der var engang, med en lille tekst der fortæller om en hedengangen tid.

I vores teoretiske afsnit om byrum kom vi kort ind på den Hollandske arkitekt Rem Koolhaas syn på den moderne by, som en fragmenteret enhed. Koolhaas mener udover at byen er fragmenteret, at arkitekturen og kunsten er død. Han synes at byen udvikler sig helt forkert og at dette medfører at byen er anonym og uden identitet. Byggerier bliver opført alt for hurtigt uden tanke på den sociale sammensætning i byen. Koolhaas forsøger derfor at finde de potentialer i byen, der kan skabe grobund for nye oplevelser og sammenhænge.

Aalborgs strukturelle ændringer har også medført at gamle arbejderklassekvarterer ikke findes i samme form som tidligere. Folk der boede i disse kvarterer følte en vis form for samhørighed både socialt og funktionelt. Det var her man boede, arbejdede, handlede og brugte fritiden. Disse områder kunne overordnet set betragtes som selvstændige lokalsamfund i datiden. Men de findes ikke længere i samme form, da byudviklingen også har betydet nedlæggelse af butikker og arbejdspladser. I dag bebos disse områder typisk af unge og enlige, der primært har deres sociale relationer i jobbet, uddannelsen eller livsstilsfællesskaber. Børnefamilierne er flyttet ud i de nye parcelhuskvarterer. Ifølge Gitte Marling er konsekvenserne ved denne udvikling, at man ikke længere kan bruge begrebet lokalsamfund som analysebegreb i forbindelse med den moderne by. [Marling 1990]

Konsekvenserne ved de nye bystrukturer

En af konsekvenserne ved den moderne bys fragmenterede landskab er øget mobilitet blandt byens borgere. I dagens Aalborg er man nødsaget til at transportere sig rundt i byen for at komme til arbejdspladsen, indkøbsmuligheder, hente børnene i institutioner; men i høj grad også for at indfri de sociale behov og kulturelle aktiviteter. Derfor er der ikke kun tale om konsekvenser for de sociale relationer, men i høj grad også på det miljømæssige

plan. Al denne transport fører til et øget energiforbrug og ligeså forurening heraf. Den store mobilitet har også krævet store vejanlæg, der på den ene side forbinder byen, men samtidig virker som en forhindring, der øger støjniveauet og skaber en form for utryghed.

Erhvervsstrukturen i Aalborg bliver også ramt af byernes udvikling, ligesom den gør det i de fleste andre byer. Industrier lukkes eller flyttes til lande, hvor man kan formindske produktionsomkostningerne væsentligt. I kølvandet på det følger en række nye IT og vidensbaserede virksomheder. Her spiller Aalborg Universitet en væsentlig rolle som følge af samarbejde mellem universitetet og de nye innovative virksomheder.

Semiotiske områder

Inden hele samfundsudviklingen ændrede Aalborgs bystruktur markant, havde byen mange lighedstræk med de britiske industribyer i forfald. En upoleret Industriby, rå og med rygende skorstene og værtshuse i massevis. Sådan har havnefrontsområdet i Aalborg også tidligere set ud. Mange havde meninger om havnefrontens forfald og manglende udnyttelse, og mente at det hæmmede bybilledet. Tendensen er i dag, at hvis noget er grimt, så har folk trods alt også en holdning til det og tilkendegiver gerne, hvad denne holdning er.

Alle ændringerne i bystrukturen har også medført en anden udvikling. Steder der tidligere var præget af industrialismens tilgang til vareproduktion og afsætning, har i stedet udviklet sig til områder, hvor de virksomheder der har domicil der, er mere kreative, oplevelsesorienterede og samtidig fokuserer mere på at sælge "tegn" end produkter.

Den store udvikling i Aalborg har affødt nogle semiotiske og oplevelsesorienterede områder i byen. Starten på disse områder i Aalborg skete i vestbyen, hvor især Reberbanegade lagde grundstenen til det attraktive område. Bydelen omkring Reberbanegade udviklede sig i kraft af forskellige

iværksættere lejede sig ind i de små butikslokaler. Det gjorde området mere eftertragtet at bo i og man kunne se at boligpriserne i området, var markant højere end i eksempelvis østbyen.

Denne udvikling er nu begyndt at sprede sig til den østlige bydel også. Der er opnået en synergieffekt, hvor især området omkring Nordkraft har været genstand for udviklingen. Her er der sket en markant udvikling fra at være et gammelt arbejderkvarter til at være et område, der er præget af iværksætteri og som samtidig er et attraktivt område at bo i. Ildsjælene og de kreative folk har en tendens til at bosætte sig i billige områder, som de så tilføjer værdi gennem deres ideer og dermed gør det attraktivt for andre også at bosætte sig i området. Dette kan man antage, hænger sammen med, at de kreative folk ikke har fokus på stor produktion og økonomisk vinding og samtidig at disse ikke ønsker at bosætte sig i et moderniseret og ensrettet område. Selvom et område er præget af en fortid som arbejderkvarter, har det ofte – i modsætning til meget nybyggeri – sjæl og historie.

Brettevilles-kvarteret lige bag Nordkraft er et godt eksempel på det. Tidligere var området præget af at være hjem for de folk der arbejdede i industrien. I dag er Brettevilles-kvarteret et attraktivt boligområde i midtbyen samtidig med at flere iværksættere har placeret deres domicil her. Deriblandt finder man Bretteville væksthushus, der har til formål at støtte op omkring den kreative digitale sektor.⁶ I Brettevilles-kvarteret finder man også Skjødt+Lauritsen koncept og kommunikationsfirma, Logicmedia webdesign og produktion, Adamlehn fotografer, bodyplanning konsulenter, Silverbullet entertainment og nitusinde.nu. Alle små iværksættervirksomheder, der skaber grobund for et semiotisk kvarter.

I Brettevilles-området ligger også et gammelt velkendt Aalborg værtshus. OK Vinstue der blev etableret af OK Engemann i 1970 og har indtil rygelov-

⁶ <http://www.bretteville.dk/>

ens indførsel fungerer som et klassisk Aalborg værtshus med mulighed for et godt måltid mad. Efter rygelovens indførsel har man delt stedet op i to, hvoraf den ene del primært er for spisende gæster og den anden del fungerer som en af byens mindste bodegaer. Her serveres stadig dansk mad, som vi kender dette fra mors kødgryder, men som et nyt tiltag, har de indført økologiske og spændende råvarer. Dermed har værtshuset genopfundet sig selv i samme menukort, men med andre råvarer. Alle disse tiltag har bibragt at man også her i kvarteret har kunnet mærke en stigning i hus- og lejlighedspriserne og priserne for at bo i et af områdets lejligheder. Det er blevet mere attraktivt at have adresse i området, fordi det ikke længere er relateret til et fattigt arbejderkvarter, men i højere grad appellerer til folk der gerne vil bo i centrum, men i omgivelser der emmer af charme og masser af historik.

Kulturelt midtpunkt

Nordkraft i samspil med Musikkens Hus og Kvægtorvet, bliver det nye kulturelle midtpunkt i Aalborg. Disse kommer i høj grad til at leve af at sælge oplevelser frem for produkter. Overfor Nordkraft på den anden side af Østerbro ligger Tivoli Karolinelund, som Aalborg Kommune har omdannet til folkepark ved at fjerne indgangsbetalingen og dermed er antallet af besøgende steget markant.

Ikke langt derfra finder man også det litterære centrum i Aalborg, i form af Nordjyllands Landsbibliotek. Biblioteket tilbyder, ud over udlån af forskellige litterære materialer, video, cd'er, også forskellige foredrag. Man finder også en række mindre virksomheder i området, der er drevet af private og ikke indgår i Aalborg Kommunes lokalplan for området. Butikkerne bærer præg af at være nicheorienterede butikker, der ikke fører mainstream produkter, som mange franchisekæder eksempelvis gør. Signalværdien for forbrugere af produkter fra disse butikker er mere udpræget, og viser i høj grad at en øget bevidsthed om individuel stil, frem for gågadens konventionelle butikker.

Et godt eksempel på en privatejet virksomhed i området er Cookiefactory, der startede ud med at være et designkollektiv, men i dag har udviklet sig til at være kombineret butik, café og galleri. Vi ser Cookiefactory som en af de virksomheder i området, der gør mest ud af at "sælge tegn". I butikken sælges de ting som designerne producerer, hvilket betyder at antallet i hver enkelt varegruppe er stærk begrænset og mange af disse varer i øvrigt bærer tydeligt præg af at være købt i netop Cookiefactory.

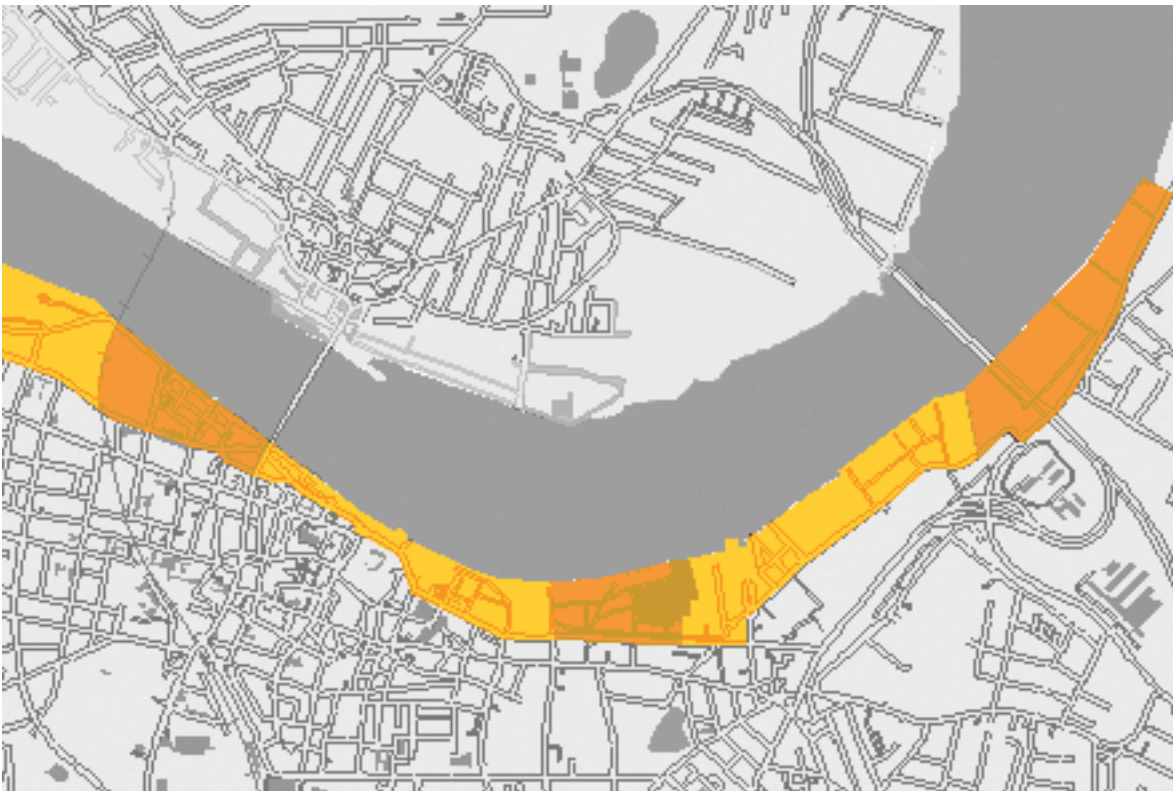
I området findes også flere spisesteder. Her finder vi blandt andet Café Nordkraft, som ligger på det modsatte hjørne af Nordkraft, der tidligere fungerede som værtshuset Fjordkroen. Et andet spisested, der er værd at nævne, er restaurant Dahls der tidligere husede et af Aalborgs mest berygtede værtshuse: Kanalcaféen. Restaurant Dahls er a la carte restaurant om aftenen. I tilstødende lokale har de også Dahls Dehli, hvor man i dagtimerne kan købe forskellige tapas, sandwich og andre gourmetdelikatesser til rimelige penge. Restaurant Dahls er et godt eksempel på de ændringer der er sket i området og som på ganske kort tid har tiltrukket et helt andet segment end det der tidligere havde sin gang på stedet.

Området bærer præg af en voldsom udvikling i de senere år, hvor især en stor koncentration af semiotiske og oplevelsesorienterede steder har til huse. Disse virksomheder appellerer til en helt anden målgruppe end den der tidligere benyttede byrummet. Denne udvikling vil formodentlig ligeledes finde sted i andre områder langs havnefronten, som den har gjort i området omkring Nordkraft. Her ser vi blandt andet, at hvis planerne om ændringerne på Østre Havn, som vi beskriver i et kommende afsnit, bliver realiseret, så venter der en udvikling med endnu flere oplevelsesorienterede steder.

Et andet vigtigt element i vores speciale, er Aalborgs skyline. Vi præsenterer hele Aalborgs skyline i følgende afsnit, og dermed indsnævrer vi vores fokus i specialet yderligere.

AALBORG SKYLINE

Inden vi påbegynder analysen, vil vi kort gennemgå de områder der optræder langs Aalborg Skyline, hvoraf vores case udspiller sig i den østlige del. Aalborg har, til forskel fra mange andre byer, en skyline langs vandet der grænser op til byens centrum, og det er derfor i denne skyline, hvor bygninger vil blive synlige gennem byudviklingen og markere sig i panorering set fra Nørresundby siden. Langs denne strækning forløber en rute langs fjorden, der for tiden er mulig at følge fra Slotspladsen mod vest. Som en del af planlægningen i byfornyelsen, ønskes denne rute gennemført til Østre Havn.

Figur 6. Aalborg Skyline

Længst mod vest ligger området Norden, også kaldet Mølholmsparken, der tidligere er anvendt i industrisammenhænge og fortsat vil være udlagt til industriformål. Som det ser ud i dag, afbrydes det sammenhængende stisystem langs fjorden ved Nordens havneanlæg, hvor der ikke er offentlig adgang.

Følger man stisystemet langs fjorden mod centrum, kommer man til Vestbyens Fjordpark hvor man blandt andet støder på Egholmsfærgeforbindelsen, Friluftsbadet, Marina Fjordpark og Fjordbyen.

Længere mod øst ligger Lystbådehavnen, der dækker over Skydehavnen og Vestre Bådehavn. I Lystbådehavnen ligger en række sejlsportsforeninger

placeret ned til vandet, sammen med Aalborg søspejdere. I den østlige del af området, som det er afgrænset på kortet, ligger Fjordmarken - et grønt område der forbinder Aalborg Vestby med fjorden og som blandt andet bliver anvendt som cirkusplads og bålplads i anledningen af Sankt Hans.

Øst herfor findes Vestre Havnepromenade, der strækker sig fra Jernbanebroen mod vest til Limfjordsbroen mod øst. Her har Aalborg Spritfabrik til huse og ligger side om side med et bolig- og erhvervsområde. For nylig er området blevet omdannet fra havne- og industriformål, til blandede byformål med erhverv og boliger. Målet med omdannelsen var at skabe en attraktiv havnepromenade og byrum af høj kvalitet. For at tilføre byrumskvaliteter ind i området er der anlagt en 14 meter bred gravet kanal fra Limfjorden til Strandvejen - Obels kanal. Området er desuden udlagt til mindre butikker og cafeer, men er endnu ikke udnyttet til dette formål.

Efter Limfjordsbroen mod øst følger Den centrale havnefront, hvor planerne for den seneste byomdannelsen for alvor har taget

fat og en forandring kan ses. Området dækker over Jomfru Ane Parken, Slotspladsen, Utzonparken, Kvægtorvet, Musikkens hus og Nordkraft. Overordnet for området gælder det, at der er arbejdet mod at skabe en naturlig sammenhæng mellem midtbyen og havnefronten. Slotspladsen er blevet fritlagt, så det nu er muligt at se slottet som en del af Aalborg Skyline.

I forlængelse af den centrale havnefront ligger Østre havn, hvor Korn- og foderstofvirksomhederne omkring Østre Havnebassin er under afvikling og skal anvendes til nye byformål i forbindelse med byomdannelsen.

Værftsområdet, der ligger som den østlige del efter Østre Havn, omfatter områderne Stuhrs Brygge og et nyere erhvervsområde. Stuhrs Brygge er en del af det tidligere værftsområde, der også indgår i byplanlægningen, hvor blandt andet den gamle værftshal er udpeget som bevaringsværdig og skal anvendes i nye funktioner. I erhvervsområdet har Kommunedata, også kaldet KMD, for nyligt opført sit hovedkontor, der er bygget om omkring en gammel tørdok der nu er fyldt op med vand. Længere mod øst ligger Aalborg Industries A/S og Aalborg Portland, der er to af byens største industrivirksomheder og stadig i fuld funktion.

Gennem det historiske tilbageblik og gennemgangen af Aalborg skyline, som områderne fysisk fremtræder, har vi belyst vores case som en del af en større helhed. Næste skridt er, at se nærmere på hvordan bystrukturen i vores specifikke området er ændret i takt med udviklingen, hvilke nye byrum der er opstået og hvilken betydning dette får for brugen af byens rum. Dette vil vi i første omgang gøre i den følgende Semiotiske og oplevelsesorienterede analyse og senere udbygge gennem den empiriske analyse.

I følgende afsnit gennemgår vi vores udvalgte caseområde analytisk med udgangspunkt i vores teoretiske fundament. Vores første analysedel er overordnet delt op i to dele – *semiotisk analyse* og *oplevelsesorienteret analyse*. Som beskrevet i metodeafsnittet, er den semiotiske analyse delt op i områderne *Havnepromenaden*, *Kvægtorvet* og *Østre Havn*, hvor vi indledningsvist for hvert område giver et historisk indblik, samt introducerer områdets bebyggelse. Hvert område vil yderligere være delt op ud fra Peirces begreber: symbol, ikon og indeks, og Roman Jakobsons tilføjede begreb: artifice. Vores analyseredskaber og vurderingsgrundlag vil, udover tegnforståelsen, være hentet fra vores sammensatte byrumsteori.

Den oplevelsesorienterede analyse er delt op i områderne *de færdige rum*, *de ikke færdige rum* og *de midlertidige rum*. Her ser vi på rummenes oplevelsespotentialer i et nutidigt og fremtidigt perspektiv, alt efter hvor langt rummene er i udviklingsprocessen. Vi vil her udvide vores vurderingsgrundlag og have afsæt i vores teoretiske fremlæggelse af oplevelser og forbrug, samt hente analyseredskaber fra teorien om autenticitet. I analysen af de færdige rum og de ikke færdige rum, har vi foretaget en temainddeling der skal være med til at strukturere analysen. Hvert afsnit er delt op i *Beliggenhed*, *Grønt og vand*, *Form*, *Æstetik og arkitektur*, samt *Socialt mødested*. De midlertidige rum er ikke inddelt i disse temaer, da området som det ser ud nu ikke efterlader væsentlige oplevelsespotentialer efter vores temainddeling.

Som en afsluttende del vil vi sammenholde analyseresultater og diskutere dem ud fra de kvalitetskriterier som Gehl et al. opstiller som grundparametre for skabe et godt byrum. Dette gøres ud fra 12 punkts matricen, som vi introducerede i vores teoretiske byrumsafsnit.

CASE + KONTEKST

SEMIOTISK ANALYSE

OPLEVELSESORIENTERET ANALYSE

HAVNEPROMENADEN

I byfornyelsen er der lagt vægt på at skabe sammenhæng mellem havnen og midtbyen, hvor især området omkring Slotspladsen er et af de steder, der er særligt udformet for at understrege dette møde og give plads til en naturlig forbindelse. Toldbod Plads ligger i forlængelse af Østerågade og er anlagt i 2006 som en afslutning af gadestrækningen fra John F. Kennedys Plads til havnefronten. Den eksisterende Honnørkaj er forlænget frem til Toldbod Plads, ved blandt andet at nedrive den gamle terminalbygning til fordel for en mere åben plads. Slotspladsen er herved blevet udvidet så voldanlægget, der omgiver slottet, er fremhævet og der er frit udsyn til slottet fra fjordsiden. Ligeledes er der skabt udsyn fra Østerågade og Nytorv ned mod fjorden.

Mellem Toldbod Plads og Slotspladsen ligger Jomfru Ane Park, der er anlagt i forbindelse med byfornyelsen og som så småt er færdigarbejdet i sin fysiske form og tilgængelig for brugerne. Den vestlige del af parken er indrettet med fast belægning og træer, som et multianvendeligt område der indrettet med henblik på ophold og torvehandel med mere.¹ For enden af Jomfru Ane Gade er et nyt hus i to etager under opbyggelse, hvor der skabes plads til publikumsorienterede funktioner. Nybyggeriet skal give plads til udeservering og der skal indrettes et grønt opholdsområde i et mindre bakkelandskab. Det eksisterende Pakhus, hvor Rosdahl har restaurant, skal bevares.

I den østlige del af Jomfru Ane Parken er der opført et aktivitetsområde med udformning og størrelse der giver plads til former for boldspil, hvor der i forlængelse heraf skal etableres et boldbur. Området omkring aktivitetsom-

1 http://www.aalborgkommune.dk/NR/rdonlyres/A4DAF3D1-3B01-40FA-A107-484AB03B8340/14767/Temakort_havnefront1.pdf

rådet indrettes som et opholdsområde med græsarealer og blomsterhave. Den østlige del skal udformes så den fungerer i samspil med det planlagte havnebad.

Historisk oprids

Området omkring honnørkajen har haft stor betydning for Aalborgs historie op gennem tiden. Den første egentlige havn i Aalborg var "Slotsbroen", der fungerede fra midten af 1600-tallet, hvor den siden hen blev til Honnørkajen. Fra 1842-1970 var der rutetrafik mellem Aalborg og København, der i den sidste tid inden nedlæggelse var ejet af DFDS med færgeafgang fra terminalbygningen. Terminalbygningen har derefter været anvendt til erhvervsformål, hvor blandt andet Jyske Bank og Fredensgaard i en årrække har holdt til.

Midtbyens tætte forbindelse til havneområdet er en naturlig udvikling af brugssammenhænge gennem tiden, der leder tilbage til Aalborgs tid som købstad. Oprindeligt var Østerå en å, hvor handelsskibene lagde til kaj og aflastede varer. Herved opstod Østerå som handelsgade. Senere, som følge af transportmidlernes udvikling, blev Østerå tildække, asfalteret og ombygget til en vej for biltrafik. Handlen blev flyttet væk fra Østerå og lagt ud i tilløbende gader, hvor Nytorv dannede centrum. I dag er Nytorv stadig centrum for midtbyen og er det sted, hvor Aalborgs to største gågader, Bispensgade og Algade, mødes. Samtidig med asfalteringen af Østerå blev skibstrafikken flyttet ud til havnepromenaden ved Limfjorden.² I mange år har havnefronten båret præg af industrimæssige og funktionelle formål. Området har været dækket af beton og jernbanespor fra tidligere godstog. Det har ikke været et område for ophold og pauser, men har primært været befærdet af mere praktiske årsager. Strandvejen, der forløber parallelt med havnefronten, har indtil nu været med til at adskille midtbyen fra havnefronten

2 Utzon parken ligger uden for afgrænsningen på kortet, men vi vil inddrage Utzon Centret som en del af området.

men sin tunge trafik. I dag er overgangen fra Toldbods Plads til havnefronten blødt op og der har været fokus på at skabe et fodgængervenligt miljø.

Toldkammeret ligger som den første bygning ind mod Nytorv på den strækning, hvor Østerå tidligere løb. Arkitekten Hack Kampmann opførte som kongelig bygningsinspektør, en række statsbyggerier, herunder Toldkammeret i 1902. Aalborg Toldkammer blev bygningsfredet i 1988. I dag ejer City-Ejendomme Aalborg Toldkammeret. Jyske Bank samt Aalborg Universitet, Arkitektur & Design, har i dag lejet det samlede areal.

En tur i området

Inden vi går i gang med analysen vil vi overordnet skitsere de bygninger og gader, der optræder i området. Havnepromenaden er vores betegnelse for det område der er rammet ind i figur 7 og som det fremgår dækker det over Jomfru Ane Park, Slotspladsen, Honnørkajen og runder af ved Utzon Parken. Området er den vestlige del af den centrale havnefront. Jomfru Ane Parken er den del der arealmæssigt fylder mest og ligesom Utzon Parken er det et nyopført område, uden monumenter fra tidligere. Disse skal findes i udkanten af området og på Honnørkajen og i forhold til resten af området er det kun få bygninger der her er bevaret og står tilbage.

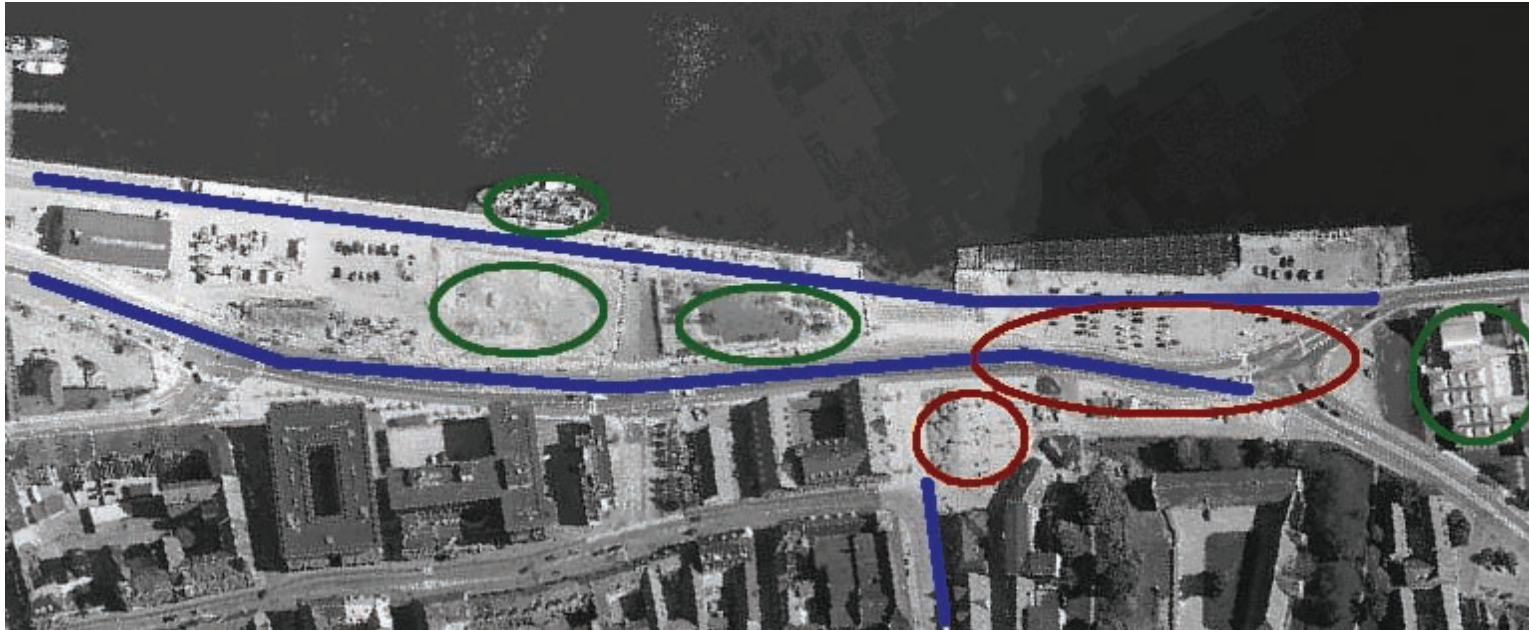
Figur 7. Havnepromenaden

Går man ruten med start fra Østerå gennem Toldbod Plads, er det første man møder slotspladsen der ligger på samme akse i et lineært forløb ned til fjorden, hvor den udmunder i et nedsænket trappeanlæg med kontakt til vandet. Følger man forløbet ned mod fjorden, ligger Utzon Centret til højre for Slotspladsen. Utzon Centret er et eksperimenterende udstillings- og videnscenter, med Utzon fonden som bygherre. Mod venstre følges Byhaven, som er den østlige del af Jomfru Ane Parken. Langs havnepromenaden i vestlig retning passerer man restauranten Elbjørn, der har til huse i en isbryder i Limfjorden. Overfor Elbjørn, på den anden side af promenaden, ligger aktivitetsområdet, som vi kalder Boldbanen, der udgør Jomfru Ane Parkens vestlige del. Boldbanen og Byhaven er adskilt af en mindre asfalteret sti der løber mellem Strandvejen og Havnepromenaden. For enden af Jomfru Ane Park fører endnu en asfalteret sti tilbage mod Strandvejen. På denne strækning kommer det nye "Havnehus" til at ligge. Huset, der er under opbygning, bliver 3000 m² og skal rumme underholdnings- og udstillingsfaciliteter samt butikker, kontorer og restauranter. Stueetagen indrettes med café og pladsen foran bygningen inddrages til udendørsservering i tilknytning hertil. Bag ved Havnehuset ligger restauranten Rosdahl i et tidligere pakhús. Langs strandvejen, på den modsatte side, ses bagsiden af Limfjordshotellet og Casino Aalborg, der holder til under samme tag i et større etagebyggeri. Herefter følger Toldkammeret, der er tegnet af arkitekten Hack Kampmann og opført i 1902 og i forlængelse heraf Toldbod Plads, der for nyligt er renoveret og nu lægger plads til et større springvand.

Symbol

I forhold til ruten, der forløber langs Aalborg skyline, ligger Havnepromenaden centralt og er det område der nu ligger i naturlig forlængelse af midtbyen. Udover at være let tilgængeligt fra midtbyen og det resterende havneområde, er der også adgang i forlængelse af Jomfru Ane Gade i den vestlige ende. Derved er havnepromenaden et krydspunkt for flere af de befærdede gader, hvilket giver oplagte muligheder for tilstrømning. Tager vi strækningen fra Nytorv til Havnepromenaden, udgør Østerå gaden der

kan betragtes som et bevægelsesrum, der er baseret på menneskets fremadrettede sanser og lineære bevægelsesmønstre. Udsynet fra Nytorv mod fjorden fordrer, i kraft af de nye udformninger langs Østerå og på Havnepromenaden, denne lineære bevægelse.

Figur 8. Havnepromenaden - På kortet har vi angivet områdets gader med blå, pladser med rød og steder med grøn.

I nordlig retning er området naturligt afgrænset af fjorden. Strækningen ned mod fjorden er en del af promenaden, der forløber langs hele havneområdet og den giver ligeledes en naturlig adgang til området. På kortet har vi angivet denne del som en gade ud fra Stjernfelts kategorisering. Vi mener dog ikke, at denne kategorisering i dette tilfælde kan ses som stringent, idet promenaden flere steder under sit forløb bliver en del af andre byrum, og i den forbindelse blandt andet giver anledning til stop og ophold. Når vi betragter den som gade er det primært i forhold til promenadens udformning, der lægger op til et naturligt

ruteforløb langs havnefronten.

Vi har ligeledes markeret Strandvejen som en gade. Denne gade har funktionelle formål med udgangspunkt i biltrafikken. Trafikanternes hovedsagelige formål er at transportere sig fra et sted til et andet. I byfornyelsen er der lagt vægt på at gøre gaden til et mere venligt sted for fodgængere. Dette ses ved brede heller i vejbanens midterrabat der gør det nemmere for fodgængere at krydse gaden. Derudover er der langs strandvejen lagt et bredere og mere attraktivt fortov.

Havnepromenaden, som den ser ud i dag, kan overordnet set karakteriseres som en plads, i kraft af sin fysiske udformning som et åbent overskueligt område og en sammenhæng i det arkitektoniske udtryk. Det er et rum for muligheder, hvor udformning og indhold kan anfægte brugerens færden og ageren. Imidlertid er der tale om flere pladser, og endvidere byrumstyper, samlet i en større plads, i og med at området er delt op i forskellige aktiviteter og temaer. Som samlet plads er det her gader og stisystemer mødes og udgør et samlingssted med slotspladsen som centrum, hvor brugeren udsættes for valg. Jomfru Ane Parken alene, kan i Stjernfelts optik også betegnes som en plads. De forskellige aktivitetsmuligheder knytter an til permanente ophold og området er indrammet af stisystemer, der gør pladsen tilgængelige fra flere retninger. I den østlige del af Jomfru Ane Park ligger Byhaven, der mere specifikt kan karakteriseres som det grønne byrum. Byhaven

består af en græsplæne omkranset af træer, buske og planter langs et mindre, grusbeltet stisystem. Mod vest forgrener stisystemet sig i mindre stier, der fører op langs opsatte blomsterkasser, hvor der er plantet blomster med skiltning af beskrivelser, hvilket giver parken et præg af en botanisk have.

Figur 9. Byhaven i Jomfru Ane Park

Som det ses på billedet, er der langs stisystemerne placeret bænke, hvilket forstærker områdets invitation til pauser og ophold. Havneparken er et opholdsrum, hvor man kan koble af og der gives rige muligheder for rekreation. Som et grønt byrum, er det ligeledes et sted med mulighed for at komme tæt på naturen.

Længere mod vest, efter Byhaven, er der indrettet et område med fast belægning, der giver mulighed for boldspil, hvor en del endvidere er indrammet med net. Denne del af området kan kategoriseres som et specia-

liseret byrum, i og med at de fysiske rammer og artefakter ligger op til en bestemt form for aktivitet. Boldbanen inviterer til fysisk aktivitet og giver plads til at udfolde sig. Der er her i høj grad tale om aktiviteter der lægger op til en vis form for fællesskab.

Slotspladsen er, som navnet også angiver, en plads. Den udgør et åbent overskueligt område og er samlingssted for flere af områdets tilgangsveje. Til højre for trappeanlægget i forlængelse af slotspladsen ligger Honnørkajen, der har været træfunkt for flere større folkeforsamlinger gennem tiden. Det er blandt andet her kongeskibet lægger til kaj og det er her karnevalsotoget mødes til byens årlige karneval. Utzon Centret til højre for Slotsparken er defineret som et sted. Dette er i høj grad en måldestination, hvor besøgene angiveligt i de fleste tilfælde er planlagte. Utzon Centrets muligheder vil vi komme nærmere ind på i den oplevelsesorienterede analyse.

Ikon

I den vestlige del ser områdets primære rolle ud til at tage form i kraft af de artefakter, der er under opbygning og som nogle steder allerede står færdige (aktiviteter, springvand, blomsterhave, havnebassin). På trods af dette, er bygningerne i området en vigtig del af det samlede helhedsudtryk og har funktioner der ligeledes kan få betydning for brugerens færden i byrummet. Længst mod vest ligger Rosdahl - en gourmetrestaurant beliggende i et gam-

melt pakhus, der er bevaret sin oprindelige stil. I forlængelse af Jomfru Ane Parken er en ny bygning i to etager opført. Bygningen skal i stueplan indeholde restaurationer med udendørsservering. Utzon Centret mod øst er en markant bygning, der ligger frit og kan ses fra stort set hele området.

Samlet set er der ikke nogen af bygningerne i dette område, der eksplicit fortæller om man befinder sig i en storby eller en mindre by. Utzon Centret indikerer dog, med sin æstetiske fremtoning, en form for storbytendens, hvilket kommer til syne igennem det unikke formsprog, der blandt andet fortæller om økonomisk velstand og rigt kulturliv. Restaurant og cafémiljøet, samt den nyanlagte Boldbane, signalerer ligeledes en form for byliv man ikke umiddelbart forbinder med mindre byer eller landsbyer. I den forbindelse kan man betragte sammenhængen i hele området og de omkringliggende bygninger, hvor især Nordkraft er iøjnefaldende. Nordkrafts ikoniske fremtoning som kulturcenter kan, i samspil med konteksten, være med til at forstærke et indtryk af, at man befinder sig i en større by. Endog kan udsynet mod Strandvejen og Nytorv frembringe en metropollignende stemning, hvor hotellet og kasinoet grænser op til områdets sydside og ligger side om side med de mange spisesteder langs vejen.

Indeks

Området består hovedsageligt af nyopførte artefakter og bebyggelse, hvoraf Jomfru Ane Parkens Byhave og Boldbane er de primære aktiviteter. De væsentlige indeksikalske relationer, skal dog findes i det historiske islæt, som er bevaret fra områdets tidligere funktioner og som er forsøgt genautentificeret og tematiseret i det nye. Langs promenaden er området omfalteret, men de gamle jernbanespor langs havnekajen er genetableret og refererer til havnens fortid som midtpunkt for transport af handelsvarer. De oprindelige hammerhoveder, pullerter og fortøjningsringe, hvor godsskibe tidligere lagde til, er bibeholdt langs kajen og tjener på samme vis primært et formål, der har afsæt i æstetikken og indeksikalske værdier, frem for funktionaliteten. De indeksikalske koder er altså med til at give området en

fortællerværdi, hvor historien er baseret på brugerens egne erfaringer og viden. På sin vis bliver forbrugeren fortælleren, der kan stykke en historie sammen ud fra de tegn der er givet. Jernbanesporene kan fx være med til at skabe direkte associationer til Aalborg som industriby, men det kræver en aktiv indsats fra forbrugeren at koble de forskellige indeksikalske koder. I byfornyelsen er der lagt vægt på at referere Aalborgs historie gennem tegn i bybilledet og derfor udsættes forbrugeren jævnligt for disse indeksikalske relationer og opfordres til at involvere sig. Denne tendens kan også spores i områdets æstetiske udformning som vi kommer ind på i det følgende afsnit.

Artifice

Ser man på pladsen som helhed er der et overordnet tema der går igen, hvilket giver anledning til at betragte området som et iscenesat byrum. Gennem genetablering og bevaring af artefakter, er der bibeholdt træk der henviser tilbage til tidligere funktioner og vidner om byens historie. Især er det Aalborg som industriby der mimeres, hvilket dog bliver mere tydeligt længere mod øst i kraft af de dominerende industribygninger, men de nyopførte områder bærer også islæt, der refererer hertil. Dette kommer blandt andet til udtryk gennem det æstetiske formsprog og materialevalg. Et eksempel herpå er den udprægede brug af jern og metal der kendetegner de nye områder. I Byhaven er blomsterkasser, bede, affaldsspande og pergolaer holdt i støbejern med en rusten overflade som det ses på billedet i figur 10. Samme materiale går igen på Boldbanen og ses blandt andet ved de nyopførte toiletter og den nyopførte kiosk langs stien, der adskiller de to byrum, samt ved de nyopførte udkigsposter langs havnefronten.

Figur 10. Pergola ved Byhavens vestlige afgrænsning

Ligeledes er beton og cement anvendte materialer, der går igen. Både Byhaven og Boldbanen er sænket og indrammet af sidde- og opholdstrapper i beton og træ. Materialevalget er med til at fastholde det rå udtryk som har præget havnefronten de sidste årtier. Dette på trods af et ønske om at bevæge sig væk fra den "grå beton" som havnen tidligere har lagt ryg til. Her anvendes det i nye sammenhænge med, i nogle tilfælde, mere kunstneriske udtryk.

Imidlertid kan man tale om, at det i dette område primært er Aalborg som havneby der refereres til. For at koble forbindelsen til Aalborg som Industriby kræver det at man ser det i forbindelse med resten af området, eller at man trækker på erfaringer og viden og altså at brugeren, som tidligere nævnt, er aktiv.

Ved de nyopførte artefakter kommer tematiseringen også flere steder til udtryk i den fysiske udformning. Dette ses for eksempel på Boldbanen hvor toiletterne og kiosken ligger som tre store kasser i forlængelse af hinanden. Denne udformning giver, i samspil med støbejernsoverfladen og konteksten, de fysiske rammer et udtryk der minder om containere fra godsskibe. Det er de indeksikalske koder, der kan frembringe disse associationer og det er naturligvis en subjektiv vurdering. Det samme gør sig gældende for udkigsposterne

der er placeret langs havnefronten. Disse er udformet på en måde, der kan relaterer sig til landgangsbroer på trods af at deres funktion udelukkende er baseret på udkig.

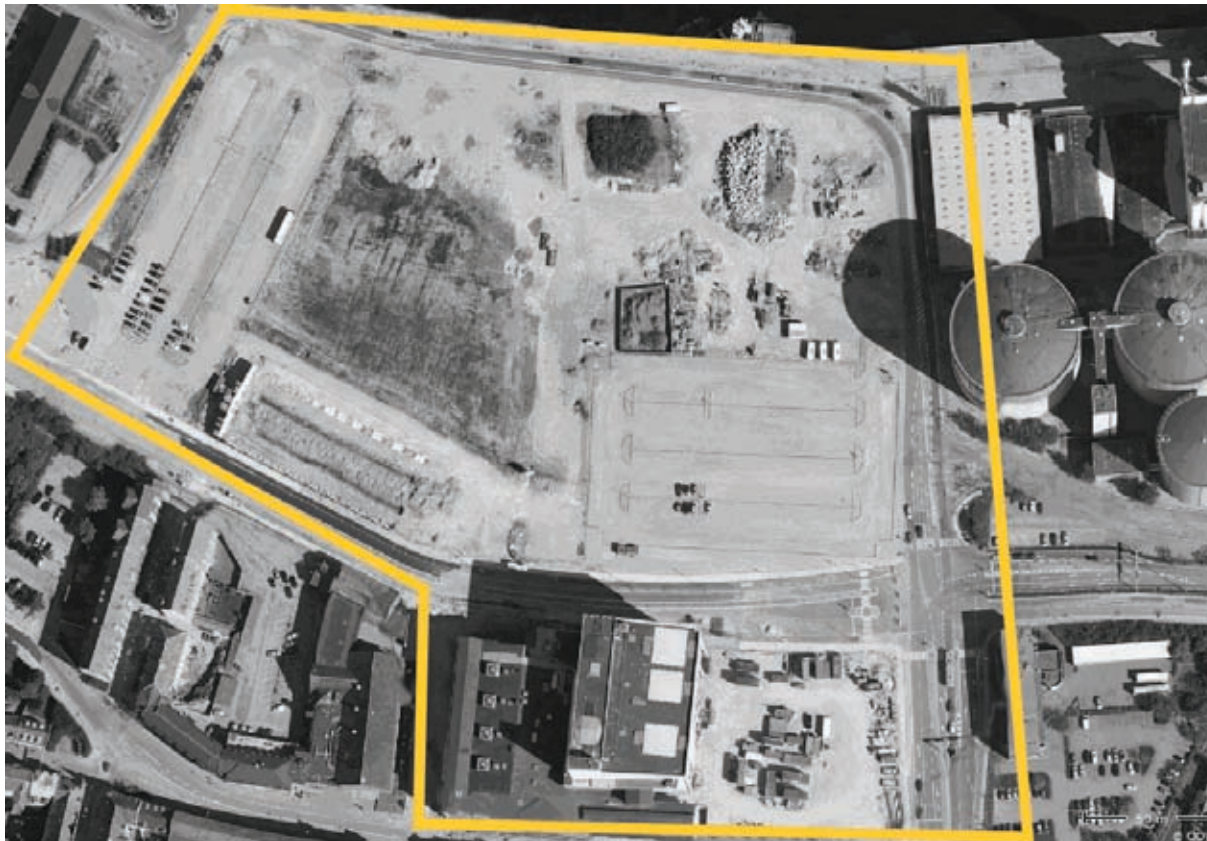
I områdets udkant ses nogle af de gamle og bevaringsværdige bygninger, der især er synlige fra Slotspladsen. Toldkammeret er for nylig istandsat, hvor det overordnede formål har været at genskabe Hack Kampmanns bygningsværk og tilbageføre det oprindelige udseende.³ Bygningen fremtræder i skønvirkestilens dekorative æstetik, med øje for detaljer, og giver et modstykke til industriens bygninger mod øst. Dette modspil, eller dette æstetiske brud, fremhæves gennem byfornyelsen, idet kontrasterne bliver synlige ved ophold på havneområdet.

³ [Aalborg Kommune A:1]

KVÆGTORVET OG OMRÅDET OMKRING

Området omkring Kvægtorvet indgår ligeledes i Aalborg Kommunes omfattende planer om et større byfornyelsesprojekt langs Aalborgs centrale havnefront. Fokus vil være på, hvordan hele området på det semiotiske plan skal regenereres i den centrale urbane struktur.

Det område vi i dette afsnit undersøger, er afgrænset af den orange linje. Til venstre for det markerede område findes Utzon Centeret og lidt længere mod vest finder man Havnepromenaden, som vi redegjorde for i ovenstående analyse. Til højre for den orange markering ses begyndelsen af området Østre Havn, som er vores sidste udvalgte område.

Figur 11. Kvægtorvet og det omkringliggende område

Området omkring Kvægtorvet er i dag en del af den store udvikling, som Aalborg Kommune har iværksat i et større byfornyelsesprojekt. Området vil, når det står færdigbygget, være et af fikspunkterne langs Aalborgs skyline med Kvægtorvet, Musikkens Hus og Nordkraft som store mastodonter i havnefrontsområdet. Området vil ligeledes i høj grad være medvirkende til at tegne Aalborgs profil ud til fjorden.

Historisk oprids

I dette afsnit vil vi ridse det historiske perspektiv op for de tre kulturinstitutioner, der inden for cirka fire år vil stå færdigbygget i området. Det historiske perspektiv er et vigtigt aspekt for specialet, da det netop er her vi skal finde elementer til videre analyse.

Kvægtorvet

Kvægtorvet i Aalborg blev opført i 1885, grundet en stigende eksport til især England, hvor kvæget blev sejlet til fra med damperen "Union" fra Aalborg Havn. Behovet for et karantænested til kvæget inden afskibningen opstod på grund af udbrud af mund- og klovsyge og derfor indså man nødvendigheden i at opføre en karantænestald på Aalborg havn.

Den succesfulde eksport gjorde at byen tiltrak flere og flere opkøbere og sælgere af kvæg, og derfor blev det besluttet at Aalborg Kommune, på initiativ fra Aalborg amt og Hjørring amts landboforeninger, skulle oprette et ugentligt eksportmarked. Det første marked blev afholdt 1891 og blev en stor succes. Efterhånden blev Aalborg markedsplads for kvæg fra hele Midt-, Vest- og Nordjylland og man indså hurtigt behovet for udvidelse. Den første tredjedel af den "nuværende" bygning kendt som Kvægtorvet, blev derfor færdigbygget i 1913. Men allerede inden byggeriet stod færdigt, blev man opmærksom på behov for yderligere udvidelse og derfor blev anden

etape af byggeriet iværksat og stod færdigt i 1914. Der var nu også jernbanerampe og plads til af- og pålæsning til 15 vogne. Det betød at eksporten via jernbanenettet også var sikret i fremtiden. I 1915 byggede man 3. etape og dermed fremstod kvægtorvet færdigt.

I 1930'erne stagnerede afsætningen, men der kom gang i salget igen da Anden Verdenskrig brød ud. Manglende brændstof gjorde dog, at man var nødsaget til at oprette samlestadde i de omkringliggende byer og tilførslen af dyr faldt. Men da tyskerne besatte Norge blev Kvægtorvet udpeget som afskibningssted for al transport af fødevarer dertil. Tyskerne beslaglagde også staldene til opstaldning af de tyske heste. En anden funktion for kvægtorvet opstod også i denne periode. Stedet blev brugt til folke- og valg møder, da der kunne samles og bspises op til 2600 mennesker.

I 1976/1977 blev Kvægtorvet sikret som bevaringsværdig i byvedtægten for området. Der blev blandt andet stillet forslag til at flytte grønttorvet ned til torvet ved havnen. Planerne blev dog aldrig gennemført og markedet forsatte én gang om ugen som hidtil. Indtil 1999 var Kvægtorvets bygninger ejet af Aalborg amts landboforening og Aalborg Kommune med en 80 % majoritet til landboforeningen. Kommunen ejede i midlertidig grunden og i 1999 opsagde kommunen lejekontrakten for grunden, som løb indtil udgangen af året. Grunden Kvægtorvet stod opført på skulle indgå i planerne om opførelse af et musikhus ved havnen og derfor var det blevet besluttet at rive bygningerne ned. Kommunen købte som følge deraf landboforeningen ud og sidste markedsdag i de gamle bygninger blev afholdt i december 1999. Det blev dog ikke så ligetil for kommunen at rive bygningerne ned, da både kulturmiljøet og Det Særlige Bygningstilsyn under miljøministeriet vurderede bygningerne, og specielt den store hal, som bevaringsværdige. Det blev derfor besluttet, at bygningerne skulle rives ned, men at man bevarede en del af Kvægtorvet som symbol på det gamle kvægtorvsmarked i Aalborg.

Kvægtorvets fremtid

Kvægtorvets historie går langt tilbage. Som status er i dag, ser det ligeledes ud til, at vi skal se langt ud i fremtiden, for at få klarhed over, hvad der skal ske med de gamle bevaringsværdige bygninger. På Kommunens hjemmeside står der, at tanken er:

*"at Kvægtorvet skal indrettes til markedsfunktioner eller lignende anvendelser, som passer godt ind i området."*⁴

De få linjer giver ikke et nærmere klarsyn for, hvad der reelt set skal ske med Kvægtorvet. Og henvisningen til Kvægtorvets, og dermed styregruppens, hjemmeside giver heller ikke et klart svar på spørgsmålet om, hvad der skal ske med Kvægtorvet. Lokalplanen foreskriver, at bygningerne må bruges til kulturelle og rekreative formål, samt til markedshal med lejlighedsvis salg, udstilling, undervisning og lignende. Desuden må der være restaurant, butikker og værksteder. Mulighederne er mange, dog begrænser lokalplanen anvendelsesmuligheder en smule, da den påpeger, at det ikke er tilladt at opdele det store rum i mindre enheder.

Den seneste udmelding om Kvægtorvsprojektet var i Nordjyske den 1. december 2008, hvor de nye ejere kom med en udmelding om, at man tidligst fortsatte restaureringen af den gamle bygning i foråret 2009. De mener, at finanskrisen har lagt en dæmper på aktiviteten på havnefronten og planlægger at Kvægtorvet skal stå færdigt samtidigt med Musikkens Hus, der efter planen skal stå færdigt i 2012-2013. Samtidig er ejerne også afventede overfor, hvornår de planlagte ændringer af Østre havn vil begynde, samt den store plads ved Musikkens Hus. Ejerne frygter at Musikkens Hus bliver så pladskrævende, at det kommer til at gå ud over planerne for Kvægtorvet. Kommunen vil ikke udtale sig om, hvilke konkrete planer der er for pladsen

4 <http://www.aalborgkommune.dk/Borgerportal/Serviceomraader/Byen/Havnefront/Kvaegtoret.htm>

og det kendetegner generelt området omkring Kvægtorvet, der har været genstand for et kommunalt røgslør.

Den første styregruppe omkring Kvægtorvet havde nogle visioner om bevarelsen af kvægtorvet:

”Bevarer man Kvægtorvet i Aalborg, bør man have modet til at skue ind i fremtiden og sikre, at bygningen kan drives, fungere og bidrage som en kulturel faktor – også om halvtreds og hundrede år – i en lokal og en global sammenhæng... Kvægtorvet er en fantastisk lejlighed til, ligesom Nordkraft, at fortælle en Aalborgensisk, nordjysk, dansk historie, – en historie der både strækker sig bagud og fortæller om landbrugssamfundets ophør, industrialiseringens ditto, men også fremad mod det kreative samfund – med sin placering i det kulturelle nøgleområde, som fjorden, Musikhuset, Nordkraft og Aalborg Slot m.m., - udgør i Aalborg.

Med afsæt i samtiden, - et viden og informationsamfund, må bygningen afspejle den hastige udvikling på området, med avanceret teknologi og bygningskomponenter, parallelt med at disse anvendes til kunstnerisk og kulturel kommunikation. I samme øjeblik du er inde i bygningen, har alt du ser, hører eller rører ved, en defineret og gennemført reference til Kvægtorvets historie. Det er en mulighed der ikke må forpasses, – at definere et kunstnerisk og arkitektonisk koncept for bygningens funktion og indhold, – restaurerede industribygninger anvendt til kontorer ER set, i Danmark, og i Europa de seneste årtier.”⁵

Om det nye ejerfællesskab har samme målsætning for Kvægtorvet ligger hen i det uvisse. Efter udmeldingerne vil gå tre-fire år endnu, før vi får klarhed over Kvægtorvets skæbne.

5 <http://www.kvaegtorgvet-aalborg.dk/>

Musikkens Hus

Historien bag Musikkens Hus er ikke så lang og brolagt som Kvægtorvets og Nordkrafts historie. Alligevel anser vi det betydeligt at redegøre for Musikkens Hus. Hele historien startede med, at man planlagde at anlægge et stort kulturcenter med musikhus lige uden for Aalborg. Der blev udskrevet en konkurrence og tegnestuen Coop Himmelb(l)au fra Østrig vandt opgaven. Dengang var planen at Musikkens Hus skulle være færdigt i 2006.

Tegninger og modeller af projektet blev præsenteret. Det første projekt blev skudt i sænk på grund af at byggeriet blev dyrere end først antaget og kommunen aflyste projektet for Musikkens Hus i sommeren 2006. Problemet lå i, at huset ikke kunne bygges til den oprindeligt aftalte pris. Ansvar var ikke lige til at placere, da arkitekterne havde udarbejdet projektet ud fra en ikke særligt specifik plan, hvori der ikke var oplyst nærmere detaljer om det økonomiske aspekt. Beregninger holdt ikke stik og derfor var kommunen nødsaget til at droppe hele projektet. I sidste ende endte projektet med at lykkes. Arkitektfirmaet tilpassede planerne, så økonomien også kunne hænge sammen, hvilket også afstedkom reduceringer i projektets omfang. Planen er at Musikkens Hus skal stå færdigbygget engang i 2011/2012.

Nordkraft

Nordkraft er gennem tiderne blevet et vartegn for Aalborg som by. Ikke alene er selve bygningen et stort vartegn i byen, men efter Jacob Ejersbo skrev sin berømte roman Nordkraft har der været meget fokus på navnet. For de fleste danskere uden for Aalborg tænker de mest på Nordkraft, som en bestseller og sidenhen filmatisering af Ole Christian Madsen. Men Aalborgenserne har en anden referenceramme og har dermed også Nordkrafts oprindelig funktion med i perceptionen af Nordkraft.

I 1909 kom Aalborgs første kommunale elværk til verden.⁶ Elkompagniet,

6 <http://www.forsyning.dk/FV/El/Fakta+om+AKE/Aalborgs+elhistorie/>

der stod for eldriften, ønskede ikke at udvide forsyningen i de nybyggede lokaler og derfor benyttede Aalborg kommune sig af en klausul i kontrakten, der gjorde at kommunen overtog driften af elværket. Nordkraft leverede dengang el til 450 husstande. I 1940'erne var der pladsproblemer og det blev vedtaget at bygge til. Kedelhallen og turbinehallen blev indviet i 1949. Hurtigt indså man at der var behov for yderligere udvidelse og i 1958-59 blev kraftværket udvidet med et kedelhus. Derudover blev der etableret en enorm underjordisk olietank og en våd kulgård. Disse konstruktioner findes stadig den dag i dag under jorden. I 1960'erne dannede Aalborg kommunes elværk og Himmerlands elektricitetsforsyning interessent-selskabet Nordkraft. Derudover bliver distributionen af el og varme udskilt i to kommunale forsyningsselskaber.⁷ I 1967 forsyner Nordkraft ikke alene Aalborg by med el, men også Himmerland og Thy.

I 1970'erne og 1980'erne blev der yderligere bygget til. Denne bebyggelse er dog i dag revet ned igen. Tiden derefter er præget af diverse udbygninger forskellige steder i byen. I 90'erne besluttes det at nedlægge turbinerne og i 1992 bygges Nordjyllandsværket.

I 2004 køber Aalborg kommune grunden omkring Nordkraft og bygningerne. Således blev det muligt at realisere planerne om at skabe et kraftcenter for kultur og fritid et unikt sted. Interessenterne for centeret består af følgende kulturinstitutioner: Skråen, Skråens Venner, Jomfru Ane Teateret, JakoBole Teateret Art Cinema Biffen, Nordjyllands Kunstscole, Kunstpavillonen, Aalborg Musikskole, Karneval i Aalborg, dele af Den Musiske Skole og Ungdomsskolen samt Den rytmiske dag- og aftenskole. Endvidere er det planen, at der etableres et rytmisk miljø med et antal øvelokaler til rytmisk musik. Følgende idrætsinteressenter er også en del af Nordkraft visionen: DGI, SIFA, et kampsportscenter, Danmarks Idrætsforbunds lokale forbundskontorer og Idrætsforeningen for handicappede i Aalborg.

⁷ <http://www.forsyning.dk/FV/El/Fakta+om+AKE/Aalborgs+elhistorie/>

Herudover etableres også en tilbudsvifte fra Aalborg Bibliotekerne, Aalborgs Stadsarkiv og Nordjyllands Historiske Museum. Der etableres også et nyt Dreamhouse – et innovationsmiljø med plads til små virksomheder.⁸

Området som helhed

Siden 2005, hvor Aalborg kommune overtog Nordkrafts bygninger og Troels Holch Poulsen overtog Kvægtorvet, har kulturområdet langs havnefronten været én stor byggeplads. Kommunen har haft gang i mange projekter i området samtidigt og det har for borgerne virket en anelse uigennemsigtigt. Det har dog haft sin fordel, at vejen dertil har været lang, da kommunen nu har mulighed for at se hele planlægningen for hele den østlige havnefront i sammenhæng. Det gjorde også at bevaringen af Kvægtorvet blev indlemmet i planerne.⁹

Aalborg Kommunen har sidenhen iværksat planerne om Musikkens Hus igen. Der er kommet nye ejere af Kvægtorvet, hvori det stadig indgår at Kvægtorvet skal opføres, som da det blevet nedtaget. Ydermere står første etape af Nordkraft færdigt i starten af juni i år. Tilbage er der at færdiggøre området og få det succesfuldt indlemmet i byen som et velfungerende centralt urbant område langs havnen, hvor det historiske vingesus er kendetegnet for en stor del af området.

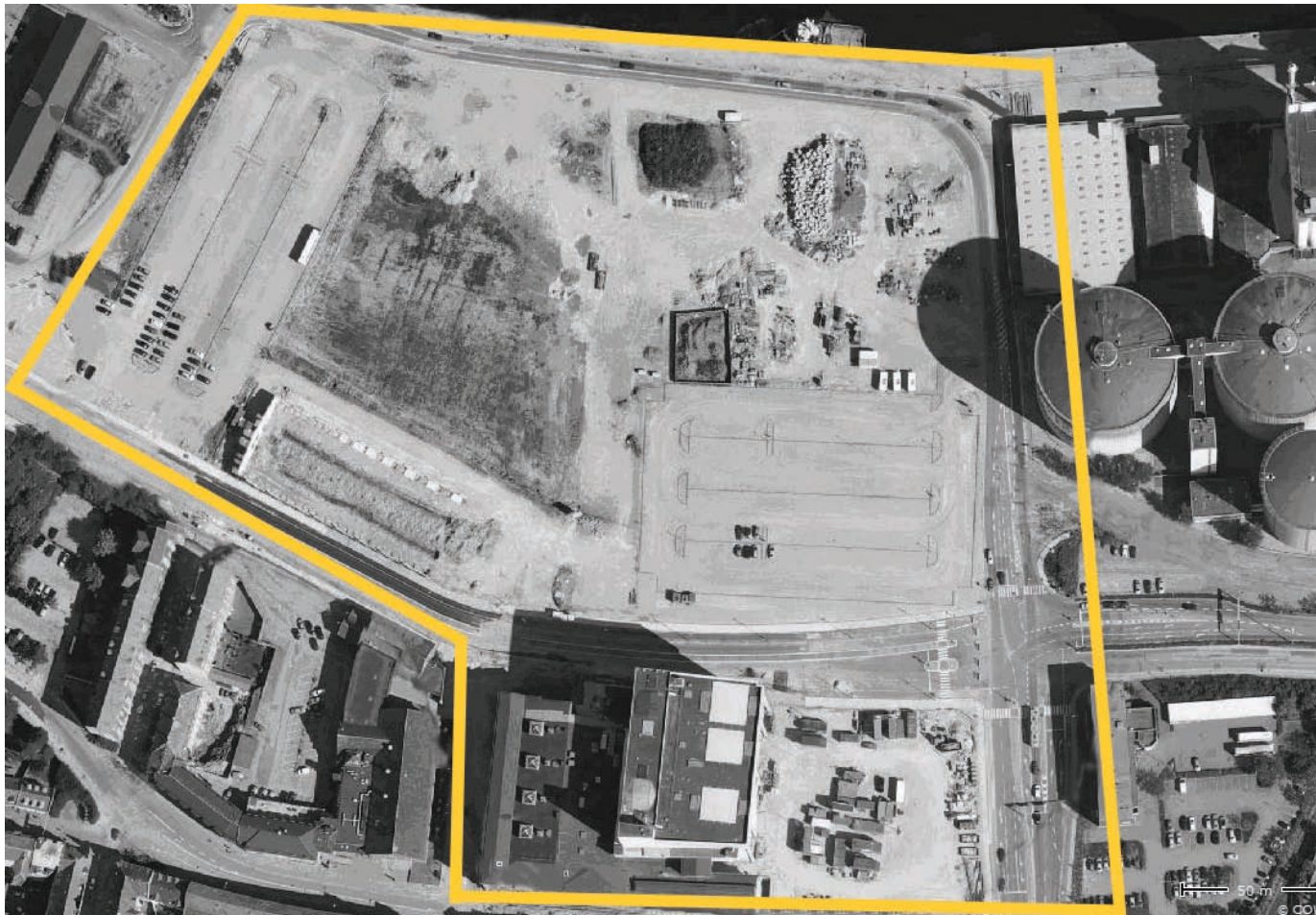
⁸ <http://www.aalborgkommune.dk/Borgerportal/serviceomraader/byen/havnefront/Nordkraft.htm>

⁹ http://www.aalborgkommune.dk/NR/rdonlyres/6062D5DC-8CA2-42D9-8066-A370064DBF44/23046/program_tilbyraad_ideoplæg_havnefrontoest.pdf

EN TUR I OMRÅDET

Infrastrukturen i området lider for tiden under de enorme byggeprojekter, der er undervejs. Flere veje er midlertidig lukkede og det er i det hele taget svært at komme rundt i bil. Midlertidige veje er opført til fordel for det lukkede vejnet.

Resterne af det der engang var Kvægtorvet, ligger under den halvgrønne plet i midten af billedet. Musikkens Hus skal opføres til højre for Kvægtorvet, hvor der for tiden er etableret en midlertidig parkeringsplads. Syd for den midlertidige parkeringsplads og på den anden side af vejen ligger Nordkraft.

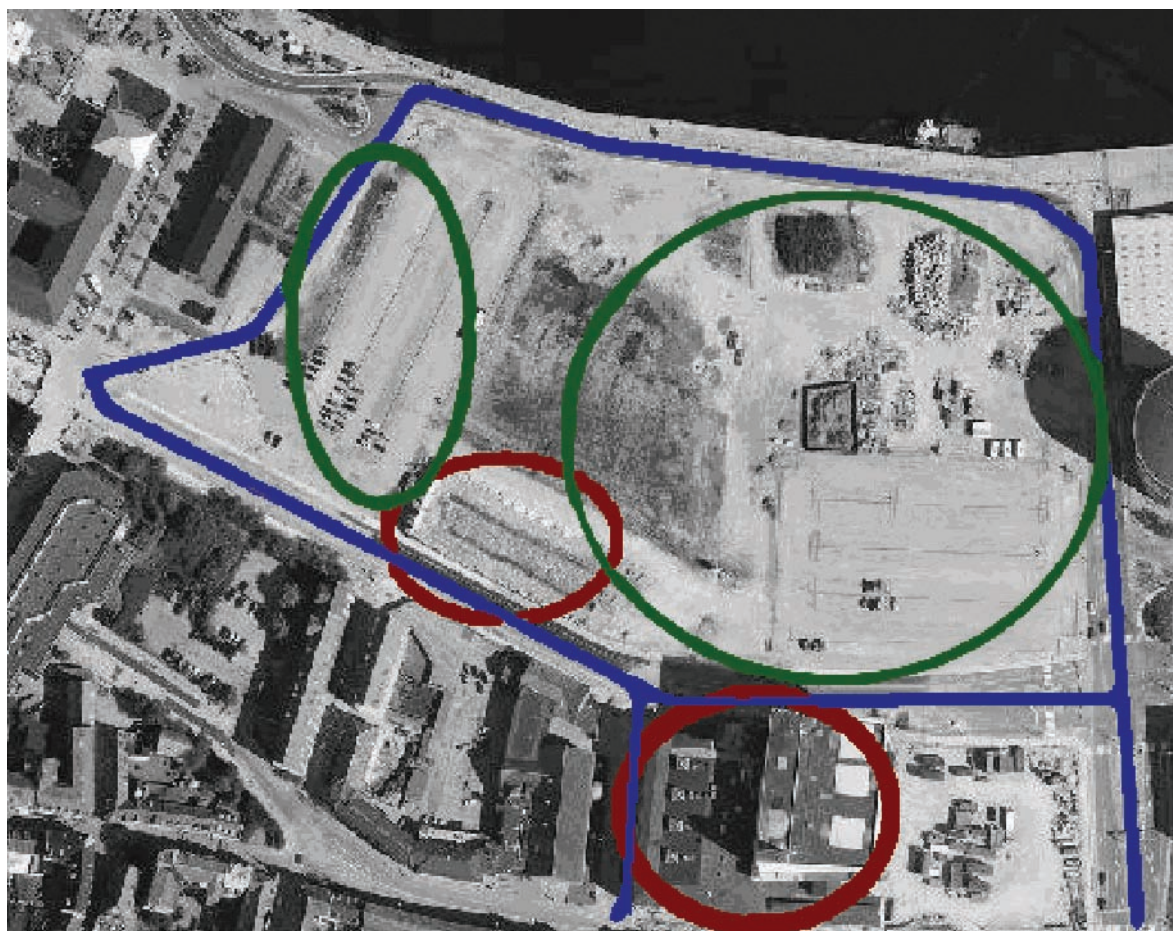
Figur 12. Kvægtorvet og det omkringliggende område

Vejen der går gennem området er lukket for tiden. Der er sat afspærringer op ved det store kryds ved siloerne (Nyhavnsgade). Man kan dreje til højre ved Nyhavnsgade og køre langs havnen, for at komme ind mod midtbyen. Det er eneste mulige farbare vej forbi og igennem området i bil. Ellers kan man gå rundt i området eller cykle. I skrivende stund er Nordkraft indhegnet på grund af renoveringen. Men vi går ud fra, at denne afspærring ophæves, når Nordkraft den 9. juni 2009 åbner dørene til den første etape af ombygningen.

Når byggerierne er bragt til ende og området bliver færdigt, er der mange muligheder hvorpå man kan komme hen til området. Flere vejkryds ligger lige omkring Nordkraft og samler vejene fra syd, øst og vest. Ikke langt fra derfra finder man Limfjordsbroen, der samler Aalborg og Nørresundby. Til og fra motorvejen ligger et par kilometer derfra og leder blandt andet trafikken hen af Nyhavnsgade og knytter hele området til resten af landet.

Symbol

Som det ser ud i dag, har området ændret sig markant. Tilbage står resterne af det der engang var Aalborgs flagskib inden for kvæghandel. Derudover ses én stor åben plads. Nordkraft står som eneste reelle bygning tilbage og vidner om storhedstiden, hvor stedet fungerede som kraftværk. Ydermere forefindes to midlertidige parkeringspladser. På det nedenstående billede er Steder markeret med rødt, Gader med blå og Pladser med grønt.

Figur 13. Kvægtorvet og det omkringliggende område. Steder er markeret med rødt, Gader med blå og Pladser med grønt.

I Stjernfelts terminologi placerer Kvægtorvet og Nordkraft sig som steder. Dette er markeret med de to røde cirkler. Det er enten udgangspunktet eller måldestinationen for byvandring. Oftest ville steder være måldestinationen, medmindre det benyttes som udgangspunktet for en ny byvandring. Man kan diskutere om Kvægtorvet burde defineres som et sted, idet der kun står to halvmure tilbage af den resterende bygning. Den udvendige del af Nordkraft derimod, står i næsten samme form, som det gjorde engang. Enkelte elementer er blevet revet ned inden kommunen bestemte sig for at bruge stedet til andre formål.

Området er delvist utilgængeligt på grund af den omfattende byfornyelse og i den sammenhæng er der opstået en del midlertidige pladser. Pladserne er ikke udviklet med øje for ophold for mennesker. Der er opført parkeringspladser både øst og vest for Kvægtorvet, der samtidig afhjælper de parkeringspladsproblemer, der er opstået efter man rev Metax parkeringshuset ned. Man er dog ved at opføre et nyt stort parkeringshus i forbindelse med opbygningen af det nye Friis center i den gamle Magasin-bygning. Indtil da er der oprettet midlertidige pladser. Oveni det er der også etableret parkeringsplads ved Nordkraft, men det er udelukkende bestemt til parkeringsplads for biler, der har forbindelse til renoveringen af Nordkraft. Nord for Kvægtorvet henligger et halvgrønt areal, som også er en midlertidig plads i området. Denne plads har ikke særlige kendetegn eller er udnyttet. De fremtidige planer for området levner ingen plads til nærmere oplysning omkring pladserne i området. Det er derfor svært at redegøre for, hvor præcist Musikkens Hus kommer til at ligge, samt hvilke pladser der skal benyttes til hvad. Overordnet set skal der formodentlig stadig være parkeringsforhold, fordi man inden for en årrække vil finde tre store kulturinstitutioner samlet på et sted, og dette giver et behov for parkeringsforhold. Det har dog

været drøftet at lave en parkeringskælder under Kvægtorvet og under det kommende Musikkens Hus. Der er rig mulighed for at anvende disse Pladser til forskelligt formål i fremtidig byrum.

Gadenettet er amputeret i dette område. Der er oprettet en ny og midlertidig vej langs havnen, der forbinder den midterste del af havnefronten med den østlige del. Denne strata indkredser vores fokusområde og slutter ved det store kryds, som i dette tilfælde også er kendetegnet som pladsen, hvor man skal vælge videre retning i sin transit.

Rummet kan karakteriseres som et spredende rum. Der er én hovedåre langs fjorden, der ikke samles i noget centrum. Rummet bruges som et overgangssted, idet det ikke indbyder til længerevarende ophold eller kan fungere som socialt samlingssted. Der er ikke umiddelbart noget i rummet, som det står i dag, som er mere intenst end andet. Når rummet engang står færdigt kunne man forestille sig, at det udvikler sig til et samlende rum. Det kommer til at samle på det sociale plan, da der vil være tre kulturelle samlingssteder der kan samle individerne i forskelligartede sociale fællesskaber. Paradoksalt kan det også ende ud i et sugende rum, netop af den grund at det samler for mange sociale kræfter et sted og dermed suger livet ud af resten af Aalborgs eksisterende rum.

I brugssammenhænge er der tale om et mennesketomt byrum. Der er opstået et restareal på grund af de mange byggeaktiviteter og dette fremkommer som et midlertidigt byrum. Rummet er opstået midlertidigt, mens man venter på de endelige planer for Musikkens Hus, og hvordan rummet i fremtiden skal udformes.

Ikon

I området ses det gamle kraftværk Nordkraft, hvis tidligere funktion var at levere el til Aalborg og omegn. Nordkraft består af flere bygninger, der er blevet opført over en årrække: tårnbygning, kedelhallen, turbinehallen og

kedelhus. I sin tidligere form var Nordkraft udstyret med to skorstene, der var synlige i hele byen. Disse blev betragtet som et af byens særlige vartegn og har betydningsmæssigt været anset for at give Aalborg identitet. Nordkrafts har ikonisk fremtoning og kommer, i samspil med blandt andet de store siloer på Østre havn, til at forstærke indtrykket af at man befinder sig i en større by.

Kvægtorvet har ligeledes spillet en stor rolle for Aalborgs identitet. Stedet er blevet benyttet til mange forskelligartede aktiviteter udover hovedfunktionen som kvægtorvsmarked. Det er blevet brugt til at afholde folke- og valgmøder tilbage i 40'erne og var socialt samlingssted for byens borgere under krigen. Samtidig fungerede Kvægtorvet som eneste afskibningssted for fødevarer til Norge under krigen. Funktionelt har stedet altså lagt rum til mangeartede aktiviteter, der har været identitetsskabende for Aalborg.

Indeks

Nordkraft og Kvægtorvet har tilknyttet mange tegn med indeksikalske relationer. Nordkraft bærer med sit stærke industrielle formsprog indeksikalske koder, der refererer tilbage til tidligere brugssammenhænge. Brugerne der betragter bygningen har en referenceramme, der gør sig gældende. Det kan være folk der forbinder Nordkraft med fortiden, som kraftværk for Aalborg, og nu ser stedet og de nye indvendige rammer i et andet lys. Nordkraft har bevaret mange af de oprindelige træk, blandt andet er en del af kedlerne intakte indeni bygningen, ligesom den udvendige struktur er bevaret, om end restaureret. Der er ligeledes bygget en ny skorsten, der umiddelbart ikke tjener nogen funktion, udover som indeksikalsk relation, der peger tilbage på bygningens oprindelige formål. Man kan forestille sig, at en del af Kvægtorvsbygningens oprindelige æstetiske kendetegn ligeledes bliver bevaret. Bygningen er karakteristisk med de store vinduer, der buer foroven og den markante gavl. Ligeledes er bygningens størrelse et tegn på dets oprindelige anvendelse.

Artifice

I Kvægtorvs-området kan man tale om store kontraster. Nordkraft og Kvægtorvet står ikke bare størrelsmæssigt i kontrast til hinanden. Rent stilmæssigt er der forskelle på de to bygninger. I opførelsen af Nordkraft er der arkitektoniske tænkt i funktionelle baner. Materialevalget er hovedsageligt massive materialer som mursten, jern, beton og glas. Dette er ligeledes indeksikalske relationer, der viser tilbage til den oprindelige funktion.

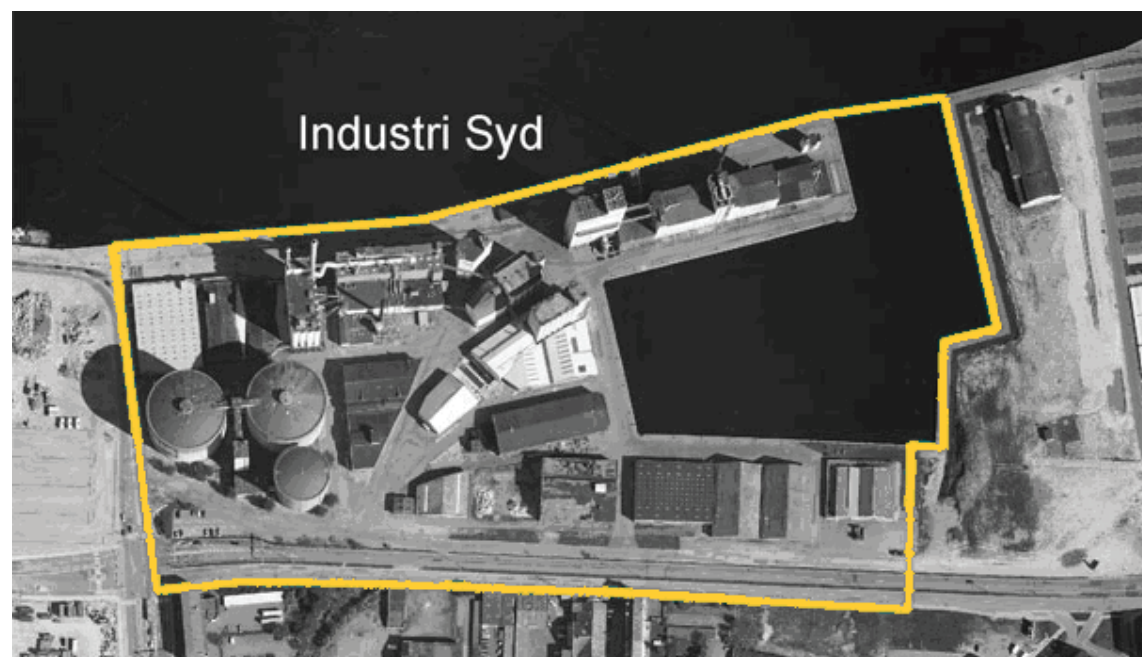
Ved siden af Nordkraft kommer Kvægtorvet til at fremstå som lille og fin med mange små æstetiske virkemidler. Det er røde mursten krydret med masser af vinduespartier, som netop er særligt kendetegnende for Kvægtorvet, danner et brud i forhold til Nordkrafts mægtige omfang. Dette brud kan man forestille sig, kan være medvirkende til at skabe en dynamik i området.

ØSTRE HAVN

Østre Havn skal på sigt indgå i byfornyelsen af Aalborg, men står i dag som et delvist forladt område, hvor enkelte virksomheder stadig holder til. Området Østre Havn er på figur 14 afgrænset af den orange linje. På højre side af den orange linje, hvor der på billedet ligger en tom plads med den gamle tørdok, ligger i dag det nye KMD (kommunedata) og dette område er renoveret. Derudover står området i dag, som på billedet.

Figur 14. Østre Havn

Figur 15. Aalborg kommunes afgrænsning af Østre Havn

Aalborg kommune afgrænser Østre Havn, som på figur 15. Afgrænsningen er markeret med orange.

Vi har valgt at medtage det lille område, der er mellem det officielle Østre Havn og det nye KMD. Dette har vi valgt, idet vi mener at dette område uundgåeligt må inddrages i byfornyelsen. Den gamle værftsbygning, som ligger på dette område, er ifølge lokalplanen fredet og vi går derfor ud fra at kommunen før eller siden vil finde et formål til denne unikke bygning. For at skabe en bred forståelsesramme for områdets historie, hvilken vi mener, har stor indflydelse på områdets muligheder, vil vi kort opridse historien.

Det historiske aspekt

Østre Havn blev etableret i årene 1901-1903, hvor der blev etableret beddinger, udført af firmaet "De Smithske", som ligeledes blev lejere af arealerne. I 1912 overtog brødrene Stuhr lejemålene og fik få år efter tilladelse til at opføre en tørdok på kommunens regning. Stuhr dannede således et stålskibsværft, som senere dannede grundlag for Aalborg værft.¹⁰

I 1937 opkøbte rederiet J. Lauritzen værftet og gav det navnet Aalborg Værft A/S, som udviklede sig til byens største arbejdsplads og beskæftigede i 1980'erne ca. 4.000 medarbejdere. Værftet byggede ikke blot mange skibstyper, men også Aalborgtårnet, brofagene til Limfjordsbroen samt stålkonstruktioner til Budolfi Kirkes tårn er produceret på værftet. Værftet lukkede i 1988, hvorefter lagerbygninger og haller har været udlejet til andre erhvervs-mæssige formål indtil ca. marts/april 2003.¹¹

10 <http://www.stuhrsbrygge.dk>

11 <http://www.aalborgmarinemuseum.dk>

Der har siden været mange ophedede diskussioner omkring områdets fremtidige formål, blandt andet i forbindelse med salget af området til KMD og senest en voldsom kritik af salget af store områder på Østre Havn til A. Enggaard A/S. I marts 2006 beslutter Aalborg Havn A/S at sælge stort set hele området Østre Havn og A. Enggaard A/S køber 75.000 kvadratmeter for 42,8 millioner kroner. Et salg der er blevet kritiseret voldsomt, men som nu er godkendt. Aalborg kommune har ligeledes fået stor kritik for ikke at ville udlevere skitser og planer for området, hvilket er i strid med lovgivningen om offentlighed i forvaltningen.

Der er endnu ikke klarhed over, hvor højt der må bygges og hvilke af de gamle industribygninger der skal bevares. De to eneste bygninger, der på nuværende tidspunkt er fredede, er den gamle værftsbygning længst mod højre og Pakhus 4, begge er på det figur 16 markeret med gul.

Figur 16. Østre Havn - Pakhus 4 (til venstre) og den gamle værftsbygning er markeret med gul.

Som det fremgår af det historiske oprids, har der de seneste år været stor uklarhed og diskussion omkring Østre Havns fremtidige formål. Dette er endnu ikke afklaret og vi vil derfor tage udgangspunkt i de tilgængelige informationer og vores egne observationer i analysen. I det følgende afsnit, vil vi beskrive hvordan området ser ud i dag og hvordan man kan bevæge sig rundt på området, samt hvilke bygninger der stadig står.

Fremtiden for området

Østre Havn er et af de områder langs havnen, som kommunen har udpeget til at indgå i planerne om byfornyelse i Aalborg. Østre Havn har hidtil indbefattet nogle af de største industrier i Aalborg, nemlig DLG korn og foderstof-virksomhed og det tidligere Aalborg Værft A/S. Disse industrier har været med til at skabe Aalborgs profil mod fjorden og det er planen, at Østre Havn forsat skal være medvirkende til at tegne en profil af Aalborg by ud til fjorden. Aalborg Kommune har mange planer for området. På kommunens hjemmeside skriver de:

”Området omkring Østre Havnebassin er i storskala, og det er en markant del af Aalborgs by- og havneprofil. Hele området udstråler autenticitet, og det rummer en vigtig del af Aalborgs identitet for mange mennesker.”¹²

Kommunen har solgt siloområdet til det store Aalborg entreprenørfirma A. Enggaard A/S og hidtidige foretagender i området er fraflyttet i slutningen af 2008.

Planlægningen for Østre Havn startede med debatrunder om, hvad området i fremtiden skal rumme og hvordan det skal fremstå. Der blev blandt andet set på, hvilke fortidige bygninger og kulturspor, der kunne genbruges

12 <http://www.aalborgkommune.dk/Borgerportal/Serviceomraader/Byen/Havnefront/Oestre+Havn+og+Musikkens+Husomraadet++planproces.htm>

i fremtidige funktioner for området. Aalborg Kommune lavede i samarbejde med Aalborg Historiske Museum en såkaldt SAVE registrering. Det er kulturarvsstyrelsen som har udarbejdet en denne registreringsform, der skal søge at lave en vejledende registreringsform over bevaringsværdige bygninger.¹³ SAVE registreringen fandt at:

”Områdets skyline er et identitetsskabende element i Aalborg, og bør søges bevaret eller nyfortolket under områdets udvikling. Bygningshøjderne og det sammensatte udtryk har stor betydning for områdets identitet, og disse kvaliteter bør fremover respekteres.”¹⁴

SAVE registreringen fandt desuden at jernbanesporene i området skulle søges bevaret, således at man finder spor tilbage til fortidens historik i en fremtidig og nyfortolket udnyttelse af området. Det skulle også tilstræbes at bevare områdets karakteristiske elementer og her fremhævede man eksempelvis de mange spindeltrapper, der er med til at bibeholde områdets originale identitet.

Man har forsøgt, ud fra debatten og andre forundersøgelser, at udarbejde et forsøgsprojekt for området der blandt andet indbefatter brug af bygninger, byrum og havnebassin. Projektet bliver kaldt ”Mental byomdannelse” og bestræber sig på ved hjælp af midlertidig brug af området at ændre måden man tænker på området i byen.

En tur i området

Der er meget begrænsede muligheder for adgang til Østre Havn. Mod nord (mod Limfjorden) er der en naturlig afgrænsning i form af fjorden. Mod syd er området afgrænset af den stærkt trafikerede Nyhavnsgade. Det er ikke

13 SAVE står for: Survey of Architectural Values in the Environment

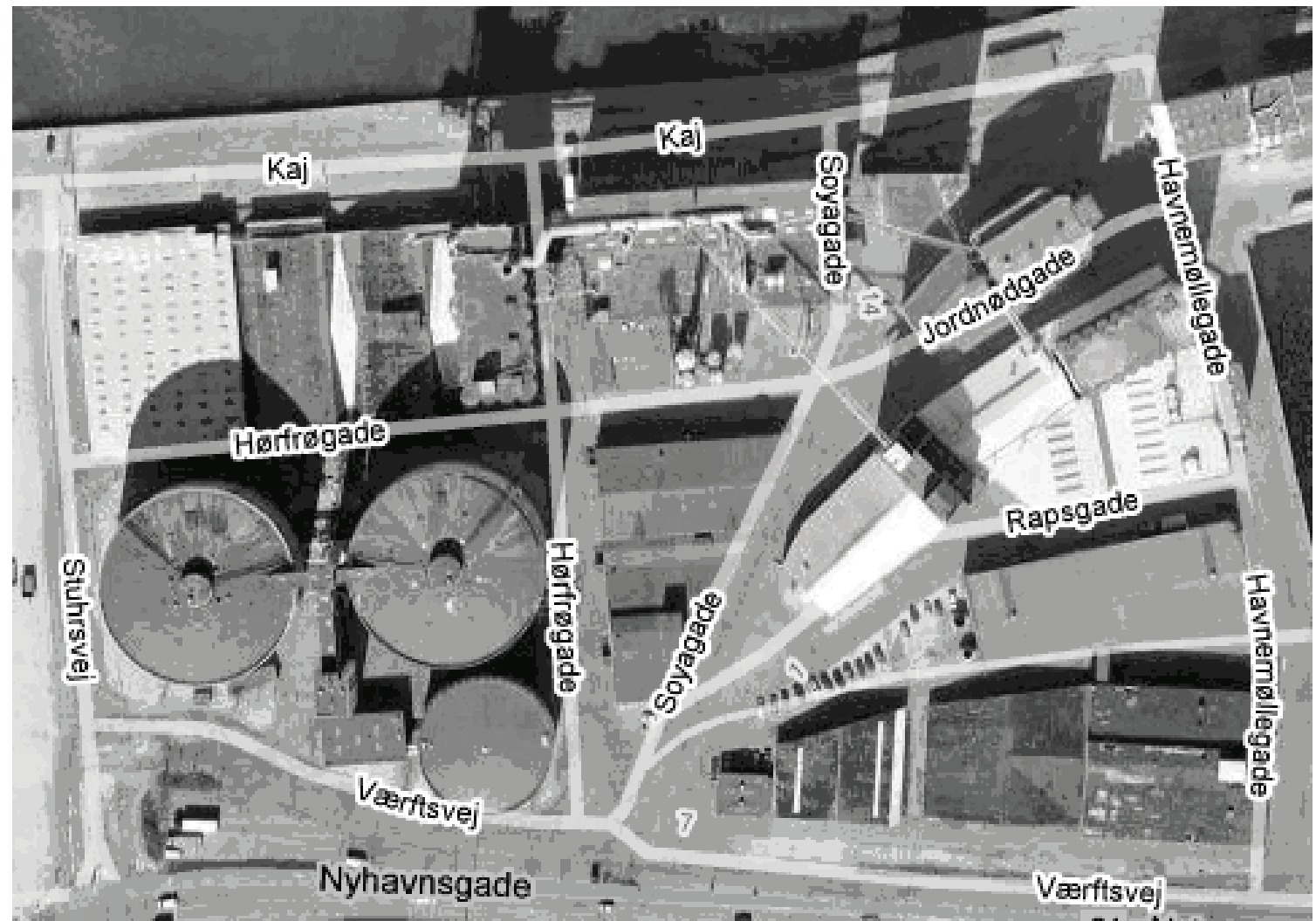
14 <http://www.aalborgkommune.dk/NR/rdonlyres/F810C144-83FE-4685-8B20-FA39103DE2E2/17201/ANBEFALINGER.pdf>

muligt at komme fra Nyhavnsgade og ind på området, da der er opsat autoværn og hegn. De to adgangsveje til området er mod øst og mod vest. I begge retninger er det muligt at komme til området ad Værftsvej. Går man ind på området fra vest, er områdets oprindelige funktion straks tydelig. Ud mod Stuhrsvej ligger der to store siloer og én mindre silo. Fortsætter man ind af Værftsvej, ligger der på venstre hånd, mellem Hørfrogade og Soyagade, en ældre foderforretning, der nu er afviklet. Derefter ligger der flere opbevaringshaller af nyere dato, på både højre og venstre side og midt imellem disse ligger Pakhus 4 – et unikt oprindeligt muret pakhhus, der er fredet. Pakhus 4 rummer de næste 3 år frem i tiden kulturprojektet Platform 4, der er et brugerinvolveret projekt, hvor tanken er at skabe en multiscene og et "mulighedsrum", der kan rumme forskellige kunstarter.

Går man ad Havnemøllegade ned mod fjorden, er det meste af området mod vest industribygninger af tvivlsom kvalitet. En del af disse var tidligere tilknyttet foderstofforretningen, der holdt til på Østre Havn. Enkelte af disse bygninger er stadig i brug i dag, men er dog under afvikling. Bygningerne ses på det detaljerede kort herunder. Som det fremgår af lokalplanen, er det kun Pakhus 4, der i dette område får lov til at forblive.

Ved Havnemøllegade ser man klart området mest markante særpræg, nemlig

havnebassinet, der optager omkring en tredjedel af området. Havnebassinet har været brugt til fragt af produkter til værftet og til foderstofsforhandlere. I dag har havnebassinet ingen funktion og ligger ubrugt hen. Havnebassinet vil ifølge lokalplanen blive bevaret i den oprindelige form, men bassinets udnyttelse er fortsat uafklaret.

Figur 17.

Bygninger ved Østre Havn

Figur 18. Østre Havn

I tangen mellem havnebassinet og Limfjorden, ligger der forskellige kornsiloer. Det er blandt andet Hedegaard, der holder til der. Disse opbevaringssilo-

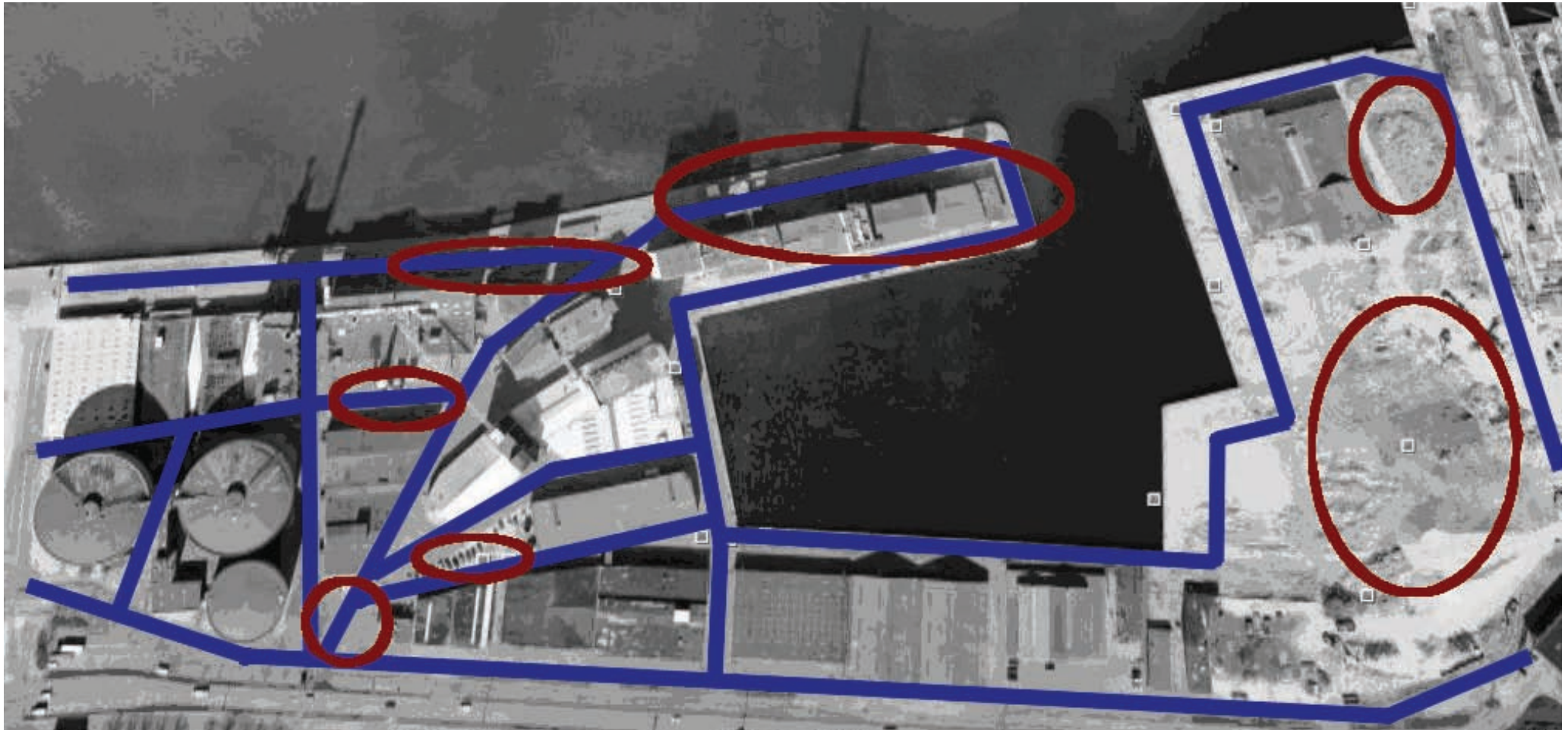
er og haller, der vender ud mod fjorden, er en markant del af Aalborgs æstetiske skyline. Der er ingen planer om at bevare disse bygninger, men derimod at bygge beboelsesområder her.

Følger man Frøgade mod østsiden af området, ligger der på højre side en lagerbygning af ældre dato, samt en nyere bygning, der stadig bruges i dag. Denne er dog også under afvikling. Derefter møder man et større åbent område, der nu ligger som et grønt område. Dette område afgrænses mod øst af vejen Beddingen. Følger man havnebassinet rund mod nord, kommer man til den gamle karakteristiske værftsbygning, der nu er fre-det. På det efterfølgende billede, ses værftsbygningen tydeligt, men det skal nævnes at dele af værftsbygningen er revet ned og det nu kun er den oprindelige bygning, der står tilbage.

Symbol

I dette afsnit vil vi se nærmere på selve strukturen af området. Områdets grundlæggende struktur har ikke ændret sig meget over årene. De største ændringer består formodentligt i, at selve området nu er tilgængeligt for andre end de arbejdere, der er tilknyttet området. Det bærer dog stadig præg af, at have været et lukket industriområde, hvilket blandt andet ses, ved at indgangsmulighederne er meget begrænsede. Der er kun adgang ad Værftsvej mod vest og Værftsvej mod øst. Området var i sin tid en lille lukket industriby i den store industriby Aalborg. Et område udelukkende med adgang for folk med et ærinde. Inde i området løber et net af små veje, der for de flestes vedkommende, er opkaldt efter det specifikke områdes formål. Eksempelvis "Soyavej" og "Jordnøddevej".

Ser vi på området, med Stjernfelts optik, består dette område primært af steder og gader. Der er ingen pladser tilstede, da området ikke tidligere har været offentligt åbent og det derfor ikke har været naturligt at skabe nogle multifunktionelle rum og opholdsrum, i form af pladser. På figur 19 er steder illustreret med rød og gader illustreret med blå.

Da området er forholdsvis lukket, og ikke udviklet med henblik på ophold, men i stedet industri, vil der helt naturligt opstå en del pladser. For det første er der den store tomme plads, længst mod øst – den henligger nu som grønt areal. Derefter er der selve tungen, ud mod fjorden. Denne tange har en del mindre pladser, ligesom der er flere pladser inde imellem bygningerne. Oprindeligt har disse pladser haft et formål i området, eksempelvis af- og pålæsning, men ser man på området med henblik på fremtidig byplanlægning og fremtidige byrum, er der rig mulighed for at anvende disse som pladser.

Figur 19. Østre Havn - Steder illustreret med rød og gader illustreret med blå.

Fælles for de fleste pladser i dette område, er at de alle repræsenterer flere valgmuligheder for individet. Der er eksempelvis en del pladser, som ligger ved en forgrening af vejnettet, og derved giver muligheder for at vælge forskellige veje rundt på området.

Der løber et net af gader igennem området. Disse har været brugt som trafikruter i forbindelse med industriområdet. Dette net af gader, giver området et udtryk, der minder om en lille by i byen. På grund af det mang-

foldige vejnet og de mange små pladser, kan området Østre Havn ikke defineres som en bestemt type byrum, men er i stedet et område, der består af flere forskellige typer af byrum. Nede omkring fjorden, vil der naturligt være større sandsynlighed for at pladserne får en funktion som samlende rum i social forstand. Ser man på København, eksempelvis ved Christianshavn, Nyhavn eller Langelinie, er det tydeligt at vand samler folk. Der opstår samlingssteder; enten samlingssteder, som er designet, eller som skabes i det sociale fællesskab. Ved Nyhavn er der eksempelvis ikke umiddelbart pladser eller steder, men snarere gader. Det forhindrer dog ikke folk i at samles i sociale fællesskaber langs kanalen. Her kan man sidde og betragte dem der promenerer forbi langs vandet. Samme effekt kunne man forestille sig på Østre Havn. Især områderne omkring tangen og området ved den gamle værftsbygning mod øst, har mulighed for at blive samlende rum i social forstand. Der kan også ses spredende rum på området. Den store plads mod øst kan karakteriseres som et sådan rum. Det er en centrumløs plads, der ikke har noget bestemt centrum.

Østre Havn er et område der ligger forholdsvist afsondret fra trafikken. Det har tidligere været et lukket område og der er derfor ingen trafikveje, der går igennem området. Det giver en høj grad af beskyttelse, og det er oplagt at bevare dette i området. Derimod står området, som det er nu, forholdsvist forladt. Det kan give en følelse hos brugeren, af at området ikke er sikkert i forhold til kriminalitet. Området ligger ligeledes en smule udenfor det centrale Aalborg og det vil derfor være sværere at tiltrække folk til området, end hvis det eksempelvis lå tæt ved et trafikalt knudepunkt, som eksempelvis banegården. Man kan sige at området er perifert i forhold til centrum. En anden problematik i forhold til området, er den menneskelige skala. Østre Havn er et enormt område, og alt er i stor skala. Siloerne er enorme, havnebassinet er stort, den åbne plads er stor. Dette kan hæmme brugen af området i fremtiden. Man kan forestille sig, at en del af den store skala bevares, samtidig med at der tilføjes bygninger i mindre skala. På den måde opstår der brud i strukturen og dette kan skabe dynamik i området.

Hvis vi skal karakterisere Østre Havn som en bestemt type byrum, er der mange faktorer der spiller ind. For det først er området stort og komplekst sammensat, på grund af den oprindelige anvendelse. Der er ikke nogen dele af området, der er tænkt med henblik på offentlig anvendelse. Alligevel mener vi, at der både er specifikke rumtyper og ligeledes er mulighed for at lave specifikke rumtyper. Ser vi alle vores tre områder som helhed, er det tydeligt at der strækker sig en promenade helt fra Limfjordsbroen og så hele vejen hen langs med havnen, til og med tangen på Østre havn. Den del af tangen, der vender ned imod fjorden kan karakteriseres som en promenade. I dag er en del af denne promenade henlagt som midlertidig vej, mens arbejdet med Nordkraft står på, ligesom det ikke er muligt at gå direkte ind på tangen ved Østre havn, da denne vej er afspærret. Det vil dog være oplagt at åbne ind til tangen, når den midlertidige vej igen fjernes.

Det er en mulighed fremadrettet at tænke på Østre Havn som både et grønt byrum, et vandrum, samt et stilfærdigt byrum. Området byder på et stort grønt område allerede nu og det ville ligge lige for at videreudvikle denne tanke i fremtiden. Det er selvsagt at området bærer præg af at være et vandrum. Området er, qua sin oprindelige anvendelse, centreret omkring vandet, både i form af fjorden og havnebassinet. Placeringen af Østre Havn langs fjorden og det karakteristiske havnebassin, giver området både identitet og synlighed. Vandrumsfunktionen kan udnyttes, ved at inddrage vandet i udformningen af rummet og give plads til forskellige rekreative aktiviteter, der involverer vandet. Fordi området er så omfangsrigt, kan der blive plads til både stilfærdige byrum og byrum med mangfoldige aktiviteter. Man kan så at sige integrere mange forskellige rumtyper i området og derved potentielt ramme en bredere målgruppe.

Ikon

I foregående afsnit så vi nærmere på den todimensionelle kvalitet af Østre Havn. På det ikoniske niveau vil vi se nærmere på den tredimensionelle kvalitet af området Østre Havn. Dette vil primært begrænse sig til bygninger og artefakter.

Området er præget af mange industribygninger, der har et stort omfang, både i højden og i drøjden. Ved indgangen mod vest, ligger tre af de markante bygninger på området, nemlig de tre siloer. To store og en mindre. Størrelsen er enorm og overskygger komplet de bagvedliggende bygninger. På tangen, mellem havnebassinet og fjorden, ligger ligeledes markante industribygninger. Det er de gamle Hedegaard bygninger, der er smalle og høje. Disse er en del af Aalborgs skyline og har et markant og genkendeligt udtryk. Står man ved Jomfru Ane Parken og ser ud over vandet, oplever man netop denne markante skyline. Det gør man idet fjorden krummer, så hvis man kigger mod øst, er Østre Havns industribygninger dominerende. De store DLG lagre er ligeledes dominerende i det billede, man oplever fra Jomfru Ane Parken.

Indeks

I dette afsnit, vil nærmere undersøge tegnene på området Østre Havn og deres evne til at repræsentere kausale forbindelser.

En indeksikalsk relation er per definition en kausal eller naturlig relation imellem tegn og objekt. Disse relationer er der mange af på Østre Havn, da området stort set har stået uberørt siden det blev brugt til industriformål. Signaturer, navne og logoer kan ligeledes være indekser, da de kan stå som metonymier, der repræsenterer en person eller virksomhed.

Østre havn er proppet med gamle industribygninger, der indeholder en uendelig mængde tegn, der direkte viser tilbage til industriperioden. Ek-

sempelvis siloerne, der står som tegn der viser tilbage til områdets industriperiode, hvor disse blev brugt til opbevaring. Et andet eksempel på tegn, der viser tilbage til industriperioden, er den gamle bygning længst mod øst. Denne bærer præg af sin tid i form af arkitekturen. Det rundede loft og den specielle indretning, vidner om at denne bygning har været brugt i forbindelse med bådbygning. Står man inde i bygningen, er det tydeligt at man fra de lange gange på 2. Sal, har kunnet tilgå båden fra oven. Inde i denne bygning er der mange indeksikalske tegn. Det er både selve formen, de mange små vinduer, højden på loftet og meget mere.

Selve Østre Havns struktur kan også opfattes som et indeksikalsk tegn i sit hele. Den specielle form, med havnebassinet som centrum, den lange tange mod fjorden og de mange store bygninger kan indeksikalske tegn. Denne struktur vil ikke blive ændret ved fornyelsen af området, og vil derfor fortsat stå som indeksikalsk tegn. Havnebassinet vil blive bevaret og formodentligt fyldt med nyt indhold.

Artifice

Den industrielle æstetik, der præger Østre Havn er markant og dominerende for området. Formsproget er bastant og i stor skala. I modsætning til Havnepromenaden henvises der her ikke bevidst til Aalborg som industri og havneby – området er stadig et direkte levn fra tiden. Tematiseringen er klar igennem den fysiske udformning og det æstetiske udtryk er primært industrielt. De store bygninger, de mange vindeltrapper og siloerne er alle tegn på industritidens stormagtsdage i Aalborg.

AALBORGS SKYLINE

I dette afsnit vil vi gennemgå Aalborgs skyline med udgangspunkt i symboliske element, for at se på hvilken betydning det har for havnefrontsområdet. Der vil være elementer vi ikke går i dybden med, da dette er gennemgået i de foregående analyseafsnit.

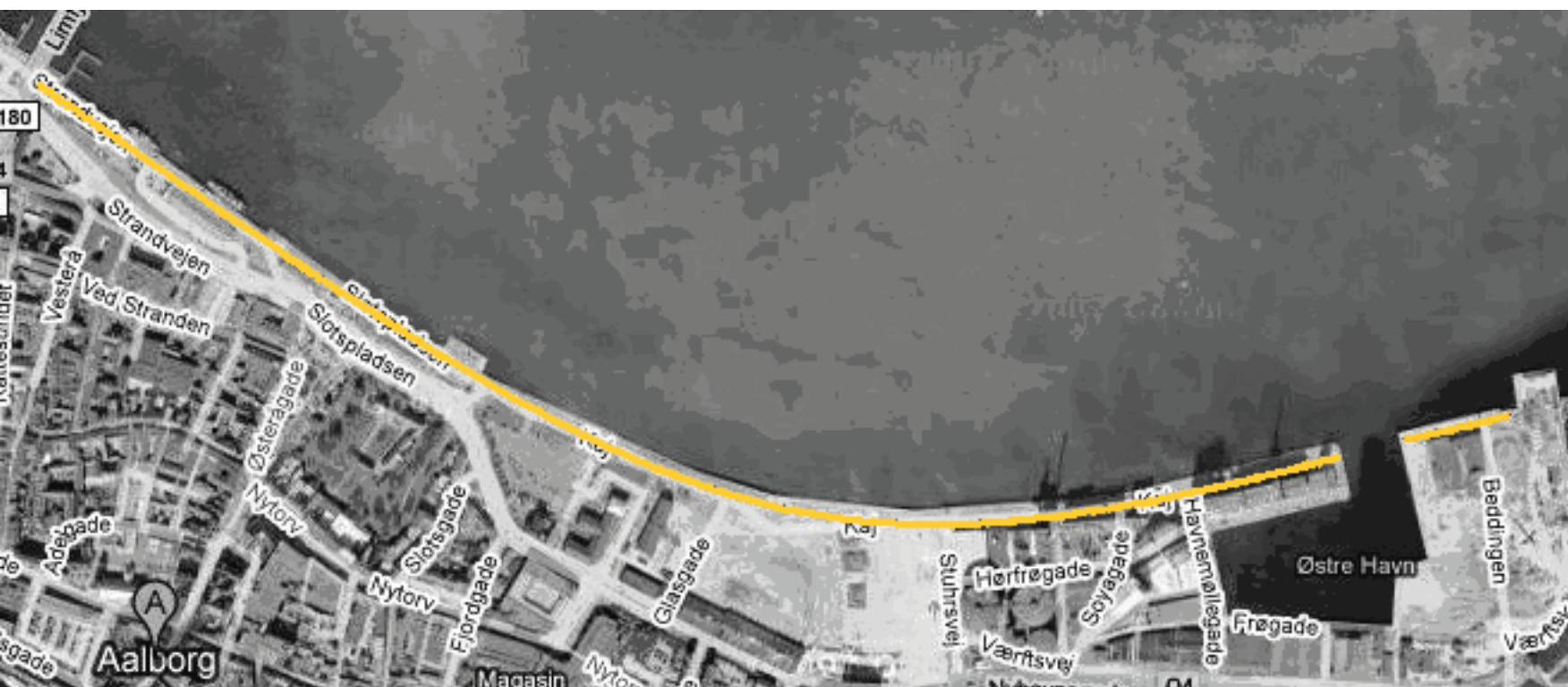
Aalborgs skyline er unik i kraft af den lange lineære strækning, der løber fra området Norden i Vestbyen til Østre Havns vestlige side. Den del af Aalborgs skyline vi koncentrerer os om i specialet, er på figur 20 markeret med orange.

Ruten starter ved Limfjordsbroen og går hen forbi Jomfru Ane Parken på højre side og Elbjørn og det kommende havnebassin på venstre side.

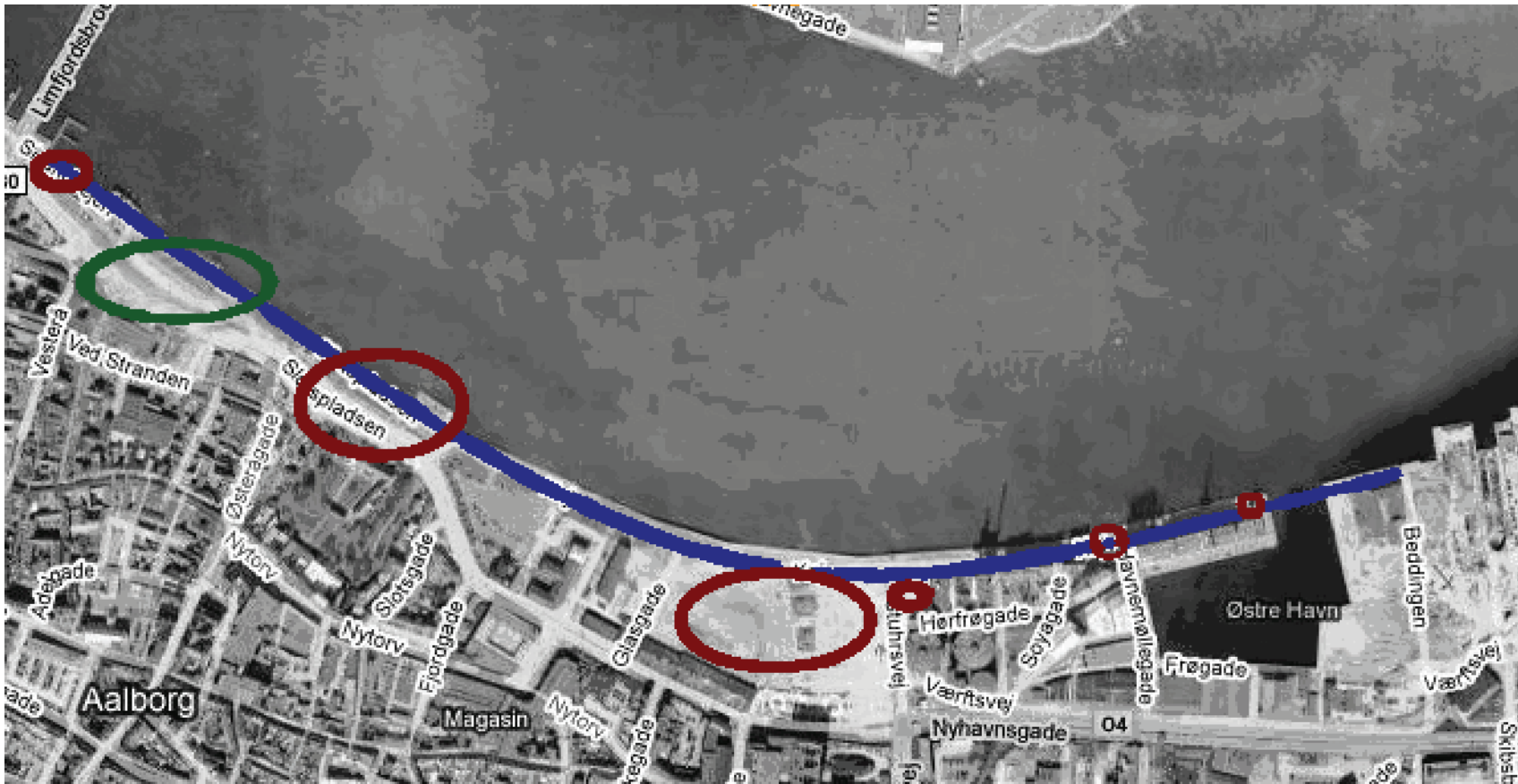
Derefter kommer man forbi Utzon Centret på højre side, hen forbi First Hotel, og derefter forbi den tomme grund, som skal huse musikens hus. Da denne grund på nuværende tidspunkt står tom, er der frit udsyn til Nordkraft, der ligger som en markant og dominerende bygning. Foran Nordkraft kan man se den gav, der står tilbage af det gamle kvægtorv. Fortsætter man hen ad havnefronten, kommer man ind i området Østre Havn. Dette er domineret af mindre veje og store industribygninger. På højre hånd har man store firkantede lagerbygninger og siloer. Ruten ender på tangen ved Østre Havn, men man kan dog gå uden om havnebassinet og fortsætte længere hen ad ruten, som optegnet på kortet.

Strukturen af Aalborgs Skyline er markant i kraft af den lange lineære form. Den kan som udgangspunkt ses som én lang gade, hvis vi ser strukturen gennem Stjernfelts optik, men

vi mener dog, at denne fortolkning er kraftigt forenklet. Nok har selve strukturen form af en gade, med bevægelse fra ét punkt til et andet, men den lineære struktur har ligeledes en del steder og pladser, der ligger på højre side væk fra fjorden. Vi mener, at disse steder og pladser er så tæt knyttet til gaden, at begge disse bør nævnes. På billedet nedenfor er gader markeret med blå, pladser med rød og steder med grøn.

Figur 20. Aalborg skyline

Figur 21. Aalborg skyline - Gader er markeret med blå, pladser med rød og steder med grøn.

Som det ses løber gaden hele vejen langs med havnen. Går man langs havnen fra vest mod øst, støder man først på en plads på højre side. Denne plads er midlertidig, men bliver færdiggjort i løbet af sommeren. Længere henne kommer man til Jomfru Ane Parken, som vi definerer som et sted. Der er rigeligt med opholdspladser og et grønt område med træer og blomster. Mellem selve havnepromenaden og Jomfru Ane Parken, er der flere niveauforskelle, med havnepromenaden liggende højest og denne niveauforskel er udnyttet ved at lave store trappetrin af træ. Disse kan ligeledes benyttes

til siddepladser. Dette byrum kan betragtes som et samlende rum i social forstand. Det er et byrum, der ligger tæt på byens gågader og indkøbsmuligheder, men samtidig et byrum, med grønne omgivelser, ro, masser af siddepladser og fjordudsigt. Det vil derfor være nærliggende at forestille sig, at dette byrum kan fungere som samlende rum, der kan danne ramme om forskelligartede sociale fællesskaber.

Fortsætter man forbi Jomfru Ane Parken, kommer der på venstre hånd, ned mod havnen, en række

trappetrin, der fortsætter ned i vandet. Disse kan ligeledes anvendes til at sidde på, men vi har dog valgt at kalde dette for en plads, frem for et sted, idet de støbte trappetrin kan betragtes som et kunstværk i ligeså høj grad som en siddeplads. At man kan sidde der, gør ikke nødvendigvis pladsen til et sted.

Hvis man fortsætter hen ad havnen, ser man Utzon Centret på højre hånd og lige bagved Utzon Centret, ligger tre nye kollegieboligblokke, alle holdt i samme materialer som Utzon Centret (zink og beton). Længere henne ligger First Hotel på venstre hånd, en anelse tilbagetrukket i forhold til Utzon

centret og herefter kommer den store åbne plads, der senere bliver til Musikkens Hus. Denne plads er bestemt ikke egnet til ophold af nogen art, som den står nu. Der er de gamle rester af Kvægtorvet og ellers er pladsen domineret af murbrokker, sanddynger og uvejsom terræn. Som pladsen står nu, er dens primære formål opbevaring af byggematerialer. Nordkraft ligger i samme område og fungerer som et sted eller en destination, hvor man kan tage ophold.

Derefter når man området Østre Havn. Der er en del mindre pladser på dette område, men ingen steder, da der ikke er nogen deciderede opholdsmuligheder her. Der vil dog være rig mulighed for at udvikle opholdsmuligheder på sigt.

Aalborgs skyline indeholder mange af de forskellige rumtyper, vi præsenterede i vores teoretiske byrums udredelse. Hele havnefronten, eller Aalborgs skyline, bærer præg af at være et bevægelsesrum, med pladser og steder langs siderne. Området er baseret på et lineært bevægelsesmønster og en fremadrettet bevægelse. Det er derfor oplagt at karakterisere Aalborgs skyline som en promenade. Som området står i dag, er der elementer, der afbryder promenaden. Det er eksempelvis vejen, der går midlertidigt langs med havnen, og byggeri. På sigt bliver dette fjernet og Aalborgs skyline vil fremstå som én lang promenade.

Skylineforløbet er også et vandrum, da karakteristika netop er, at det ligger hele vejen langs vandet og skaber Aalborgs profil ud til vandet. Havnen er også overgået fra at være fra arbejdshavn til at fremtidigt at indeholde forskellige fritidstilbud. I den kommende tid bliver der blandt andet mulighed for at bade i havnebassinet. Man kan i sommerhalvåret sejle en tur langs fjorden til Hals og i Østre Havn er oplægget at der skal være kanoudlejning.

På grund af den store udvikling langs havnen, opstår der flere midlertidige byrum. I Aalborg har man valgt at benytte disse pladser til parkering for at

afhjælpe manglen på parkeringspladser. Derudover finder man også det centrale bytorv i form af Toldbod Plads og Slotspladsen, der for tiden skaber sammenhæng mellem havnepromenaden og ud til Østre Havn. Toldbodsp-lads fungerer som et transitrum, da pladsen samtidig forbinder havnefront-en med den centrale midtby. Det er en plads, der i kraft af sin beliggenhed gør, at man naturligt kommer forbi. I perioder fungerer pladsen som samlingspunkt for diverse aktiviteter. Eksempelvis fungerer pladsen som koncertsted, når Aalborg afholder Jazzfestival én gang om året.

Hele skylineområdet bærer præg af at være et spredende rum, da den leder trafikken gennem midtbyen. Den skaber sammenhæng mellem den vestlige bydel i Aalborg og Vejgård i det østlige. I fremtiden kan rummet ende ud i at være et samlende rum, idet der til den tid vil forefindes nogle store kultur mastodonter langs skylinen, der kan være medvirkende til at samle en masse sociokulturelle kræfter. Det vigtige for kommunen er at finde en balancegang i og med at man kan frygte at skyline kommer til at samle så meget at det suger livet ud af andre byrum i Aalborg.

Gaden er som den ser ud nu ikke udpræget tilgængelig for fodgængere eller cyklister hele vejen ud til Østre Havn. Til tider virker det store anlægsarbejde som en barriere for fodgængere og cyklister. Enkelte steder skal man som fodgænger krydse vejen uden nogen form for fodgængerovergang. Hvis havnepromenaden bliver ført helt ud til Østre Havn vil den til gengæld være ideel for fodgængere og cyklister.

Vores tre udvalgte områder langs havnefronten ligger i forlængelse af hinanden. Det gør at rummene virker sammenhængende overfor brugerne. Når hele havnefrontsområdet engang står færdigt med en lang promenade gennem områderne, vil det ikke virke mentalt uoverkommeligt at bevæge sig mellem rummene. Det kommer til at fremstå som en lang lineær strækning, hvor man ikke får en opfattelse af at skulle bevæge sig ind i et nyt område.

CASE + KONTEKST
SEMIOTISK ANALYSE

OPLEVELSESORIENTERET ANALYSE

DE FÆRDIGE RUM

Beliggenhed

Den vestlige del af havnefronten ligger side om side med Aalborg midtby, hvor åbningen mod Toldbod Plads formentlig bliver den mest brugte rute at komme til og fra området. Som beskrevet i den semiotiske analyse, er der dannet et lineært forløb, der forbinder Nytorv med havnefronten. Hvor midtbyen i højere grad er et sted man også kommer af nødvendighed i forbindelse med shopping, indkøb og fornødne hverdags gøremål, er havnefronten et sted man kommer af fornøjelse og lyst – for at opnå en form for nydelse. Det er derfor vores formodning at havnefronten vil være et sted man blandt andet besøger i forbindelse med en bytur – når man skal spise frokost eller drikke kaffe. Placeringen langs byens udkant, med Limfjorden som naturlig afgrænsning mod nord, gør at det ikke er et naturligt gennemfartssted. Trafikken gennem rummet – langs promenaden – vil derfor også primært være forbundet med lystbetonede behov, med undtagelse af de personer, der arbejder i området. Det kan være en omvej man vælger lægge i forbindelse med andre måldestinationer, eksempelvis for at nyde udsigten, vejret og i det hele taget sanselige indtryk.

Grønt og vand

Beliggenheden ved fjorden giver området en naturlig tiltrækningskraft. Vand er i høj grad et element, der appellerer til menneskets sanser. Hvad enten vandet er i bevægelse eller er blikstille, spænder de sanselige indtryk over et mangfoldigt spektrum. Rislende, strømmende eller springende vand er få blandt mange beskrivelser der knytter sig til de sanselige egenskaber ved vandet [Bykultur 2002 kultur:115]. Vandet er med til at tilføje rummet rekreative egenskaber, som i stigende grad er efterspurgt i nutidens byrum. Et behov for at vende tilbage til sine rødder eller falde i ét med naturen i en ellers kompleks og travl tilværelse. Limfjorden er med til at bevare tilhørsforhold til byen. Både som en reference til Nordjyllands "barske"

naturlandskab, men også i kraft af byens historie, som er stærkt forankret i fjorden og herigennem har givet byen identitet. Det er ikke kun ved fjorden man møder vand i havneområdet. Ved Toldbod Plads er halvdelen af pladsens flade dækket af et springvand, hvor vandets rislen og rytme blandes med musik i en fælles symfoni. Hvor fjorden viser naturen som den er, viser springvandet den tæmmede natur. Denne måde at udvise kontrol over naturen på refererer tilbage renæssancen hvor man, ved at anlægge haver og springvand, symboliserede den vesterlandske kultur, der idealistisk hvilede i ro og orden.¹ I dag er springvand et velkendt fænomen i bybilledet og den gængse opfattelsen noget anderledes. Om end, står springvandet stadig i stor kontrast til fjorden og sætter den uberørte natur overfor den berørte – en mild form for magtdemonstration hvorigennem byen kan symbolisere en form for overskud og samtidig pryde bybilledet.

Springvandets og Toldkammerets placering på Toldbod Plads, der er overgangen fra bymidten til havnefronten, kan rent æstetisk fremstå som et slags symbolsk forening hvor kontrasterne mødes. Det rå industriudtryk på havnefronten står over for Hack Kampmanns æstetisk raffinerede bygningsværk. Springvandet, der er menneskeskabt, står over for den utæmmede fjord, ligesom bykulturen står over for naturen. Her sker der æstetiske brud, hvor kontrasterne ekspliciteres og er med til at skabe dynamik i rummene.

På selve pladsen er springvandet med til at skabe en særlig stemning, hvor man kan sidde ved pladsens bænkeanlæg eller caféen langs ydersiden af pladsen og nyde vejret, udsigten mod både springvandet og fjorden. På varme sommerdage ses det at børn i alle aldre sopper og leger ved springvandet, mens forældre holder opsyn fra siddezonerne.

¹ <http://www.danskarkitektur.dk/kulturperioder/printervenlige%20tekster/printervenlig%20ren%E6ssance.htm>

I aksen fra Toldbod Plads mod fjorden ligger Byhaven til venstre. Byhaven er i skrivende stund havnefrontens eneste anlagte grønne område, med undtagelsen af græsarealet ved Utzon Centret, der endnu ikke er færdigindrettet. Herudover optræder der sporadiske, tilfældige bevoksninger i den østlige del, men disse betragter vi dog kun som midlertidige. Byhaven tilføjer området et grønt opholdsrum hvor man kan man rekreere og koble af. Græsarealet, bænkene og rammen der er udformet med trin, giver rummet siddEZoner hvor man eksempelvis kan nyde vejret og udsigten til fjorden og hvor man til dels er afkoblet fra trafikstrømmen. Den beplantede del af Byhaven giver anledning til at bevæge sig rundt i blandt havens bede, hvor der er tale om mild form for aktivitet, der ikke er fysisk krævende, men snarere en aktivitet der understøtter rummets mulighed for rekreation.

Form, promenade og skala

Havneområdet er udformet således, at en oplagt rute er at følge gennem hele området, da havnepromenaden flugter med Aalborgs skyline. Heri gennem præsenteres Aalborg, og byens identitet kan komme til syne gennem den fortællerværdi der er knyttet til bygninger og udstyr langs ruten. Starter man ruten i den østlige ende, møder man her den "tunge" industri. Længst mod øst er bygningerne stadig i funktion, hvor blandt andet Aalborg Portland og Aalborg Industries A/S kan nævnes. Længere mod vest ved Østre Havn, hvor der på nuværende tidspunkt planer for dele af området, vil bygninger med stærkt industrielt formsprog bevares og det er stadig den industrielle genre der dominerer området. På denne del af ruten begynder der så småt at vise sig tegn, der præsenterer andre sider af Aalborg. Boligblokkene langs Østerbro bliver synlige herfra og Aalborgs centrum kan anes i baggrunden, hvor blandt andet koncentrationen af høje bygninger og kirketårne, indikerer den korte afstand til byens midte. Fra denne del af ruten kommer havnepromenadens markante bygninger også til syne. Med Nordkraft og Utzon Centrets tydelige fremtræden i bybilledet, begynder et mere tydeligt kulturelt og oplevelsesorienteret bybillede at vise sig, både i kraft af deres funktion og æstetiske udtryk. Det er dog stadig delvist det industrielle

formsprog der tales, hvilket er gennemgående for hele ruten, Langs ruten "blødes" dette udtryk dog mere og mere op og mod vest manifesterer det sig primært i byrummenes æstetiske udsmykning. Slottet og Kvægtorvet ligger centralt og refererer længere tilbage til Aalborgs fortid som handelsby. Står man på Slotspladsen har man et godt overblik over området. Der er her frit udsyn til både industribygningerne, Aalborg midtby, kulturelle institutioner, og aktive byrum.

I den nyopførte del af havnefronten mod vest, fremstår artefakter og bygninger i proportioner efter en menneskelig skala, hvor det modsatte gør sig gældende jo længere man bevæger sig mod øst. Dette hænger naturligvis sammen med de tidligere brugssammenhænge for området og de bygninger der er bevaret. Områdets bebyggelse mod øst er opført med fokus på funktionalitet og har ikke været tiltænkt som et opholdsted eller byrum, hvilket det stadig bærer præg af. De store bygninger dog med til at give rummet dimension og tilføje kontraster hvilket, i samspil med de mindre rum, giver en positiv effekt.

Området er skabt med fokus på at holde udsynet mod vandet frit. Det bevirker at byrummet overordnet virker åbent og med rummelige vider. Imidlertid er de nyopførte mindre byrum, med til at bryde blikket og sørger samtidigt for at der tilføjes lukkede områder, der er mindre vindblæste og som fremstår med mere personlig og hyggelig atmosfære. I den vestlige del, betyder bebyggelsen i den menneskelige skala, endvidere at solens stråler når til byrummene.

Arkitektur tegn autenticitet

Ser man på området som en helhed, er der som nævnt et gennemgående tema, hvor man kan tale om at byrummet er iscenesat og udgør en kulisse for oplevelser. Ruteforløbet, hvor igennem byen præsenteres er en del af dette, og rundt om i bybilledet viser der sig jævnligt tegn der relaterer sig hertil. Gennem genanvendelse af de gamle bygninger bibeholdes træk der

henviser tilbage til tidligere funktioner og nu vidner om byens historie. Den gennemgående tematisering af havnemiljøet og Aalborg som industriby, tilføjer området et oplevelsespotentiale, hvor forbrugeren får mulighed for at danne sin oplevelse ud fra de rammer der er givet. Tematiseringen er skabt gennem et formsprog i den industrielle ånd. Her er anvendt materialer som beton, zink og jern, der alle er med til at fastholde stemningen af det rå miljø, men her er anvendt i nye sammenhænge. Ud fra samme tankegang, har der sidste år været udstedt en konkurrence ved navn BETONkunst hvor kunstnere var inviteret til at komme med ideer til hvordan betonblokke kan anvendes i installationskunst. Ideen med BETONkunst var, at installationen skulle være “..synlig og markant, og med en karakter der indgår (...) som en naturlig del af den forandringsproces der i gang”. Initiativtagerne bag projektet, Aalborg Kommune, skriver selv om den fornyede havnefronten at:

“arealerne udstråler dog allerede nu, i kraft af de historiske spor og beliggenhed ved Limfjorden, karakter og fortællerværdi både for den enkelte borger, men også for byens identitet som helhed.”²

Den færdige installationskunst skal være med til at understøtte Aalborgs overgang fra industriby til vidensby og opføres i den østlige ende af havnefronten for at opnå den bedste sammenhæng med byrummet.

Som helhed er den dominerende autenticitetsgenre for havnefronten, som den fysiske fremtræder, den referentielle. Ikonprojekter som Nordkraft, samt bygninger som Siloerne og Kvægtorvet refererer til Aalborgs historie og området indeholder æstetiske islæt der er bygget op om dette. På Havnepromenaden er det artefakter, som jernbanespor og fortøjningsringe, der står tilbage og gengiver historien. Fortøjningsringene fortæller dog også om nutiden og byens beliggenhed ved vandet, hvor der stadig er skibstrafik

² <http://www.aalborgkommune.dk/Borgerportal/Pressmed/Laespost.asp?docid=1879>

og kan lægge både til på kajen, men deres udtryk er holdt i oprindelig stil. Udformningen af de containerlignende skure er ligeledes med til at understøtte referencen til fortiden. Om end der ikke er tale om direkte autenticitet, er det en implicit reference der i Pine og Gilmores fremlæggelse også vil høre under den referentielle autenticitetsgenre.

Det er dog vigtigt at nævne at der, i forhold til den form for autenticitet der er knyttet til tematiseringen, nogle steder mere end andre, er tale om genautenticering - det nygamle. Allerede når man taler om iscenesættelse kan det lyde modstridende samtidigt at tale om autenticitet. Selvom der er forsøgt at opretholde et tema, der understøtter Aalborgs historie og identitet, er der dog skabt en balance. Det er ikke vores indtryk, at de nyopførte artefakter, i området er skabt med henblik på at foregive at de oprindeligt er gamle. Dette mener vi bekræftes flere steder, blandt andet gennem de kunstneriske effekter der er tilføjet. Denne sammensmeltning af nyt og gammelt kan være med til at symbolisere den transformation Aalborg er ved at undergå.

Utzon Centret lægger navn til et dynamisk og eksperimenterende udstillings- og videnscenter, der er tegnet af Jørn Utzon i samarbejde med hans søn Kim Utzon. Centret skaber rammer for en fortsat tilegnelse af Utzons arkitektur og designarbejde. Det er et formidlingscenter til formidling af kunst, arkitektur og design med Utzon som inspiration og forbillede. AAU har lejet sig ind i en del af centret, hvor studerende fra Arkitektur og Design holder til. I centret fortælleres Utzons historie som man bevæger sig rundt i rummene og dele af hans arbejde er udstillet. Baggrunden for placeringen af Utzon Centret på havnefronten er Jørn Utzons tilknytning til byen, hvori han er vokset op og dagligt har færdes på havnen, hvor han har fundet inspiration til sit senere arbejde. Dette afspejles også i bygningen i den æstetiske fremtoning, blandt andet ved at taget er udformet som skibsbunde, når de betragtes indvendigt.

Utzon Centret bærer, med sin unikke arkitektur, stærk original autenticitet. Utzons tilknytning til Aalborg er samtidig en befordrende faktor for den referentielle autenticitet. Utzons historie kan skabe nærhed ved at give den oplevende mulighed for at relatere sig til- og finde tilhørsforhold til byen eller, om ikke andet, gengive dele af Aalborgs historie.

Som vi har nævnt tidligere, er der lagt vægt på belysningen af havnefronten, hvor både effektbelysning og almen brugsbelysning optræder. Det ses i mange større byer at man iscenesætter byen gennem lyskoncepter, for at skabe attraktive og fortællerglade byrum. [Bykultur 2002:65] Gennem belysningen kan byen fortælle en anden historie om natten end det er tilfældet om dagen, således at byrummene har en flertydig funktion. Dette ses også i Jomfru Ane Parken, hvor blandt andet træer og boldbanen er lyst op om natten. På boldbanen er effekt belysning brugt i en komposition hvor de danner lyskegler i forskellige farver rettet mod boldbanes bundflade. Formålet her er ikke at oplyse banen så dens funktioner også kan bruges om natten. Tværtimod, er belysningen med til at give byrummet en anden funktion – en sanselig oplevelse, så der er noget at betragte om natten for eventuelt forbipasserende.

Havnefronten er ved at transformere sig til et oplevelsesområde, hvor forskelligartede byrum ligger side om side og tilføjer byen nye sociale mødesteder. Man kan gå ruten langs havnefronten, hvor Aalborgs historie er nærværende. Man kan også besøge byrum hvor udformningen mere eksplicit lægger op til bestemte handlinger. Som for eksempel Boldbanen, Byhaven og det kommende havnebassin. Som vi tidligere har været inde på, er nogle byrum mere fællesorienterede end andre, og nogle har en højere grad af performance tilknyttet end andre. For dem alle gælder det, at man agerer i det offentlige rum og indgår i sociale interaktioner.

Socialt mødested

I Byhaven betyder planterne og de tilhørende beskrivelser og informationer på skilte, at man kan foretage sig noget når man bevæger sig rundt i rummet - her står man ikke for at stå, men ruten mellem bedene er indrettet således at den inviterer til ophold undervejs, hvor udformningen altså lægger op til en form for formålsbestemte handlinger. Byhavens muligheder er med til at fastholde forbrugeren i længere varige ophold og giver plads til at møde andre mennesker på tæt hold. Den type handlinger Byhaven lægger op til, kan man fortage sig på ene hånd, såvel som de kan invitere til fællesskaber. Planterne er for eksempel med til at give en fælles referenceramme, hvor man givetvis kan møde mennesker med fælles interesser.

Umiddelbart er det vores indtryk at Byhaven er et mangfoldigt byrum, hvor mange mennesker mødes på tværs af aldersgrupper. På græsarealet ses det for eksempel at yngre mennesker mødes for at ligge i græsset og nyde vejret. Siddezonerne giver oplagte muligheder for at tilbringe sin frokost-pause i Byhaven for dem der arbejder i centrum, ligesom det kan være et oplagt sted for ældre mennesker at holde en pause.

I den anden del af Jomfru Ane park, der udgøres af boldbanen, er rammerne ligeledes udført med henblik på bestemte handlinger. Her er der i højere grad tale om fællesorienterede aktiviteter og endvidere aktiviteter af mere målgruppespecifik karakter. De fysiske udfoldelsesmuligheder fraserter helt naturligt nogle aldersgrupper, men herudover kan man også tale om, at de sportsgrene der er mulighed for at udøve befinder sig indenfor bestemte nicher. For eksempel skal masterne udstyres med basketballnet. Den plane asfalterede grund er, udover at være rum for de tilsigtede sportsgrene, også blevet et samlingssted for skatere, hvor man i særdeleshed kan tale om en sport der er mere end blot fysisk udfoldelse. Skateboard-universet bærer flere aspekter med sig, som signalerer en helt bestemt livsstil der for eksempel manifesteres gennem tøjstil og lignende.

Boldbanens fysiske rammer er indrettet med sidde trin, hvilket giver plads til at brugere, der ikke deltager i de fysiske aktiviteter, kan sidde og betragte banen. Dette giver boldbanen en status som scene, hvor de fysiske udfoldelser indebærer en nogen højere grad af performance end det er tilfældet ved for eksempel Byhaven. Givet den form for fysisk aktivitet der her er tale om, knytter Boldbanen med andre ord an til en vis form for selviscenesættelse.

Hvis man kigger på hele området og de enkelte butikker og restauranter, der skal opføres eller allerede eksisterer, ser det umiddelbart ud til at der er nogle fælles karaktertræk der går igen. Hos de fleste af stederne er der med det faktiske produkt, forbundet en høj oplevelsesværdi der markerer sig i bestemte retninger indenfor livsstile. Især kan dette spores hos Nordkraft og Utzon Centret, men det gælder også mindre stedet, som for eksempel Elbjørn og de foreløbige planer for det nye Havnehus. Havnehuset er udlagt til lejemål af restauration og café, og i stueetagen er der indtil nu udlejet lokaler til en sushirestaurant. Elbjørn er som nævnt en gourmet-restaurant beliggende på en isbryder i vandet. En restaurant er i forvejen kendetegnet ved at være oplevelsesorienteret, i og med at det er merværdien frem for produktet, der er afgørende for at opsøge stede. Det der adskiller Elbjørn fra andre restauranter, er at den som sagt ligger i vandet, og derudover lægger den samtidig hus til glaspusteri og isbrydermuseum. Dette kan i sig selv være med til at skabe rammerne for en unik oplevelse. Herudover er der rundvisning, hvor ejerne supplerer besøget med historier der er knyttet til isbryderen og giver et indblik i isbryderens tidligere funktioner. I glaspusteriet får besøgende mulighed for selv at puste glas under kyndige forhold. Udover en gastronomisk spiseoplevelse i specielle omgivelser, er der altså samtidig knyttet en historie til stedet og de besøgende får endvidere rig mulighed for rent fysisk at involvere sig i oplevelsen. Historiefortælling og den særlige form for service under et besøg, fremmer oplevelsen af exceptionel autenticitet. Isbryderen bærer i sin udformning indeksikalske tegn der peger tilbage til dens tidligere funktion og kan herved fremme den referentielle

autenticitet. Endvidere kan isbryderens placering i fjorden være fremmede for oplevelsen af naturlig autenticitet, hvilket i store træk gør sig gældende for hele området.

Som vi tidligere har været inde på, er det vigtigt at byen er et mødested for alle. Det kræver at byen er åben og demokratisk og at den er i stand til at inkludere samfundets mange borgere. Byens rum er rammen for mødet med forskellige mennesker med andre værdier, en anden kultur, alder og status – folk man måske ikke møder i sin daglige færden. Variationen af mennesker i byens rum, er en af forudsætningerne for en tolerant by, hvilket igen er en god forudsætning for at skabe en mangfoldig by, hvor alle er velkomne. Som det ser ud på havnefronten nu, kan man i nogen grad tale om at indretningen bliver for ensartet. Hvis byrummet skal fungere som rammen for social og kulturel udveksling, er det vigtigt at give plads til mangfoldighed og til mødet med det fremmede og uventede. Det kan for eksempel være en graffitimur, der provokerer, eller det kan være aftryk i bybilledet fra fremmede kulturer. Umiddelbart er der ikke noget udpræget uventet at møde i bybilledet på havnefronten som den ser ud i dag. Imidlertid er byrummet dog også kun på sit spæde stadie og flere aspekter kan endnu nå at have indflydelse på byrummets karakter.

Når man betragter havneområdet, som stedet hvor sociokulturelle interaktioner udspiller sig, som stedet for det enkelte individs transformation og fornyelse og som scenen for møder mellem ellers adskilte verdener, kan man som tidligere nævnt anskue det som et overgangsrum - et transitært rum. Det er et sted hvor tegn og mennesker mødes og kan gennemgå en forandringsproces. Det giver rammer hvor særlige begivenheder, og adfærd anderledes fra hverdagshandlinger, kan udspille sig i. I det faste inventar i området kan man tale om at fx boldbanen er et sted hvor grænserne for den enkelte flyttes og man agerer anderledes end ellers i det offentlige rum. Der er givet et rum, indenfor hvilket nogle regler ophæves og andre tilskrives. Denne form for transitære handlinger kan man også tale om ved

nogle af de flygtige begivenheder. For eksempel til byens karneval, hvor havnefronten hvert år er det sted hvor optogene mødes og modtager kong karneval. Her er det "lovligt" at skeje ud og drikke øl i byens rum og gader. I samme boldgade har der for nylig været afhold arrangementet "Chill i Parken" på græsset i Byhaven. Her sidder eller ligger de deltagende i græsset, mens de lytter til arrangementets musik og rummet får en helt særlig afslappet atmosfære.

En mere hyppig form for transitær handling på havnefronten, kan forekomme når man promenerer gennem området. Langs havnefronten kan man slentre langs vandet og måske på en varm sommerdag drømme sig til den franske riviera, samtidigt med man møder andre mennesker – man bliver set, og ser andre. Man bevæger sig stadig fra A til B men formålet er ikke kun at nå fra det ene sted til det andet, men selve turen har også et formål: man slentrer, man bliver set og er til skue i offentligheden. På havnefronten er det aktuelt flere steder når man bevæger sig rundt. Stedets udformning og byrummenes karakter lægger op til at man bevæger sig langsomt rundt. Der er mange ting at kigge på undervejs, hvor man samtidigt møder andre mennesker, der også bevæger sig langsomt eller sidder stille. Derfor lægger området mere op til transitære handlinger, end hvis man fx bevæger sig fra A til B langs strandvejens fortovej, hvor man er mere anonym.

Kvalitetskriterier

I det følgende vil vi se på, hvorledes havneområdet opfylder de kvalitetskriterier Gehl et al. opstiller som grundparametre for at skabe et godt byrum. Kriterierne er delt op i beskyttelse, komfort og herlighed, hvilket rummer elementer fra den både den semiotiske og den oplevelsesorienterede analyse, samt de observationer vi løbende har foretaget.

Beskyttelse: Et af de kriterier Gehl et al. lægger vægt på, er oplevelsen af tryghed i relation til trafik, så hverken børn, forældre eller ældre behøver at være bekymrede når de færdes på stedet. I denne henseende har vi især

hæftet os ved byrummets muligheder i forhold til børn. Havneområdet er forholdsvis smalt og er afgrænset af en trafikeret vej på den ene side og vandet på den anden side. Den fysiske smalle udformning gør at man overalt i byrummet opholder sig tæt på trafik og vand. Langs Strandvejen er området delvist afskærmet af barrierer, men der er dog let adgang til vejen da det samtidig er her, hvor området er tilgængeligt fra blandt andet midtbyen. Dette betyder at børn skal være under opsyn og giver ikke umiddelbart børn og børnefamilier anledning til længerevarende ophold. Dette understøttes også i stedets indretning, i og med at der ikke er fysiske elementer der specifikt er målrettet mod mindre børn, som for eksempel legepladser og lignende.

For ældre og voksne, mener vi at stedet i store træk er et sikkert sted at færdes. De fysiske aktiviteter af mere voldsom karakter er henvist til boldbanen, hvorved der gives plads samtidig med at det samler disse aktiviteter på et lukket afgrænset område. Promenaden er henvendt til både fodgængere, cyklister og joggende, men det gode udsyn, samt byrumstypen, er med til at skabe rolige forhold hvor bevægelse foregår langsomt.

Beskyttelse handler for Gehl et al. også om at skabe tryghed i forhold til kriminalitet. Her mener vi at især rummets åbne indretning, beliggenhed og belysning, er med til at sikre beskyttelse i området. Den centrale beliggenhed der støder op mod midtbyen, samt Strandvejen, bevirker i den vestlige del, at området ikke ligger afsides og at der er befærdede veje i nærheden. Herudover er de mange forskellige byrumstyper, samt restaurationer og blandet erhverv, med til at skabe liv i området, hvilket ifølge Gehl et al. er en betydningsfuld faktor. For ligeledes at sikre en tryghedsfølelse og værne mod kriminalitet, er der lagt vægt på at skabe belysning der oplyser hele området. Masterne der optræder langs promenaden er giver farveeffekter på boldbanen og skaber et kunstneriske udtryk. De er ligeledes udstyret med kraftige projektorlamper, der tændes om aftenen. Det er dog svært at komme med et konkret bud på graden af tryghed i denne kategori,

da flere af erhvervene og byrummene stadig er under opbygning og det er vores formodning at antallet af brugere vil stige i takt hermed. Antallet af brugere vil formodentlig også vil stige over tid, når byrummet bliver en integreret del af borgernes mentale bykort. Endvidere er belysningerne endnu ikke i fuld funktion, hvilket bevirker at mange dele af byrummene på nuværende tidspunkt er mørke om natten. En samlet vurdering under denne kategori, som stedet ser ud lige nu, vil derfor i matricen angives negativ. Vi har dog en formodning om at stedets potentiale til at skabe trygge rammer i forhold til kriminalitet når området står færdigt, vil være positive.

Endelig er rummets evne til at beskytte mod ubehagelige sansepåvirkninger, et element der fremmer kvaliteten. Da området grænser op til vandet har især vind og blæst en påvirkning på området. Umiddelbart er der ikke lagt stor vægt på at beskytte mod dette i byrummenes indretning, men omvendt har fokus været på at skabe frit udsyn til fjorden langs hele promenaden. I Byhaven findes enkelte beplantede områder på græsarealet, hvor det er muligt at finde læ mod vinden. Der findes dog indtil nu ingen steder hvor man kan opholde sig i ly for nedbør, hvilket i store træk gør sig gældende for hele området.

Komfort: På havnefronten er der skabt rig mulighed for at bevæge sig rundt i rummet. Der er plads til at gå langs havnefronten på jævne overflader, uden at støde på forhindringer. Der er opført brede ramper i byrummene hvor der er niveauforskelle, således der er sikret adgang for alle. Samtidig er der indrettet opholdszoner og støttepunkter rundt om i området. Langs promenaden ses dette blandt andet ved udkigsposterne og barriererne der adskiller de forskellige byrum. Herudover inviterer byrum, som for eksempel Byhaven, naturligvis til ophold, som vi tidligere har været inde på. De forskellige byrum er ligeledes indrettet med siddezoner, der blandt andet giver mulighed for at nyde udsigten og vejret. En væsentlig faktor der ifølge Gehl et al. tilfører rummet komfort, er interessante omgivelser der er værd at kigge på, hvilket vi mener, er til stede på havnefronten. Både udsigten, arkitekturen og aktivitetsmulighederne er med til at skabe interessante og

seværdige omgivelser, der knytter an til ophold. I forhold til mulighederne for at tale og høre, findes der i byrummene flere samtalevenlige siddearrangementer. I Byhaven er bænke placeret i grupper, hvorved de siddende vender front mod hinanden. Støjen er på et niveau der gør det mulig at tale og høre. Blandt andet er barriererne langs Strandvejen med til at mindske støjniveauet.

Et andet element Gehl et al. lægger vægt på, er muligheden for udfoldelse og aktiviteter. Dette gives der, som tidligere nævnt, mulighed for i forbindelse med Boldbanen, hvor der inviteres til boldspil af forskellige karakterer, og herudover kan banen bruges til for eksempel skateboard og BMX-cykling. Prromenaden giver muligheder for motion i form af for eksempel jogging og rulleskøjteløb. I kraft af beliggenheden, er der ydermere mulighed for lystfiskeri langs vandet. Man kan dog tale om at nogle af de nævnte aktiviteter mere eller mindre er sæsonbestemte og givetvis er mest attraktive i sommerperioden.

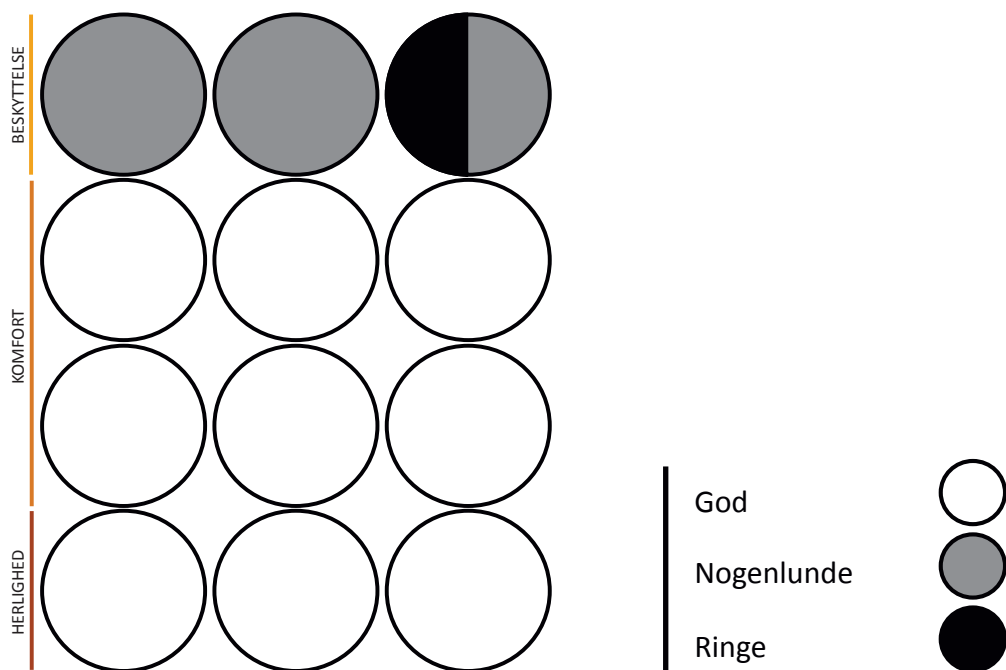
Herlighed: Dimensionerne af bygninger og byrummets indretning er med til at påvirke oplevelsen af byrummet. På havnefronten er der som nævnt lagt vægt på et frit udsyn mod vandet. Dette gør at byrummet overordnet virker åbent og med bredde vidder. En central plads som Slotspladsen giver udsyn til det meste af havneområdet, men dog med en begrænset synsvidde. Bygninger som Slottet og Utzon Centret, samt de mindre byrum, er med til at bryde synsfeltet og herved give en afgrænsning. Samtidig danner de mindre byrum grobund for at skabe den form for intimitet som Gehl et al. mener, er med til at tilføje byrummet varme og personlighed.

Et af kriterierne for herlighed er muligheden for at nyde det gode vejr. Dette gives der rig mulighed for i den vestlige del, hvor der findes siddetrin langs promenaden, ved den nedsænkede trappe, langs Boldbanen og langs Byhaven. Herudover, ved de mange bænke der er placeret rundt om i området og plænen i Byhaven, der giver mulighed for at sidde i græsset.

Det sidste element, der ifølge Gehl et al. er med til skabe herlighed, er æstetiske kvaliteter og positive sanseindtryk. I Jomfru Ane Parken og langs Havnepromenaden er artefakter og udstyr holdt i gennemgående design udført i kvalitetsmaterialer. Der er fokuseret på detaljer i designet som det ses ved blandt andet vandhanen, pergola, belysningsmaster, udkigsposter og toiletter.

De æstetiske brud der optræder i området er med til at fremhæve kontrasterne og give rummene dynamik. Det industrielle formsprog overfor den mere forfinede æstetik, som man fx møder ved Toldkammeret, får bygningerne til at træde i karakter og skaber ud fra vores vurdering et positivt sanseindtryk, ved eksempelvis at skabe en overraskende eller uventet effekt.

I figur 22 vil vi illustrere hvordan vi kategoriserer de færdige områder i forhold til de kvalitetskriterier som Gehl et al. opstiller i 12-punktsmatricen.

Figur 22. 12-punktsmatrice for de færdige områder

DE IKKE FÆRDIGE RUM

I skarp kontrast til Jomfru Ane Parken, Honnørkajen og Utzon Centret, står de områder der endnu blot er øde områder, murbrokker og gamle urørte industribygninger. Området omkring Kvægtorvet, pladsen imellem Kvægtorvet og Østre Havn, og hele Østre Havn er alle områder der er meget langt fra at stå som færdige byrum. Vi vil i dette afsnit se nærmere på disse områders potentiale i forhold til de kvalitetskriterier vi har stillet op i vores teoretiske fundament. Denne analysedel skal hjælpe os til at danne et overblik over områdernes potentiale og muligheder.

Beliggenhed

De ikke færdige områder ligger alle langs Aalborgs skyline og derved tæt på fjorden. I modsætning til Jomfru Ane Parken, bevæger disse områder sig længere væk fra Aalborgs midte, med Østre Havn som yderpunkt. Alle områderne er dog stadig inden for Aalborg centrum.

Kommunens mål for hele havnefrontsområdet, er at skabe et attraktivt byrum, der henvender sig til en bred målgruppe.³ Området skal bestå af en variation af aktivitetspunkter, med mulighed for ophold og pauser. De konkretiserer områdestrukturen yderligere:

"Nordkraft er placeret i tæt sammenhæng med havnefronten med bl.a. et nyt Musikkens Hus og Kvægtorvet. Sammenhænge og synergi skal understøttes, både når det drejer sig om funktioner og konkret samarbejde, og når det drejer sig om skalaforhold og arkitektur. Nordkrafts store voluminer fremstår markant på havnefrontens skyline og fungerer som bindeled mellem industriarkitekturen og siloerne i området omkring Østre Havn og midtbyen med dens lavere købstadsbebyggelse."⁴

3 <http://www.aalborgkommune.dk/Borgerportal/serviceomraader/byen/Havnefront/Aalborg+Centrale+Havnefront.htm>

4 <http://www.aalborgkommune.dk/Borgerportal/serviceomraader/byen/havnefront/Nordkraft.htm>

Heri siger Aalborg kommune at sammenhænge og synergi skal understøttes, både i forhold til funktioner, skala og arkitektur. De ønsker at der fremover bliver en sammenhæng de forskellige områder imellem – noget der bestemt ikke er til stede som områderne henlægger nu. Som områderne står i dag, bliver de afgrænset af stærkt trafikerede veje. Nyhavnsgade er omlagt, så den drejer ned på selve havnefronten ved Utzon Centret, fortsætter hen ad havnefronten og drejer op til den originale Nyhavnsgade igen ved indgangen til Østre Havn. Som vejen går nu, afskærer den altså områderne fra hinanden. Når Nordkraft og Friis center står færdigt, skal vejen igen føres ad den originale Nyhavnsgade hen forbi Nordkraft og Kvægtorvet. Nyhavnsgade står, sammen med Østerbro, for en stor del af den trafik der går fra centrum af Aalborg og mod nord ad motorvejen. Det er en vej med konstant trafik og ligeledes tung trafik i form af lastbiler. Det er ligeledes en vej, hvor hastigheden er høj. Fra broen og til Østre Havn er hastighedsgrænsen 50km/t, mens den langs Østre Havn er 70km/t. Den kraftige trafik kan komme til at virke som en hæmsko på områdernes integration med resten af byen. Som vi nævnte i Aalborgs kontekst bevæger Aalborgs midte sig langsomt ud mod øst, hvor der løbende skyder nye trendy caféer, designkollektiver, brugskunstbutikker og tøjbutikker op. Derfor er det oplagt at integrere disse nye områder med den kommende nye havnefront. Dette kan man dog forestille sig bliver besværliggjort af den voldsomme trafik, der afskærer havnefronten fra resten af byen. Man kan ligeledes forestille sig, at der opstår en konflikt imellem den langsomme bevægelse, der kommer til at foregå langs havnen, og den fart bilerne drøner forbi med. Der vil formodentlig komme problematikker med tilgangen til havnefronten. Selvom området fra og med Jomfru Ane Parken og til og med Østre Havn er et enormt område, er der blot fire fodgængerfelter fra havnefronten og til resten af byen. Tilgangsmulighederne bliver altså begrænsede, når Nyhavnsgade føres tilbage.

Alle undersøgelser tyder på, at trafikmængden ikke vil falde fremover, men snarere stige. Med udviklingen i Aalborg Syd, med blandt andet Ikea i 2010

og udvidelsen af Shoppen, vil man formodentlig også tiltrække endnu flere bilister fra oplandet og længere væk. Dette vil føre til et øget pres på de eksisterende veje og måske en Nyhavnsgade med endnu mere trafik. Der er to løsninger på den øgede trafik, som er at udvide antallet af kørebaner eller tilbyde attraktive offentlige transportmidler. Den første metode er ikke holdbar i længden. At tilføje flere kørebaner og nye veje generer automatisk flere biler. [Bykultur 2002:35] Hvis Aalborg ønsker at ændre mængden af trafik, skal der altså tilbydes mere attraktive offentlige transportmidler. Det kan eksempelvis være sporvogne eller en nærbane. Som eksempel kan man se på andre byer i Europa. I Basel klares 70 % af trafikken af busser, sporvogne og nærbane, mens kun 30 % er privattrafik. Denne markante fordeling har byen opnået ved at kombinere mange forskellige tiltag indenfor offentlig trafik. De har indsat sporvogne, trolleybusser og har fået reserveret kørebaner specielt til offentlig trafik. Busser og sporvogne har ligeledes fået monteret en chip, der gør at trafiklysene skifter til grønt, så den offentlige trafik på den måde glider lettere. Man har ligeledes nedjusteret priserne på månedskort kraftigt, så der er en markant økonomisk gevinst ved at anvende offentlig transport. [Bykultur 2002:36]

Hvis Aalborg fortsætter med at udvikle områderne i stor stil og ønsker at integrere havnefronten med city, kan det være en løsning at se på muligheder for justering af den private trafik. Der må nødvendigvis være en konflikt i det faktum, at Aalborg fortsætter med at udvide de rekreative områder, herunder ved udviklingen af havnefronten, og samtidig ikke umiddelbart tager højde for den stigende trafikmængde, der skal passere igennem byen.

Grønt og vand

Vi har en klar antagelse om, at grønt i bybilledet spiller en positiv rolle i forbrugers opfattelse af byrummet. I bybilledet vil vi aldrig se vild natur, idet naturen er på menneskets vilkår. Men vi ser natur, der bryder fladerne, sætter elementer i proportion og giver os noget at kigge på, dvæle ved og mødes i. Det er en kendsgerning at byerne i dag er markant mindre grønne

end de var tidligere. For hundrede år siden var byerne i Danmark domineret af grønne områder. Små anlæg, store parker, avenuer, boulevarder, kanaler, vandløb, træer og så videre. Kigger man gamle billeder fra eksempelvis Aalborg eller København, står det klart at byerne er blevet mindre grønne. [Bykultur 2002:97] Dette hænger formodentligt sammen med den trafikmængde, der igennem de sidste år er kommet til byen. Havnefronten har allerede nu et markant natur-islæt i form af fjorden, der løber langs havnefronten. Det er fjorden der former områderne og det er fjorden der skaber en stor del af oplevelsen. Det er her man kan følge med i vandet – der kan være blikstille og blank overflade, bølger eller fjorden kan være frossen. Fjorden kan betragtes som et åndehul i byen – et konstant område af natur, der former sig efter naturen selv og ikke efter mennesket. Naturligvis er fjorden til en vis grad formet af mennesket. Havnefronten er anlagt og fjorden er gravet ud flere steder, for at kunne rumme dybere både. Alligevel er fjorden ikke tæmmet på samme måde, som de parker og områder med træer og buske, som er anlagt i byen. Fjorden kan aldrig tæmmes helt. Den tilpasser sig vejr og vind og måske er det netop heri, at fjorden har sin styrke og sin fascinationskraft.

Der hvor vi ser fjorden som tæmmet og menneskeskabt, er ved Østre Havn i form af havnebassinet. Her er fjorden ført ind i et lukket område, beregnet til af- og pålæsning af skibe. Havnebassinet er centrum i området Østre Havn og det virker derfor som en oplagt mulighed at inddrage vandet i planlægningen af byrummet.

Som nævnt i casen, har der været tale om blandt andet kanoudlejning i det gamle havnebassin, men det kunne også være en mulighed at lave havnebassin til svømning, lystbådehavn og andre vandoplevelser. For at et oplevelsestilbud skal være attraktivt for forbrugeren, skal der gerne være folk der rent faktisk anvender dette tilbud. Hvis Østre Havns havnebassin eksempelvis vælger at satse på kanoudlejning, men ingen anvender dette, vil det miste sin oplevelsesværdi. Derfor kan udlægning af en del af havnebassinet

som lystbådehavn, være en mulighed. Dette vil skabe liv i området og derfor skabe mulighed for, at andre oplevelsestilbud kan tiltrække mennesker.

Der er også mulighed for at inddrage fjorden yderligere langs havnen. Man kunne eksempelvis lave endnu en nedsænket trappe på strækningen mellem Utzon Centret og Østre Havn. Man kunne også overveje at føre fjorden ind i selve området, som en kanal. Når der findes så markant et særpræg ved området, som den dominerende fjord, virker det oplagt i en eller anden form at føre vandet ind i rummene og integrere vand og byrum. Der er ligeledes potentiale til at lave større grønne områder. Selvom Musikkens Hus kommer til at fylde en stor del af pladsen, bliver der mellem Nordkraft og fjorden rig mulighed for at lave et rekreativt område med træer og græs. Der vil ligeledes være mulighed for at lave grønne områder på Østre Havn. Lige nu ligger der imellem Nyhavnsvej og fjorden – øst for havnebassinet – et større område med græs. Dette område er dog helt åbent og der er hverken træer eller buske. Det er ligeledes et stort område skalamæssigt og måske er dette årsagen til at det stort set ikke benyttes i dag. Der er hverken læ eller mindre områder i området. Det er én stor græsplæne og langt fra i menneskelig skala. For at de grønne områder skal virke attraktive på brugeren, bør de være i menneskelig skala og være overskuelige. Idet områderne ligger ved fjorden er der ligeledes megen blæst i området. Derfor kan der være potentiale i at lave forskellige grønne afskærmninger, eventuelt i form af buske og træer.

Når man arbejder med grønne områder i byrum, er det dog vigtigt at områderne ikke bliver for lukkede og for afskærmede. Afskærmer man et område for meget, har dette en tendens til at omdannes til en form for terrain vague – eller et område, der tiltrækker subsistensløse, som narkomaner, alkoholikere og hjemløse. Begynder subsistensløse at bruge et område, vil dette kunne medføre at andre folk føler ubehag ved at bruge området og ligeledes at graden af beskyttelse er meget lav. I Aalborg kan dette ses blandt andet ved J.F. Kennedys Plads, hvor der i centrum af pladsen er lavet

en cirkulær afskærmning med buske og indenfor denne afskærmning er der opsat bænke. I kraft af at opholdsmulighederne er afskærmet til en vis grad fra omverdenen, tiltrækker området subsistensløse og der er stort set altid alkoholikere og narkomaner på bænken. Dette medfører at andre ikke har lyst til at bruge rummet.

Form

Det gennemgående formmæssige træk for såvel det færdige område, som de endnu ikke færdige områder, er promenadens form. Den lineære promenade, der strækker sig fra broen og helt ud til Østre Havn er områdets markante træk og samtidig er denne markante form en vigtig del af Aalborgs identitet. I de områder, der endnu ikke er færdige, er formsproget i nuværende tilstand en markant indikation af industritiden, der har præget Aalborg. Disse områder er, i kraft af at de står i noget nær oprindelig stand, det modsatte af iscenesatte byrum. De oprindelige bygninger og den oprindelige infrastruktur, især på Østre Havn, vidner om et område der endnu har transformationen til et moderne byrum til gode. Tanken er, ifølge Aalborg kommune, at genanvende en del af det oprindelige formsprog i de nye byrum og derved bruge dele af områdets originalitet til at iscenesætte et nyt byrum.

Som områderne står nu, er der ganske få opholdsmuligheder, i modsætning til i det færdige område. Selve promenaden er midlertidig udlagt som vej for trafikanter og hele området mellem havnefronten og Nordkraft henligger som et øde område, der anvendes til opbevaring af byggematerialer. Underlaget på det store område, er en form for grus, der hverken er behageligt at spadsere på eller sidde på. Der er ingen muligheder for at sidde eller gøre ophold på området. Det kan undre, at Aalborg Kommune ikke har anvendt området til et midlertidigt formål, indtil opførelsen af Musikkens Hus påbegyndes. På Østre Havn er der forskellige opholdsmuligheder, men disse er dog meget begrænsede. Der findes ingen bænke, stole eller lignende. Der er mulighed for at sidde på kanten af havnebassinet, eller på kanten af selve

havnefronten. På selve havnefronten opfordres der dog ikke til ophold, da området er præget af store skilte med skriften "nedstyrtningsfare – adgang på eget ansvar". Potentialet for både Østre Havn og området omkring Kvægtorvet er dog stort. Det er smukke områder med udsigt ud over vand og på grund af fjordens krumning, er der ligeledes udsigt til Jomfru Ane Parken, Utzon Centret og broerne. Det ville være oplagt at lave siddepladser med udsigt ud over vandet, ligesom der er lavet i Jomfru Ane Parken. Området omkring havnebassinet ville også være et godt samlingssted, og der kunne derfor laves opholdsmuligheder her. Bliver forskellige vandaktiviteter i selve havnebassinet en realitet, ville det være endnu mere oplagt at lave opholdsmuligheder omkring havnebassinet, i og med at der så bliver noget at se på og noget at samles omkring. Østre Havn er et område med en helt unik struktur og et net af små veje og pladser dominerer området. Disse kunne med fordel udnyttes som samlingssteder. Igen er det vigtigt at være opmærksom på at områder ikke omdannes til et terrain vague.

Et andet vigtigt aspekt i forbindelse med formsproget, er skala. I kraft af at gode byrum gerne skal være i menneskelig skala, står både Østre Havn og Kvægtorvsområdet overfor en udfordring. Området omkring Kvægtorvet er et stort, forblæst rum. Det er et rum i stor skala og derfor et lidet indbydende rum. Formodentlig bliver dette brudt med opførelsen af Musikkens Hus og genopførelsen af Kvægtorvet. Østre Havn er domineret af massive industribygninger og er ligeledes et rum, eller flere mindre rum, i meget stor skala. Det er et område, der kan være svært at overskue og et rum, hvor udsynet er hæmmet af de tætstående og høje bygninger. Der ville derfor være potentiale i, at tænke omdannelsen i en mere menneskelig skala. Dermed ikke sagt, at de dominerende bygninger alle skal jævnes med jorden, men derimod at der ville være potentiale i at beholde nogle af bygningerne og fjerne andre, for på den måde at åbne området, skabe bedre udsyn og overblik, samt give rummet en mere menneskelig skala. Med fjernelsen af nogle af bygningerne, ville der ligeledes blive mulighed for at få bedre belysning og mere sol på området.

Arkitektur/Æstetik/autenticitet

Når vi diskuterer potentialet i de endnu ufærdige rum, er det relevant at kigge nærmere på den markante arkitektur og de arkitektoniske og æstetiske særpræg, som området har. Autenticitet er et vigtigt parameter i oplevelsespotentialet for området. Oplevelsespotentialet bliver styrket gennem autenticiteten, hvor især sanseindtrykkene spiller en rolle og forstærker den emotionelle oplevelse. Forbrugerne vil i dag være medskabere i deres egen oplevelse og frem for et færdigt produkt, ønsker de at definere sig selv igennem oplevelser og igennem brugen af byens rum. Som nævnt i teorien, kan autenticitet være medvirkende til at skabe de rette rammer, så forbrugeren kan skabe sin egen oplevelse her indenfor. De endnu ikke færdige områder må siges at være spækket med autenticitet, i kraft af at alle bygninger står, som da de blev anvendt til deres oprindelige formål. Det er ikke blot bygningerne, der fremstår autentiske, men ligeledes vejnettet, siloerne og havnebassinet. I området omkring Kvægtorvet står murbrokkerne tilbage. Det er tanken, at selve Kvægtorvsbygningen skal genopføres i original stil, og dermed fremstå autentisk, men eftersom det nu i snart 2 år har stået som en forladt ruin, kan man tvivle på om der nogensinde sker noget med området.

Den form for autenticitet, der præger området er referentiell autenticitet. Det er indeksikalske tegn, der viser tilbage til industrialismen og den oprindelige anvendelse af området. Da netop den oprindelige anvendelse af området, er kendetegnende for Aalborg og Aalborgs skyline, er det oplagt at anvende den referentielle autenticitet fremover, og bevare nogle af disse markante industrielle tegn.

Nogle af de tegn på Østre Havn, der er markante for området, er blandt andet de store siloer. Disse viser tilbage til områdets oprindelse og brugen af disse til opbevaring af korn til foderstofforretningerne. Disse bygninger er enorme og præger områdets æstetiske udtryk markant. Det vil derfor være en mulighed at bevare disse fremover, for at anvende referentiell autentic-

itet. Da siloernes oprindelige formål er udspillet, er det nu muligt at putte nyt indhold i disse. Her kan man skele til København, der på Islands Brygge har bevaret den store Wenneberg silo. Denne silo blev oprindeligt brugt af Dansk Sojakagefabrik, der i sin tid var den største fabrik på Islands Brygge. Her er siloen omdannet til unikke nye ejerlejligheder, der er med til at skabe liv i området. Netop på Islands Brygge, er der også et eksempel på anvendelse af gamle industribygninger til midlertidige formål, eller midlertidige byrum. De gamle Silo52 har i flere år været anvendt til større fester og festivaler, herunder RAW festivalen i flere år i træk. Det er nu besluttet at denne silo skal rives ned. En beslutning der har vakt harme og modstand i Københavns urbane miljø. I Aalborg området, ses der ligeledes ny anvendelse af gamle siloer. Dette ses på Nørresundbysiden, hvor en gammel silo er blevet omdannet til moderne andelslejligheder. Nyanvendelse, som man ser på Islands Brygge og i Nørresundby er en mulighed for Østre Havn.

Et andet af de markante tegn på Østre Havn, er Hedegaard bygningen ved tangen mellem havnebassinet og Limfjorden. Denne bygning er, ligesom Hedegaard bygningen på modsatte side af fjorden, en markant del af Aalborgs skyline. Som rygterne forlyder i de noget fordækte planer for området, vil denne bygning blive revet ned og erstattet med boliger. Det ville være en oplagt mulighed at genanvende denne markante bygning til boliger eller almennyttige formål. Derudover er der det gamle fredede Pakhus 4, som er registreret som bevaringsværdigt. Hvad den fremtidige anvendelse af dette pakhuis skal være, er ikke klart, men nu anvendes dette til kunstnerisk udfoldelse i form af Platform 4. Der er altså puttet nyt indhold ind i de gamle rammer. Ved siden af Hedegaard bygningen ligger DLG bygningen, der ligeledes har været brugt til opbevaring af foderstoffer. Omkring og imellem Hedegaard, DLG bygningen og de andre bygninger på tangen, løber et net af spindeltrapper, kraner og andre transportsystemer. Disse er ligeledes markante for området og for Aalborgs skyline. Dette gør Aalborg kommune da også opmærksom på i deres "anbefalinger for Østre Havn", hvor de skriver:

”Områdets karakteristiske elementer som f.eks. de mange spindeltrapper, kranerne og transportsystemerne mellem bygningerne, bør bevares eller nyfortolkes ved ny udvikling i området. Disse elementer er en stor del af områdets industrielle formsprog og derfor en stor del af områdets identitet.”⁵

Mod øst, set fra havnebasinet, ligger en gammel værftsbygning, der stammer fra dengang området blev brugt af Aalborg værft. Denne bygning er ikke nævnt i nogle af de planer, der foreligger for Østre Havn, men den er dog fredet og man må derfor formode at den engang i fremtiden skal anvendes til et formål. Nu står bygningen som en forfalden ruin, med kun skallen tilbage. Denne bygning er unik i sit formsprog og i sin historie.

Som det tydeligt ses på billedet, bærer bygningen præg af, at have været en værftsbygning, med det hvælvede loft, det store åbne areal i midten, og de smalle gange på 2. Sal.

Figur 23. Værftsbygningen - Bygningen set fra den åbne ende mod nord

5 <http://www.aalborgkommune.dk/NR/rdonlyres/F810C144-83FE-4685-8B20-FA39103DE2E2/17201/ANBEFALINGER.pdf>

Figur 24. Værftsbygningen - Bygningen set fra nordøstsiden

På billedet ses bygningens dårlige tilstand i al sin tydelighed. Alle de små ruder er smadrede og bygningens står åben mod nordøst, hvilket har medført omfattende hærværk indeni bygningen, både i form af graffiti og i form af smadret inventar. Fra denne vinkel ses ligeledes bygningens karakteristiske formsprog. Denne bygning er spækket med referentiel autenticitet og ville være oplagt at anvende til kulturelle formål eller lignende, hvor bygningen kan bruges i sin helhed og i sin fulde form. Den indvendige struktur er et tydeligt tegn, der peger tilbage på værftstiden, ligesom den store port mod fjorden er.

Denne bygning er blot en af flere på Østre Havn, der er helt unikke i formsproget og historien. Forskellen på denne bygning og mange af de andre er at den bygning vi nævner her, er fredet. Det er de gamle siloer og pakhuse ikke – Pakhus 4 undtaget.

Fællesskaber/mødet med andre

En vigtig del af anvendelsen af byrum, er mødet med andre eller de sociale fællesskaber. Det kan både være mødet med folk inden for ens egen sociale omgangskreds, men det kan ligeledes være mødet med nye mennesker og nye omgangskredse. Et vigtigt element, der bør være til stede for at brugerne kan mødes i fællesskaber og møde nye mennesker er, at der er mulighed for ophold. Det er ligeledes vigtigt at der er et oplevelsespotentialt i en eller anden form.

Som områderne står i dag, indbyder de ikke til længerevarende ophold. Områderne fungerer i høj grad som transitære rum og der er få reelle opholdsmuligheder. På Østre Havn området, er der mulighed for ophold, men i meget begrænset omfang. De ophold, der er på områderne i dag, formoder vi derfor er kortere ophold i form af at gå forbi til fods, eller cykle forbi.

Som konsekvens af Giddens' moderne samfund, har relationerne også ændret sig. Industrialismens traditionelle relationer foregik mellem subjekter og ansigt til ansigt. Oplevelsesøkonomiens fremmarch i samfundet har bevirket et øget rekreativt konsum. Nordkraft, Kvægtorvet og Musikkens Hus kan på den måde intensivere konsumet af oplevelser. Samlet kommer de til at udbyde en række forskellige oplevelsesmuligheder. Alene Nordkraft vil, i form af sin kommende status som kulturelt kraftcenter, ramme en meget bred målgruppe, da de udbyder alt fra musik, teater, gymnastik, innovative virksomheder, bingo, biograf, ungdomsskole og kunst. Det vigtige i denne forstand, er at oplevelsespotentialt også bliver anvendt. I og med man samler mange velkendte kulturinstitutioner i Aalborg samme sted, mener vi ikke der er den store fare for at Nordkrafts aktivitetsudbud ikke bliver benyttet. Opstartsfasen kan være vanskelig, fordi man lige skal vænne sig til at stederne er flyttet fra deres respektive vante domæner i byen. Tidligere var Nordkraft et lukket rum for de arbejdere der arbejdede i den tunge industri, men nu er Nordkraft inddraget i skyline og kommer i fremtiden til at indtage en position som et offentligt rum i samspil med Kvægtorvet og

Musikkens Hus. Når der skabes en række forskellige oplevelser, dannes der ligeledes grobund for, at individer kan samles i sociale fællesskaber omkring disse oplevelser.

På Østre Havn er det sværere at gisne om hvilke muligheder der bliver for oplevelser og for de sociale fællesskabers trivsel. Området har et enormt potentialt i kraft af de specielle bygninger, havnebassinet og de mange små gader og pladser. Hvis disse udnyttes korrekt, vil det være et attraktivt sted at møde i fællesskaber.

DE MIDLERTIDIGE RUM

En stor del af den kommende havnefront ligger i dag øde hen. Rummene er standset i tiden og efterladt som store tomme monumenter over en svunden industritid. Oplevelsesværdien i disse områder kan siges at være sparsom og mulighederne for at bruge områderne og opholde sig her er også begrænsede. Der er dog allerede nu planer for udviklingen af områderne, med henblik på en variation af oplevelser. Disse planer ligger dog flere år ude i fremtiden. Musikkens Hus forventes påbegyndt indenfor cirka 4 år og både Kvægtorvet og Østre Havn har ingen tidshorisont på udviklingen. Det ville derfor være en oplagt mulighed at anvende disse områder til midlertidige byrum. Det ville være en mulighed at opføre midlertidige pladser og midlertidige byrum, imens man venter på at selve arbejdet med byrummene starter. Det er set før at kreative grupper af borgere, i takt med fritidssamfundets udvikling, opfører spændende midlertidige byrum i form af sandstrande, sportsaktiviteter og opholdsmuligheder, der aktiverer de øde havnearealer indtil de skal anvendes.

Et eksempel på midlertidig anvendelse af tomme byrum, er Platform 4, der har til huse på Østre Havn. Platform 4 er et samlingssted, som fungerer som platform for nye kunstnere og kreative sjæle. Platform 4 har til huse i den gamle fredede bygning Pakhus 4. Det er groft sagt et stort rum, hvori kunstnere og kreative sjæle kan putte deres eget indhold. Der er koncerter, kunststillinger, strandbar og andre arrangementer. Platform 4 er lige nu den eneste anvendelse af de tomme rum som midlertidig byrum, og det kan undre, at anvendelse af disse arealmæssigt meget store områder, ikke er bedre mens vi venter på at byfornyelsen starter.

At anvende tomme eller forladte områder som midlertidige byrum er ikke blot en måde at få brugt det tomme rum på, det er ligeledes en måde at få området aktiveret og bragt på borgerens mentale bykort. Det er med til at give borgeren et tilhørsforhold til området og en interesse i udviklingen af

området. Det er ikke noget, der kræver store midler. Et eksempel på midlertidigt byrum kunne være at lave en mindre strandpark på Østre Havn, eventuelt op ad havnebassinet eller ud mod fjorden. Man kunne også inddrage selve havnebassinet som midlertidigt område. Lave små broer så lystbåde kunne lægge til eller give mulighed for anden vandsport. Der kan med meget enkle midler laves små oplevelser på de forladte industriområder og dermed give havnen ny betydning. Det ville give folk mulighed for at tage på en lille oplevelsesrejse, hvor de møder folk, oplever nye ting og samtidig får adgang til de før lukkede havneområder.

Området ved Kvægtorvet og det kommende Musikkens Hus ville også være oplagt til midlertidigt byrum. Det er en enorm tom plads og med meget enkle midler kunne denne blive anvendelig i perioden frem til byggeriets start. Man kunne lave gruspladsen om til græsplæne, sætte enkle bænke op, lave små grusstier igennem området og i det hele taget forsøge at gøre det til et område, hvor man har lyst til at befinde sig. Hvis der er en form for indhold på en sådan plads er det om ikke andet noget mere interessant at kigge på for brugerne, end den tomme byggegrund. Det ville også give brugerne mulighed for at gå i området, samtidig med at dekan betragte hvordan byggeriet skrider frem på Nordkraft, da man fra denne side har et fremragende udsyn. Trækker man brugere til et midlertidigt område, er disse også med til at give området identitet.

At omdanne områderne til midlertidige byrum er ikke kun med til at give borgerne et tilhørsforhold til området, det er ligeledes en oplagt mulighed for byplanlæggerne til at afprøve nye idéer, både med hensyn til aktivitet og udformning. Prisen på at etablere et midlertidigt byrum kan også holdes forholdsvist lav, da det ikke er meningen at byrummet skal holde i mange år.

DELETA

EMPIRITEORI + METODE

EMPIREDEGØRELSE

EMPIRITEORI + METODE

EMPIREDEGØRELSE

EMPIRIENS TEORETISKE GRUNDLAG

I vores empiriske undersøgelser, har vi til formål at undersøge hvilke brugsmønstre brugerne af havnefronten har, hvilke kvaliteter de finder vigtige i rummene og hvordan de oplever havnefrontens rum. For at undersøge dette, har vi valgt både at arbejde med kvalitativ og kvantitativ metode. Vores kvalitative empiri består af interviews og vores kvantitative empiri består af spørgeskema. Herudover har vi også foretaget en række observationer, som kan karakteriseres som værende hverken kvalitative eller kvantitative, men snarere hører til et sted imellem de to empiriformer. I det følgende vil vi kort gennemgå vores teoretiske overvejelser for indhentningen af empiri.

Interview

Vi har valgt at foretage 6 dybdegående interviews. Disse er kvalitative, idet der lægges vægt på nuancerede beskrivelser og dybdegående fortolkninger. Ifølge Steinar Kvale findes der grundlæggende to forskellige metoder til at foretage interviews – som *minearbejderen* og som *den rejsende*.

Minearbejder-metoden skal forstås som en søgen efter viden. Arbejdsformen er ofte struktureret og interviewerens forsøger at grave viden og data frem fra interviewpersonen uden at bruge ledende spørgsmål. Vi har valgt at anvende denne metode i vores interviews. Vi har ligeledes valgt at arbejde med *halvstrukturerede* interviews. Dette betyder at vi har et skema, eller en interviewguide, hvori vi har opstillet en række spørgsmål, men det betyder ligeledes at vi løbende har suppleret med andre spørgsmål, som i en vis udstrækning kan ligge udenfor de konkrete spørgsmål. [Kvale 1997:18]

Arbejder man derimod som *den rejsende* vil interviewet være ustruktureret og mange af spørgsmålene vil først blive til i selve interviewsituationen. Vi har valgt minearbejder-metoden, idet vi har en klar idé om hvad vi ønsker at undersøge hos interviewpersonerne. Vi ønsker at undersøge hvordan de

anvender havnefronten, hvad der får dem til at opsøge bestemte byrum og hvordan de opfatter transformationen i området. Vi vil derfor ligeledes undersøge interviewpersonernes kontekst, men dog med fokus på vores undersøgelsesmaal. Vi ønsker derfor ikke at foretage en omfattende rejse ind i interviewpersonernes livsverden, men vil i stedet fokusere på de tematiseringer vi har opstillet igennem specialet. Vi har valgt at arbejde med halvstrukturerede interviews, idet vi ønsker muligheden for at stille supplerende spørgsmål.

Vi vil lade seks Aalborgensere give deres fortællingen om Aalborg og se på hvordan byen fungerer som ramme om deres hverdagsliv. Da vores fokus er havnefronten, har et kriterium for udvælgelsen af interviewpersoner været, at området indgår som en del af deres brugsmønstre i byen. Ved at få indsigt i interviewpersonernes generelle brugsmønstre i byen og hvordan havnefronten indgår som en del af disse, får vi mulighed for at spore os ind på oplevelsen og betydningen af havnefronten, samtidig med at vi kan skabe os et nuanceret billede af brugernes kontekst og brugsmønstre.

Interviewguiden er vedlagt som appendiks i Bilag 1, "Interviewguide". Her er alle 6 interviews ligeledes vedlagt i fuld længde.

Spørgeskema

I forhold til den kvalitative empiri, i form af vores interviews, har spørgeskemaet som empiriform både fordele og ulemper. Spørgeskemaerne giver ikke mulighed for at få nuancer med i samme grad som i et interview. Der er begrænsede svarmuligheder og muligheden for at respondenterne kan fordybe sig i spørgsmålene er begrænset. Til gengæld har spørgeskemaerne en force i kraft af at de ikke foregår i en ansigt-til-ansigt situation. Spørgeskemaerne bliver gennemført uden nogen særlig kontakt til respondenterne og denne distance imellem spørger og respondent, giver mulighed for en høj grad af anonymitet. Dette kan medføre at svarene er mere korrekte, idet vi som spørgere, ikke påvirker respondenterne i samme grad, som hvis vi sidder i en ansigt-til-ansigt situation. Omvendt kan spørgeskemaer være mere upræcise,

især når de foretages over internettet. Det giver respondenterne mulighed for at distancere sig og springe hurtigt hen over spørgsmål og måske endda bare krydse en tilfældig boks af. Derfor har vi ikke kun lagt spørgeskemaerne ud på internettet, men ligeledes været ude og opsøge folk i nærmiljøet.

I selve udformningen af spørgsmålene, er der en række faktorer at tage hensyn til. Det er vigtigt at spørgsmålene fremstår klare og tydelige og er let forståelige for respondenterne. Alle spørgsmål bør, i så vid udstrækning som muligt, forstås ens af alle respondenter og man bør undgå misforståelser. Dette kan man blandt andet undgå ved at undlade at bruge for mange metaforer, undlade at bruge ironi og sarkasme, samt ved at udforme spørgsmålene så enkle som muligt.

Man kan i spørgeskemaet både benytte åbne og lukkede spørgsmål, men de lukkede er lettest at behandle efterfølgende og er ligeledes ofte lettere for respondenterne, at svare på. Vi bruger udelukkende lukkede spørgsmål, med undtagelse af to enkelt åbne. De lukkede spørgsmåls svarkategorier kan inddeles i tre kategorier: de diktome svarkategorier, svarlister og skalasvar. [Nielsen 1998:83]

De *diktome svarkategorier* benyttes ofte, når der er tale om spørgsmål hvor respondenterne kun kan vælge mellem to svarmuligheder. Dette benytter vi eksempelvis når vi spørger om hvilket køn respondenterne har. Der er her tale om enten-eller svarmuligheder og man får derfor ingen nuancerede holdninger frem ved denne metode.

Svarlister er svarmuligheder opført i listeform, hvor spørgeren har opstillet en række svarmuligheder, som er sandsynlige at respondenterne vil afkrydse. Man må derfor forsøge at finde balancen mellem detaljerede, udtømmende svarkategorier og samtidigt sørge for at spørgeskemaet fremstår overskueligt. Problemet med svarlister er, at det kan være svært at kende alle svarmulighederne på forhånd. Som løsning på dette problem kan man tilføje

en "andet"-kategori, hvilket vi har gjort ved samtlige svarliste-spørgsmål, med undtagelse af spørgsmålet om respondenternes alder.

Den tredje svarkategori er *skalasvar*. Skalaen går hos os fra "i meget høj grad" til "i meget ringe grad". Denne kategori bruges til at opstille et udsagn, som respondenterne skal tage stilling til. Vi har brugt skalasvar ved to forskellige spørgsmål. Ved det ene opstiller vi et udsagn: "i hvilken grad er du enig i, at følgende kvaliteter skaber et attraktivt byrum", hvorefter vi opstiller 16 forskellige kvaliteter. Ved det andet spørgsmål med skalasvar opstiller vi et udsagn: "I hvor høj grad lever havnefronten op til din forventning af et attraktivt byrum". Vi har valgt at lade skalaen indeholde en neutral kategori, vi kalder "ved ikke". Vi har fravalgt at have en neutral midterkategori på skalaen, men i stedet anvendt "ved ikke" og placeret denne mulighed længst mod højre. Dette har vi gjort idet vi mener at der skal være mulighed for, at respondenterne kan udtrykke sin indifferens eller neutrale holdning. Vi har dog valgt at placere muligheden længst mod højre, for at respondenterne skal læse de andre mulige svar igennem først. Derved er der større mulighed for at respondenterne tager stilling, i stedet for at vælge den neutrale svarmulighed.

Vi har valgt at lave et kort følgebrev til spørgeskemaet, for at motivere respondenterne til at svare på spørgeskemaet og for at give respondenterne mulighed for at forstå beægggrundene for spørgeskemaet. I følgebrevet, der ligger som en tekst i toppen af spørgeskemaet, nævner vi hvem vi er, hvilket studie vi er fra og hvilket semester vi er fra, at respondenterne forbliver anonym, samt vi giver en kort beskrivelse af definitionen på byrum. Vi kan ikke forvente, at respondenterne er klar over hvad begrebet byrum dækker over, og mener derfor, at det er nødvendigt kort at forklare dette inden spørgeskemaets start. På den måde undgår vi misforståelser og fejlkilder. [Harboe 2001:85]

Udover selve opbygningen af spørgeskemaet og valget af svarmuligheder, har vi gjort os nogle generelle tanker omkring denne empiri form og vores anvendelse af denne. Vi har valgt at lave spørgeskemaet kort og overskue-

ligt. Vi har sammenlagt 11 spørgsmål, fordelt på 3 sider. Vi ønsker at holde respondentens opmærksomhed og interesse og valgte derfor at holde spørgeskemaet længde sådan, at besvaringstiden lå mellem 5 og 10 minutter. Vi valgte ligeledes at holde de første 10 spørgsmål lukkede, for at gøre det letter for os at bearbejde empirien og samtidig lettere for respondenterne at besvare spørgeskemaet. Det sidste spørgsmål er åbent og dette har vi medtaget, for at give respondenterne mulighed for at udtrykke tanker og holdninger, som de ellers ikke har kunnet udtrykke i de lukkede spørgsmål. For at spørgeskemaet skal afspejle brugernes holdninger, valgte vi fra start at vi skulle have minimum 200 besvarelser. Vi valgte ligeledes at distribuere spørgeskemaet forskellige steder, for at ramme forskellige målgrupper. Vi har lagt vores spørgeskema på nettet, både på Facebook, Nordjyske.dk og i andre foraer. Vi har ligeledes været på Hovedbiblioteket og indhente besvarelser, ligesom vi har været i Haraldslund Svømmehal og på universitetet.

Spørgeskemaet i fuld længde, er vedlagt som appendiks i Bilag 2.

Fejlkilder

Der er forskellige problematikker omkring anvendelsen af spørgeskemaundersøgelser. Til trods for vi har 186 respondenter, er der stadig stor usikkerhed omkring resultaterne. De resultater vi når frem til i denne undersøgelse, skal ikke betragtes som fakta, men som konstruktioner, der kan fungere som modeller til videre bearbejdelse. [Schrøder et al. 2003:174] Vi betragter ikke disse resultater som endelige, men som indikationer, der kan give os et billede af den generelle mening.

Idet vi ikke har fokus på en universel undersøgelse af byrum, men på havnefronten specifikt, har vi i så vidt omgang muligt, forsøgt at få spørgeskemaet udfyldt af personer, der i et eller andet omfang anvender havnefronten. Dette har vi gjort ved at sende spørgeskemaet ud til personer, der er bosiddende i Aalborg og ved at opsøge lokale steder i Aalborg, som Haraldslund og Nordjyllands Landsbibliotek.

Observationer

Vi anvender observationer til at studere fænomener i deres vante omgivelser. Observationer kan enten foregå som åbne eller lukkede. Ved åbne observationer ved deltagerne, at de bliver observerede og ved lukkede observationer ved deltagerne ikke, at de bliver observeret. Dette kaldes også deltagende eller ikke deltagende observationer. Hvis observatøren deltager i det observerede, er denne deltagende, mens hvis observatøren står udenfor det observerede, er denne ikke deltagende. Herudover kan man ligeledes tale om strukturerede observationer eller ustrukturerede observationer. [Andersen 2005:47]

Vi indtog rollen som ikke deltagende observatører og observationerne kan derfor karakteriseres som lukkede. Observationerne, der løb over flere dage, blev foretaget i perioder på 1-2 timer. Tidsperioden er noteret på selve observationerne, der er vedlagt som appendiks i Bilag 3. I selve observationskemaet har vi inddelt observationerne efter forskellige parametre. Vi har skrevet observationens begyndelsestidspunkt, de observeredes antal, køn og alder, hvilken retning de kommer fra, hvilke aktiviteter de foretager sig eller i hvilken retning de bevæger sig, samt længden for opholdets varighed.

Vi har valgt at inddele brugerne af området i fire aldersgrupper, som vi registrerer i observationskemaet. Dette har vi gjort for at undersøge hvilke aldersgrupper der anvender området. Den første aldersgruppe er "børn", som i skemaet er markeret med "B". Denne aldersgruppe er personer på 0-14 år. Den anden gruppe er "unge", der i skemaet er markeret med U. Denne gruppe består af folk i aldersgruppen 16-35 år. Den tredje gruppe er "midaldrende", der er markeret med "M" og dækker over de 36-59-årige. Den sidste gruppe er "ældre", markeret i skemaet med "Æ" og denne gruppe dækker over folk fra 59 år og opefter.

Udover inddelingen i alder, har vi ligeledes noteret fra hvilken retning de observerede kommer og hvor de går ud henne. Dette har vi gjort med henblik

på at undersøge hvilke ruter de observerede anvender og hvilken retning de bevæger sig i. Vi har inddelt de forskellige områder i forskellige kategorier, der er markeret med forkortelser:

SVB: Sti ved boldbanen. Denne sti, er den der løber fra strandvejen overfor Casa Blanca og ned imellem Jomfru Ane Parken og Boldbanen.

CB: Casa Blanca. Denne forkortelse betyder, at den eller de observerede er gået ind på eller ud fra området ved strandvejen – overfor Casa Blanca- og er gået direkte ned i eller ud fra Jomfru Ane Parken.

JAP: Jomfru Ane Parken. Dette dækker over det grønne område mellem havnepromenaden og strandvejen. Dette område dækker ligeledes over de store trætrin, der fører ned til området.

HR: Handicaprampen. Dette dækker over den rampe, der fører ned i JAP fra strandvejen. Den er placeret cirka midt for JAP ud mod strandvejen.

BR: Bro. Dette dækker over området tæt ved selve Limfjordsbroen.

TB: Toldbod Plads. Dette dækker over østsiden af området, omkring Toldbod Plads. Dette kan både være Toldbod Plads, den midlertidige parkeringsplads på havnefronten, slotspladsen osv.

HK: Honnørkajen. Dette betegner området Honnørkajen.

MSS: MS Stubnitz. Dette er kulturskibet fra Rostock, der lagde til i 14 dage ved Honnørkajen.

ST: Spanske Trappe. Dette dækker over den nedsænkede trappe, der ligger overfor Slotspladsen og som fortsætter ned i fjorden.

BB: Boldbanen. Dette dækker over boldbanen, der ligger på Havnepromenaden.

Rent geografisk har vi valgt udelukkende at observere i Jomfru Ane Parken og området omkring denne. Dette har vi valgt på den baggrund, at selvom vi fokuserer på hele havnefronten, så er området omkring Jomfru Ane Parken det eneste område der står stort set færdigt og dermed det eneste område, hvor vi kan se et retvisende billede af områdets anvendelse. Den østlige del af havnefronten har, i observationsperioden, ligeledes været mere eller mindre utilgængelig på grund af arbejdet med området.

Fejlkilder

Der vil i vores observationer være en række fejlkilder. Aldersinddelingen er foretaget ud fra vores personlige skøn. Vi kan derfor nemt have inddelt folk forkert i aldersgrupper, da vi blot har iagttaget deres udseende og inddelt alder derefter. Netop herfor, har vi valgt at have brede aldersinddelinger, hvor der er mindre risiko for fejlbedømmelser.

Efter vi havde foretaget de to første observationer, lagde kulturskibet fra Rostock, MS Stubnitz, til ved honnørkajen. Her lå skibet frem til observationernes slutning. MS Stubnitz afholdte kulturarrangementer i form af forskellige koncerter 6 ud af ugens 7 dage. Der vil derfor være nogle af de observerede, der udelukkende var der på grund af kulturskibet og dette kan dermed forvrænge billedet af områdets brug. For at imødekomme denne fejlkilde, har vi registreret de observerede, der går enten ombord eller fra borde på MS Stubnitz. Disse anvender vi ikke i resultaterne af observationerne. Stubnitz udgør dog ikke udelukkende en fejlkilde, idet der fremover vil være lignende arrangementer på havnefronten – især i sommerperioden. Det er derfor sandsynligt at der i somrene fremover vil være lignende tiltag i en periode.

En anden vigtig fejlkilde i forhold til observationerne, er retningsbestemmelser. Vi har noteret hvilken retning alle de observerede kommer fra. Det har dog ikke altid været muligt at observere nøjagtig hvor de enkelte observerede kom fra og derfor har vi brugt mere generelle bestemmelser, som TB og BR (jævnfør vores forkortelser). Vi er godt klar over at dette skaber et mindre nuanceret billede, end hvis vi nøje fulgte de enkelte observerede i forhold til deres retning og rute. I et fremtidsperspektiv, kunne det være interessant at videofilme observationer fra området over en længere periode. Der vil ligeledes være fejlkilder i forbindelse med opholdstiderne. Vi har ikke siddet med et stopur for hver enkelt observerede, og en del af tiderne er derfor baserede på skøn. Vi foretog inden selve observationerne, en lang række test, hvor vi blandt andet undersøgte hvor lang tid det tager at gå

langs havnefronten hvis man går i forskellige tempi og det er blandt andet på baggrund heraf, at vi har udarbejdet opholdstiderne. For de ophold, der er af længere varighed (9 minutter og derover) er opholdstiden dog registreret via klokkeslæt og er derfor præcis.

EMPIRIMETODE

Der findes forskellige metoder til at indsamle de data, der er nødvendige for at undersøge og svare på specialelets problemformulering. Overordnet kan man sige at datatypen afhænger af indsamlingsteknikken. I vores speciale har vi behov for forskellige former for data og vi anvender derfor flere forskellige dataindsamlingsteknikker. Indsamlingsteknikkerne kan inddeles i forskellige kriterier, hvor der er to kriterier, der er overordnede: om data er kvalitative eller kvantitative og om de er primære eller sekundære.

Overordnet kan det siges, at kvantitative data kan opgøres i tal, så det er muligt at kategorisere dataene og derefter tælle op. De kvantitative data er blandt andet statistiske datasamlinger, registre og standardiserede interviews. I modsætning til de kvantitative data har man de kvalitative data. De kvalitative data er overordnet alt det, som ikke er tal, fx tekst, fotos, genstande, strukturerede og ustrukturerede interviews. [Andersen 2005:36]

Om data er primære eller sekundære bestemmes af, om forskeren selv har indsamlet dataene, eller om det er noget forskeren har fra andre, og dermed ikke selv har været med til at frem-skaffe. Hvis forskeren selv har indsamlet data, så benævnes dataene som primære, mens hvis forskeren har det fra andre, benævnes de som sekundære. [Andersen 2005:48]

Da byliv og byrum er en kompleks og uigennemsigtigt størrelse og ikke kan fortolkes på et generelt niveau har vi valgt at fokusere vores empiri udelukkende omkring vores caseområde. Empiri omkring byrum vil altid være

kontekstafhængig, da der stort set ikke findes to ens byrum. Derfor har vi koncentreret vores empiri omkring havnefronten i Aalborg.

I vores empiriindsamling har vi, som nævnt i empiri-teoriafsnittet, gjort brug af tre forskellige dataindsamlingsteknikker: semistrukturerede interviews, spørgeskemaer og observationer. Alle vores data er primærdata, da vi selv har indsamlet disse. Gennem vores teoretiske redegørelse og vores analytiske arbejde på baggrund af denne, har vi fundet frem til en række krystalliseringspunkter. Med disse fokuspunkter in mente påbegyndte vi observationerne. Under observationerne kunne vi se hvilke krystalliseringspunkter, der var vigtige i praksis og hvilke der var mindre vigtige. Det var ud fra disse, at vi fandt frem til vores interviewguide og vores spørgsmål til spørgeskemaet. Det var altså disse krystalliseringspunkter vi arbejdede videre med.

I vores empirisk funderede analyse fungerer alle tre empiriformer i samspil. Alle tre empiriformer har forskellige kvaliteter og vi vil anvende dem efter behov I det følgende afsnit vil vi gennemgå vores empiri med henblik på at anskueliggøre de forskellige resultater.

A photograph of a concrete bench and a large concrete block on a beach. The bench is on the left, and the large block is on the right. The ground is sandy and littered with small pieces of trash. A text overlay is present in the center-left of the image.

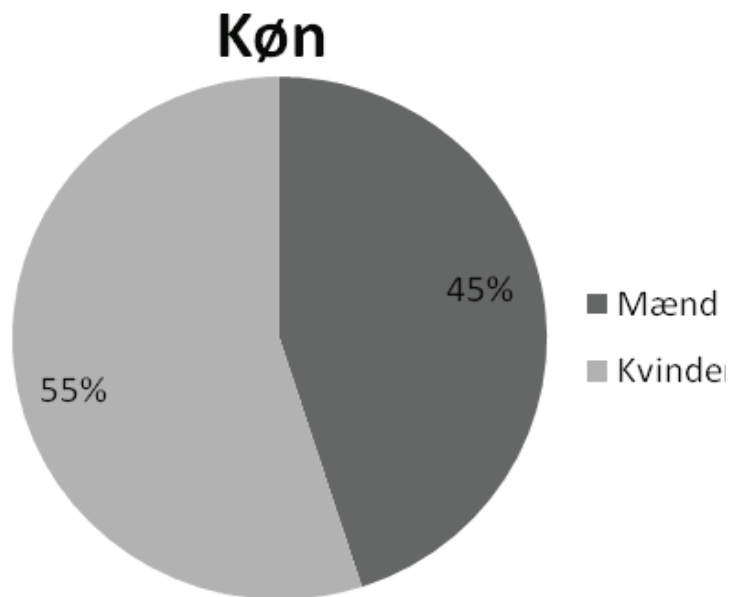
EMPIRITEORI + METODE

EMPIREDEGØRELSE

I dette afsnit, vil vi redegøre for de resultater, som vi har fundet frem til igennem vores forskellige former for empiri. Vi vil overordnet præsentere de resultater vi har fundet frem til i vores spørgeskema og observationer og derefter præsentere vores 6 interviewpersoner.

SPØRGESKEMA

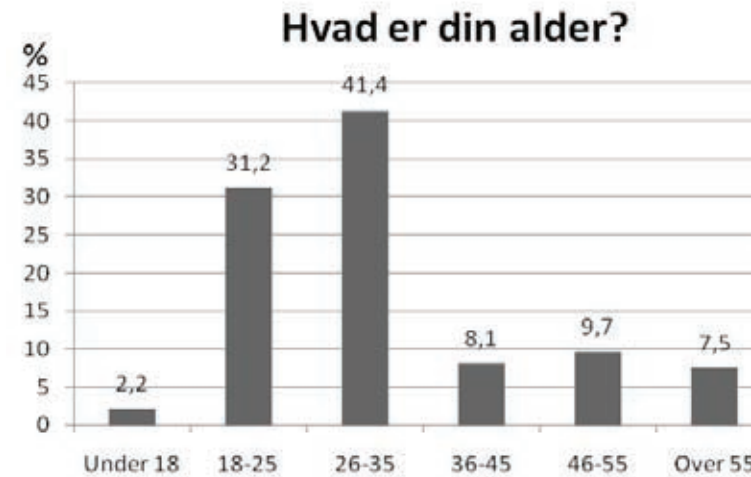
I det følgende afsnit, vil vi redegøre for de resultater vi har fundet frem til igennem vores spørgeskema. Spørgeskemaet er udfyldt af 186 personer, hvoraf 84 var mænd og 102 var kvinder. Det giver en kønsfordeling, der ser således ud:

Figur 25. Kønsfordeling

Kønsfordelingen er nogenlunde ligelig, dog med en overvægt på 55 % kvinder, mod mændenes 45 %. Vi mener, at den kønsmæssige sammensætning vi ser her, udgør et repræsentativt udsnit af brugerne på havnefronten, til trods for at der er lidt flere kvinder end mænd.

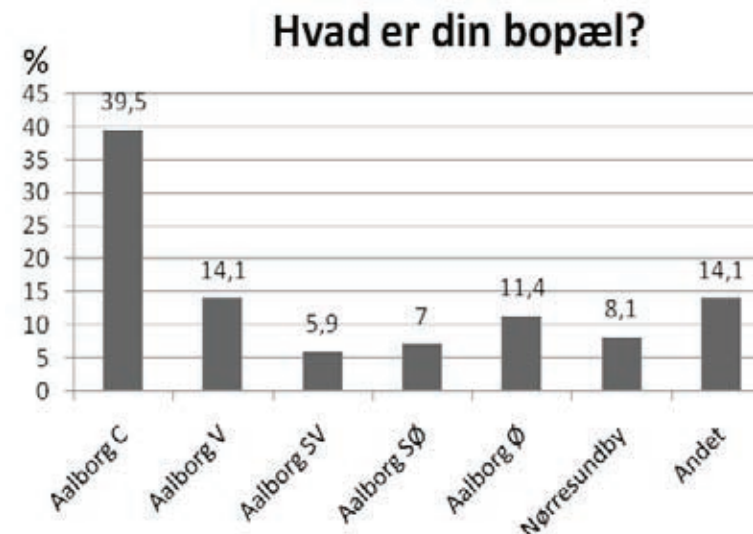
Aldersfordelingen er afspejlet i dette diagram:

Figur 26. Aldersfordeling

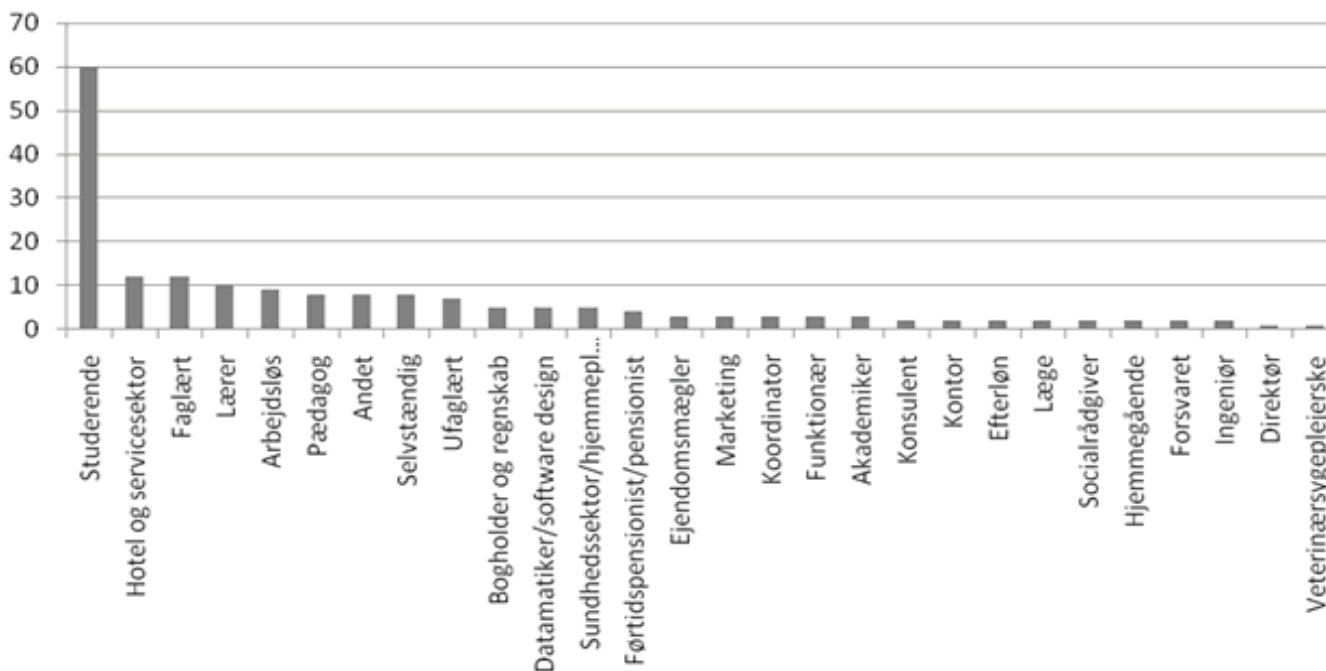
Der er tydeligvis flest besvarelser fra folk mellem 26 og 35 år. Derefter kommer besvarelserne fra folk mellem 18 og 25. Alle aldersgrupperinger er dog repræsenteret.

I forhold til bopælsområde, er hele 40,3 % bosat i Aalborg centrum og 14,4 % er bosat i Aalborg V. Blot 12,5 % er bosat andre steder end Aalborg eller Nørresundby.

Figur 27. Fordeling på bopæl

Inden for beskæftigelse, er der stor spredning hos vores respondenter. Med 60 studerende, er denne kategori dog klart størst. Dette hænger formentlig sammen med, at Aalborg er en studieby og har en bred vifte af studiemuligheder. Det hænger ligeledes sammen med, at vi til dels har anvendt vores netværk til at indhente besvarelser på spørgeskemaet. I og med at vi er studerende, vil der naturligt være en del besvarelser fra andre studerende. Vi mener dog alligevel at mange forskellige faggrupper er repræsenteret og at vi hermed har et bredt udsnit af brugeren af området.

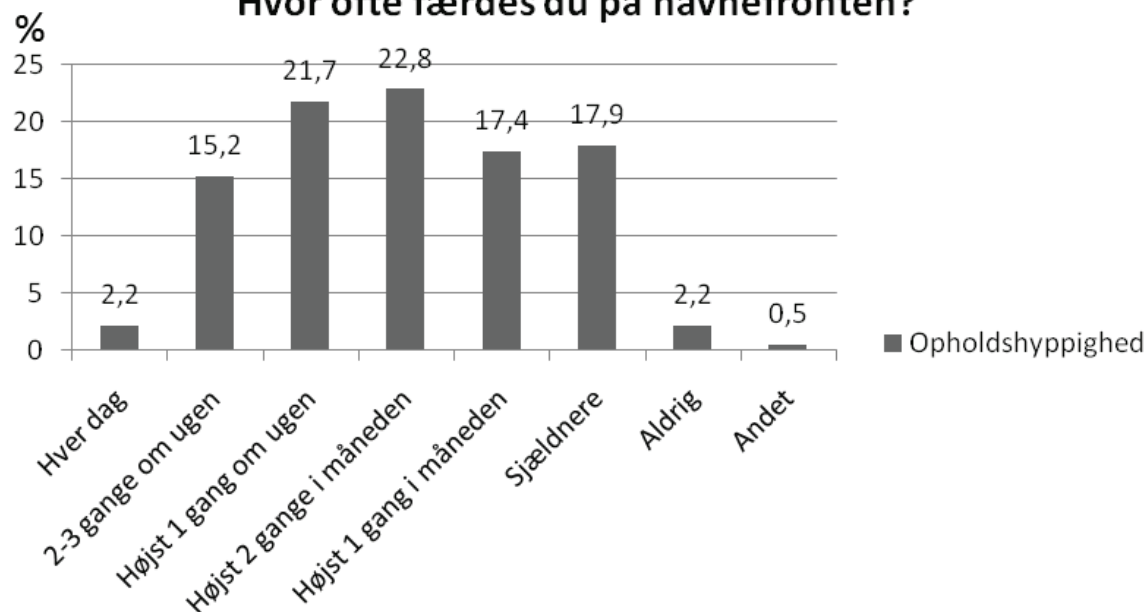
Figur 28. Aldersfordeling

Efter de første spørgsmål som angik generelle fakta omkring vores respondenter, begyndte vi at spørge mere specifikt ind til vores case for at kunne belyse brugen af havnefronten. Vi lagde ud med at spørge, hvor ofte respondenterne benyttede havnefronten.

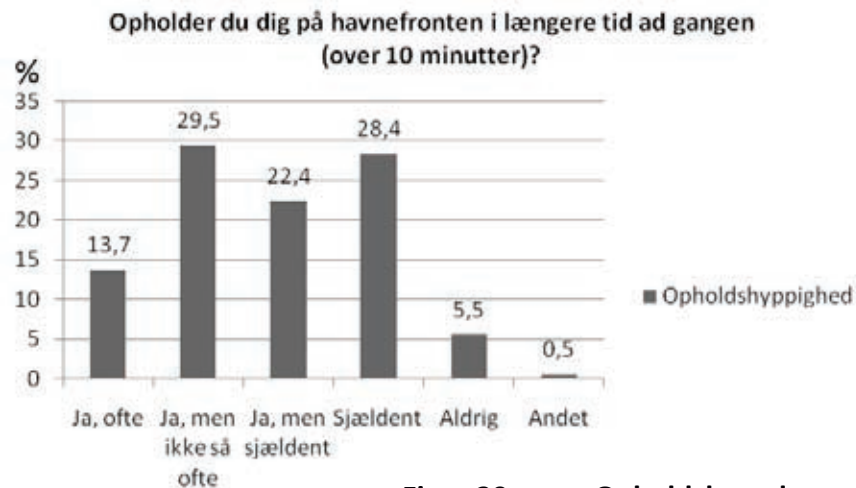
Opholdshyppigheden er afspejlet i diagrammet til venstre.

Det viser en forholdsvis stor spredning i respondenternes færden på Havnefronten. 15,1% bruger havnefronten flere gange om ugen, 21,7% én gang om ugen og 22,8% et par gange i måneden. Hvorimod kun 17,9% bruger Havnefronten sjældnere end én gang om måneden. Brugen af Havnefronten leder os hen til spørgsmålet om, hvor ofte de reelle brugere så opholder sig når de gør ophold.

Hvor ofte færdes du på havnefronten?

Figur 29. Opholdshyppighed

Figur 30. Opholdslængde

Det giver os et billede af at længerevarende ophold ikke finder sted så ofte. Kun 13,7% bruger ofte Havnepromenaden til længerevarende ophold. Dog opholder vores respondenter sig gerne længere tid af gangen i området. Tendensen er bare at hyppigheden af disse ophold ikke sker så ofte. Dette kan hænge sammen med at flere stadig ser området som ufærdigt.

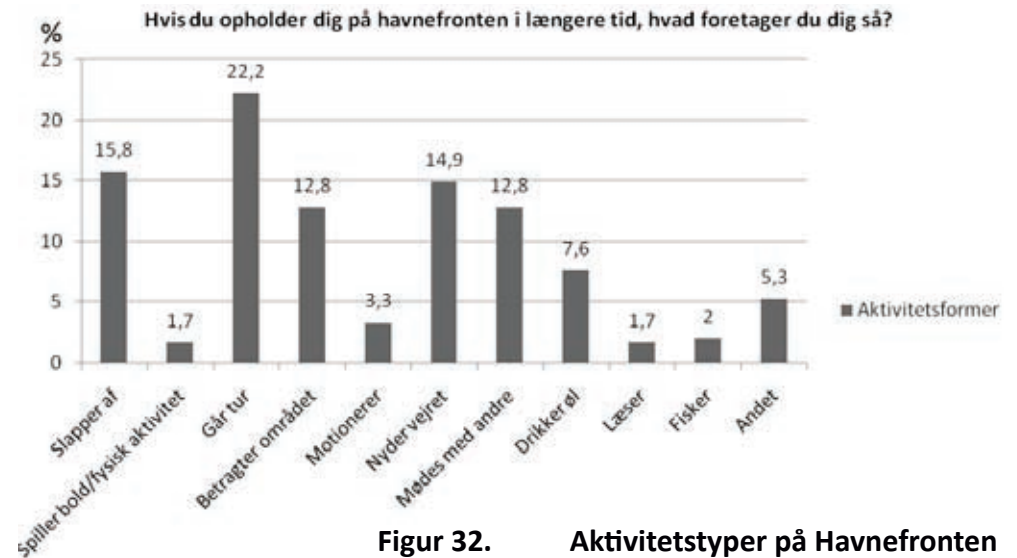
I næste spørgsmål giver os et billede af om byfornyelsen har påvirket respondenternes adfærd i brugen af området.

Figur 31. Byfornyelsens påvirkning på besøgshyppighed

Her ser vi en tydelig inddeling. 43,5% har ikke ændret adfærd i forhold til brugen af havnefronten, hvorimod 45,7% siger at byfornyelsen faktisk har påvirket deres brug af området. For Aalborg Kommune, må denne tendens være meget positiv i forhold til de planer de har haft for havnefronten, idet kun 5,4% siger at det har påvirket deres besøg i negativ retning.

Næste spørgsmål giver os indblik i hvilke aktivitetstyper der er oftest forekommende på Havnefronten.

Figur 32. Aktivitetstyper på Havnefronten

Spørgeskemaets udformning gav her respondenterne mulighed for at holde sig til vores i forvejen oplyste svarmuligheder, men samtidig gav vi respondenterne mulighed for selv at uddybe eller mere præcist fortælle, hvad de foretager sig på havnefronten, når de opholder sig længere tid af gangen.

Her fik vi svar som:

Går tur med hunden, griller eller spiser medbragt mad, spiser is, restaurantbesøg, besøg på Utzon Centeret eller Elbjørn samt cykler eller går igennem området.

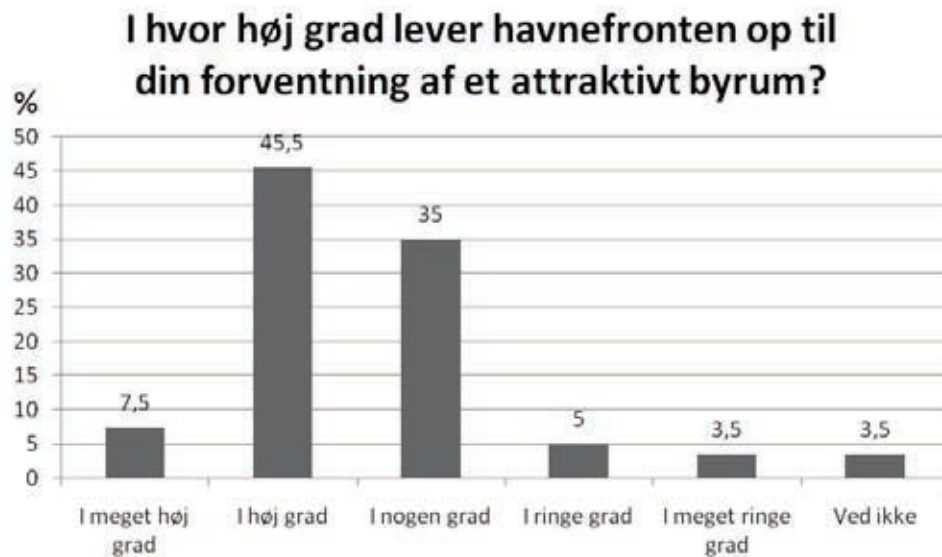
I hvilken grad er du enig i, at følgende kvaliteter skaber et attraktivt byrum?

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	I meget ringe grad	Ved ikke
Grønne områder	118 (68.21%)	48 (27.75%)	5 (2.89%)	0 (0.00%)	2 (1.16%)	0 (0.00%)
Beliggenhed	78 (45.09%)	67 (38.73%)	22 (12.72%)	0 (0.00%)	2 (1.16%)	4 (2.31%)
Vand (vandløb, springvand og lign.)	46 (26.59%)	62 (35.84%)	50 (28.90%)	10 (5.78%)	3 (1.73%)	2 (1.16%)
Opholdsmuligheder (bænke, borde og siddepladser)	82 (47.40%)	72 (41.62%)	15 (8.67%)	2 (1.16%)	1 (0.58%)	1 (0.58%)
Toiletfaciliteter	49 (28.32%)	54 (31.21%)	49 (28.32%)	17 (9.83%)	3 (1.73%)	1 (0.58%)
Kulturrangementer (kunst, musik osv.)	46 (26.59%)	57 (32.95%)	46 (26.59%)	17 (9.83%)	5 (2.89%)	2 (1.16%)
Arkitekturen	36 (20.81%)	47 (27.17%)	56 (32.37%)	25 (14.45%)	6 (3.47%)	3 (1.73%)
Den generelle indretning	25 (14.45%)	70 (40.46%)	64 (36.99%)	9 (5.20%)	2 (1.16%)	3 (1.73%)
Historiske bygninger og monumenter	32 (18.50%)	46 (26.59%)	56 (32.37%)	32 (18.50%)	6 (3.47%)	1 (0.58%)
Plads til forskellige mennesker og typer	59 (34.10%)	72 (41.62%)	30 (17.34%)	5 (2.89%)	2 (1.16%)	5 (2.89%)
Mange mennesker/liv	51 (29.48%)	66 (38.15%)	48 (27.75%)	5 (2.89%)	2 (1.16%)	1 (0.58%)
Mulighed for boldspil	11 (6.36%)	42 (24.28%)	51 (29.48%)	45 (26.01%)	19 (10.98%)	5 (2.89%)
Mulighed for anden motion (løb, rulleskøjter, cykel osv.)	17 (9.83%)	38 (21.97%)	63 (36.42%)	35 (20.23%)	15 (8.67%)	5 (2.89%)
Mulighed for at købe is, kaffe, vand og lign.	47 (27.17%)	69 (39.88%)	36 (20.81%)	15 (8.67%)	5 (2.89%)	1 (0.58%)
Muligheden for sociale aktiviteter	46 (26.59%)	75 (43.35%)	41 (23.70%)	5 (2.89%)	3 (1.73%)	3 (1.73%)
Muligheden for at møde nye mennesker	31 (17.92%)	59 (34.10%)	61 (35.26%)	13 (7.51%)	5 (2.89%)	4 (2.31%)

Figur 33. Kvaliteter der skaber attraktive byrum

Her har vi kategoriseret en række udsagn, hvor vi giver respondenterne mulighed for at afgive skalasvar i forhold til i hvor høj grad de er enige i at de oplyste kvaliteter sikrer et godt byrum. Dette resulterede i at respondenterne udpegede: de grønne områder, beliggenheden og opholdsmuligheder (bænke, borde og siddepladser) som de 3 kriterier, der indeholdt flest kvaliteter, de mener der medvirkende til at skabe et godt byrum. De grønne byrum var yderligere den kvalitet, som de fleste respondenter så som mest et væsentligt kvalitetskriterium, nemlig 68,21 % af alle adspurgte. De kriterier med næst flest indeholdende kvaliteter var: vand (vandløb, springvand og lign.), toiletfaciliteter, kulturarrangementer, den generelle indretning, plads til forskellige mennesker og typer, mange mennesker/liv, mulighed for at købe is, kaffe, vand og lign. Samt muligheden for sociale aktiviteter. Der var ingen af vores 16 oplyste kvaliteter, der opnåede lavere skalabetejgnelse end i nogen grad.

Dernæst spurgte vi om i hvor høj grad de fik indfriet deres forventninger til Havnefronten som et attraktivt byrum.

Figur 34. Forventninger til Havnefronten

Her svarede 45,5% at de mener, at Havnefronten i høj grad lever op til deres forventninger om et attraktivt byrum. Kun 5 % mener at den lever op til deres forventninger i en ringe grad.

Sidste spørgsmål lød: hvilke kvaliteter mangler du på havnefronten? Disse svar er vedlagt som bilag 2, da udformningen af spørgsmålet gav mange forskelligartede forekomster. Dette var dog netop hensigten med det åbne spørgsmål.

OBSERVATIONER

I dette afsnit vil vi redegøre for de observationer vi har foretaget. Formålet med vores observationer, er at undersøge hvem der anvender området og hvordan de anvender området. Vi har foretaget observationerne over 11 gange á henholdsvis 1 time, 2 timer eller 1½ time. Sammenlagt har vi 19½ times observationer, som er fordelt på både forskellige tidspunkter på dagen, solskin, regnvejr, hverdag og weekend. Observationstiderne, dagene og vejret ser ud som følger:

Dato	Ugedag	Tidsrum	Vejr
9. juni	Tirsdag	13.00- 15.00	Let overskyet
10. juni	Onsdag	10.45 - 12.45	Regn
11. juni	Torsdag	15.00 - 17.00	Regn
11. juni	Torsdag	18.00 - 19.00	Regn
12. juni	Fredag	18.00 - 19.30	Regn og blæst
13. juni	Lørdag	09.30 – 11.30	Sol og let blæst
13. juni	Lørdag	14.30 – 16.30	Sol og let blæst
14. juni	Søndag	15.00 – 17.00	Sol
15. juni	Mandag	13.00 - 15.00	Sol og let blæst
15. juni	Mandag	18.00 – 19.00	Sol og let blæst
16. juni	Tirsdag	07.30 – 09.30	Let overskyet

Figur 35. Observationsdage og vejr

Da vi har en stor mængde observationer, vil vi i dette afsnit kondensere indholdet og finde frem til de vigtige pointer. Alle observationsdata er vedlagt som appendiks i bilag 3.

Først vil vi redegøre for antallet af brugere i rummet på de forskellige tidspunkter og datoer og kønsfordelingen af disse:

Dato	Tidsrum	Antal brugere	Mænd	Kvinder
9. juni	13.00- 15.00	138	71	67
10. juni	10.45 - 12.45	97	38	59
11. juni	15.00 - 17.00	209	114	95
11. juni	18.00 - 19.00	32	19	13
12. juni	18.00 - 19.30	88	52	36
13. juni	09.30 – 11.30	183	91	92
13. juni	14.30 – 16.30	455	214	241
14. juni	15.00 – 17.00	405	204	201
15. juni	13.00 - 15.00	149	86	63
15. juni	18.00 – 19.00	112	55	57
16. juni	07.30 – 09.30	32	20	12

Figur 36. Antal brugere og kønsfordeling

Aldersmæssigt har vi, som beskrevet i empirimetoden, inddelt de observerede personer i 4 grupperinger: barn (B), ung (U), midaldrende (M) og ældre (Æ). Kønsfordelingen for de observerede er:

Dato	Tidsrum	Børn	Unge	Midaldrende	Ældre
9. juni	13.00- 15.00	26	42	49	21
10. juni	10.45 - 12.45	5	22	58	12
11. juni	15.00 - 17.00	17	91	54	47
11. juni	18.00 - 19.00	1	26	5	0
12. juni	18.00 - 19.30	2	31	54	1
13. juni	09.30 – 11.30	19	78	58	28
13. juni	14.30 – 16.30	45	191	149	64
14. juni	15.00 – 17.00	31	216	122	36
15. juni	13.00 - 15.00	4	69	56	20
15. juni	18.00 – 19.00	4	59	49	0
16. juni	07.30 – 09.30	0	13	11	8
Total		154	838	665	237

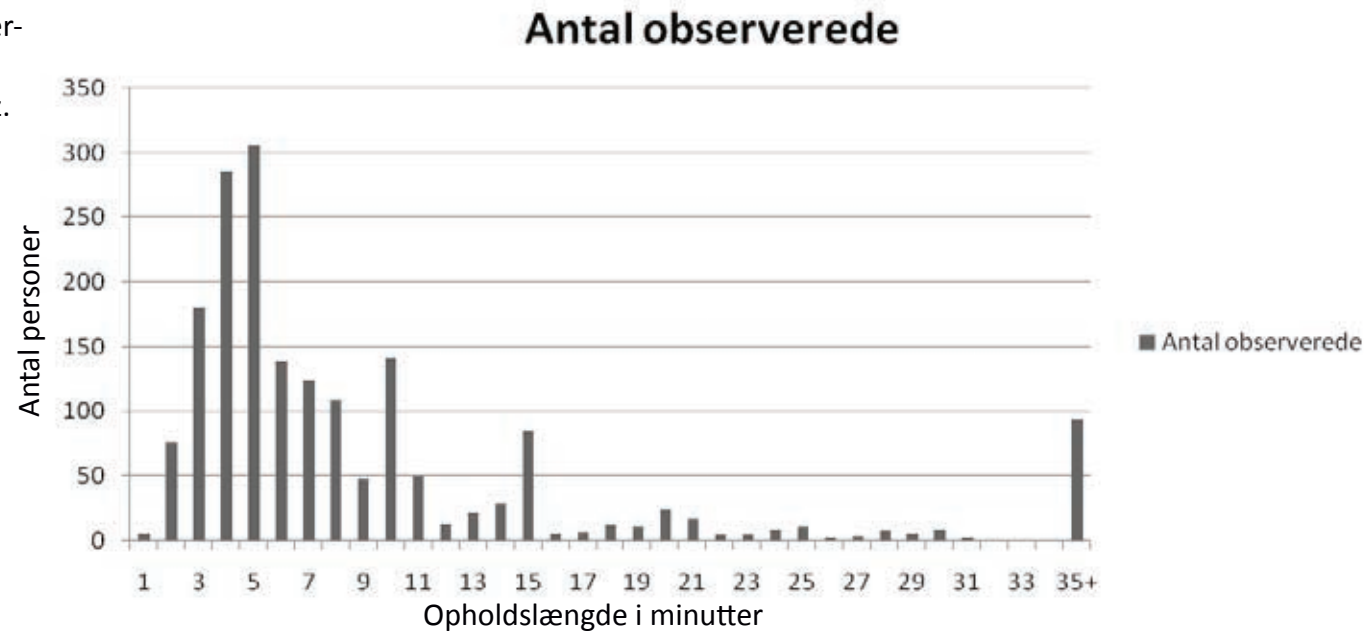
For at danne os et overblik over hvilke veje og ruter, brugerne af rummet anvender, har vi valgt at kategorisere de forskellige områder omkring Havnepromenaden og derved skabe en oversigt. Der er enkelte observerede, vi ikke har valgt at medtage i denne oversigt. Det er dels folk, hvor vi ikke har observeret fra hvilken retning de kom og dels folk, der tilhørte skibet MS Stubnitz. Dette drejer sig om cirka 40 personer. Oversigten over retninger er som følger:

Fra	Til	Antal brugere
BR	TB	404
BR	SVB	153
BR	BR	123
TB	BR	601
TB	SVB	186
TB	TB	132
SVB	BR	88
SVB	TB	123
SVB	SVB	58

Figur 37. Anvendte veje og ruter

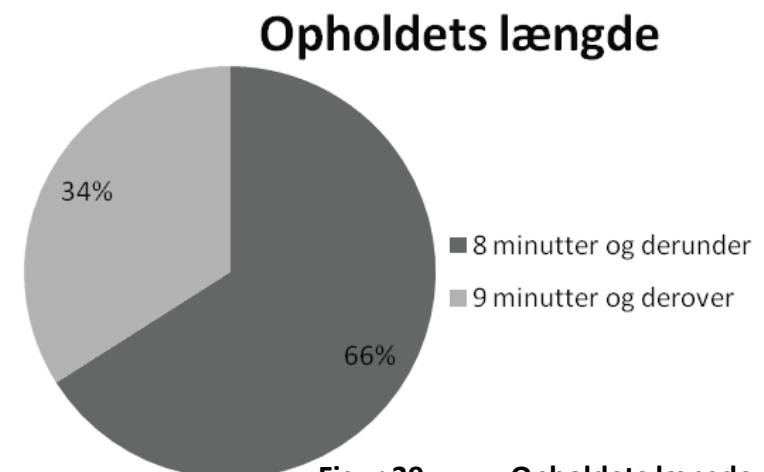
For at undersøge hvor lang tid de observerede brugte i området, har vi lavet en kategorisering af tiderne. Vi har inddelt tiderne i to: tider på 8 minutter og derunder og tider på 9 minutter og derover. Vi har ikke valgt at inddele tiderne efter hvilke dage og tidspunkter de er observeret. Dette har vi fravalgt, idet vi mener at dette ikke er relevant. Det er tydeligt at tiden for ophold er længere i godt vejr end i dårligt, og dette havde vi også antaget forud for observationerne. Det vi ønsker at belyse ved hjælp af tiderne for ophold, er hvor mange personer, der bruger rummet til at passere igennem og hvor lang tid de bruger på dette, ligesom vi ønsker at belyse hvor mange personer der har længerevarende ophold i rummet og hvor lange disse er. Der vil være enkelte personer, for hvis ophold vi ikke har registreret tid af forskellige årsager. Dette drejer sig omkring 40 personer ud af 1897

personer. Samlet set, for alle de observerede, ser tidsfordelingen for ophold således ud:

Figur 38. Antal observerede og opholdslængde

Hvis vi fordeler opholdenes længde i vores to tidsparametre: 8 minutter og derunder og 9 minutter og derover, ser fordelingen således ud:

Figur 39. Opholdets længde

Hvis vi ser nærmere på de aktiviteter, som de observerede, der havde længere opholdstider, foretog sig under opholdet, fordeler dette sig således:

Betragter planter BH:	81
Spiser medbragt mad/drikke i Byhaven:	57
Sidder/ligger i Byhaven:	173
Bænk eller trin ved vandet:	39
Skatere BB	27
Rulleskøjter	8
Løbere	45
Trin ved BB	19

Figur 40. Aktivitet og antal personer der foretager denne

For de brugere vi har observeret i langvarige ophold gælder det at Jomfru Ane Parkens Byhave er et af de mest benyttede pladser. Her sidder brugere på bænke, siddetrinene eller på græsplænen (eller ligger på sidstnævnte). I forhold til siddezonerne i resten af området er Byhaven klart den mest benyttede plads med 173 brugere registreret, mod 39 fordelt på siddezonerne langs vandet, herunder den spanske trappe. I Byhaven ses det ofte af brugerne medbringer mad og drikke (57 ud af de 173) og på solskinsdage ligger i græsset og nyder vejret. Boldbanens siddetrin bruges primært i forbindelse med aktiviteter på banen.

Udover de rent kvantificerbare observationer, har vi ligeledes gjort os nogle mere generelle observationer, som vi vil beskrive i det følgende.

Generelle observationer

Vi vil i dette afsnit beskrive de observationer vi har gjort os, udover dem vi konkret har nedfældet i skemaet. Idet vi har siddet i området i mange timer, over mange dage og på forskellige tidspunkter, har vi gjort os mange erfaringer. Vi har ligeledes løbende fra projektets start i januar og til i dag, gået langs havnen for at se og opleve rummene. På disse ture har vi også gjort os en del observationer, som vi vil nævne i dette afsnit.

Vi havde allerede inden påbegyndelsen af observationerne en formodning om vejrets indflydelse på brugen af rummet. Vores antagelse gik på, at der var flere brugere i godt vejr end i dårligt vejr. Dette bekræftede vores observationer. Det var tydeligt, at der var markant flere mennesker, der brugte rummet i godt vejr, ligesom der var flere der havde længerevarende ophold. Det var ligeledes klart, at den tid, som brugerne brugte på at gå langs promenaden, var væsentligt nedsat. Der blev ikke gjort så mange ophold på ruten og tempoet var højere. Vores observationer foregår i juni, og dermed i sommerhalvåret. Vi har imidlertid ligeledes gået ofte i området og betragtet brugen, lige siden specialets start i januar. Det er for os tydeligt, at der er langt flere brugere i sommerhalvåret, end i vinterhalvåret. I vinterhalvåret er det vores erfaring, at brugerne primært består af motionister, hundeluftere og folk der promenerer. Der er stort set ingen ophold i vinterhalvåret. Dette giver lidt sig selv, idet vejret i Danmark er både koldt og vådt om vinteren og anvendelsen af byrum dermed er sæsonbestemt.

Vi har ligeledes oplevet, at konkrete arrangementer i området tiltrækker en stor mængde brugere. Mens vi har skrevet specialet, har der blandt andet været afholdt arrangementet "Chill i Parken", ligesom kulturskibet MS Stubnitz har ligget til kaj i 14 dage og afholdt forskellige koncerter. Vi formoder, at netop rummets placering i forhold til centrum har betydning for, at der er så stor en mængde brugere, der opsøger rummene i forbindelse med midlertidige arrangementer.

I forbindelse med de mange længerevarende ophold, har vi observeret at lang størstedelen af disse foregik i sociale fællesskaber. Altså, at det var grupperinger eller par, der brugte rummet til længere ophold. Det var både mindre grupper, der sad på græsplænen, par der sad på bænke i parken eller ved havnefronten og grupperinger, der foretog fælles aktiviteter, som sport eller leg.

Vi har ligeledes observeret en del cyklister i området. De fleste af disse cyklede langsomt, og mange af dem gjorde ophold undervejs for at cykle videre. Vi så også en del cykelgrupper. For eksempel familier, der cyklede sammen, vennepar og kærestepar.

PRÆSENTATION AF INTERVIEWPERSONER

I det følgende afsnit, vil vi kort præsentere vores 6 interviewpersoner. Vi fortæller kort hvad de beskæftiger sig med, hvor de bor og tidligere har boet, samt hvilke fritidsinteresser de har.

Erik

Erik er 58 år og bor sammen med sin kone Kate i Strubjerg i Nørresundby. Der har han boet i 40 år. Kate har 2 voksne børn der er flyttet hjemmefra. De har 2 katte Børge og Gertrud.

Erik arbejder som vicevært for boligselskabet Himmerland i deres afdelingen i Porthusgade, der ligger ved den vestre havnefront lige i midten af Aalborg. Erik er oprindeligt uddannet kommis i en købmandsforretning i Hasseris. Her arbejdede han i nogle år indtil han kom til Aalborg Kommune, hvor han var specialarbejder i 24 år. Her varetog han de grønne områder, det der i dag kaldes Park og natur. Efter årene i kommunen fik han arbejde som vicevært i boligforeningen Himmerland. Her arbejder han i dag i deres afdeling nede i Porthusgade, som også bliver kaldt Comfort House.

Erik er vokset op hos hans bedstefar i Øster Sundby. De flyttede fra Øster Sundby og til Vejgaard, da Erik var 10 år gammel. Inden han flyttede til Nørresundby nåede han en kort overgang at bo på værelse i Vejgaard.

Erik har aldrig drømt om at eje et hus eller en lejlighed. Derfor har han valgt at bosætte sig som han har gjort. Han tog den første lejlighed han kunne få og den lå tilfældigvis i Nørresundby, hvor han er glad for at bo. Dog vil han gerne bo lidt længere nede i bygningen, da han mener han er blevet for gammel til at bo på tredje sal. Dog ejer Erik i fællesskab med Kate et kolonihavehus i kolonihaveforeningen, Dalen, der ligger ti minutters gang fra hjemmet. Her tilbringer de meget af deres fritid.

Erik kommer hovedsageligt rundt i byen i bus, hvis han da ikke går eller cykler. Han har sin daglige gang ved den vestre havnefront idet han arbejder ligger her. Hver dag efter arbejde mødes han med hans Kone Kate på Den Røde Lygte, hvor de får en enkelt øl eller to mens de venter på den anden ankommer. Overfor Den Røde Lygte ligger Netto på Vesterbro, hvor de fleste af deres indkøb foregår. Hvis Netto ikke lige har det de mangler så foretager de resterende indkøb i Løvvangcenteret ikke langt fra deres hjem. De følges hjem sammen i bus nummer 17 mod Strubjerg.

Andreas

Andreas er 26 år og bor alene i en lejlighed i Ryesgade i Vestbyen i stueetagen. Andreas har boet i Aalborg i 5 år. Inden han flyttede ud i Ryesgade boede han i en ungdomsbolig i Jernbanegade i centrum. Andreas kommer oprindeligt fra Læsø, men flyttede fra øen sammen med sine forældre. De blev senere skilt og bor i dag i henholdsvis Valsted og Nibe.

Andreas læser informations Arkitektur ude på Aalborg Universitet på 10 semester og regner med at færdiggøre uddannelsen i januar 2010. Han har studiejob på KMD, der ligger ude på Stuhrs Brygge på Østre Havn. Her arbejder han i deres supportfunktion, hvor han hjælper i borgerservice. Det vil sige at han sidder og hjælper i deres borgerservice. Han har direkte kontakt med kunderne, som skal have support på diverse løsninger som er blevet udliciteret til KMD, som f.eks. NemKonto, e-Boks og OIS. Han har tidligere arbejdet som servicemedarbejder i det hedengangne Electric City samt et studiejob på universitet, der indebar streaming af videoer samt diverse ting på universitets intranet.

Andreas er glad for at bo i Vestbyen. Han har ikke overvejet at flytte før han finder ud af, hvor han skal arbejde når studierne er afsluttet. Andreas har ikke noget negativt at sige om Vestbyen. Han synes det er dejligt at der ikke er så langt til grønne områder som eksempelvis friluftsbadet, Fjordmarken og lystbådehavnen. Derudover mener han at der er masser af liv i Vestbyen i forhold til andre steder i byen.

Andreas cykler for det meste rundt i byen. Ellers foregår transporten til fods eller med offentlige transportmidler. Han løber flere gange om ugen op igennem Hasseris og ud til Mølleparken. Desuden træner han også et par gange i Fitness World der ligger i krydset ved Dannebrogsgade og Kastetvej. Han handler primært i Fakta på Kastetvej eller i Kvickly i Vestbyen.

Troels

Troels er 25 år. Han arbejder hos reklamebureauet Advise i Aalborg, hvor han er interactive manager. Her har han arbejdet i tre måneder i en løn-tilskudsstilling. Advise holder til på Kong Hans gade, i Aalborg. Troels blev uddannet cand.mag.com. fra Aalborg Universitet i 2008 og var indtil for tre måneder siden arbejdsløs.

Troels bor i Danmarksgade 69 i Aalborg centrum i en ejerlejlighed sammen med sin kæreste og deres to katte og ene hund. Her har han boet i knap to år. Han har altid boet i Aalborg og er opvokset på Kærlundsvej, hvor han boede til han var 17. Derefter flyttede han med familien til Venusvej i 9200 Aalborg SV, hvor han boede frem til han var 21. Da flyttede han i ungdomsbolig i Brohusgade, hvor han boede frem til at han flyttede sammen med sin kæreste i Danmarksgade. Lejligheden de bor i købte Troels kæreste 2006 og den er en meget atypisk Aalborg lejlighed, med malede trægulve, frilagte bjælker og rå murstensvægge. Der er desuden udsigt ud over Aalborg, hvor man kan se Hedegaard bygningen på Nørresundbysiden, se direkte ind på Gøglerbåden og følge med i arbejdet med Friis centeret. Troels er meget glad for at bo i centrum af Aalborg, dels da han så er tæt på alt, men også fordi han synes Aalborg har en god og passende størrelse.

Troels kommer rundt i byen til fods eller på cykel. Han har ikke kørekort og bryder sig ikke synderligt om at bruge Aalborgs offentlige transportmidler, da de ifølge ham både er for langsomme og for besværlige. I det daglige kommer han en del på hovedbiblioteket, hvor han låner litteratur og film. Han tilbringer også meget tid på studentehuset, hvor han er frivillig og

blandt andet booker og er med i et projekt, der skal gøre studentehuset grønnere. Han handler kun dagligvarer i Netto i Danmarksgade og shopper indimellem i gågaden – primært i Algade.

Jørgen

Jørgen er 61 og bor alene i villakvarteret i Vestbyen. Jørgen har to børn der er flyttet hjemme fra, men stadig bor i Aalborg. Har to børnebørn 3 og 5.

Jørgen har siden han var 20 år gammel arbejdet på Aalborg Industries der dengang hed Aalborg Værft. Han startede i lære og er siden hen blevet leder. Han har boet i Aalborg hele sit liv og er vokset op i Vestbyen. Her efter har han boet i midtbyen på Boulevarden og senere Vejgaard, inden han flyttede tilbage til Vestbyen for 5 år siden. Vestbyen er Jørgens foretrukne bydel og indeholder ifølge ham selv alt det han har brug for. Han færdes meget i lokalområdet og det er også her han foretager sine daglige indkøb. Herudover bruger han også jævnligt området til gåture hvor han især nyder at komme ved lystbådehavnen og ofte tager turen længere mod vest langs fjorden. Den østlige retning langs fjorden, herunder havnefronten, besøger han ligeledes med jævne mellemrum – ofte i forbindelse med ruten til og fra arbejde.

Jørgen har et kolonihavehus der ligeledes ligger i Vestbyen i Bartholine Jørgensens Minde, hvor han i sommerhalvåret kommer ofte.

I sin fritid har Jørgen herudover altid brugt meget tid på fodbold og har været tilknyttet Freja i Vestbyen siden han var barn. I dag kommer Jørgen på Freja ugentligt og er involveret i en del af klubbens arrangementer.

Jørgen har en bil, men bruger den sjældent da han foretrækker at cykle rundt – både til arbejde, indkøb og fritidsinteresser.

Maria

Maria er 34 år og gift med Thomas på 32 år. Sammen har de to børn, Caroline Louise på 5 år og Mads Frederik på 2 år, der går i hhv. børnehave og dagpleje i lokalområdet.

Maria er uddannet bogholderiassistent og har været ansat i Sonofons bogholderi i 10 år. Oprindeligt startede hun som vikar i en sommerferieperiode, og var optaget på Socialrådgiver uddannelsen på AAU. Hun blev glad for arbejdet og fortsatte længere tid end først planlagt. I mellemtiden har Maria har dog stadig haft et ønske om at arbejde tættere med mennesker og for nyligt er hun blevet optaget på lærerseminariet hvor hun starter til august.

Familien bor i villa i Nørre Tranders, hvor de flyttede ind for 5 år siden. Huset er Marias tidligere barndomshjem, som familien har købt af Marias far. I de år de har boet der, har de løbende sat huset i stand. Området er således det sted hun er opvokset og det er den primære årsag til at de har valgt at bosætte sig her. Maria har boet i Aalborg hele sit liv med undtagelse et år i London. Inden hun mødte Thomas har hun boet i Aalborg Vestby, som er en bydel hun holder meget af og stadig af og til færdes i.

Familien bruger primært bydelen i forbindelse med turen til børnenes daginstitutioner, hvor de oftest cykler til. Når de handler foregår det oftest i bil på vejen til og fra arbejde, men er det indkøb lidt over det sædvanlige foregår det i midtbyen. De bruger også midtbyen jævnligt til cafébesøg og gåture.

I fritiden går Maria til Yoga en gang om ugen. Herudover, tager familien ofte på ture og udflugter - for eksempel i skoven Lundby krat, stranden ved Vesterhavet, og zoologisk have. Familien kan godt lide at rejse og er af sted flere gange om året.

Signe

Signe er 30 år. Hun arbejder hos Nordjyske i Aalborg øst, som journalist og her har hun arbejdet siden hun færdiggjorde sin uddannelse som journalist fra Journalisthøjskolen i Århus i 2004. Nordjyske holder til på Langagervej i Aalborg øst.

Signe bor i Fredericiagade 23, hvor hun bor til leje. Her har hun boet i 6 år. Signe lejer lejligheden af sin mor, som står som ejer af lejligheden. Tidligere har hun boet i Svenstrup indtil hun blev 12, hvorefter hun flyttede til Himmerlandsgade i Øgadekvarteret, Aalborg, sammen med sin mor. Da hun blev 20 flyttede hun i egen lejlighed, dog i samme opgang som sin mor. Signe er glad for at bo i Aalborg centrum, fordi det er let at gå eller cykle rundt til de forskellige ting og samtidig er let at komme ud af byen, på grund af byens størrelse.

Signe kommer rundt i byen på cykel eller til fods. Dog har hun også en bil, som hun bruger flittigt, når hun skal ud til sine heste, der står på en rideskole i Svenstrup. Her tilbringer hun det meste af sin fritid med at ride og hygge med vennerne. Hun bruger dog også en del tid på at gå til kulturelle arrangementer, blandt andet i Aalborg Kongres- og Kulturcenter, Skråen og i teateret. Hun kommer også tit på gammeltorv, hvis der afholdes arrangementer.

Signe handler jævnligt i Aalborgs gågader – primært i Bispensgade, da den er tættest på hendes bolig. Dagligvarer handler hun i Kvickly eller Fakta, der begge ligger dannebrogsgade.

DEEL 5

EMPIRISK BASERET ANALYSE

FORSLAG

KONKLUSION

KRITISK REFLEKSION

EMPIRISK BASERET ANALYSE

FORSLAG

KONKLUSION

I de følgende afsnit vil vi, med udgangspunkt i vores empiriske data, samt vores teoretiske grundlag og tidligere analyser, undersøge hvilke brugsmønstre brugerne af havnefronten har, hvilke kvaliteter de finder vigtige i rummene og hvordan de oplever havnefrontens rum. Med udgangspunkt i vores krystalliseringspunkter fra den oplevelsesorienterede analyse, vil vi bygge denne analyse op i de fem forskellige dele: *Beliggenhed, grønt og vand, form og skala, æstetik og sociale mødested*. Under de forskellige dele, er der dog underpunkter, der er valgt med udgangspunkt i empirien og med henblik på at skabe et bedre overblik over analysen, for læseren.

Beliggenhed

Vi vil her undersøge hvorledes beliggenheden af havnefronten, påvirker bru- gen af rummene i såvel positiv som negativ retning. Havnefronten er speciel i kraft af sin beliggenhed op ad fjorden og sin nærhed med midtbyen. Et byrums beliggenhed har naturligvis indflydelse på bru- gen af dette. Ligger et byrum perifert i byen, vil det ofte have færre besøgende, end et byrum der ligger mere centralt.

Tæt på det hele

Havnepromenaden får, i kraft af sin beliggenhed i bystrukturen, en central karakter. Funktionsmæssigt fungerer den som bindeled mellem den vest- lige- og østlige bydel i Aalborg. Udformningen af Havnepromenaden og Toldbod Plads skaber yderligere kontakt til Østerågade og midtbyen og en stor del af tilstrømningen til Havnepromenaden sker ad den vej. Dermed bliver Havnepromenaden et mødested hvor bydelene samles. Samtidig fungerer havnefronten også som byens naturlige afgræsning ud mod Limf- jorden.

Gennem vores observationer, er det tydeligt at langt de fleste brugere af Havnepromenaden kommer fra området ved Toldbod Plads, ligesom mange forlader promenaden via dette område. Hele 1447 brugere ud af 1886 har

brugt Toldbod Plads og området heromkring, som en del af deres rute. Dette svarer til over 77 % af de samlede brugere. Det er ligeledes tydeligt, at en stor del af brugerne både ankommer og forlader rummet via Toldbod Plads. 132 brugere både ankommer og forlader rummet ved Toldbod Plads og dette svarer til 7 % af de samlede brugere i observationsperioden. Dette mener vi er et relativt højt tal, idet vi må forudsætte at Havnepromenaden ikke er en del af en rute for disse brugere. Det kan ligeledes tyde på, at mange anvender rummet i forbindelse med en tur ind til midtbyen, som ligger i direkte forbindelse med Toldbod Plads. I forbindelse med Nytorv lig- ger både Algade og Bispensgade – begge gågader med butikker og storma- gasinet Salling ligger ligeledes på Nytorv. Det kan derfor være i forbindelse med indkøb, shopping og lignende, at brugerne anvender området. Denne antagelse underbygges af vores interviews, hvor Maria siger: ” *Vi bruger midtbyen meget (...) Altså sådan mere for fornøjelsens skyld, havde jeg nær sagt. Og her er det jo fantastisk med den nye havnefront – det er helt oplagt at gå den vej omkring når vejret er godt. Og nu hvor den er blevet synlig fra Nytorv, synes jeg også den virker meget tillokkende – den åbne plads ved toldbod*” [Bilag 1 Maria:2]. Det nytillføjede frie udsyn fra Nytorv og Toldbod Plads er, som Maria nævner, med til at skabe en naturlig sammenhæng mellem midtbyen og havnefronten. Nytorv et af Aalborgs mest befærdede områder, der også fungerer som et transitrum i kraft af, at det er krydspunkt for busstrafikken og midtbyens gågadesystemer. Busholdepladserne på Nytorv er også medvirkende til, at havnefronten er let tilgængelig hvis man kommer langvejs fra.

Troels siger ligeledes, at han ofte anvender Toldbod Plads som en del af hans faste ruter. Han siger ligeledes: ” *det er rigtig fedt, at man nu kan se fra Nytorv og helt ned til havnefronten. Rummene hænger på en måde bedre sammen nu og man føler sig ikke helt så isoleret på havnefronten, som før byfornyelsen*” [Bilag 1 Troels:3]. Han fremhæver ligeledes den integration der er sket imellem de forskellige rum som positiv og nævner, at udsynet igennem de forskellige rum skaber sammenhæng.

En stor del af de observerede personer, anvender ligeledes det vi kalder SVB, eller Sti Ved Boldbanen. Dette dækker over den sti, der løber fra Strandvejen, overfor restauranten Casa Blanca, og ned mod Havnefronten. Det er ligeledes her, toiletbygningerne og den kommende kiosk ligger. Hele 608 observerede har denne sti som en del af deres rute på havnen og dette svarer til 32 % af de observerede. Fra SVB kan man gå op til Ved Stranden og herfra er der direkte forbindelse til gågaden Bispensgade, samt Jomfru Ane Gade. Dette underbygger ligeledes vores antagelse om, at Havnefronten ofte anvendes i forbindelse med indkøb eller shoppingtur. Signe siger ligeledes: *"Jeg går tit derned omkring, når jeg alligevel er inde i centrum for at shoppe eller sådan noget. Det er dejligt lige at hente en kop kaffe fra kafferisteriet og så tage et kvarters afslapning med udsigt over vandet"* [Bilag 1 Signe:3.] Her giver hun direkte udtryk for, at hun anvender rummet i forbindelse med, at hun bruger byens butikker og gågader. Den måde at anvende rummene på, som Signe beskriver, er tydeligvis ofte forekommende når vi sammenholder med vores observationer.

Havnefrontens tæthed med midtbyen, virker umiddelbart som en vigtig faktor i anvendelsen af byens rum og er medvirkende til at tiltrække nye brugere. Dette er positivt for området, men man kan undre sig over, hvordan områder som Kvægtorvet og Østre Havn kommer til at klare sig i sammenligning, da de har større afstand til centrum. Man kan forestille sig, at det er vigtigt med gode gå- og cykelruter, der kan transportere brugerne derhen. I det følgende afsnit vil vi undersøge beliggenheden af havnefronten i forhold til trafikken – såvel til fods og på cykel som i bil.

Trafik

Havnefronten er afskåret fra midtbyen via Strandvejen, der efter Nordkraft bliver til Nyhavnsgade. Dette er en vej med megen trafik og endvidere hurtigkørende trafik. På Strandvejen må man køre 50km/t og på Nyhavnsgade 70km/t. På Strandvejen er der både cykelsti og fortov, mens der på Nyhavnsgade blot er et lille fortov i den ene side, med en bredde på cirka

en meter. Den tunge trafik, der løber så tæt på Havnefronten kan udgøre et problem. Det er mindre sikkert at bevæge sig til og fra området, idet man skal krydse denne store vej. Dette problem, er der ligeledes flere af vores interviewpersoner, der påpeger. Troels siger blandt andet: *"Jeg synes også der er et stort problem med Nyhavnsgade (læs: Strandvejen samt Nyhavnsgade) Det er som om at den aldrig er tænkt helt til ende. Den kommer jo til komplet at afskære havneområdet fra resten af byen. Det er svært at komme fra havnen til resten af byen, da den er helt vildt trafikeret"* [Bilag 1 Troels:3]. Han påpeger ligeledes, at en bedre forbindelse mellem midtbyen og havnefronten, for ham, ville skabe bedre integration mellem rummene. Som vi nævnte tidligere, bruger langt de fleste området omkring Toldbod Plads til at komme til eller fra Havnefronten. Muligheden her, er at gå direkte over vejen og eventuelt stoppe på hellen i midten. Det nærmeste fodgængerfelt findes ved Casa Blanca. Signe pointerer direkte, at der netop her mangler en overgang for fodgængere: *"Mangler virkelig også en bro eller et fodgængerfelt fra havnen og over mod Nytorv. Det er med livet som indsats at man krydser den vej. Generelt synes jeg der er meget trafik dernede. Ville ønske at man kunne lede noget af trafikken udenom centrum"* [Bilag 1 Signe:3].

Hvis havnefronten skal anvendes til rekreation og til at promenerer, er det ligeledes vigtigt, at adgangsmulighederne er gode. Det er de ikke nu og der er ingen information at finde i Aalborg Kommunes planer, om bedre adgangsmuligheder. En løsning på disse adgangsproblemer kunne være en bro eller et fodgængerfelt, som Signe ligeledes pointerer. En mere drastisk løsning kunne være at lede noget af trafikken udenom centrum af Aalborg eller tænke i bedre mulighed for offentlig trafik. Aalborg har generelt infrastrukturelle problemer i kraft af, at den bærende vej for trafik igennem byen er Vesterbro, og at denne vej ikke kan udvides på grund af de omkringliggende bygninger. Nyhavnsgade og Strandvejen er nogle af de meget trafikerede veje i Aalborg og dette kan hæmme havnefrontsområdet. Forholdene for fodgængere og cyklister bør medtænkes i planlægningen af nye områder. Troels mener ligeledes, at man bør overveje at flytte en del af trafikken ud

af centrum og satse på offentlig trafik: *”Det ville altså også lette trafikken i centrum lidt, hvis man tænkte i bedre offentlig trafik. Jeg forstår ikke at Aalborg ikke overvejer mere og bedre offentlig trafik. Det kunne også være en idé at lede noget af trafikken udenom eller under byen. Lidt ligesom i Göteborg, hvor man har lavet en tunnel under byen, til at håndtere den tunge trafik”* [Bilag 1 Troels:3].

De trafikale forhold har betydning for brugen af havnefronten og for brugernes oplevelse af området. Dette kommer klart til udtryk igennem vores interviews og dette hænger ligeledes sammen med Gehl et al.s kvalitetskriterium omkring tryk. Byrummene skal være sikre at færdes i for de gående og for cyklister.

Ruter

Som området henligger nu, er det ikke oplagt at man ligger sin rute fra A til B igennem havnefronten, medmindre man har et ærinde her. Området er heller ikke et oplagt gennemfartssted, idet det ligger langs fjorden og ikke er knudepunkt for veje og gader. I vores generelle observationer har vi ligeledes observeret antallet af cyklister og selvom der er en del cyklister, der krydser rummene, er dette antal ikke overvældende stort i forhold til det samlede antal brugere. Der kan være flere grunde til dette. For det første, er Havnepromenaden umiddelbart ikke let tilgængelig for cyklister, idet der er jernbanespor, der skal krydses og man skal cykle udenom en afspærring for at komme til området. For det andet er området ikke et transitrum. Man kunne dog forestille sig, at adgangen for cyklister kunne forbedres, men spørgsmålet er om dette er hensigtsmæssigt. Vores generelle observation, er at de cyklister der bruger området som en del af deres rute, ligeledes tager sig godt tid i området. En del står blandt andet af cyklen, for at betragte området og derefter cykle videre. Det virker generelt ikke som om, at de cyklister der bruger området har travlt. Dette kan siges at være positivt. Mange cyklister med høj hastighed kunne skabe problemer i området, idet dette ikke har en specifik cykelsti, men snarere er en stor samlet promenade. Antagelsen om, at cyklister der bruger området tager sig tid,

og ikke udelukkende bruger området som rute, bekræftes ligeledes af Jørgen, der siger: *”ruten til mit arbejde er nødvendig, men det er frivilligt at jeg ofte cykler ad havnefronten. Det gør jeg mest på vej hjem, når jeg har god tid, for det er jo endnu ikke helt ligetil at komme igennem en fuldendt rute der fører ud til mit arbejde”* [Bilag 1 Jørgen:1]. Her siger han, at han bevidst vælger at anvende ruten omkring Havnepromenaden, når han har god tid.

Den brede havnepromenade virker derfor til at være velfungerende - også til cyklister, der ønsker at få en meroplevelse på deres rute, men empirien tyder dog også på at det er vigtigt at ruteforløbet bliver gennemført langs hele området. Flere af interviewpersonerne nævner det som hæmmende og forstyrrende at det i området omkring Utzon Centret og herefter, er besværligt at bevæge sig til og rundt i og at det ikke er muligt at følge et naturligt forløb. Jørgen nævner det blandt andet i det tidligere citat.

Grønt og vand

I dette afsnit, vil vi undersøge, hvilken rolle grønne områder og tilstedeværelsen af vand, har for brugerens oplevelse af byrummene. Netop vandet er karakteristisk for hele havnefronten, i kraft af Limfjorden. Overfor Toldbod Plads, er der ligeledes lavet en nedsænket trappe, hvor man komme helt ned til fjorden, ligesom der på selve Toldbod Plads er lavet et område med springvand. På sigt er det planen, at et havnebassin med mulighed for svømning, skal tilføjes havnefronten.

Grønt

Igennem vores empiriske undersøgelser, har vi fundet ud af, at der især ét element ved et byrum, som har stor betydning for brugerne: det grønne område. Det grønne i byrummene henviser til en anden slags liv end det byliv vi mennesker skaber ved at færdes i et byrum. Man kan ikke tale om vild natur i det grønne område ved Jomfru Ane Parken. Det er blevet skabt på menneskenes vilkår og ud fra deres overordnede planer for arealet. Men det er medvirkende til at bryde fladerne ved promenaden, der ellers

er præget af asfalt og beton. Derudover giver det brugerne noget at kigge på, noget at dvæle ved og noget at mødes i. Erik siger i interviewet, da han bliver spurgt om, hvad der skal til for at han vil bruge et byrum: *"Der skal være masser af grønt og frisk luft for, at jeg i min fritid vil bruge et byrum. Jeg synes at grønne områder behagelige at være i og jeg kunne ikke finde på at opholde mig i et område i længere tid, hvis ikke der var lidt grønt at kigge på"* [Bilag 1 Erik:3]. Grønne områder spiller altså, for Erik, en væsentlig rolle i hans opfattelse af et byrum og derved også hans lyst til at ophold sig i byrum.

I vores spørgeskemaundersøgelse giver vi respondenterne mulighed for til sidst at ytre, hvad de synes der mangler ved havnefronten. Vi fik en del svar, netop omkring grønne områder. Disse var blandt andet: *"større plænearealer, mere grønt, mere plads mellem bygningerne så der ikke bliver for trangt, mere parklignende områder"* [Bilag 2 spørgsmål 11]. Hvis vi så går i dybden med hvem der nævner disse mangler, er der hovedsageligt tale om borgere, der bor inde i selve bykernen. Borgere der bor uden for bykernen har ikke de helt samme behov for større grønne områder i bykernen. De kommer inde i byen af andre årsager, fordi de i deres eget nærområde har grønne områder. Dette gælder blandt andre Maria som i interviewet taler om at det er bylivet der er den primære grund til hendes besøg i byens rum: *"nogle gange ville det være fedt hvis man kunne gå direkte ud ad døren og der myldrede med liv og aktiviteter lige udenfor. Sådan er det ikke og det savner jeg måske en lille smule fra inde i byen, men omvendt er det jo også det jeg har valgt at flytte væk fra. Men sådan er det jo altid – at man ind imellem savner det man ikke har – ligesom man måske savner fred, ro og grønne landskaber når man bor inde i byen. Men det gør til gengæld at det bliver til noget man opsøger bevidst i højere grad – jeg kan godt tage ind til byen bare fordi jeg gerne vil være i mellem en masse mennesker"* [Bilag 1 Maria:1].

Erik bor heller ikke inde midt i Aalborgs bykerne. Alligevel bruger han havnefronten og lægger især stor vægt på at der skal være luft omkring ham dernede. Han henviser især til det område vest for broen, hvor han

selv arbejder. Der mener han at bebyggelsen er alt for tæt: *"Der skal helst være grønt og en masse luft. Hvis det bliver alt for tæt gider jeg ikke bruge rummet(...)Desuden skal området ikke være for sammenpresset. Det gør at jeg får klaustrofobi (...)*Hvis man kommer for langt fra havnen bliver det for sammenpresset især i beboelsesområdet omkring Brohusgade. Der er mere luft den anden vej på. Jeg ville godt have haft et større grønt område end det der er der nu" [Bilag 1 Erik:3]. Troels bor inde midt i byen og har ikke noget imod de små sammenpressede byhaver inde midt i byen. Han kan også godt lide at bruge de grønne områder, når han anvender et byrum: *"Der skal være noget, der er rart at se på og noget at sidde på. Altså, der skal være nogle bænke og måske nogle grønne områder. Lidt træer og buske"* [Bilag 1 Troels:3]. Han bruger især en lille have i nærheden af den lejlighed han bor i: *"Så bruger jeg haven tæt på vores lejlighed meget. Det er sådan en helt skjult og fantastisk lille have. En slags hemmelig have"* [bilag 1 Troels:2].

I vores spørgeskema, ser vi ligeledes, at grønne områder har en stor betydning. Hele 68,2 % er i meget høj grad enige i, at grønne områder skaber et godt byrum. Det grønne område har selvfølgelig også en relation til opholdets formål. De mennesker, der vælger at slå sig ned i et offentligt miljø, gør det ofte af nydelsesbetonede årsager. Man vil nyde de kvaliteter et byrum byder på. Det kan fx være udsigten, vejret og stedet. Under vores observationer, så vi ligeledes at langt de fleste længerevarende ophold, foregik i netop det grønne område. Grønne områder kan være medvirkende til at skabe rum for afslapning og samvær. Fornemmelsen af natur, midt i storbyen, kan virke afslappende for brugerne af rummet – som et afbræk fra en travl hverdag. Dette pointerer Signe ligeledes: *"Der må også gerne være grønt – altså træer og græs. Så får man lidt en fornemmelse af, at være i naturen, selvom man i virkeligheden er i midtbyen. Det er en dejlig måde at koble af på"* [Bilag 1 Signe:3].

Vand

Troels lægger vægt på, at man i et byrum kan følge med i, hvad der sker rundt omkring: *"Det er meget sjovt, når man kan følge med i et byrum. Altså følge med i hvad der sker. Eksempelvis på havnefronten, hvor man om sommeren kan følge med i bådtrafikken og se på fine både. Og om vinteren kan man gå ned og kigge på vandet, hvis vejret fx er vildt"* [Bilag 1 Troels:2]. Han lægger vægt på, hvad der sker på vandet. Dette hænger sammen med at Troels familie har en sejlbåd, som de plejer at sejle rundt i om sommeren. Maria har det på samme måde som Troels. Hun svarer på, hvad hun synes er godt ved et byrum: *"Ja, men ellers skal der være plads til at man kan sætte sig på et tæppe i græsset, at man kan købe en kop kaffe, is eller hvad nu man har lyst til. Ja, og så må der gerne ske lidt.. nogle aktiviteter – ikke at jeg selv vil deltage – men det bringer bare god stemning at andre gør det – at der er noget at se på"* [Bilag 1 Maria:3]. Netop vandet kan være medvirkende til at skabe aktivitet og til at skabe "noget" at iagttage. Her kan man følge fjordens gang og man kunne forestille sig, at det ville blive endnu mere attraktivt at betragte og bruge fjorden, hvis der var mulighed for forskellige vandaktiviteter.

Troels kommer også med forslag til, hvordan man kan højne bylivet ved havnepromenaden og eventuelt inddrage fjorden noget mere end man gør det i dag: *"Det er også rigtig fedt, at der kan lægge både til langs havnen, som Elbjørn og MS Stubnitz. Den Spanske Trappe (læs: den nedsænkede trappe overfor Toldbod Plads) er også rigtig fin. Jeg kunne dog godt tænke mig hvis man havde gjort endnu mere for at få et levende byrum. Det kunne være at bruge noget af havnen til en ekstra lystbådehavn. Man kunne godt have sådan nogle pontonbroer, man kunne lægge ud i sommermånederne, så man kunne lægge til der. Det kunne give noget liv. Lidt ligesom i nogle svenske havne. Det ville få de mange sejlere ind i byen og på fjordlivet til at hænge lidt bedre sammen med resten af byen. Lige nu er fjorden der bare og man kan kigge på den. Det ville være rigtig godt at inddrage fjorden mere i byen"* [Bilag 1 Troels:3]. Troels er ikke ene om at mene, at der godt kunne gøres mere ud af vandet ved havnefronten. Jørgen siger

meget kort og præcist i interviewet: *"Jeg håber man kommer til at udnytte vandet"* [Bilag 1 Jørgen:2]. Han uddyber andetsteds at dette både kunne være i direkte relation til vandet, gennem for eksempel anvendelsen af skibe, men også i forhold til siddepladser og udendørsservering tættere på vandet.

I vores spørgeskema giver 9 respondenter udtryk for at de mangler vandaktiviteter hvor det hos nogen mønter sig ud i specifikke forslag som bådudlejning og bedre muligheder for sejlsport [Bilag 2 spørgsmål 11]. Som det ser ud i planlægningsstrategierne for havneområdet, skal der indenfor den nærmeste fremtid opføres et havnebassin øst for Elbjørn. Dette kan være med til at dække nogle af de ønsker brugerne efterspørger i forhold til vandaktiviteter. I interviewet giver især Signe udtryk for at havnebassinet er ønskværdigt: *"Jeg mangler det skide havnebassin, som de vist aldrig får påbegyndt. Kom nu i omdrejninger med det"* [Bilag 1 Signe:3]. Der har endvidere været tale om kanoudlejning ved Østre Havnebassin, hvilket ligeledes kan imødekomme den efterspørgsel der gives udtryk for.

Motion i grønne omgivelser

At nyde det grønne og naturen, kan også være i kombination med gå- og løbeture og andre former for motion eller fysisk aktivitet. Havnepromenadens forløb mod vest fortsætter et godt stykke uden for byen, hvor den det sidste stykke efter lystbådehavnen munder ud i grusstier langs fjorden. Desuden er man her uden for byzonen og møder et mere utæmmet stykke natur. En gå- eller løbetur langs Havnepromenaden og videre langs Aalborg skyline byder derfor på et varieret landskab, med både mulighed for mødet med andre mennesker og mulighed for at falde i ét med naturen undervejs. Interessen for at holde sig i form er steget i takt med at mange af dagligdagens fysiske anstrengelser er afskaffet gennem teknologiske løsninger, hvorved de aktiviteter der tidligere gav motion i hverdagen for de fleste er mindsket. Det løbes i det hele taget i stigende grad for helbredets skyld og for at holde sig i form. Attraktive bylandskaber, der inviterer til at bevæge

sig er en vigtig del af byens grundstruktur. [Gehl et al. 2006:72] Ruteforløbet langs Aalborg skyline er et oplagt sted for motionister til fods, derfor mener vi også at det er vigtigt at gennemføre promenadens forløb i en udformning som gør den let fremkommelig, ligesom det allerede er tilfælde omkring havnepromenaden og det næste stykke mod vest. Observationerne viser, at en del brugere anvender promenadeforløbet i forbindelse med løbeture. I alt har vi observeret hele 45 løbere. Vi har ligeledes set havnepromenaden anvendt til rulleskøjtende, dog ikke i lige så høj grad. På spørgsmålet om, hvad Signe mener, at man kan bruge havnefronten til svarer hun ligeledes: *"Både til at løbe en tur, cykle eller bare gå en stille tur. Det er jo rigtig dejligt at kombinere den nødvendige motion med lidt fornøjelse. Så bliver man en smule mere motiveret for at komme ud. Jeg glæder mig til at man kan fortsætte hen ad havnen, når den vej der går dernede forsvinder"* [Bilag 1 Signe:3]. I spørgeskemaet ser vi ligeledes, at 10 % er enige i meget høj grad med at mulighed for motion eller aktivitet er en vigtig kvalitet, mens 21 % er enige i høj grad.

Ture i bylandskabet

De grønne områder og vandet er ligeledes en del af ruten langs havnefronten og er med til at skabe et varieret landskab. Dette nævner Signe ligeledes: *"Det er rigtig dejligt, at der både ligesom er træer, vand og andre ting at kigge på hen langs området. Det bliver lidt mere varieret så og det tror jeg er vigtigt – i hvert tilfælde for mig"* [Bilag 1 Signe:3]. I forhold til ruteforløbet, er den vestlige del ofte for Jørgen udgangspunktet for ruten, hvor havnepromenaden bliver måldestinationen. Dette er i forbindelse med frivillige aktiviteter eller i Jørgens egne termer "hygge-ture", som ofte foregår sammen med familien " (...) ind imellem går jeg ture der og betragter området. Det kan også være i forbindelse med længere ture. Jeg kan godt lidt at komme ved fjorden, ude omkring friluftsbadet og Egholmsfærgen. Nogle gange går vi ture hele familien – børn og børnebørn – hvor vi for eksempel starter ved lystbådehavnen og ender inde ved den centrale havnefront. Det er en hyggelig tur" [Bilag 1 Jørgen:2]. At havnepromenaden bliver måldestination

kan tyde på at der her er tale om længerevarende ophold. Dog taler Jørgen også om at udgangspunktet kan være lystbådehavnen, hvilket er et byrum der også lægger op til længere ophold. I forhold til placeringen af lystbådehavnen på Aalborg skyline, hvor ruten til havnefronten forløber mere eller mindre ubesværet, kunne der måske være idé i at skabe mere opmærksomheden gennem skiltning og markeringer. Dette kan være med til at skabe liv ved at trække brugere fra lystbådehavnen ned på havnefronten og omvendt, og samtidig være med til at integrere ruteforløbet. Endvidere kan det medvirke til en sammenhæng mellem byrummene, således at havnefronten undgår at blive et sugende rum, det trækker livet ud af de andre rum.

Dette kan for eksempel være aktuelt i forbindelse med efterspørgsel på vandaktiviteterne, hvor nogen henviser til både sejlsport og skibstrafik. De grønne områder og vand skaber variation i området og samtidig kan de være genstand for iagttagelse langs ruten. Troels siger blandt andet om hans brug af havnefronten: *"Jeg bruger den til at gå ture på, når der er godt vejr og om vinteren bruger jeg det til at følge med i vejret. Det er fx ret sjovt at se dernede, når vinden raser og der er skum på bølgerne"* [Bilag 1 Troels:4]. Naturen i form af fjorden, er for ham et element, der tilføjer hans gåture en ekstra oplevelsesdimension.

Når man går langs med havnen og nyder naturen og området, er det vigtigt at området er velholdt og at affald og hærværk ikke skæmmer oplevelsen. Troels siger blandt andet: *"Det er godt at det ser ordentligt ud, altså at der er rent. At der er rart at være og egentlig også at der er tilpas med mennesker. At der er mennesker, men ikke for mange. Hvis der flyder med affald gider jeg ikke være der"* [Bilag 1 Troels:3]. Signe siger ligeledes: *"Der er også blevet meget mere ryddeligt dernede, hvis man kan sige det sådan. Altså, der er ikke så beskidt mere og der er opstillet affaldsspande. Før lå der altid skodder og affald udenfor Seaport og Q-ball. Det er altså ikke ret tiltalende at sætte sig ned og nyde vejret, når det samtidig flyder med affald"* [Bilag 1 Signe:3]. Områdets tilstand, rent vedligeholdelsesmæssigt, spiller altså en rolle for modtagerens oplevelse.

Form

I det følgende analyseafsnit, vil vi se nærmere på de formmæssige aspekter af havnefronten. Herunder vil vi se på selve promenadens form, bygningerne og opholdsmulighederne på området. Promenaden er kendetegnet ved den lange lineære strata, som er typisk for et bevægelsesrum. Placeringen i forhold til Aalborgs øvrige bystruktur har stor betydning for færdslen gennem rummet. Hvad borgerne rent individuelt bruger rummet til, er meget forskelligt og kommer helt an på udformningen af rummet, hvilke opholdsmuligheder og bygninger, der er undervejs i vandringen.

Form

Strukturen på havnefronten er unik i kraft af, at det lange lineære promenadeforløb. Dette er en vigtig del af områdets struktur, hvilket først kommer til sin fulde ret, når Havnepromenaden bliver forbundet med Kvægtorvsområdet og Østre Havn. Promenaden giver mulighed for at iagttage bylivet, men det ekstra element ved netop havnefrontens promenade, er at man ikke blot kan iagttage bylivet, men ligeledes kan iagttage vandet, bådene og livet på fjorden. Dette ser vi blandt andet, ved at Troels siger: *"Hvis der er godt vejr kan jeg godt lide at gå dernede, så kan man gå en tur langs havnen – så er der også som regel flere mennesker. Om sommeren er det også dejligt, hvis der er varmt, så lufter det lidt ved vandet. Om vinteren er det også fedt at gå dernede, hvis der er rigtigt uvejr eller is på fjorden"* [Bilag 1 Troels:3]. Her vægter han netop det, at man kan følge med i fjorden og vejret, som en faktor for at anvende rummet. Maria nævner også det gode udsyn fra promenaden, som et vigtigt element: *"(...)jeg kan godt lide det udsyn man har nede ved havnen til de store industri bygninger – ja det er jo ikke ligefrem en ubetinget skønhed, måske endda grimt - men det er bare Aalborg"* [Bilag 1 Maria:3]. Her nævner hun også udsynet mod industribygningerne på Østre Havn. Dette er endnu et unikt træk ved havnefronten, idet den krummer, så man fra Havnepromenaden kan se formen på Østre Havn og omvendt.

Også Jørgen nævner muligheden for at iagttage, som et parameter der

er vigtig for hans anvendelse af byrum: *"Der skal være noget at kigge på, og der må meget gerne være mulighed for spise og drikke og i den forbindelse siddepladser. Jeg går ikke ind til byens rum bare for at opholde mig der – sidde på en bænk – enten skal jeg gå rundt og kigge på bygninger og lignende eller også skal jeg komme der for at spise"* [Bilag 1 Jørgen:2]. Jørgen nævner også udsynet på havnefronten som en positiv sanselig effekt: *"Jeg synes faktisk det er et fantastisk panorama billede man får her – også på grund af den måde fjorden bugter sig på. Du kan sidde helt tæt ved centrum – se de gamle bygninger, kirketårne – samtidig med de store industribygninger brager frem i horisonten – tæt på. Det er ikke mange steder man kan det"* [Bilag 1 Jørgen:2]. Også her henvises der til fjordens forløb, men også det unikke ved bystrukturen, at industrien ligger tæt op ad midtbyen.

I vores observationer, ser vi at mange anvender ruten fra broen mod vest og til Toldbod Plads. Dette er indtil videre, den længste strækning man kan gå i forlængelse. 1005 ud af 1868 observerede anvende en rute enten fra Toldbods Plads mod Broen eller fra Broen mod Toldbods Plads. Dette udgør 54 % af de observerede og vi kan derfor slutte at selve promenadeformen eller ruten, er en vigtig del af anvendelsen af rummet. Formen muliggør iagttagelse af bylivet og samtidig giver det en rute, som folk kan følge.

Bygninger

Bygningernes placering og formsprog langs havnefronten spiller en stor rolle. Det er disse bygninger, der skaber hele havnefrontens udtryk udadtil og dermed skaber Aalborgs skyline. Dette nævner Andreas ligeledes i interviewet, hvor han siger: *"Havnefronten skal ses som Aalborgs ansigt udadtil. Det er en måde hvorpå Aalborg kan adskille sig fra andre byer i Danmark og differentiere sig brandingmæssigt. Måske man skulle skele lidt til Hamborg eller Newcastle, som har lidt samme problematik i overgangen fra industrisamfund til videnssamfund"* [bilag 1 Andreas: 4]. Brandingen af Aalborg er ikke vores fokus, men vi mener stadig at formen på Aalborgs skyline spiller en rolle for brugerne. Dette ser vi ligeledes i det tidligere

citat fra Maria, hvor hun nævner at man fra havnefronten har udsyn over de store industribygninger. Formen på havnefronten varierer voldsomt fra den ene ende til den anden og i forhold til de forskellige udviklingstrin, som områderne er på. Ifølge Gehl et al., spiller den menneskelige skala en vigtig rolle i udformningen af nye byrum. Det er vigtigt at tage højde for, at formen på de omkringliggende bygninger er tilpasset den menneskelige skala, hvilket betyder at dimensionerne ikke skal være for høje eller brede. Dette mener vi dog er en sandhed med modifikationer. Vi mener at ligeså vigtig, som den menneskelige skala er, ligeså vigtig er bruddet med denne. Dette ser vi blandt andet i Marias udtalelse, hvor hun netop nævner de "grimme" industribygninger, som ifølge hende hører Aalborg til. Også Troels nævner bygninger i stor skala, som noget positivt: *"Spritfabrikken kan jeg også ret godt lide. Det er en gammel stor bygning – den er fascinerende. Jeg er vild med alle de mange rør, tanke og tunge bygninger. Sådan rigtig gammel arkitektur"* [Bilag 1 Troels:2]. Her nævner han de store og tunge bygninger som positivt i hans optik. Han siger desuden: *"Jeg kan også godt lide Vesterbro. Det er meget sejt at Aalborg er et af de eneste steder, hvor vi har sådan en gade med en lang række bastante funkisbyggerier, der ligner noget fra Østtyskland. Det er ikke mange steder man finder det. Det virker i det hele taget ret godt, når der er noget der skiller sig markant ud fra resten af byen. Så bliver det mere interessant at se på"* [Bilag 1 Troels: 2]. Her nævner han netop bruddet i byrummet som interessant. Ved at bryde rummenes form og skala, kan man skabe en dynamik i rummet, som vi ligeledes ser på eksempelvis Vesterbro. Vi ser ligeledes dette brud på Toldbod Plads, hvor det gamle Toldkammer nu har fået en plads med moderne springvand og stringent design. På Kvægtorvsområdet ser vi ligeledes bruddet imellem mastodonten Nordkraft og kvægtorvsbygningen. Man kunne forestille sig at man ved at bevare en del af de industribygninger, der findes på Østre Havn, ligeledes ville skabe disse brud og dermed denne dynamik. Det som vi ser som faren, ved forskønnelse af eksempelvis Østre Havn, er at kommunen vælger at rive bygningselementerne i stor skala ned og i stedet satse på at rummet bliver holdt i menneskelig skala. Dette ville planere området i form-

mæssig forstand og skabe et fladt og uodynamisk område.

Ophold

Et andet vigtigt aspekt af formen på et byrum eller område, er hvorvidt områdets form skaber mulighed for ophold for brugeren. I observationerne, undersøgte vi blandt andet opholdets varighed. Her så vi at 66 % opholdte sig i rummet i 8 minutter og derunder, og 34 % opholdte sig i rummet i 9 minutter eller derover. Dette er for os en klar indikation af, at der i dette rum er gode opholdsmuligheder. Var der ingen opholdsmuligheder eller ringe opholdsmuligheder, ville vi se en klart lavere procentdel med en opholdslængde på 9 minutter og derover. Vi ser ligeledes at hele 94 brugere ud af 1868 totalt, anvender rummet i over 35 minutter. Dette svarer til 5 % og kan siges at være endnu en indikation, på at disse byrum indbyder til ophold. Hvis vi ser på, hvilke aktiviteter brugerne foretager sig under opholdene, er der en del ophold på de forskellige bænke i Byhaven eller langs vandet, aktivitet på Boldbanen og brugere der spiser mad i området. Dette er ligeledes et tegn på, at området indbyder til ophold.

Et element som flere af vores respondenter i spørgeskemaet lægger vægt på, i forbindelse med ophold, er den manglende mulighed for læ, når man sidder i Jomfru Ane Parken. Der er ikke umiddelbart nogle steder man kan gå i læ for hverken blæst eller regn. Dette krav bliver yderligere forstærket når vejret er meget blæsende eller regnfuldt. Vores observationer bekræfter også at der ikke er så mange brugere af rummet når vejret er regnfuldt og blæsende. Dette har antallet af brugere af rummet i regnvejrs versus solskin været et tydeligt udtryk for og dette havde vi ligeledes forventet forud for observationerne. Anvendelsen af offentlige byrum er, som Gehl et al. nævner, betinget af årstid og vejrtype. Da havnefronten ligger op ad fjorden, giver dette helt naturligt mere blæsende forhold sammenlignet med et byrum, der ligger inde i centrum af Aalborg, eventuelt omgivet af bygninger; eksempelvis Gammeltorv eller C.W. Obels Plads. Det kan undre, at der ikke er tænkt i læmuligheder på havnefronten, da dette er et område med mere blæst end i andre byrum. Andreas pointerer ligeledes dette i sit interview:

”Jeg synes der mangler siddepladser i læ, fordi der skal ikke ret meget vind til før det føles koldt. Selv på en dag, hvor solen skinner men det dog er blæsende vil jeg hellere tage andre steder hen som fx i friluftsbadet eller en park” [bilag 1 Andreas:4].

Andreas nævner ligeledes de mange forskelligartede siddemuligheder, der er til stede på Havnepromenaden, som positivt: *”(...) der er mange forskellige former for siddepladser, hvilket jeg synes er en afgørende faktor for om jeg vil gå derned og sætte mig” [bilag 1 Andreas:4].*

En årsag til, at muligheden for at søge læ er begrænsede, kan muligvis findes i faren for at skabe et terrain vague, der kan tiltrække subsistensløse. Dette ser vi blandt andet ved J.F. Kennedys plads, hvor området er omskærmet af høje buske. Det at der skabes læmuligheder medfører ofte, at der lukkes for udsynet fra rummet og ud mod resten af byen. Dette har en tendens til at tiltrække folk, som alkoholikere og narkomaner. Det ser vi mange steder i Aalborg, blandt andet på J.F. Kennedys Plads, i Kildeparken, under Limfjordsbroen og på hjørnet af Kastetvej og Badehusgade. Fælles for disse områder, er at der er læ for regn og vind. Områder, der huser subsistensløse, vil ofte virke afskrækkende på andre brugere og afholde dem fra at bruge rummet. Dette formoder vi, kan være en af årsagerne til at der er få læmuligheder på havnefronten.

Vind og vejrforholdene på havnefronten gør også at nogle aktiviteter, aktive som mindre aktive, vil være sæsonbestemte – og nogen mere end andre. Som det ofte ses i byrum og udendørsaktiviteter knyttet hertil, vil byrummet formentlig være mere besøgt i sommerperioden, hvilket vores resultater fra observationerne også antyder. Den stigende aktivitet der har vist sig at finde sted i godt vejr, vil naturligvis ikke finde sted om vinteren, ligesom man kan forestille sig at Boldbanens aktivitetsmuligheder er mere tiltalende om sommeren. I forbindelse med gåture på havnefronten siger Troels: *”Hvis der er godt vejr kan jeg godt lide at gå dernede, så kan man gå en tur langs havnen – så er der også som regel flere mennesker. Om sommeren er det også dejligt, hvis der er varmt, så lufter det lidt ved vandet. Hvis der er dår-*

ligt vejr, kan der godt gå flere måneder før jeg kommer forbi dernede” [Bilag 1 Troels:3]. Troels anvender altså havneområdet på tværs af sæsonerne, men fortrinsvist i sommerperioderne og når der ellers er godt vejr. Et andet sted i interviewet nævner Troels at gåturene han foretager på havneområdet ofte er i forbindelse med at han betragter området. Dette er ligeledes Jørgens motiv for at gå ture langs havnen, men Jørgen nævner også, at han bruger turen for at komme ud at røre sig: *”Jeg går også ofte ture for at komme ud at bevæge mig lidt – der kan jeg godt finde på at gå strækningen langs havnen” [Bilag 2 Jørgen:1].* I forbindelse med ruteforløbet og muligheden for samtidig at få motion, som vi nævnte tidligere, kan man forestille sig at de brugere der kommer af dette motiv vil bruge området uanset vejr og tid på året. Derfor er det også vigtigt at ruteforløbet bliver udbygget for resten af området, da dette formentlig kan være med til at skabe mere liv på tværs af årstiderne

Multianvendelige byrum

Promenaden henvender sig formmæssigt både til aktive og passive handlinger. Det er en vigtig faktor og er medvirkende til at skabe et byliv, der er mangfoldigt såvel socialt som æstetisk. En formmæssig mangfoldighed i et byrum, kan ligeledes være med til at skabe et mangfoldigt byliv. Et bredt udvalg af opholdsmuligheder giver grobund for bred anvendelse. Havnefrontens formmæssige mangfoldighed giver også rum for kulturelle arrangementer. Der er eksempelvis afholdt Chill i Parken på området, ligesom kulturskibet MS Stubnitz har ligget ved Honnørkajen i 14 dage. Denne anvendelse af rummet som midlertidig ramme for et kulturarrangement er ligeledes med til at styrke rummets mangfoldige kvaliteter. Andreas nævner dette i interviewet: *”Jeg endte spontant til Chill i Parken dernede, dengang MS Stubnitz var der. Det var egentligt ikke planlagt, men jeg blev draget af stemningen og livet dernede. Man kunne høre musikken inde i byen og så ville jeg ned og se, hvad det var der skete. Det var et fedt koncept og det var fedt at se, at havnefronten kan bruges til sådanne midlertidige arrangementer. Der var mange forskelligartede aktiviteter(...) Sådanne tiltag vil jeg gerne have*

flere af dernede, fordi det viser at rummet kan bruges til mange ting" [bilag 1 Andreas:4]. Sådanne arrangementer er også med til at trække flere brugere til område, som Andreas også fortalte. Men midlertidige arrangementer trækker ikke nødvendigvis kun folk til fra selve bykernen. Det kan også være en væsentlig faktor til at tiltrække folk der bor i yderområderne eller endda fra oplandet alt efter, hvilket arrangement der er tale om.

Æstetik

I følgende afsnit vil vi undersøge, hvilken rolle æstetikken spiller i anvendelsen af rummene på Aalborg havnefront. Æstetikken er en afgørende del af byrums kommunikation og det er herigennem, at rummene kan udtrykke deres identitet og kommunikere med rummets brugere. De æstetiske virkemidler er ligeledes dem, der kan formidle områdets historie og skabe referentiel autenticitet.

Iagttagelser

Vores observationer har vist, at bevægelsen gennem rummet foregår i langsomt tempo. Hele 34 % af brugerne har en opholdstid på 9 minutter eller derover. Det er ligeledes en af de generelle observationer vi har gjort, at brugerne ofte stopper, kigger sig omkring og betragter området. Cyklister trækker cyklen eller sænker farten, fodgængere slentrer langs promenaden og bevæger sig indimellem på kryds og tværs i rummene for at betragte forskellige bygninger eller artefakter. Især har de containerlignende skure ved Boldbanen været genstand for iagttagelse og givet anledning til kortere ophold. Ligeledes har vi observeret at udkigsposterne ud over vandet, samt de forskellige beplantninger i Jomfru Ane Parken, har været hyppigt iagttaget. Andreas siger direkte at han udelukkende cykler denne vej til arbejdet, fordi den er mere spændende: *"Derudover cykler jeg langs med havnefronten på vej til arbejde på KMD flere gange i ugen. Her vælger jeg at cykle langs havnefronten primært af den årsag, at det er en mere spændende rute og der er flere ting at kigge på undervejs samtidig med at man kan følge med i*

byggeprocessen" [Bilag 1 Andreas:2]. Signe nævner ligeledes de interessante omgivelser: *"Altså, det er ikke kun udsigten, der er interessant, men det er omgivelserne - jo også Især her efter det er blevet lavet om. Det er sjovt at følge med i hvor langt de er nået i de forskellige projekter.. ja, eller hvor kort de er nået kan man jo nok sige om nogen af projekterne"* [Bilag 1 Signe:3]. Vi ser tendenser i vores empiri, der tyder på at flere finder det interessant at følge med i udviklingen i området. Både den udvikling der er færdig, og den udvikling der har lang vej igen. Når området står færdigt lægger det op til, at ruteforløbet langs promenaden bliver et benyttet bevægelsesmønster. I interviewene ser vi tydeligt, at flere nævner at der er interessante "ting" at kigge på. Vi antager, at der med dette menes de artefakter, der er til stede i området. I interviewet med Jørgen, nævner han ligeledes hvordan havnefrontens skyline er med til at gøre oplevelsen interessant i forhold til ophold på havnefronten generelt: *"Jeg synes faktisk det er et fantastisk panorama billede man får her – også pga. den måde fjorden bugter sig på. Du kan sidde helt tæt ved centrum – se de gamle bygninger, kirketårne – samtidig med de store industribygninger brager frem i horisonten – tæt på. Det er ikke mange steder man kan det"* [Bilag 1 Jørgen:3]. Dette ser vi ligeledes i Marias interview, hvor hun siger: *"(...) jeg kan godt lide det udsyn man har nede ved havnen til de store industri bygninger – ja det er jo ikke ligefrem en ubetinget skønhed, måske endda grimt - men det er bare Aalborg"* [Bilag 1 Maria:3]. Aalborgs skyline er dermed ikke kun af interesse og værdi for de iagttagere, der ser skylinen fra Nørresundby siden, men har ligeledes interesse for brugerne i selve havnefrontsområdet i Aalborg, idet fjorden krummer og giver et flot udsyn. I det tidligere citat fra Maria, nævner hun ligeledes de store industribygninger, som hun siger, er "bare Aalborg". De har altså – for hende – en betydning for byens identitet.

Industri og autenticitet

Gennem vores interview har vi opnået en indsigt i hvilken rolle de bevarede bygningsværker spiller for oplevelsen af byrummet. Der er enstemmig enighed hos interviewpersonerne om at genanvendelsen af bygningerne er vigtigt for byrummet. Eksempelvis udtaler Troels: *”Det er mere interessant når de ikke bare bygger nyt, men at man kan se hvor tingene kommer fra. Man holder ligesom ved sin identitet på den måde. Nordkraft synes jeg er rigtig godt. Det er godt at man har bibeholdt meget af det gamle. Det ser pænt ud. Jeg synes at det historiske aspekt er spændende at have med – langt mere spændende end bare at bygge nyt. Det viser ligesom tilbage byens historie”* [Bilag 1 Troels:4]. I tråd med dette siger Maria: *”Nå men jeg kan hvert fald godt lide at man bibeholder de træk ved Aalborg – at det er, eller har været en industriby. Og jeg kan godt lide det udsyn man har nede ved havnen til de store industribygninger”* [Bilag 1 Maria:4]. I disse eksempler relateres de genanvendte bygninger til Aalborgs identitet, hvilket gælder for samtlige interviewpersonerne, når vi har spurgt ind til disse træk ved området. I forlængelse heraf taler flere af interviewpersonerne om nostalgi og minder. For Maria skaber bygningernes fysiske udtryk associationer, der er tæt forbundet med hendes barndom: *”det er nogle af de ting der også betyder noget for mig i forhold til havnefronten – at de minder om min barndom og er sådan rigtig Aalborg-agtig. Min far arbejder på Aalborg værft – eller som nu hedder Aalborg Industries - og vi er kommet der meget gennem min opvækst”* [Bilag 1 Maria:3]. For Erik der er en generation ældre end Maria, er en del af minderne bundet op på en tidligere periode: *”Jeg tænker tilbage på de gode gamle dage, da Københavner båden lagde til. Det var så hyggeligt når den lagde til med juletræ og det hele. Og den lille Egholm færge sejlede nede fra Broen hvor Juliane ligger nu. Det var nu ikke andet end en lille motorbåd. Derfor er det også vigtigt at der stadig er referencer til fortiden – så man stadig kan gå og drømme”* [Bilag 1 Erik:4].

Jørgen der gennem de seneste fyrrer år har færdes på havnen dagligt i forbindelse med sit arbejde, forbinder det som en naturlig følge heraf, med

dagligdagens færden og hverdagslivets rammer: *”det minder mig om hverdagslivet, som jo for mig foregår netop her. Jeg ville da være ked af hvis det hele blev revet op til fordel for udelukkende nybyggeri. Det er med til at bevare en form for tilknytning”* [Bilag 1 Jørgen:3]. Fælles for de tre sidstnævnte interviewpersoner er, at de er vokset op i Aalborg. Hver har de deres erfaringer og historie knyttet til området, hvorigennem de oplever og forstår det ud fra. Jørgen er endvidere inde på noget essentielt omkring autenticitetsbegrebet. I forlængelse af sidste citat, tager han visse forbehold i forbindelse med genanvendelsen af bygningerne: *”Men det er ikke sikkert dette bliver ved. Det kommer an på hvor meget der forandres (...) jeg synes det er vigtigt at man forsøger at holde det så oprindeligt som muligt. Hvis man gerne vil fortælle byens historie, synes jeg man skal følge det til døren – hvert fald nogle steder. Sådan at man ikke er i tvivl om hvad der nyt og gammelt”* [Bilag 1 Jørgen:3]. Denne vinkel er interessant i forhold til Pine og Gilmores udlæggelse af autenticitet og måden det bliver brugt på. Ifølge Pine og Gilmore, handler det et langt stykke hen ad vejen om at forgive at noget er autentisk. Endvidere, at det er op til individet selv om noget opfattes som autentisk eller ej. For Jørgen er det vigtigt at have udgangspunkt i faktuelle oplysninger der stemmer overens med bygningernes historie. Dette ses også af spørgeskemaundersøgelsen, hvor flere savner oplysninger og informationer om bygningernes historie. *”Hvis man gerne vil ”fortælle” Aalborgs historie skal der være flere informationer/fakta – evt. ved skiltning eller lignende.”* [Bilag 2 spørgsmål 11]. De bekymringer der antydes her, omhandler hvorledes kulturarven videregives og historien genfortælles. Hvis det i fremtiden skal stå som referencer til fortiden er det vigtigt at man ikke bygger noget op på falske forudsætninger. Jørgen har dog blandede følelser på dette område, da han samtidig mener at oplevelsen intensiveres ved at brugerne får mulighed for at skabe deres egne meninger ud fra de rammer der er givet.

Som vi tidligere har været inde på, mener vi at der i de nyopførte områder er en god balance mellem det gamle og det nygamle, hvor samtiden afspejles i det nygamle gennem forskellige effekter. Formentligt vil denne bal-

ance være gennemgående for hele området og således også for den del der endnu ikke er færdigt.

I kommentarfeltet på spørgeskemaet i spørgsmål 11, har de flest givet udtryk for positive holdninger i forhold til stedets indretning og æstetik. Nogle mener dog at området omkring Jomfru Ane Park for pænt og en smule kedeligt i området omkring Jomfru Ane Park. En respondent udtrykker det endda således at området mangler: *"slid, ælde, patina, brug, spor, graffiti, uautoriseret kunst, anarki, historie"*. Måske et resultat af at stedet endnu er nyt, men en væsentlige pointe i forhold til at møde noget uventet i bybilledet. Vores observationer har dog tegnet et billede af, at artefakterne bliver genstand for iagttagelse for hovedparten af brugerne og giver anledning til kortere ophold. Her har der især været tale om de containerlignende skure, udkigsposterne, jernbanesporene og Boldbanens udstyr. Derfor er det vores overordnede vurdering, ud fra empirien, at de tilføjede artefakter i byrummene opfattes som interessante for brugerne der færdes i området. Observationerne giver dog ikke svar på om den skærpede interesse kan relateres til artefakternes udseende – om hvorvidt det for eksempel opfattes som grimt eller pænt. Dette gives der heller ikke eksplicit nogen mening til kende om i interviewet, men på trods heraf, bliver indretningen hovedsageligt positivt modtaget. Jørgen siger om den generelle indretning i Jomfru Ane Parken: *"Jamen jeg synes det er meget fint at de genbruger havnemiljøet i designet. Det er da meget underholdende at kigge på"* [Bilag 1 Jørgen:3]. Jørgens udtalelse tyder på at han opfatter designet i tråd med den tematisering vi tidligere har analyseret os frem til. I den forbindelse siger Erik: *"Jeg synes det rustne noget ved Elbjørn er pænt, men det skulle være bygget op i noget andet materiale i stedet for det rustne halløjsa"* [Bilag 1 Erik:3].

Andreas er positivt stemt i forhold til, at man refererer tilbage til historien ved at genbrug allerede eksisterende bygninger: *"Jeg kan egentlig godt lide den lidt rustikke stil, der præger bybilledet i Aalborg. Med rustikke mener jeg at Aalborgs fortid som industriby ikke skal fornægtes men derimod*

bringes frem i flere af de arkitektoniske nyskabelser der er i støbeskeen for byrummet i Aalborg. Nordkraft er et godt eksempel på hvordan det præ-industrielle Aalborg kan sammensmeltes med nutidigt højkulturelle aktiviteter" [Bilag 1 Andreas:3]

Der er delte meninger, om byfornyelsen og i kraft af byens demokratiske struktur og mangfoldige sociale sammensætning, vil der formodentlig altid være delte meninger om nye tiltag. Ligeså i forhold til autenticitet, og dette er netop kernen i autenticitet. Hvad, der for nogen virker autentisk virker for andre falsk. For de ældre personer, der har tilbragt deres liv i Aalborg, og måske endda været tilknyttet nogle af de erhverv, der holdte til på havnefronten, er omvæltningen enorm og det vil være plausibelt at nogle af disse personer finder omdannelsen alt andet end autentisk. Det kan ligeledes være, at der er personer, der finder genautenticeringen som en direkte hån mod byens historie, netop i kraft af, at nyt indhold bliver puttet ind i gamle æstetiske rammer. På baggrund af vores interviewpersoners meninger og spørgeskemaet, er det dog vores vurdering at oplevelsen af områdets æstetiske kvaliteter, i form af referentiel autenticitet, overvejende bliver opfattet positivt af brugerne.

Kontrast og brud

Når man byforny et område, som Aalborg, der har markante æstetiske særpræg fra industriperioden, vil der uundgåeligt opstå brud i det æstetiske bybillede. Det er ikke en mulighed at renovere hele byen på én gang, og de forskellige udviklingsstadier vil derfor stå som markante kontraster til hinanden. Også inden for det byfornyeede område, finder vi mange æstetiske brud.

Ser vi havnefronten i sammenhæng, er der markante overordnede brud langs med området, på grund af områdernes udviklingsstadier. Mod vest har vi de nye, byforskønnede område, med lavere bygninger og genautenticering igennem æstetiske virkemidler. Længere mod øst står det nye Utzon Center, der med sit buede og skinnende tag, udgør en markant kontrast til

området mod vest, såvel som området mod øst. Det er dog vores vurdering, at der er forsøgt skabt en form for sammenhæng mellem områderne og i forhold til byens historie, ved blandt andet at bruge store betonflader i byggeriet. Længere mod øst, er den tomme byggegrund, med Nordkraft som baggrundskulisse og på Østre Havn står området, som da det blev anvendt. På Østre Havn er den industrielle æstetik stadig dominerende og der er intet spor af den kommende byfornyelse. Disse markante brud langs området, kan være medvirkende til at skabe dynamik og interesse for rummene. Bruddene kan betragtes som såvel interessante og smukke, som grimme og uvelkomne. Uanset hvilken holdninger brugerne har til bruddene, er disse med til at skabe kontrast og interesse. Maria siger blandt andet: *"Kennedy (læs: arkaden) er sådan lidt trøstesløs, hvor city syd måske bare er mere praktisk. Men sådan nogle bygninger skal der jo også være plads til – det sætter tingene lidt i perspektiv (griner) Det ville jo også være kedeligt hvis alt var idylla – romantisk eller moderne"* [Bilag 1 Maria:3]. Her berører hun, hvordan brud kan skabe kontraster og perspektiv. Signe siger ligeledes: *"Altså ude på Østre Havn er der jo ikke rigtig sket noget – det står helt som det gjorde engang – og så på det nye område overfor Toldboden, er der helt moderniseret og færdigt. Man kan ligesom følge med i hvor langt de er nået og se den enorme forskel der er"* [Bilag 1 Signe:3]. Signe understreger ligeledes de brud, der er imellem de færdige områder og de ikke færdige områder og udtrykker en interesse i disse brud og i udviklingen.

Også i de færdige områder findes der æstetiske brud og kontraster. Et af de mest markante brud i området omkring Havnefronten, er formodentlig at finde ved Toldbod Plads. Her ligger det gamle Toldkammer i nogen nær oprindelig stand og på pladsen foran er der sket en komplet modernisering, der rent stilmæssigt er langt fra Toldkammeret. Her er der i granit skabt en række flade og identiske stensulpturer, der til musikken fra forskellige klassiske symfonier, kreerer et gedigent vandshow, med springvand der bevæger sig i takt til musikken. Det henleder næsten tanker på Hotel Bellagios berømte springvand i Las Vegas. Denne moderne form for instal-

lationskunst må siges rent æstetisk, at ligge langt fra Toldbod-bygningen, og denne bliver da også nævnt i vores interviews. Troels siger: *"Toldbod Plads synes jeg faktisk også er meget pæn. Eller huset der ligger der er rigtig flot. Springvandene er også fint nok. Det er ikke lige noget jeg har den store tilknytning til, men det ser da okay ud. Det er måske lidt mystisk, at der er en så moderne form for kunst, lige uden for en så gammel og smuk bygning."* [Bilag 1 Troels:2] Her nævner han bruddet imellem de to æstetiske former, som "mystisk". Signe siger ligeledes: *"Jeg synes også det nye Toldbod Plads er utrolig grim. Det giver ingen mening med det springvand og musik. Hvorfor ikke lave noget, hvor folk rent faktisk kan sidde og være og hvor den gamle bygning med banken (læs: Toldboden) kommer til sin ret? Jeg gider sgu ikke stå og se på vand og musik, men måske kan turisterne lide det?"* [Bilag 1 Signe:2]. Signe har klart en negativ holdning til den nye Toldbod Plads, hvor Troels stiller sig undrende. Om brugerne synes at området er smukt, grimt eller bare mærkeligt, er deres personlige tolkning og vurdering. Det kan dog siges, at fællesnævneren er, at brud skaber opmærksomhed. Brud i den æstetiske fremstilling, får brugeren til at undre sig og rent faktisk se på området. Holdt man området i ren skønvirkestil, ville der formodentlig opstå færre diskussioner og færre tanker omkring dette. Modspil i æstetikken skaber forundring, samtaleemner, interesse og meninger.

Sociale fællesskaber

Vi har tidligere været inde på, hvordan bylivet spiller en væsentlig rolle for byrummet. Med globalisering, og endvidere øget privatisering af dagligdagen, har byen som mødested fået øget betydning. Og mennesker tiltrækker flere mennesker, hvilket også har vist sig at være gældende for de brugere der indgår i vores empiri. Gennem observationer har vi set hvordan brugerne gerne samles i de områder hvor der sker noget og hvor der i forvejen er mennesker.

Foranderlige begivenheder

Ved Boldbanen ses det, at brugere sidder på trinene langs afgrænsningen og betragter de aktiviteter der foregår. Flere gange gennem observationerne er vi stødt på brugere, der ellers havde slået sig ned andetsteds i byrummet, flytter sig til Boldbanen i takt med aktivitetsniveauet her hæves.

For nyligt har der været afholdt en fodboldturnering, hvor aktiviteten tiltrak andre brugere og området omkring var fyldt med mennesker. De foranderlige begivenheder kan være medvirkende til at udvide eller rykke ved rammerne for transitære handlinger – man opfører sig måske anderledes end ellers. Herudover skabes en overordnet fælles referenceramme, for både de aktive deltagere og dem der blot betragter aktiviteten. Dette kan være med til at fremme en form for fællesskabsfølelse der igen kan være med til at intensivere oplevelsen og gøre den mere nærværende. I observationsperioden har kulturskibet M/S Stubnitz lagt til kaj på Honnørkajen i to uger. I den anledning har der vist sig en stigning i antallet af besøgende på havnefronten, hvor en stor del naturligvis må tilskrives kulturskibets tilstedeværelse og de besøgende, der målrettet er gået ombord på skibet. Vi observerede yderligere at mange kom forbi og betragtede Stubnitz i deres vandring. Dog kan vi ikke tilskrive ud fra vores observationer, at de kom der med det formål at se Stubnitz, men vi har en antagelse om, at det kunne have været en medvirkende motivationsfaktor. I spørgeskemaundersøgelse er der også nogle der påpeger at de gerne vil have *”flere kulturarrangementer... så som Stubnitz.”* [Bilag 2 spørgsmål 11]

Herudover har vi set, at Stubnitz tilstedeværelse også medførte et øget byliv i områderne omkring. I Byhaven er folk strømmet til og har ligget på græsset, siddet på trin og bænke, drukket øl og tilføjet rummet en særlig atmosfære. I forbindelse med Stubnitz' besøg i Aalborg blev der afholdt et midlertidigt arrangement, Chill i Parken, der både er et eksempel på områdets multifunktionelle egenskaber men også, hvordan det tiltrak flere. Andreas forklarer her, hvordan han udelukkende kom på Havnepromenaden den dag, for at deltage i arrangementet: *”Jeg endte spontant til Chill i Parken dernede, dengang MS Stubnitz var der. Det var egentligt ikke planlagt, men*

jeg blev draget af stemningen og livet dernede. Man kunne høre musikken inde i byen og så ville jeg ned og se, hvad det var der skete. Det var et fedt koncept og det var fedt at se, at havnefronten kan bruges til sådanne midlertidige arrangementer. Der var mange forskelligartede aktiviteter. Folk spillede bold, andre sad og hyggede sig enten i parken eller ombord på Stubnitz. Sådanne tiltag vil jeg gerne have flere af dernede, fordi det viser at rummet kan bruges til mange ting og det skaber et godt byliv.” [Bilag 1 Andreas:4].

Foranderlige begivenheder er et vigtigt element i bestræbelsen på at skabe et mangfoldigt byrum. Det er ligeledes vigtigt at byrummene giver plads til dette. Gode rammer om både faste, foranderlige og flygtige begivenheder, giver gode forudsætninger for at mange forskellige aktiviteter finder sted og dernæst, at mange forskellige mennesker med forskellige baggrunde kan mødes og nyde det varierede liv. [Gehl et al. 2006:37] De flygtige begivenheder har ikke optrådt under selve observationerne. Gennem empirien gives der også udtryk for, at dette er en mangel. I spørgeskemaet svarer en del af respondenterne at stedet mangler *”liv”* og *”hygge”* og enkelte mener, at markeder kunne være et bud på at opfylde dette behov. I interviewet ekspliciteres dette yderligere og hos Maria ytrer ønske om flygtige begivenheder der spænder fra markeder til gadegøgl: *”Altså jeg kan virkelig godt lide markeder – det mangler der lidt i Aalborg (...) Ja, og så må der gerne ske lidt.. nogle aktiviteter – ikke at jeg selv vil deltage – men det bringer bare god stemning at andre gør det – at der er noget at se på. Bare noget simpelt som gademusikere, gøglere.. masser af gøgl”*. I forbindelse med flygtige begivenheder af den karakter der nævnes her, må områdets endnu korte levetid tages i betragtning. Det er endnu et nyetableret område og det tager tid for et byrum at blive et oplagt sted for eksempelvis gadegøglere eller musikanter og kan ikke planlægges fra kommunens side. Til gengæld er der planer om flere markeder og flere steder er indrettet med hensigt på dette. Blandt andet er der tale om markeder ved Kvægtorvet og den ene ende af Boldbanen er udlagt til dette formål. De flygtige og forander-

lige begivenheder er også en måde at få gjort opmærksom på byrummets nye muligheder, og få indlemmet byrummet på brugernes mentale bykort. Andreas mener, det har noget at gøre med havnefrontens korte levetid: *"Jeg tror det har noget at gøre med at det er så nyt som det er. Vi skal lige lære at bruge rummet. Vi er ikke så smarte som i Århus og København. Vi er nordjyder, der går noget tid før vi tager ting til os"* [Bilag 1 Andreas:5]. Han taler her om den nordjyske mentalitet og indikerer, at vi her i Nordjylland er mindre spontane og ikke så åbne overfor nye tiltag. Derfor er det godt med det kombinerede oplevelsestilbud, der både giver mulighed for spontane aktiviteter, men også de mere organiserede. Nordkraft er et godt eksempel på et sted, der tilbyder en mere organiseret række oplevelsestilbud til forskel fra Jomfru Ane Parkens ofte mere spontane aktiviteter og samvær. Nordkraft appellerer mere til den Aalborgensiske mentalitet, fordi den huser nogle velkendte kulturinstitutioner så som Skråen og Jomfru AneTeatret.

Byrummet som scene

I observationerne har vi set, hvordan havnepromenaden benyttes af brugerne til at slentre, mens de betragter omgivelserne – den bruges til at promenerer. Dette har også stor betydning når vi ser på byrummet som et socialt mødested. De promenerende kan betragte andre mennesker på deres rute, og bliver omvendt betragtet af andre brugere der opholder sig i området, og som måske sidder langs promenaden med netop dette formål. Maria siger i interviewet at hun ofte tager ind til byen på baggrund af dette sociale aspekt: *"Jeg kan godt tage ind til byen bare fordi jeg gerne vil være i mellem en masse mennesker. Møde nye mennesker – ja, bare kigge på dem"* [Bilag 1 Maria:2]. Havnepromenaden skaber gode rammer for denne trang til at se at blive set i det offentlige rum.

Som det ser i ud i øjeblikket, er de fleste af siddepladserne dog ikke indrettet med front til netop promenaden. Bænkene langs promenaden er placeret ved promenadens ydre kant med henblik på kig til vandet. I Byhaven er de placeret langs pergolaen og i samtalevenlige rundkredse. Sid-

de trinene langs promenaden, der er en del af Byhavens og Boldbanens ydre ramme, lægger op til at man sidder med front mod pladserne. Det er dog her muligt at vende sig om og have udsyn mod promenaden, ligesom græsplænen i Byhaven også gør det muligt at sidde med front mod promenaden. I mange andre større byer, som for eksempel København og Århus, er områder op til promenadelignende forløb, udnyttet af restaurationer, hvor man kan sidde udendørs og betragte menneskestrømmen. På havnefronten er dette på nuværende tidspunkt kun muligt fra Elbjørn ved ophold på dækket. Planerne er dog at det nye Havnehus skal lægge rum til restauration i stueetagen, hvor arealet udenfor er medregnet i et ønske om udendørsservering. Havnehusets udendørsareal er placeret således, at det vil give udsyn til promenaden. Det er dog vores indtryk at flere beværtningssteder langs promenaden ville være hensigtsmæssig i forhold til brugen af rummet. Både for at fremhæve den egenskab promenaden har i forhold til den transitære oplevelsesaspekt, men også af andre grunde gives der i vores empiri udtryk for at dette ville være at foretrække. Her savnes der blandt andet "cafémiljø" og spisesteder med udsigt til vandet. Dette nævner 23 respondenter i vores spørgeskema som en mangel [Bilag 2 spørgsmål 11] Empirien afspejler at dette ønske både dækker over et ønske om flere siddesteder og muligheden for at købe mad og drikke. I vores interview nævner Jørgen i forbindelse med havneområdet udnyttelse: *"Jeg synes hvert fald man skal udnytte vandet og udsigten. Siddepladser helt ud til vandet, måske i forbindelse med cafe eller en form for udendørsservering. Hvor man samtidig kan nyde udsigten."* [Bilag 1 Jørgen:2].

Gennem caféer og restaurationer ville man også kunne fremme den fællesskabsfølelse som for Vetner et al. kan gøre oplevelsen til noget særligt. Som vi nævnte i konteksten for vores case, ser der allerede ud til nu at danne sig nogle mønstre, hvor man kan tale om semiotiske områder. Her er stedernes oplevelsesmæssige potentiale er, blandt andet gennem autenticitet, skabt med øje for den emotionelle tilknytning og man kan tale om bestemte livsstilsretninger. Man kan føle sig som en del af et større fællesskab.

Samtidig kan steder som disse opfylde behovet for nydelse, hvor omgivelserne kan gøre forestillingen om det gode liv nærværende. Disse behov kan også efterkommes gennem de kulturtilbud der findes på Utzon Centret og i planerne for Nordkraft og Musikkens Hus, men hvor disse steder er mere målrettede destinationer man aflægger planlagte besøge, er cafelivet i byrummene et sted man måske ville komme oftere og være mere spontane.

Aktivitetstyper

Havnefrontsområdet tilbyder alle tre aktivitetstyper, som vi redegjorde for i vores teoretiske byrumsafsnit. De tre aktivitetstyper er kendetegnet ved at være enten nødvendige, valgfrie eller sociale. Flere af vores interviewpersoner fortæller, at de bruger havnefronten i et dagligt ruteforløb. Denne handling får dermed karakter af at være en nødvendig aktivitet. Erik arbejder på den vestre del af havnefronten og bruger derfor havnefronten hver eneste dag: *"Jeg bruger havnefronten som en planlagt rute hver dag, fordi jeg arbejder der."* [Bilag 1 Erik:3] Troels har boet i samme område, hvor Erik arbejder. Han fortæller, hvordan hans brugsmønster af havnefronten er blevet ændret efter han er flyttet til en anden bydel: *"Men generelt bruger jeg nok havnefronten mindre nu, end jeg gjorde da jeg boede i Brohusgade. Det var ligesom en fast del af min rute dengang – det er det ikke mere."* [Bilag 1 Troels:3] Som en konsekvens af bylivets og bystrukturens udvikling er store dele af Havnefronten omdannet til rekreative formål og bliver i den forstand et oplagt mål for de mere sociale og valgfrie aktiviteter. Her supplerer Troels sin tidligere udtalelse men, hvordan han nu bruger havnefronten: *"Jeg bruger den klart på en anden måde efter omdannelsen. Nu kan man jo sidde i parken og læse en bog. Det er super lækkert at der er kommet græs dernede."* [Bilag 1 Troels:3]. Troels er ikke den eneste af vores interviewpersoner, der bruger rummet til rekreation. Andreas går ture langs havnen: *"Jeg kan faktisk godt lide at gå lange ture, hvor jeg slipper tankerne løs. I den forbindelse går jeg ofte ture langs havnefronten, hvor jeg får et mentalt break fra hverdagens problemer. Her kan man rigtig lade tankerne flyve og blive blæst igennem. Men jeg kunne også se mig selv og vennerne*

sidde dernede og nyde en kold på det lille græsareal" [Bilag 1 Andreas:4]. Her berører han, hvordan han bruger, eller kunne bruge, rummet i forskellige sammenhænge. Maria anvender også Havnefronten til forskellige sociale aktiviteter alt efter, hvem hun er færdes med: *"Men så kommer jeg på ofte på havnefronten i forbindelse med at jeg skal ind til midtbyen. Vi tager gerne børnene med. Det kunne fx være at vi købte en is og spiste den nede på havnen. Men jeg ser også Havnefronten, som et sted jeg kunne bruge i sociale sammenhænge med vennerne"* [Bilag 1 Maria:2].

De sociale og valgfrie aktiviteter er også vigtige i forbindelse med oplevelser, hvor man kan argumentere for det især er disse aktivitetstyper, der lægger kimen til de forskellige oplevelsestyper. Det er især i de sanselige oplevelser, der udvikler individet og er med til at skabe identiteten. I den sammenhæng kan man tale om at oplevelsen forstærkes, når man udfører sociale eller valgfrie aktiviteter. Gehl et al. redegør for, hvordan det at være sammen med andre har indflydelse på oplevelsen: *"I alle tilfælde kan det at være blandt andre, at se og høre andre, at modtage impulser fra andre indebære en positiv oplevelse, et alternativ til at være alene. Man er måske ikke sammen med nogen bestemt, men man er alligevel sammen med andre"* [Gehl 2003: 15]. De emotionelle påvirkninger man får i samværet med andre er med til at definere om oplevelsen har været af positiv eller negativ karakter. Byrummet er med til at skabe rammerne for disse oplevelser. Men også bylivet kan påvirke oplevelsen. Signe fortæller, hvordan hun helst undgår byrum, hvor de subsistensløse holder til: *"Jeg bryder mig virkelig ikke om de rum, hvor narkomaner og alkoholikere holder til. Der holder jeg mig langt væk fra"* [Bilag 1 Signe:2]. Signe opfatter det, at færdes disse steder som utrygt og undgår at bruge de byrum, hvor man finder disse typer.

Sociale relationers indflydelse på opholdslængden

Observationerne gav os et billede af at de fleste længerevarende ophold på promenaden sker, når brugerne kommer i grupperinger. I den forbindelse kan man også tale om byrummet som socialt mødested. Dog så vi også nogle enkelte, der sad dernede i længere tid alene, men hovedparten

af de længerevarende ophold skete i sociale sammenhænge. Betydningen af de sociale relationer påvirker altså opholdets længde. Andreas nævner specifikt at *"Det gode ved et byrum er masser af liv. "Masser af liv" er et relativt diffust begreb, som vel egentlig er en subjektiv betegnelse for tilstedeværelsen af andre mennesker i social sammenhæng"* [Bilag 1 Andreas:3]. Gehl pointerer at: *"I forbindelse med oplevelsesbehovet repræsenterer muligheden for at opleve andre mennesker således et specielt attraktivt tilbud"* [Gehl 2003:20].

I spørgeskemaundersøgelsens spørgsmål 11, er der flere der giver udtryk for at de mangler liv ved Havnefronten. Liv skaber mere liv. Og mennesker tiltrækker flere mennesker: *"Det er flot, men tomt for mennesker. Der mangler lidt liv, synes jeg."* [Bilag 2] En anden respondent mener, at dette kommer med tiden: *"Det vigtigste, som Aalborg Havnefront mangler, er år på bagen. Den største fejl, som arkitekter og byråd gør, er at smække store bydele op og så håbe, at folk benytter det. Se bare på Ørestaden i Kbh, som er en spøgelsesby. Nørrebro er derimod fyldt med liv, men de har også brugt flere hundrede år på at komme dertil. Så byrum skal have tid og hjælpes på vej. Man skaber ikke byliv fra den ene dag til den næste. Ellers er jeg faktisk positivt overrasket over havnefronten og dens udvikling. Det er godt på vej (...)"* [Bilag 2].

Respondenten mener at forudsætningen for at højne bylivet er "år på bagen". Men Troels mener godt, at man kan skabe liv i byrummet ved hjælp af rammerne: *"Jeg kunne dog godt tænke mig hvis man havde gjort endnu mere for at få et levende byrum. Det kunne være at bruge noget af havnen til en ekstra lystbådehavn. Man kunne godt have sådan nogle pontonbroer, man kunne lægge ud i sommermånederne, så man kunne lægge til der. Det kunne give noget liv. Lidt ligesom i nogle svenske havne. Det ville få de mange sejlere ind i byen og på fjordlivet til at hænge lidt bedre sammen med resten af byen. Lige nu er fjorden der bare og man kan kigge på den. Det ville være rigtig godt at inddrage fjorden mere i byen"* [Bilag 1 Troels:3]. Under alle omstændigheder peger vores empiri i retningen af at bylivet er en vigtig faktor for et attraktivt byrum. Dette ses udspecificeret i vores spørgeskemaundersøgelse, der påviste at 38,15 % af respondenterne i høj

grad ser at mennesker/liv er en kvalitet der er med til at skabe et attraktivt byliv. Også de sociale aktiviteter er der mange der lægger vægt på. 43,35 % mener i høj grad at det er en kvalitet, der skal efterstræbes for at skabe attraktive byrum.

KVALITETSKRITERIER

Efter at have foretaget den empiriske analyse, vil vi nu sammenholde brugernes opfattelser af Aalborgs havnefront, med de kvalitetskriterier som Gehl et al. opstiller som væsentlige kriterier for at skabe et godt byrum. Kriterierne er, som tidligere nævnt, inddelt i beskyttelse, komfort og herlighed. Vi vil bruge dette, som en række diskussionspunkter, inden vi når frem til anbefalinger for området.

Beskyttelse

Beskyttelse omhandler nødvendigheden af at være beskyttet mod ulykker, utryghed og ubehag. Det er blandt andet væsentligt, at byrummet beskytter mod ubehagelige sansepåvirkninger. Dette indbefatter blandt andet forhold som vind/træk, regn, kulde, forurening og støj. I vores tidligere teoretiskbaserede gennemgang af kvalitetskriterierne, beskrev vi hvordan læ forholdene kan have negativ påvirkning på havnefronten. Den empiriske undersøgelse viser ligeledes, hvordan der i vid udstrækning mangler læmuligheder ved ophold på havnefronten. Der kan fra kommunens side være tale om et bevidst valg, da læmuligheder der afskærmer mindre områder fra større områder, kan tiltrække en type brugere, der kan være med til at påvirke oplevelsen af tryghed i negativ retning. Derudover kan øgede muligheder for læ i form af træer og buske, ligeledes hæmme udsynet og gennemsigtigheden i området. I forhold til ubehagelige sansepåvirkninger, spiller områdets forurening en stor rolle. Området bør være ryddeligt og rent og med gode muligheder for at komme af med affald. Flere af vores respondenter påpeger ligeledes, at de helst vil færdes i et byrum, hvor der ikke flyder med for meget affald eller virker forurenede. Signe siger eksplicit i

interviewet, at hun synes der efter byfornyelsen er blevet mere rent på Havnefronten. Da der ikke er kommet nogle negative kommentarer på dette område, er det vores indtryk, at brugerne generelt mener, at forholdene er i orden.

Oplevelsen af tryghed i forhold til kriminalitet er også et af de kriterier der skaber et godt byrum. Signe fortæller i empirien, hvordan hun ikke bruger et specifikt byrum, fordi det er et tilhørssted for narkomaner og alkoholikere. Det er vores klare opfattelse, på baggrund af vores empiriske materiale og i særdeleshed observationerne, at havnefronten er et forholdsvist sikkert sted at færdes. Det er det til dels på grund af sin nærhed med byen. Dette gør, at der ofte er mennesker og dermed liv og dette er med til at skabe en følelse af tryghed. En anden årsag til at rummet virker sikkert, kan findes i den meget åbne form rummet har. Der er ingen hjørner, man kan gemme sig i og man har generelt godt udsyn. Dette er også med til at skabe tryghed.

Endelig er oplevelse af tryghed i relation til trafik en vigtig faktor. Her pointerer flere af vores interviewpersoner, at de synes tilgangen til Havnefronten er problematisk. Parallelt med Havnepromenaden ligger Strandvejen, der afskærer havnen fra midtbyen. Dette kan hæmme brugen af Havnefronten og man kunne med fordel integrere byrummene ved at skabe bedre betingelser for fodgængere og cyklister. Strandvejen er en relativt trafikeret vej, der skal krydses for at komme ind i området. Ved Casa Blanca og restaurant Rosdahls er der fodgængerovergange, men mod øst er der intet fodgængerfelt, før man når Nordkraft. Flere af vores interviewpersoner mener, at forudsætningen for at byrummet bruges er god trafikikkerhed, så de ikke skal risikere livet eller være i konstant beredskab når de krydser Strandvejen. I spørgeskemaundersøgelsen er der flere af respondenterne, der kommenterer på de trafikale forhold. Flere antyder, at de mangler bedre afskærmning til den trafikale vej og helst så de, at der var mindre trafik langs havnen. En forslår endda, at man leder trafikken udenom havnen. [Bilag 2 spørgsmål 11]

Komfort

Komfortkriteriet handler om muligheden for udfoldelse. Mere konkret berører den udformningen af byrummet, så de menneskelige handlinger kan foregå under gode forhold. Gode muligheder for at gå, stå, sidde, se, tale og høre er en forudsætning for at opfylde kvalitetskriterierne - og en medvirkende faktor for at skabe byliv. En del af vores interviewpersoner fortæller, hvordan de benytter havnefronten som en del af deres daglige rute eller til mere socialt betingede formål. Hensynet til de forskellige brugssammenhænge er højt vægtet i den fysiske udformning og dette skaber gode kår for byrummets udfoldelsesmuligheder. Spørgeskemaet viser med al tydelighed, at opholdsmuligheder i form af bænke, borde siddep-ladser bliver vægtet i meget høj grad. [Bilag 2 spørgsmål 9] Muligheder for fysisk aktivitet såsom boldspil og løb bliver vægtet i nogen grad af respondenterne. I brugssammenhænge er udfoldelsesmulighederne skabt til både aktive og passive handlinger. Vores interviewpersoner redegør alle for, at de bruger området til forskellige aktiviteter både de nødvendige, valgfrie og sociale aktiviteter.

Herlighed

Herlighed berører alle de kvaliteter, attraktioner og særlige tilbud, som byrummet indeholder. Den menneskelige skala er vigtig i forhold dimensioneringen af bygninger og rum. Flere nævner i den forbindelse, at vi her i Aalborg har et flot panoramabillede, hvor man både kan se industri og by. Det er for dem noget helt særligt og unikt for byen.

Herlighedsværdien ligger også i det æstetiske udtryk, ved for eksempel at have fokus på godt design, gode detaljer og materialevalg. Tidligere nævnte vi, at Jomfru Ane Parken er et eksempel på et byrum, der udført i et gennemgående design med fokus på detaljer, hvilket skaber et positivt sanseligt udtryk. Dette stemmer godt overens med det billede der har vist sig ud fra empirien, hvor indretningen generelt bliver positivt modtaget. Det vigtigste element i forhold

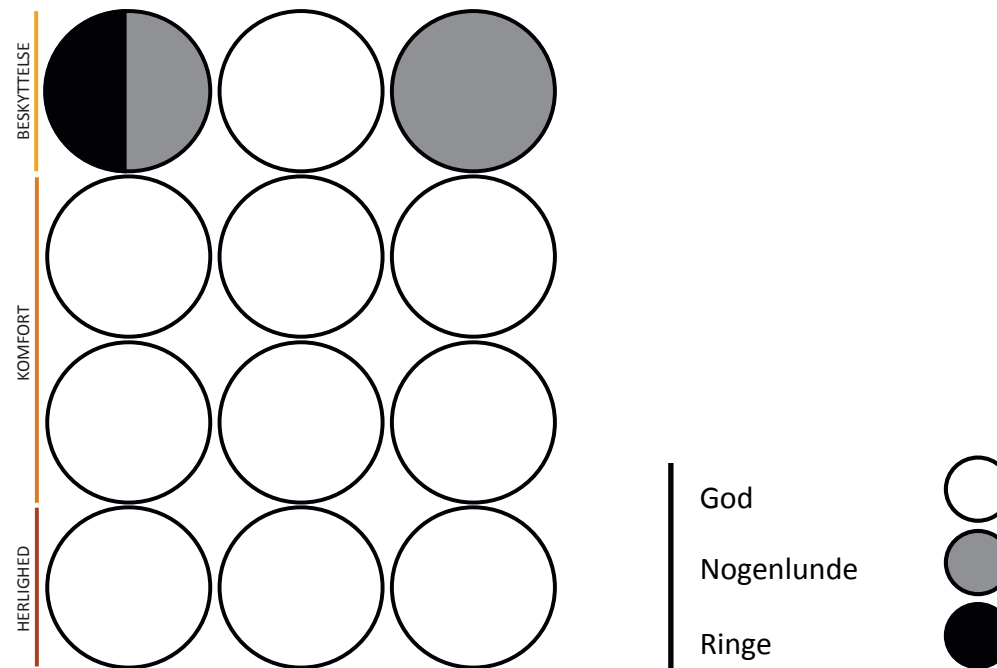
til de æstetiske sanseindtryk har dog vist sig at være de forskellige brud byrummene byder på. Dette skaber en dynamik, som bevirker at området ikke opfattes som forudsigeligt, men derimod som et rum, hvor man kan møde det uventede og det overraskende. Dette skal dog ses ud fra en overordnet betragtning, hvor bygningerne omkring Østre Havn, der endnu står ufærdige hen, skal medregnes.

Et andet kriterium der kan være med til at tilføje byrummet herlighed, er muligheden for at nyde det gode vejr. Gennem empirien så vi at især grønne områder er eftertragtet blandt brugeren, hvilket bekræftes i at Byhaven i Jomfru Ane Park har mange brugere på solskinsdage. Her benytter brugerne siddezonerne, eller ligger på tæpper i græsset, og nyder vejret, medbragte forfriskelser og udsigten.

Ligeledes bruges siddezonerne langs promenaden til at nyde vejret og udsigten. Muligheden for at promenerer og gå turen langs Aalborgs skyline, viste sig at have en positiv effekt på byrummet. Den bliver brugt af motionister såvel som brugere der blot vil gå en tur og nyde omgivelserne i et varieret bylandskab tæt på vandet.

I figur 41 vil vi illustrere hvordan vi brugernes opfattelser af havnefronten kan placeres i forhold til de 12 væsentligheds-kriterier, som Gehl et al. opstiller.

På baggrund af inddelingen i denne model, samt vores empiriske analyse, vil vi i det følgende afsnit opstille en række anbefalinger for videreudviklingen af området på havnefronten.

Figur 41. 12-punktsmatrice ud fra brugernes opfattelse

The background features a series of vertical concrete columns with small square openings near the top. A large, stylized logo is visible on the columns, consisting of a vertical bar with a circular shape on the left and a more complex shape on the right. The overall lighting is dim and greenish.

EMPIRISK BASERET ANALYSE

FORSLAG

KONKLUSION

Aalborg Kommune har iværksat et større byfornyelsesprojekt af midtbyen, der også omfatter en større omlægning af havnefronten. Med dette afsnit kommer gruppen med deres anbefalinger til Aalborg Kommune, som er fundet i vores omfattende empiriske undersøgelser, der omhandler brugen af havnefronten. Anbefalingerne skal ses som inspiration til den proces Aalborg Kommune er ved at gennemgå med planlægningen af de resterende rum på Aalborgs havnefront. Anbefalingerne er inddelt i temaer, der er udarbejdet på baggrund af den empiriske analyse.

VANDAKTIVITETER

Områdets placering op ad fjorden er unik for området. Det er fjorden, der giver området sin særlige værdi og sit særlige udtryk. I vores empiriske analyse, så vi tydeligt at vandet var vigtigt for de brugere, der anvendte rummet. Vi så ligeledes, at en del efterspurgte bedre anvendelse af vandet. Havnefronten kan generelt karakteriseres som et vandrum i kraft af Limfjorden. Vandet er dog ikke inddraget i havnefronten, med undtagelse af Østre Havns havnebassin. Det ville være fordelagtigt at inddrage vandet yderligere i byrummene og anvende fjorden bedre. Dette kan blandt andet gøres ved at lave mindre kanaler, eller lave flere nedsænkede trapper, som dem der findes overfor Toldbod Plads. Det ville være fordelagtigt, at anvende vandet til forskellige former for aktiviteter. Dette ville ikke blot skabe en sammenhæng mellem havnefronten og fjorden, men ligeledes skabe liv og aktivitet i området. Dette kan gøres ved at inddrage en del af havnebassinet til lystbådehavn. På den måde, vil der være liv i området og dette vil tiltrække brugere. Kanoudelejning i havnebassinet har også tidligere været oppe, som et forslag fra Aalborg Kommune. Når havnebassinet bliver en realitet, vil dette også give mulighed for at anvende fjorden til svømning og leg.

Man kunne også forestille sig, at midlertidige vandaktiviteter var en mulighed. Dette kunne være kapsejls, vandcykler og lignende. Undervejs i

forløbet har der været tale om at lave en sail-in-biograf i havnebassinet på Østre Havn. Konceptet går ud på at man kan se film fra vandsiden, dog med mulighed for at kunne sidde på det store græsareal. Vi har ligeledes observeret, hvor stor en succes kulturskibet MS Stubnitz var og man kunne forestille sig at lignende aktiviteter eller tilbud ville vende tilbage i en periode i sommermånederne.

Brugen af vandet er naturligvis sæsonbestemt. I vinterhalvåret kunne man i stedet anvende havnebassinet til installationskunst eller blot lade det stå tomt. Man kan også anvende fjorden, såvel som havnebassinet til restauration i form af caféer eller restauranter på husbåde eller skibe. Dette ser vi nu i Elbjørn, men det kunne udvides yderligere, idet vi igennem vores empiriske analyse, har fundet frem til, at der er stor efterspørgsel på caféer og restauranter i området.

Vandet er en del af Aalborgs identitet. Fjorden har haft en markant påvirkning på Aalborgs udvikling og været med til at forme byen, som den ser ud i dag. Vi mener, at vandet bør anvendes i så vid udstrækning som muligt. Vandet tilbyder en hel ny form for aktivitet, der kan være med til at fremme området som socialt mødested og også give grobund for liv i de ikke færdige rum; i særdeleshed på Østre Havn. Havnebassinet er unikt for netop Østre Havn og en anvendelse af dette ville skabe liv i området og give netop dette område en kvalitet, som ikke findes i de andre områder. Dette kan samtidig være medvirkende til at trække folk fra den mere centrale Havnepromenade, og ud til Østre Havn.

FORM OG FORBINDELSE

Havnefrontens form er unik, i kraft af den lange lineære promenade. Promenaden, der løber langs fjorden, er karakteriseret ved at være et bevægelsesrum og vi så ligeledes i vores analyse og observationer at netop bevægelse

på området var kendetegnende. Formen er i dag afbrudt af Nyhavnsgade, der er ført ned på havnefronten. Vi antager, at vejen bliver ført tilbage og promenaden kommer til at fortsætte ud til Østre Havn, men der foreligger ingen information om dette fra Aalborg Kommune. Vi har i analysen fundet frem til, at det vil være oplagt at føre promenaden helt ud til tangen på Østre Havn. Det vil give mulighed, for at gå fra Aalborg vestby og ud til den østlige ende. Det vil på den måde forbinde byen og give gode muligheder for fodgængere og cyklister, for at komme nemmere rundt i byen. Det vil ligeledes opfordre folk til at bruge områderne ved Kvægtorvet og Østre Havn i højere grad.

Ved at føre promenaden helt ud til Østre Havn, opnår man ligeledes en spredende effekt i rummene. Brugere vil bevæge sig mere og længere ud, og ikke i lige så høj grad centrere sig i Havnepromenadens centrum omkring Jomfru Ane Parken. Dette kan ligeledes være med til at forhindre den sugende effekt, som Nordkraft, Musikkens Hus og Kvægtorvet kan få i samspil med hinanden i fremtiden. Forbindelser mellem de forskellige rum er afgørende for den fremtidige brug. Jo bedre forbindelse der er imellem rummene på havnefronten, jo mere liv vil vi opleve.

Formen på Østre Havn er speciel i kraft af det gadenet, der løber området igennem. Vi ser det som hensigtsmæssigt, at dette bliver bevaret. Det vil ikke blot skabe rig mulighed for at bevæge sig rundt på området, det vil ligeledes skabe mulighed for at skabe referentiel autenticitet. Også gadernes navne er en reference tilbage til områdets oprindelige formål.

Forbindelserne fra selve havnefrontsområdet og til resten af byen er vigtige for brugen fremover. Det var tydeligt i vores empiriske analyse, at netop disse forbindelser spiller en stor rolle. Der bør tænkes i gode adgangsmuligheder til områderne og i sikre overgange fra bykernen og til havnefronten, til fordel for de bløde trafikanter. Dette kan blandt andet ske, ved at der opføres broer, tunneller eller fodgængerfelter over Nyhavnsgade og Strand-

vejen. En mere langsigtet og omfattende plan kunne være at tænke i bedre muligheder for offentlig trafik og lede en del af den private trafik udenom byen. Fodgængere og cyklister er udsatte i trafikken og ved at skabe gode og sikre muligheder for disse, bliver rummene mere attraktive.

OPHOLDSTMULIGHEDER

Opholdsmuligheder er en vigtig del af byrummenes kvaliteter. Der bør være rig mulighed for ophold og vi så i vores observationer, at opholdsmulighederne bliver flittigt brugt. Denne faktor er medvirkende til at tiltrække flere folk og dermed skabe gode rammer for bylivets komfort. For at området mod øst skal blive brugt i fremtiden, er det vigtigt at der skabes rige opholdsmuligheder, hvor bylivets mange facetter kan udfoldes. Der bør ligeledes skabes pladser, hvor brugere kan samles i sociale fællesskaber. Dette er netop en af udfordringerne ved Østre Havn. På grund af områdets infrastruktur, er der meget få pladser. Dette bør ændres i byfornyelsen og dette kan gøres, ved at lave pladser på eksempelvis tangen, der hvor de små gader krydses, og ned mod vandet. Omkring Nordkraft og Kvægtorvet er det ligeledes vigtigt med opholdsmuligheder, såvel permanente som midlertidige. I forbindelse med opholdsmuligheder, er det dog vigtigt at opholdsstederne ikke bliver for afskærmede og lukkede, idet dette skaber en risiko for at der opstår et terrain vague. Dette kan tiltrække subsistensløse, som skræmmer andre brugere bort fordi de får en følelse af utryghed.

GRØNNE OMRÅDER OG NATUR

Området ved havnefronten er ikke domineret af grønne områder. Udover selve Byhaven, er der ikke hverken buske, træer eller plæner i området. Selvom det er vigtigt at bevare de industrielle elementer som tunge bygninger, beton og asfalt, er det alligevel vores vurdering, at grønne områder er vigtige for at skabe et attraktivt havneområde. I vores empiriske analyse så

vi tydeligt, at de grønne områder var vigtige for brugerne. De er med til at skabe ramme om sociale fællesskaber og aktiviteter. De er ligeledes med til at bryde rummet og skabe kontraster og dynamik. Grønne områder giver en fornemmelse af natur midt i storbyen og kan være med til at skabe en oase, der giver mulighed for rekreation og fordybelse i modspil til den fortravlede hverdag.

Fjorden ligger allerede i området, som et element af natur. Fjorden er om ikke vild natur, så natur i en forholdsvis utæmmet form. I modspil hertil ser vi vandelementer i tæmmet form ved springvandene ved Toldbod Plads. Vi se dog potentiale i at udvikle såvel vandelementer som grønne områder yderligere. Området ved Kvægtorvet kunne midlertidigt anvendes til et større grønt område, men det ville på lang sigt også være oplagt at lave plæner og beplantning. Det vil ikke kun give mulighed for at mødes i sociale fællesskaber eller bare nyde naturen, det vil ligeledes skabe læ for vinden, så de potentielle brugere ikke udsættes for ubehagelige sansepåvirkninger. Østre Havn har et stort område lige øst for havnebassinet, der ville være oplagt at anvende som grønt område – eventuelt en mindre park. Lige nu henligger det som én stor græsplæne, men man kunne med fordel udbygge dette, så det får yderligere beplantning i form af træer og buske i retningen af en mere parklignende form.

ÆSTETIK OG ARKITEKTUR

Anvendelsen af de gamle industribygninger indgår allerede som en del af planstrategierne for byfornyelsen på Aalborg havnefront. Vores empiriske undersøgelse har vist at genanvendelsen af industribygningerne modtages positivt af brugerne og disse tankesæt er derfor værd at holde fast i. Endvidere er de værd at bygge videre på i de områder der endnu ikke står færdige. Områderne bærer æstetiske potentialer, der er unikke og karakteristiske for byen. Det rå industrielle udtryk er bevaret og trukket med ind i den ny-

opførte bebyggelse tættere på midtbyen, hvor det står i kontrast til bykulturens udtryk. Det æstetiske brud er med til at give byrummene dynamik og skabe overraskelser i bybilledet. Denne effekt kan også findes i skalaforholdene i området, hvor der er stor variation mellem de forskellige byrum der indgår på havneområdet. I den vestlige ende ses mindre byrum, der er holdt i menneskelig skala, hvor der i den østlige del findes bygninger med store volumener, der rager højt i landskabet. Som opholdsrum strider både strukturen og bygningsproportionerne i den østlige del imod de kriterier Gehl et al. opstiller for et godt byrum. Der er sparsomt med sollys, når man bevæger sig mellem de store bygninger og rummene er mindre overskuelige. Vi mener dog at det netop for dette specifikke område, set i sammenhæng med resten af havnefronten, kan udmønte sig i en positiv effekt. Først og fremmest fordi det er med til at skabe noget uventet i bybilledet og er med til at fastholde de brud der gør oplevelsen af byrummene interessant. Dernæst på grund af den fortællerværdi bygningerne er i besiddelse af, som ligeledes er med til at intensivere oplevelsen og gøre Aalborgs identitet og historie nærværende. Vores anbefaling lyder derfor at området omkring Østre Havn inddrages som en del af havnefronten, hvor bygninger og gadenettet så vidt muligt holdes så oprindeligt som muligt. Som vi har beskrevet i den semiotiske analyse, kan man tale om en mindre by i byen, fordi området stadig bærer præg af den tidligere industri og brugssammenhænge. I samspil med bygningerne, skabes der en helt særlig stemning når man færdes i dette område. På den måde kan man også bryde med det billede, der tegner sig i den vestlige ende hvor nogle taler om byrummene bliver for pæne og ensartede. Ved at skabe varierende byrum langs området, skabes der dynamik.

BYLIV OG BEGIVENHEDER

Liv i byens rum er altafgørende og mennesker tiltrækker andre mennesker. Forskellige aktiviteter kan være med til at skabe liv i byens rum. For at skabe

mangfoldige byrum, er det vigtigt der er varierede udbud, hvor forskellige mennesker med forskellige baggrunde kan mødes og udveksle perspektiver. De bylivsmæssige forudsætninger har ændret sig som et resultat af bylivet og bystrukturens udvikling. Det er derfor vigtigt, at Kommunen tager hensyn til byens forskellige brugere og de nye behov og krav de har til byrummets udformning. De fysiske rammer opfylder en del af brugernes behov, men byrummet må samtidig suppleres med forskelligartede arrangementer som koncerter, markeder des lignende. Restaurant Rosdahls har tidligere afholdt et ugentligt råvaremarked, hvor man kunne købe forskellige delikatesser og specialiteter. Dette var en stor succes og mangler i dag på Havnefronten. Gennem empirien fandt vi at flere brugere nærede et ønske om markeder og endvidere gav respondenterne udtryk for at dette ville tilføre mere liv til byrummet. Der er behov for mere diversitet og foranderlighed i arrangementstyperne, så området kan tiltrække flere forskellige brugere og give rum til mangfoldighed. Vi så i empirien hvordan flygtige arrangementer, som da kulturskibet Stubnitz lå til kaj, kan være med til at trække flere mennesker til området og tilføre en speciel stemning til rummet. Arrangementer blev generelt betragtet som et godt tiltag af brugerne.

Det er et markant træk i vores analyse, at brugerne af havnefronten er glade for "liv" i området. Liv og aktivitet tiltrækker yderligere liv og yderligere aktivitet og der opstår en synergieffekt. I kraft af byens socialt og kulturelt mangfoldige sammensætning, skal der ligeledes være rum til forskellige mennesker i et område som havnefronten. Midlertidige aktiviteter, som markeder og kulturelle arrangementer, kan være med til at tilpasse rummet til de forskellige mennesker, der færdes i byen.

MIDLERTIDIGE RUM

Anvendelsen af de endnu ufærdige byrum til midlertidige rum er, med undtagelse af Platform 4 på Østre Havn, stort set ikke-eksisterende. De store områder ved Kvægtorvet og på Østre Havn står øde og forladte hen. I

vores empiriske analyse, så vi tydeligt en interesse fra vores respondenter, i at følge udviklingen af de forskellige rum. De er interesserede i de forandringer der foregår på områder og nysgerrige. Det vil derfor være en idé, at inddrage en del af områderne som midlertidige rum. Det kan være en midlertidig park ved Kvægtorvsområdet, mulighed for ophold ved Øster Havn eller anvendelse af havnebassinet til midlertidige vandaktiviteter. At anvende områderne til et midlertidigt formål, er en måde at få områderne på brugernes mentale bykort. De får et tilhørsforhold til områderne og kan følge udviklingen på nært hold. Midlertidige rum kan ligeledes være med til at inddrage en anden type brugere, end dem der eksempelvis kommer på Havnepromenaden. Derudover kan de midlertidige rum være med til at skabe diversitet i byrummene og mangfoldighed.

EMPIRISK BASERET ANALYSE

FORSLAG

KONKLUSION

Med udgangspunkt i vores teoretisk og empiriske undersøgelser, vil vi nu samle trådene og svare på vores problemformulering som lyder:

Hvad gør havnefrontens byrum attraktive, hvordan kommunikerer de og hvorledes fortolkes de?

Vi har igennem specialet diskuteret hvorledes samfundets udvikling har haft påvirkning på byrummet, og igennem vores analyse er vi nået frem til en forståelse af, hvordan dette påvirker brugen af byrummet. Vi har undersøgt hvad der gør byrum attraktive, specifikt for havnefronten, med udgangspunkt i den faktiske bruger. Aalborg står midt i en brydningstid, på springet fra industriby til vidensby. Dette medfører, at byen redefinerer sine rammer for bylivet igennem byfornyelse, og at byen ændrer karakter. Strukturen i området spiller en væsentlig rolle i udviklingen og i kommunikationen til brugeren. Strukturen vidner om områdets oprindelige anvendelse, og igennem referentiel autenticitet bliver denne historik kommunikeret til brugeren.

I vores oplevelsesorienterede analyse undersøgte vi oplevelsespotentialer i de forskellige rum i området. Udviklingsstadierne er meget forskellige langs havnefronten og oplevelsesværdien og potentialer derfor ligeledes forskelligt. På baggrund af anvendelsen af referentiel autenticitet, skaber rummene mulighed, for at brugerne kan skabe deres egne fortolkninger og oplevelser i rummene, med de autenticitetsskabende tegn som referenceramme. Autenticitet igennem æstetik er en af rummenes vigtige kommunikationsformer, i mødet med brugeren.

Vores teoretiske fundament og vores analyser danner, sammen med vores indsamlede empirimateriale, bund for den empirisk funderede analyse. På baggrund af den semiotiske analyse og den oplevelsesorienterede analyse, fandt vi frem til hvilke former for kommunikation der var essentielle for rummene, og hvilke kvaliteter der er med til at skabe et mangfoldigt og

velfungerende byrum. I vores empiriske analyse, anvendte vi denne baggrundsviden til at analysere os frem til hvilke kvalitetskriterier de faktiske brugere af rummene anså som væsentlige. Denne analyse mandede ud i en række forslag til hvordan man kan udvikle både det færdige område og de ikke færdige områder, således at de er i overensstemmelse med brugerens behov. Disse forslag skal ses som en form for inspiration eller input, der primært er stilet til Aalborg Kommune, der står for byudviklingen. Vi vil kort ridse disse forslag op:

Midlertidige byrum – Aalborg Kommune kan med fordele inddrage de områder der kun er delvist færdige eller planlagte, som midlertidige rum. Det giver brugerne et tilhørsforhold til området tidligt i processen og giver ligeledes brugerne mulighed for at følge med i udviklingen på nært hold.

Vandaktiviteter – Placeringen ved fjorden giver oplagte muligheder for at inddrage vandet som en mere integreret del af byrummet. Dette kan gøres igennem forskellige former for aktiviteter fx kanouudlejning, sail-in-biograf eller udlejning af vandcykler.

Form og forbindelse – Ruteforløbet der flugter fjorden og som Havnepromenaden giver området gode muligheder at skabe unikt bevægelsesrum. Vi mener derfor, at det er vigtigt at føre den hele vejen ud til Østre Havn, da den forbinder den vestlige bydel med den østlige. Det skaber yderligere sammenhæng mellem de byrum, der ligger langs promenaden. Vores observationer har ligeledes vist at gode opholdsmuligheder er en vigtig del af byrummets kvalitet. Vi anbefaler at der udvikles gode opholdsmuligheder mod øst på havnefronten, såvel midlertidige som permanente.

Grønne områder og natur – Vores empiri viste, at grønne områder er en væsentlig forudsætning for et attraktivt byrum. Grønne områder skaber små åndehuller i den travle storby og kan være med til at skabe rammer om sociale fællesskaber og rekreative aktiviteter.

Æstetik og arkitektur – De æstetiske brud er vigtige at fastholde på havnefronten. Det er en væsentlig del af områdets identitet og det har ligeledes betydning for brugerne. Brud er med til at skabe interesse og kontraster og dermed intensivere oplevelsen.

Byliv – Diversitet i aktiviteterne og begivenhederne i byrummet, er medvirkende til at skabe et interessant og mangfoldigt byrum. Mennesker tiltrækker flere mennesker og ved at anvende havnefronten til forskellige former for aktiviteter og begivenheder, kan dette være med til at integrere de forskellige brugergrupper.

Udviklingen af det nye havnefrontsområde opfattes generelt positivt af brugerne. Der er dog elementer, der kan videreudvikles, ligesom der bør tænkes i at udvikle de ikke færdige områder hensigtsmæssigt. Brugernes behov ændres i takt med samfundets udvikling og denne forandring har afgørende betydning for rummenes fremtidige brug og videre udvikling. Potentialet i havnefronten er stort og muligheden for at udvikle et område, der er mangfoldigt såvel æstetisk, som socialt og kulturelt, er til stede.

3

7

LITTERATURLISTE

ILLUSTRATIONSLISTE

BILAGSLISTE

ANSVARSLISTE

LITTERATURLISTE

- [Andersen 2005] Andersen, Ib "Den skinbarlige virkelighed" Forlaget Samfundslitteratur 2008
- [Buhl 1990] Buhl, Claus: "Forbrugerteorier i videnskabsteoretisk belysning". Videnskabsteori og metodelære, Samfundslitteratur 1990
- [Bykultur 2002] Red. Schläger, Bjarne: "Bykultur", Arkitektens Forlag 2002
- [Collin, Finn 1998] Collin, Finn: "Socialkonstruktivisme og den sociale virkelighed" i Järvinen, Margaretha og Bertilsson, Margareta (eds.) "Socialkonstruktivisme: Bidrag til en kritisk diskussion" 1998
- [Collin og Køppe 2003] Collin, Finn og Køppe (red.): "Humanistisk videnskabsteori". DR Multimedie 2003
- [Drotner et al. 1996] Drotner, Kirsten, Klaus Bruhn Jensen, Ib Poulsen og Kim Schrøder: "Medier og kultur. En grundbog i medieanalyse og medieteorier" Borgen 1996.
- [Frandsen 2004] Frandsen, Finn et al: "International Markedskommunikation i en postmoderne verden" Academica 2005
- [Føllesdal et al. 1992] Føllesdal et al.: "Politikkens bog om Moderne Videnskabsteori" Politikens forlag A/S - 1992

- [Gehl 2003] Gehl, Jan: "Livet mellem husene", Arkitektens Forlag 2003
- [Gehl et al. 2006] Gehl, Jan; Gemzøe, Lars; Kirknæs, Sia og Søndergaard, Britt Sternhagen: "Det nye byliv", Arkitektens Forlag 2006
- [Giddens 1990] Giddens, Antony: "The Consequences of Modernity", Polity Press 1990
- [Giddens 1996] Giddens, Anthony: "Modernitet og selvidentitet" Hans Reitzels Forlag, 7. oplag 1996
- [Harboe 2001] Harboe, Thomas: "Indføring i samfundsvidenskabelig metode", Samfundslitteratur – 2001
- [Jantzen et al. 2006] Jensen, Jens F. et al: "Oplevelser: Koblinger og transformationer". ExCITE-serien 1. Aalborg Universitetsforlag 2006
- [Jensen 2006] Jensen, Jens F. et al: "Oplevelser: Koblinger og transformationer". ExCITE-serien 1. Aalborg Universitetsforlag 2006
- [Jantzen 2007] Jantzen, Christian og Rasmussen, Tove Arendt: "Oplevelsesøkonomi – Vinkler på forbrug" ExCITE-serien 2. Aalborg Universitetsforlag 2007
- [Jantzen & Vetner 2006] Jantzen, Christian og Jensen, Jens F.: "Oplevelse – et videnskabeligt glosar" Af Jantzen, Christian og Vetner, Michael : "Oplevelser: Koblinger og transformationer" ExCITE-serien 1. Aalborg Universitetsforlag 2006
- [Jørgensen 1993] Jørgensen, Keld Gall: "Semiotik". Nordisk Forlag A/S 1993
- [Jørgensen og Phillips 1999] Jørgensen, Marianne Winther og Phillips, Louise: "Diskursanalyse som teori og metode", Roskilde Universitetsforlag 1999
- [Kaspersen 2007] Kaspersen, Lars Bo: "Anthony Giddens – introduktion til en samfundsteoretiker" Hans Reitzel Forlag 2007
- [Kvale 1997] Kvale, Steinar: "Interview" Hans Reitzels Forlag A/S – 1997
- [Marling 1990] Marling, Gitte: Phd.-afhandling, "Plan indflydelse og proces – forsøg med informationsteknologi i lokalsamfund" 1990
- [Marling 2003] Marlin, Gitte: "Urban Songlines – hverdagslivets drømmespor" Aalborg Universitetsforlag 2003

- [Nielsen 1998] Nielsen, Peter: "Produktion af viden – en praktisk metodebog", Teknisk Forlag A/S 1998
- [Olsen 1996] Olsen, Michael: "Værk og læser" Borgens Forlag 1996
- [Pine 2007] Pine, Joseph & Gilmore, James: "Authenticity" Harvard Business School Press 2007
- [Raahauge 2006] Red. Danielsen, Claus Bech og Harlang Christoffer: "Ark+ Arkitektur mellem globalisering og hverdagsliv" Arkitektskolens Forlag 2006
- [Schrøder et al. 2003] Schrøder, Kim et al.: "Researching Audiences" Hodder Arnold 2003
- [Stigel et al 2007] Stigel, Jørgen og Frimann, Søren: "Bybranding – brænder byer igennem?" Nordiskt Informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning 2007
- [Stjernfelt 1997] Stjernfelt, Frederik: "Rationalitetens himmel og andre essays" Gyldendals Forlag 1997
- [Thellefsen 2001] Tellefsen, Torkild Leo: "Tegn og betydning – Betydningsdannelse i filosofisk, biologisk og semiotisk perspektiv" Akademisk Forlag 2001
- [Vetner et al. 2007] Jantzen, Christian og Vetner, Michael: "oplevelser som identitetsmæssig konstituent" i "Forbrugssituationer – Perspektiver på oplevelsesøkonomien" ExCITE-serien 3, Aalborg Universitetsforlag 2007
- [Windahl og McQuail 1979] Windahl, Sven og McQuail, Denis: "Kommunikationsmodeller", Studentlitteratur 1979
- [Zerlang 2006] Zerlang, Martin: "Kultur Uden Centre" Klim 2006

Websites

- [Erhvervs- og byggestyrelsen 2008] Rapport: "Vækst via oplevelser" Erhvervs- og Byggestyrelsen 2008: <http://www.ebst.dk/oplevelse/0/7/0>
- [Regeringen 2003] Rapport: "Danmark i kultur- og oplevelsesøkonomien" Regeringen 2003: <http://www.kum.dk/sw6541.asp>

[Jantzen 2003] "den moderne hedonist" 2003: http://old.kommunikation.aau.dk/ansatte/cj/moderne_hedonisme.pdf

ILLUSTRATIONSLISTE

- Figur 1. Model over Sted, Gade og Plads [Stjernfelt 1997:359]
- Figur 2. 12 Væsentlige kvalitetskriterier [Gehl et al. 107]
- Figur 3. Peirces treleddede tegnbegreb
- Figur 4. Roman Jakobsons tegntyper
- Figur 5. Autenticitetsmatrice [Pine og Gilmore 2007:97] – oversat til dansk.
- Figur 6. Aalborg Skyline
- Figur 7. Havnepromenaden
- Figur 8. Havnepromenaden
- Figur 9. Byhaven i Jomfru Ane Park
- Figur 10. Pergola ved Byhavens vestlige afgrænsning
- Figur 11. Kvægtorvet og det omkringliggende område
- Figur 12. Kvægtorvet og det omkringliggende område
- Figur 13. Kvægtorvet og det omkringliggende område
- Figur 15. Aalborg kommunes afgrænsning af Østre Havn
- Figur 14. Østre Havn
- Figur 16. Østre Havn
- Figur 17. Bygninger ved Østre Havn
- Figur 18. Østre Havn
- Figur 19. Østre Havn
- Figur 20. Aalborg skyline
- Figur 21. Aalborg skyline

- Figur 22. 12-punktsmatrice for de færdige områder
- Figur 23. Værftsbygningen - Bygningen set fra den åbne ende mod nord
- Figur 24. Værftsbygningen - Bygningen set fra nordøstsiden
- Figur 25. Kønsfordeling
- Figur 26. Aldersfordeling
- Figur 27. Fordeling på bopæl
- Figur 29. Opholdshyppighed
- Figur 28. Aldersfordeling
- Figur 31. Byfornyelsens påvirkning på besøgshyppighed
- Figur 30. Opholdslængde
- Figur 32. Aktivitetstyper på Havnefronten
- Figur 33. Kvaliteter der skaber attraktive byrum
- Figur 34. Forventninger til Havnefronten
- Figur 35. Observationsdage og vejr
- Figur 36. Antal brugere og kønsfordeling
- Figur 37. Anvendte veje og ruter
- Figur 38. Antal observerede og opholdslængde
- Figur 39. Opholdets længde
- Figur 40. Aktivitet og antal personer der foretager denne

Alle luftfotos er fra Google Maps [<http://maps.google.com>].

Alle fotos er taget af forfatterne.

BILAGSLISTE

Bilag 1: Interview

- Signe
- Troels
- Jørgen
- Erik
- Maria
- Andreas
- Interviewguide

Bilag 2: Spørgeskema

- Spørgsmål 1
- Spørgsmål 2
- Spørgsmål 3
- Spørgsmål 4
- Spørgsmål 5
- Spørgsmål 6
- Spørgsmål 7
- Spørgsmål 8
- Spørgsmål 9
- Spørgsmål 10
- Spørgsmål 11

Bilag 3: Observation

- Observationer samlet

Bilag 4: Urban Space and representation**Bilag5: Supplerende billedmateriale**

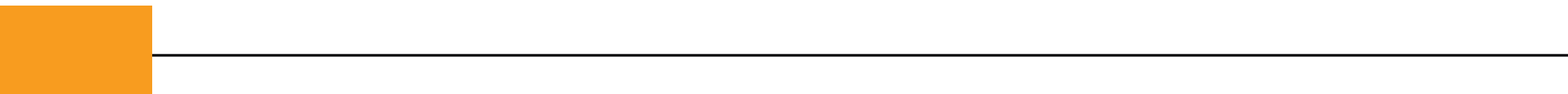
ANSVARSLISTE

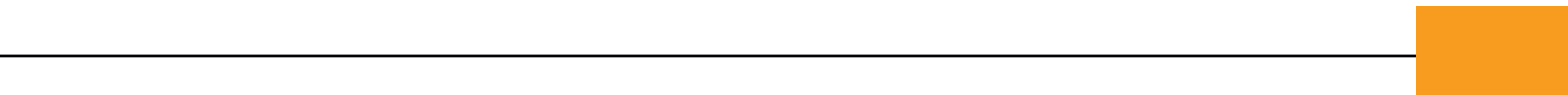
Dette speciale er resultatet af et tæt samarbejde mellem de tre forfattere, hvorfor det er en nærmest umulig opgave at uddele ansvar for specifikke afsnit. Når vi således sætter en hovedansvarlig på et afsnit, er det underforstået, at de andre parter også har været stærkt involveret i udformningen af det.

Navn markeret med fed kan læses som den primære ansvarlige for afsnittet.

Indledning + problemfelt	Siri	Louise	Mette
Metode			
- Socialkonstruktivismen i en hermeneutisk ramme	Siri	Louise	Mette
- Socialkonstruktivismen	Siri	Louise	Mette
- Kommunikationsforståelse	Siri	Louise	Mette
- Forløbet	Siri	Louise	Mette
Forbrugerperspektiver	Siri	Louise	Mette
Begrebsafklaring	Siri	Louise	Mette
Byrum			
- Byrummets kompleksitet	Siri	Louise	Mette
- Byrummets og bylivets udvikling	Siri	Louise	Mette
- Byrummet som en fysisk størrelse	Siri	Louise	Mette
- Transitære rum	Siri	Louise	Mette
- Fragmentering i byen	Siri	Louise	Mette
- Byrummets kvalitet og type	Siri	Louise	Mette
- De forskellige rumtyper	Siri	Louise	Mette

Tegnenes betydning	Siri	Louise	Mette
- Artifice	Siri	Louise	Mette
Oplevelser, forbrug og autenticitet			
- Oplevelser og forbrug	Siri	Louise	Mette
- Æstetisering af samfundet	Siri	Louise	Mette
- Autenticitet	Siri	Louise	Mette
Case + kontekst			
- Kontekst	Siri	Louise	Mette
- Aalborgs bystruktur	Siri	Louise	Mette
- Aalborgs skyline	Siri	Louise	Mette
Semiotisk analyse			
- Havnepromenaden	Siri	Louise	Mette
- Kvægtorvet og området omkring	Siri	Louise	Mette
- Østre Havn	Siri	Louise	Mette
- Aalborgs skyline	Siri	Louise	Mette
Oplevelsesorienteret analyse			
- De færdige rum	Siri	Louise	Mette
- De ikke færdige	Siri	Louise	Mette
- De midlertidige byrum	Siri	Louise	Mette
Empiriens teoretiske grundlag			
- Interview	Siri	Louise	Mette
- Spørgeskema	Siri	Louise	Mette
- Observationer	Siri	Louise	Mette
Empiri metode	Siri	Louise	Mette
Empiriredegørelse			
- Spørgeskema	Siri	Louise	Mette
- Observationer	Siri	Louise	Mette
- Præsentation af interviewpersoner	Siri	Louise	Mette
Empirisk baseret analyse			
- Beliggenhed	Siri	Louise	Mette
- Grønt og vand	Siri	Louise	Mette
- Form	Siri	Louise	Mette
- Æstetik	Siri	Louise	Mette
- Sociale fællesskaber	Siri	Louise	Mette
- Kvalitetskriterier	Siri	Louise	Mette
Forslag	Siri	Louise	Mette
Konklusion	Siri	Louise	Mette

d